

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI

***TRADIȚIE ȘI INOVARE
ÎN CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ***

Ediția a III-a

Materialele *COLLOQUIA PROFESSORUM*
din 12 octombrie 2012

Bălți, 2014

CZU: 378.4(478)(063)(082)=135.1=161.1

T 80

Colegiul de redacție:

Valentina PRIȚCAN, doctor în psihologie, conferențiar universitar, prorector pentru activitate științifică și relații internaționale

Svetlana STANȚERU, lector superior universitar

Elena SIROTA, doctor în filologie, conferențiar universitar

Ana MUNTEAN, lector superior universitar

Oxana NICULICA, lector universitar, metodist

Coperta: **Silvia CIOBANU**, bibliotecar, grad de calificare superior

Corector: **Liliana EVDOCHIMOV**, master în filologie

Tehnoredactare: **Liliana EVDOCHIMOV**, master în filologie

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

„Tradiție și inovare în cercetarea științifică”, colloquia professorum (3; 2014; Bălți). Tradiție și inovare în cercetarea științifică, Ed. a 3-a: Materialele colloquia professorum din 12 oct. 2012 / colegiul de red.: Valentina Prițcan [et al.]. – Bălți: Presa universitară bălțeană, 2014 (Tipogr. Univ. de Stat „Alec Russo” din Bălți). – 268 p.

Antetit.: Univ. de Stat „Alec Russo” din Bălți. – Texte: lb. rom., rusă.

– 100 ex.

ISBN 978-9975-50-135-4.

378.4(478)(063)(082)=135.1=161.1

Responsabilitatea pentru conținutul și corectitudinea articolelor revine autorilor.

ISBN 978-9975-50-135-4.

SUMAR

Secțiunea ȘTIINȚE SOCIOUMANE

Anna AMOAȘII. <i>Manualul școlar de Limba și literatura română, sursă de bază și instrument util de formare a competențelor elevilor</i>	6
Daniela CAZACU. <i>Identificarea nivelului de stres ocupațional în mediul medical</i>	12
Eugeniu PLOHOTNIUC, Viorica EFREMOV. <i>Constituirea și evoluția studiilor la masterat în țările Uniunii Europene</i>	17
Gheorghe APOSTOL. <i>Utilizarea mijloacelor audio-vizuale în predarea-învățarea geografiei</i>	22
Inga BACIU. <i>Specificul deformării profesionale la colaboratorii din domeniul judiciar</i>	28
Лариса ПОДГОРОДЕЦКАЯ. <i>Сказкотерапия как метод психокоррекции в работе практического психолога</i>	31
Lidia PĂDUREAC. <i>Fișe tematice la disciplinele socioumane</i>	34
Ludmila GAVAZĂ. <i>Modalități de formare și dezvoltare a competențelor de comunicare în cadrul lecțiilor de limbă engleză</i>	41
Ludmila PELEVANIUC. <i>Managementul culturii în contextul educației preșcolare</i>	44
Luminița SECRIERU. <i>Impactul dimensiunii culturale asupra supunerii fără presiune</i>	50
Marina CUȘNIRIUC. <i>Jocul didactic – metodă de eficientizare a procesului de cunoaștere la lecțiile de fizică</i>	58
Mircea PETIC. <i>Unele aspecte metodologice ale predării limbajelor de programare</i>	62
Наталья ГУЦУ. <i>Профилактическая работа школьного психолога с детьми в период адаптации к гимназическому обучению</i>	66
Nina SACALIUC. <i>Parteneriatul educațional școală – familie în educarea toleranței la școlarii mici</i>	69
Olesea SKUTNIŢKI. <i>Componentele formării profesionale a profesorului de informatică</i>	73
Silvia BRICEAG. <i>Funcția performanțială a empatiei în relația medic-pacient</i>	76
Silvia BRICEAG. <i>Mediul didactic – generator de stres. Explorarea vulnerabilității personale a angajaților la situații suprasolicitante sau de criză de la locul de muncă</i>	82
Svetlana STANȚIERU, Aurelia CODREANU. <i>Adjective cromatice de origine franceză în limba română</i>	87
Татьяна ПАНКО. <i>Диагностика сформированности толерантности младших школьников</i>	97
Valeriu SABAS. <i>Noțiunea de competență: clarificări conceptuale</i>	101
Вячеслав ДОЛГОВ. <i>Языковая реализация концепта юродивый в российской печатной прессе</i>	106
Viorica POPA. <i>Asociațiile în limbă</i>	111

BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ

SECȚIUNEA: MANAGEMENTUL PARTICIPATIV.

DIMENSIUNI NOI DE FORMARE A COMPETENȚELOR TEHNOLOGICE

Elena HARCONIȚA. <i>Performanța instituției – rezultatul eficienței angajaților</i>	118
Igor AFATIN, Tatiana PRIAN. <i>Statistica BȘ USARB: program informatizat de evidență</i>	123
Lina MIHALUȚA, Elena STRATAN. <i>Proiectul Anului: Prin blogurile Bibliotecii mai aproape de utilizatori. Blogul Filialei BIN – Bibliotecă de învățămînt din Nord a ABRM</i>	135
Lina MIHALUȚA. <i>Lucrările universitarilor bălțeni în Biblioteca deschisă Open Library</i>	144
Silvia CIOBANU. <i>Produsul științific al cadrelor didactice și al bibliotecarilor de la Universitatea din Bălți pe Calameo</i>	148
Elena HARCONIȚA. <i>Revista electronică a bibliotecilor universitare din R. Moldova BIBLIOUNIVERSITAS@ ABRM.md.</i>	154

SECȚIUNEA: OPORTUNITĂȚI ȘI SERVICII MODERNIZATE PENTRU UTILIZATORI

Elena SCURTU, Ana NAGHERNEAC. <i>Comunicarea științifică în mediul universitar: Profesori</i>	156
Adela CUCU. <i>Utilizarea revistelor de știință și cultură filologică din colecția sălii de lectură Științe Filologice</i>	163
Adela CUCU, Ludmila RĂILEANU. <i>Cunoașterea literaturii române din R. Moldova de studenții bălțeni</i>	171
Valentina TOPALO. <i>Baze de date internaționale accesibile în Biblioteca universitară</i>	175
Tatiana POGREBNEAC. <i>AUF propune noi spații științifice și culturale</i>	186
Elena ȚURCAN, Ariadna MUSTEAȚĂ, Igor AFATIN. <i>Baza de date Opere muzicale în MP3: dezvoltare, oportunități pentru utilizatori, facilități pentru bibliotecari</i>	189

SECȚIUNEA: DEZVOLTAREA COLECȚIILOR ȘI ORGANIZAREA INFORMAȚIILOR

Elena HARCONIȚA, Snejana ZADAINOVA. <i>Particularitățile de dezvoltare a resurselor informaționale în 20 de ani de independență a R. Moldova 1991-2011</i>	194
Elena CRISTIAN, Svetlana CECAN. <i>Depozit legal Universitaria – fond intangibil în patrimoniul universitar</i>	208
Dorina COSUMOV, Marina MAGHER, Gherda PALII. <i>Sintagma Mit și Poezie în colecția Bibliotecii</i>	216
Taisia ACULOVA, Natalia CULICOV. <i>Fișarea analitică în catalogul electronic: experiențe bălțene</i>	220
Irina ZALÎGAEV. <i>Experiențe de catalogare a publicațiilor în serie de tip Anale</i>	221

Secțiunea ȘTIINȚE EXACTE ȘI ECONOMICE

Adela GOREA. <i>Unele aspecte ale arborilor de tip B</i>	228
Doina VORNICES-BOIARSCHI. <i>Prezentul și viitorul pieței hârtiilor de valoare din Republica Moldova</i>	232
Lilia DUMBRAVANU. <i>Imperfecțiunea pieței de capital și a investițiilor în exploatațile agricole</i>	237
Marcela DEMIAN. <i>Perfecționarea modului de calcul și a contabilității datoriilor față de personal privind retribuirea muncii</i>	240
Mircea PETIC. <i>Tendențe actuale în procesarea limbajului natural pentru limba română</i>	245
Natalia BRANAȘCO. <i>Implicațiile remitențelor în creșterea economică din Republica Moldova</i>	250
Nicoleta BLEANDURĂ, Natalia COJOCARI. <i>Dezvoltarea competențelor de colaborare ale studenților utilizând instrumentele Web 2.0</i>	254
Rodica SLUTU. <i>Utilizarea marketingului intern în scopul orientării întreprinderii către client</i>	259
Валерий ГАЛИЦ. <i>Active Directory – механизм логического структурирования компьютерной сети предприятия</i>	265

SECȚIUNEA ȘTIINȚE SOCIOUMANE
MANUALUL ȘCOLAR DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ,
SURSĂ DE BAZĂ ȘI INSTRUMENT UTIL DE FORMARE
A COMPETENȚELOR ELEVILOR

Anna AMOAȘII, profesor de limba și literatura română, grad did. sup.,
Colegiul Pedagogic „Ion Creangă” din Bălți

Summary: *Reform of the educational system in the Republic of Moldova implements student-centered learning. This concept includes students' activity which leads to responsibility and intellectual progress. Thus, teachers become guides of teaching approach using new textbooks of Romanian language and literature designed to change the vision of effective work. The Romanian language and literature textbooks for X-th and XII-th form help students to read, to write and to communicate efficiently, because these include efficacious headings and exercises in order to evaluate the students' knowledge. Touching upon the working tasks we can find out that the efficient use of textbooks develop different skills: listening, speaking, reading and writing. Summarizing the assertion, the Romanian language and literature teachers must realize the usefulness of these school books, as they are responsible for teaching students.*

Key-words: *manual, curriculum, acquisition, transmitter, explicit teaching approach, learning skills, sub-skills, evaluation, manager, self-assessment, perception, metatext, performance, reproduction, self-taught, independent study.*

*„Un manual școlar este o ușă care vă așteaptă s-o deschideți.
Dincolo de ea sunt promisiuni și certitudini. Dacă ați deschis-o, pășiți
cu încredere mai departe, fără să uitați că fiecare pas în plus în
cunoaștere presupune, în același timp, efort și bucurie.”*

C. Crăciun

Schimbările conceptuale ale sistemului educațional din Republica Moldova orientează actualul profesor de Limba și literatura română, și nu doar, în organizarea și desfășurarea demersului didactic, spre implementarea învățării centrate pe elev, fapt care permite conștientizarea rolului profesorului de a administra procesul de învățare a elevilor pe care îi are în grijă.

Învățarea centrată pe cel ce învață pornește de la ideea că elevul nu trebuie să reproducă, ci să fie responsabil de propria dezvoltare, atât din punct de vedere social, cât și profesional. Rolul profesorului implică analiza fiecărei situații de învățare, organizarea actului educațional și adaptarea lui la specificul elevului, evaluarea personală și colectivă a întregului proces.

Sistemul educațional contemporan este orientat spre o educație intelectuală diferențiată, care se constituie ca un învățământ pe măsura elevilor, ceea ce conduce la formarea capacităților de autoinstruire și organizarea nevoii de învățare continuă.

Astfel, profesorul nu transmite cunoștințe, ci organizează, îndrumă activitatea de învățare, asistă la formarea de competențe, asigură adaptarea elevilor la situații noi.

Din acest punct de vedere, în ultimul timp, consider oportună cercetarea temei „Manualul școlar de Limba și literatura română, sursă de bază și instrument util de formare a competențelor elevilor”.

De fapt, manualul școlar – recomandat de către ministerul de resort – reprezintă un document oficial de politică a educației, care asigură concretizarea programei școlare într-o formă care vizează prezentarea cunoștințelor și capacităților la nivel

sistemic, prin diferite unități didactice, operaționalizabile, în special, din perspectiva elevului: capitole, subcapitole, grupuri de lecții, secvențe de învățare. Într-un fel, acesta este văzut ca și un document curricular, care concretizează programa unui obiect de învățământ pentru o anumită clasă.

Pentru elevi, acesta trebuie să fie un instrument de informare și de lucru. În cheia conceptului contemporan al educației, manualul trebuie să fie o carte a elevului, și nu a profesorului, de aceea trebuie să fie elaborat astfel încât să poată fi folosit ca instrument de autodidaxie, ca o carte exclusiv pentru studiu independent.

Un manual școlar bun trebuie să cumuleze următoarele funcții:

- de transmitere a cunoștințelor;
- de formare a capacităților și competențelor;
- de consolidare a achizițiilor (cunoștințe, priceperi și deprinderi);
- de evaluare a achizițiilor;
- de referință (de organizare și sistematizare a achizițiilor);
- de educație socială și culturală.

Caracterul integrator al tuturor acestor funcții determină caracterul optim al unui adevărat manual școlar.

Dacă avem în vedere manualele secolului trecut, le vom considera bune, doar că ar avea nevoie de o restructurare completă din perspectiva formării competențelor, a principiilor sociale – democrație și transparență – manifestate și în cadrul demersului didactic explicit.

Analiza comparativă determină:

Manualul tradițional	Manualul modern
Operează o selecție rigidă a conținuturilor din care rezultă un ansamblu fix de informații vizând o tratare amplă, de tip academic.	Operează o selecție permisivă din care rezultă un ansamblu variabil de informații, în care profesorul și elevul au spațiu de creație.
Informațiile sunt prezentate ca interpretare standardizată, închisă, universal valabilă și autosuficientă. Informațiile constituie un scop în sine.	Informațiile sunt prezentate astfel, încât permit interpretări alternative și deschise. Informațiile constituie un mijloc pentru formarea unor competențe, valori, atitudini.
Oferă un mod de învățare care presupune memorarea și reproducerea.	Oferă un mod de învățare care presupune înțelegerea și explicarea.
Reprezintă un mod de formare a unei cunoașteri de tip ideologic.	Reprezintă un mecanism de stimulare a gândirii critice.

Utilizând manualul modern, profesorul renunță la rolul său de emițător de informații, și-l asumă pe cel de moderator și facilitator al învățării. Cadru didactic trebuie să susțină și să administreze procesul de învățare al fiecărui elev și să maximizeze învățarea pe plan individual. În această cheie, sunt elaborate manualele actuale de Limba și literatura română.

Este absolut normal pentru un licean al mileniului III să știe la ce trebuie să ajungă în studiul unei unități de conținut, din debutul modulului fiindu-i indicate competențele, sub-competențele ca un motto educațional.

Asta face, în cazul unui elev responsabil și dornic de a face carte, ca acesta, într-adevăr, să devină subiect al învățării, care, datorită structurii optime a manualului, să-și poată determina itinerariul propriu pentru propria sa formare. Elevul devine responsabil de ceea ce învață, implicând, evident, un mai mare efort din partea acestuia.

tuia, pentru că începe să gândească, să-și pună întrebări, să caute răspunsuri, deși lucrul acesta, deseori, nu le prea reușește, dar contează, pentru început, însăși intenția. El este propriul administrator al învățării, autoevaluarea având un rol important în dezvoltarea personală.

Din acest punct de vedere, manualul îi oferă tânărului perspectiva respectivă – oportunitate indiscutabilă – or, componentele manualului, formulele latinești sau în limba română, îl orientează/ghidează pe calea formării și evaluării de competențe.

Astfel, subiectul educațional, din debutul manualului, este familiarizat cu unele secrete de lucru cu cartea, or, ulterior cuprinsului, manualul de clasa a XI-a dă explicația formulelor-titlu distinctive de lectură, receptare, predare, învățare, evaluare:

Ab initio	Fii motivat din start! <i>activități de evocare, actualizare, introducere în temă</i>
Scripta manent	Descoperă valoarea textului literar! <i>cercetarea textului literar de referință</i>
Sapere aude	Îndrăznește să cunoști! <i>obiectivele și conținuturile noi de învățat</i>
Labor omnia vincit	Învăță elaborând, construind! <i>activități de învățare și consolidare prin elaborări</i>
Ars collaborandi	Colaborând, producem, inventăm! <i>lucru în echipe</i>
Pro domo	Învăță învățând! <i>activități pentru elaborare individuală acasă, la bibliotecă</i>
Lego, ergo sum	Citesc, deci exist! <i>texte pentru lectură și meditație</i>
Logos	Consultă dicționarul! <i>informație necesară pentru descifrarea textelor</i>
Nota bene	Reține esențialul! <i>repere de actualizare a cunoștințelor, de recapitulare și evaluare</i>
Ex cathedra	Află opinia specialistului! <i>explicarea științifică a noțiunilor;</i> <i>prezentarea punctelor de vedere teoretice la temă</i>
În manualul de clasa a XII-a, acestea sunt altele:	
Pre-text:	Activități de accesare în lumea creației scriitorului, valorificând caracteristici și dominante specifice individualității creatoare.
Plăcerea textului:	Descoperirea și negocierea sensurilor operei, în baza lecturii și interpretării unor texte literare reprezentative pentru creația scriitorului.
Metatextul cititorului:	Redactarea, orală și scrisă, a diverselor tipuri de compoziții școlare despre valoarea operei scriitorului.
Metatextul criticului:	Documentarea cu puncte de vedere consacrate, în raport cu diverse aspecte ale creației scriitorului, și integrarea acestora în propriul demers interpretativ.
Scriitorul-opera-cititorul	Verifică-ți performanțele! <i>evaluarea achizițiilor școlare</i>

Ars collaborandi	Colaborând, producem, inventăm! <i>lucru în echipe</i>
Ars discendi	Învăță învățând! <i>activități pentru elaborare individuală acasă, la bibliotecă</i>
Lego, ergo sum	Citesc, deci exist! <i>texte pentru lectură și reflecție</i>

Aceste formule-titlu structurează, logic și coerent, demersul didactic explicit, care, însă, cu succes, datorită aceleiași structurări, poate deveni unul autodidact. De fapt, acesta presupune elemente definitorii pentru organizarea studiului conform componentelor ERR (evocare, realizarea sensului, reflecție).

Astfel, elevul, eventual, ar putea să-și formeze competențe lectorale, de analiză a textului literar/metaliterar, de redactare a textului propriu (literar/nonliterar/metaliterar).

De exemplu, intrarea în lumea creației lui Mihai Eminescu, în clasa a XII-a, (Pre-text) sa va face prin intermediul unui citat semnificativ din propriile lui cugetări filozofice: „Cugetătorii gândesc spiritul lumii. Ei nu pot fi văzuți și înțeleși decât de cei care pot să urce o clipă spre dânsii.” Acest motto, explicat fiind, constituie puntea de trecere de la cunoștințele dobândite în clasa a XI-a, prin actualizare, spre unitatea didactică „Mihai Eminescu, un creator de valoare națională și universală”, or, în clasa anterioară, acesta a fost studiat ca și reprezentant esențial al romantismului românesc și universal.

Pre-textul însă nu e doar ca un moment introductiv în temă, acesta presupunând deja sarcini ce solicită formare de competențe. Exercițiul nr. 2, pag. 41, solicită: „Documentează-te din diferite surse și elaborează, în baza informației actualizate, un referat despre personalitatea și aportul lui Mihai Eminescu în dezvoltarea modernă a literaturii române”, astfel vizând formarea, dar și consolidarea, unor competențe și sub-competențe dictate de Curriculum. Acest exercițiu presupune:

1. Utilizarea surselor lexicografice, enciclopedice, literare și metaliterare de documentare în domeniul filologiei moderne.

4. Uzul diverselor strategii de lectură și elaborare a textului.

4.2. Elaborarea textelor în parametrii indicați.

5. Aplicarea normei ortografice, ortoepice, semantice, gramaticale, de punctuație, stilistice a limbii române literare în diverse situații de comunicare orală și scrisă.

5.1. Respectarea normei limbii literare în orice text scris sau rostit.

9. Producerea personalizată a actelor de vorbire, a textelor argumentative, reflexive și metaliterare.

11. Folosirea tehnologiilor informaționale pentru documentare, exersare și producere de text.

14.1. Exprimarea opiniei argumentate, în variantă scrisă și orală, cu limite de întindere stabilite, în legătură cu personalitățile literare.

Un alt exercițiu, se bazează pe metoda „știu-vreau să știu-am învățat”, care însă e personalizată creativ, și nu presupune doar cunoștințe, ci și competențe:

3. Citește fragmentul în care Mihai Cimpoi, un eminescolog consacrat, prezintă personalitatea poetului. Selectează și ierarhizează ideile ce te-au interesat în două categorii:

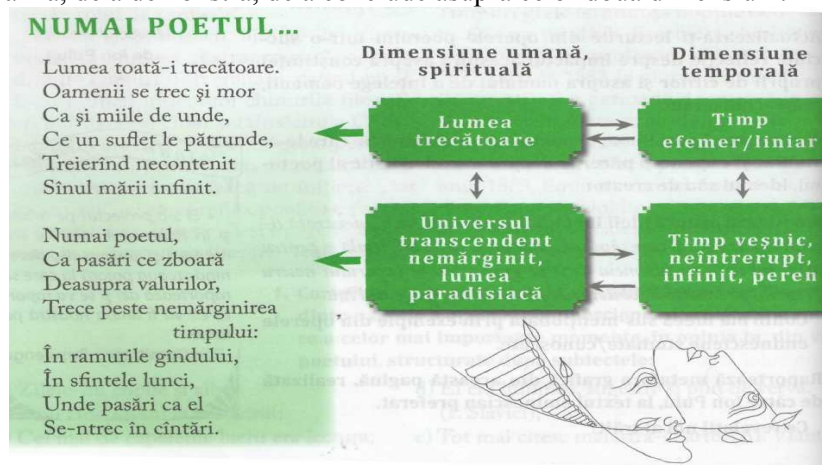
cele pe care poți la moment să le dezvolți și să le susții prin exemple;	cele despre care e necesar să te informezi, extinzându-ți lecturile.
--	--

Astfel, elevul, volens-nolens, constată care e starea de lucruri la momentul respectiv: ce cunoaște, dar și asupra a ce mai e nevoie de studiu.

E clar că elevul trebuie să dea dovadă chiar de atitudine autocritică, apreciindu-și singur competențele: e în stare să dezvolte și să susțină prin exemple ideile esențiale ale fragmentului de text sau nu? El trebuie să fie sincer și să-și recunoască sieși: „Aceste idei ale lui Mihai Cimpoi despre personalitatea lui Mihai Eminescu le pot dezvolta și nici susține prin exemple, și o fac, iar celelalte – nu, deci trebuie să mă documentez suplimentar!”. Iar dacă ar face-o, ar fi extraordinar, or, asta l-ar arăta cu adevărat interesat de propria creștere intelectuală. Elevul conștient și străduitor nu va evita să se informeze despre unele momente necunoscute sau neclare, astfel extinzându-și lecturile și consolidându-și competențele lectorale, de redactare, de argumentare, de exemplificare și nu numai.

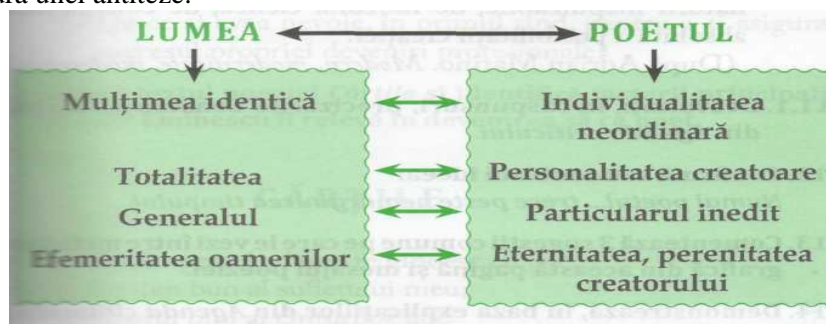
O altă formulă-titlu – **Plăcerea textului** – îi sugerează autodidactului: „Dialoghează și descoperă sensurile operei!”, punându-i la dispoziție poezia eminesciană „Numai poetul” pentru plăcerea lecturii, dar și motivându-l în aceasta prin cerința exercițiului: „Citește textul poeziei și precizează ce gânduri, stări, reprezentări ți-a provocat lectura”. În acest fel, citirea textului presupune nu doar delectare, ci și formarea unor competențe analitice, de argumentare și susținere a ideilor, a părerilor proprii.

Atitudine creatoare solicită și schema dată la text, care îl pune pe elev în situația de a analiza, de a demonstra, de a concluda asupra celor două dimensiuni:

Ca și cea din exercițiul următor:

5. Interpretează, în baza schemei, semnificația construirii textului poeziei pe structura unei antiteze:

Evident, subiectul demersului didactic explicit trebuie nu doar să-și actualizeze noțiunea de „antiteză”, ci și să conștientizeze de ce poetul și lumea sunt într-o asemenea relație – de antonimie contextuală, filozofică – or, în realitate, dicționarul de antonime nu le presupune ca și antonime! E o situație de problemă pe care instruitul o poate rezolva doar axându-și activitatea pe conceptele eminesciene despre omul de geniu, care e superior lumii ordinare, dar care și rămâne neînțeles de aceasta:

„Ci eu în lumea mea rămân

Nemuritor și rece...” activitate intelectuală pe care o va putea realiza doar mi-zând pe propriile competențe ce presupun abilități de analiză, comparare, identificare de similitudini și deosebiri, concludere etc. În final, analistul începător ar putea ajunge chiar la unele concluzii îndrăznețe: poetul se ridică deasupra timpului prin creația sa!

Aici constatăm că, de fapt, **plăcerea textului** s-a metamorfozat în **plăcerea analizei textului**, ceea ce face din elev un cititor ideal, cu atitudini creatoare.

Metatextul criticului îl îndeamnă: consultă opinia specialistului! Și aceasta nu numai pentru a se informa, or, primul exercițiu de pe pagină 87 propune următoarea condiție:

1. Reflectează asupra ideii lui D. Vatamaniuc de a aprecia personalitatea lui Eminescu în funcție de timpul receptării: alaltăieri, ieri și azi, formulând propriul punct de vedere: ce este pentru tine Eminescu azi?

Astfel, constatăm că elevului nu-i este suficient să cunoască părerea criticului despre poet, el este pus în situația de a aprecia personal această personalitate, ba chiar ținând cont de timpul receptării. E opțiunea lui: să-l mitizeze/remitizeze/demitizeze pe Eminescu, în dependență de părerea sa proprie.

Metatextul cititorului, evident, îl plasează pe elev în ipostaza de creator de texte critice, sugerându-i: redactează-ți propriul text despre valoarea operei. De fapt, autorii manualului îi propun și pista de pornire, un citat de la Edgar Papu: ”Eminescu trebuie cunoscut întocmai cum este: ca un mare și inconfundabil poet al omenirii”. Discursul este un unul structurat pe unități, care, în final, trebuie să scoată în evidență valoarea propriului argument. Și acest exercițiu de scriere și prezentare a discursului vine să formeze și să performeze aceleași competențe și sub-competențe enumerate anterior.

Formula-titlu **scriitorul-opera-cititorul** vine să propună o evaluare sumativă a competențelor elevului. Aceasta este structurată pe nivele de competență:

C – Înțelegere și identificare

B – Modelare și aplicare

A – Imaginație și creativitate

După cum și este normal într-un sistem educațional bazat pe competența celui ce învață, cantitatea de puncte descrește de la itemuri ce presupun nivelul A spre cei de la nivelul B și, respectiv, spre nivelul C.

Compartimentul evaluare sumativă scoate în evidență întregul sistem de competențe și sub-competențe, doar că elevul nu va fi în stare să-și evalueze singur proba dată de evaluare, aceasta neavând o matrice de specificație sau un barem de corectare și notare. Respectiv, această sarcină rămâne la discreția și responsabilitatea cadru-lui didactic, deși ar fi fost bine dacă elevul ar fi putut face și acest lucru: să-și auto-aprecieze nivelul de posedare al anumitor competențe, cel puțin elevul de clasa a XII-a, care, ajungând la examenul de bacalaureat, dacă nu este de acord cu punctajul

dat, poate să-și conteste rezultatul. Pentru aceasta însă el trebuie învățat să-și auto-evalueze obiectiv competențele, ceea ce nu este presupus și de secvența evaluare sumativă a manualului.

Totuși, cu aceste obiecții, constat că manualele actuale de limba și literatura română se axează în totalitate pe formare și performare de competențe, având ca subiect elevul dornic de a-și trasa singur calea de creștere intelectuală, or, aceste manuale sunt cu adevărat cărți pentru elevi, profesorului revenindu-i rolul de ghid, de manager al demersului didactic explicit.

În final, îmi exprim speranța ca aceste manuale să-și găsească adevăratul elev dornic de a deveni performant în domeniul limbii și al literaturii române.

Referințe bibliografice

1. Bernaz, N., Dandara, O. ș.a. *Curriculum de liceu. Recomandări practice pentru predare-învățare-evaluare*, Chișinău, Cartier, 2001, 168 pag.
2. Cartaleanu, T., Cosovan, O. *Formare de competențe prin strategii interactive*, Chișinău, Centrul Educațional Pro Didactica, 2008, 204 pag.
3. Cartaleanu, T., Cosovan, O. *Predarea limbii în viziunea curriculumului de liceu. Ghid pentru profesori*, Chișinău, Cartier, 2001, 152 pag.
4. Cristei, T., Cartaleanu, T. ș.a. *Limba și literatura română. Manual pentru clasa a X-a*, Chișinău, Cartier, 2012.
5. Cristei, T., Cartaleanu, T. ș.a. *Limba și literatura română. Manual pentru clasa a XI-a*, Chișinău, Cartier, 2010.
6. Cristei, T., Cartaleanu, T. ș.a. *Limba și literatura română. Manual pentru clasa a XII-a*, Chișinău, Cartier, 2011.
7. *Limba și literatura română. Curriculum pentru clasele a X-a – a XII-a*, Chișinău, Știința, 2010, 44 pag.
8. *Limba și literatura română. Ghid de implementare a curriculumului modernizat pentru treapta liceală*, Chișinău, Cartier, 2010, 124 pag.

IDENTIFICAREA NIVELULUI DE STRES OCUPAȚIONAL ÎN MEDIUL MEDICAL

Daniela CAZACU, lector universitar,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți

Summary: *This article describes the results of experimental investigation on stress factors at work in the medical environment, as well as the results obtained from the application of the complex test to determine the extent of stress to health care professionals. The data obtained on examining the medical staff of the Department of surgery lead to the conclusion that, both doctors and nurses (which is important), are exposed to significant stress agents that leave a mark on their personality, character, mood, physical and mental health, productivity, and work capacity.*

Key-words: *stress, occupational stress, medical environment, signs of stress, symptoms of stress.*

Stresul reprezintă o reacție individuală, precum și rezultatul interacțiunii dintre exigențele mediului, pe de o parte, și resursele, capacitățile și posibilitățile individului, pe de altă parte [3].

Stresul profesional sau stresul ocupațional se caracterizează ca o stare intensă și neplăcută care, pe termen lung, are efecte negative asupra sănătății, performanțelor și productivității.

Stresul la locul de muncă apare atunci când exigențele profesionale depășesc resursele de care dispune ființa umană. Stresul nu este numai rezultatul unor evenimente majore negative, ci, de asemenea, al unor tensiuni și presiuni zilnice prin care trece oricare lucrător medical [4].

Cine sînt ei, medicii? De ce sînt expuși unor stresuri zilnice cu diferită intensitate? Medicii sînt cei care zi de zi lucrează cu și pentru oameni, pentru sănătatea lor și pentru bunăstarea fiecărui pacient în parte.

Care ar fi cauzele apariției stresului profesional la personalul medical? Printre cele mai frecvente cauze putem regăsi: intensitatea și durata muncii fizice și intelectuale; factorii de mediu (temperatura, lumina, zgomotul); factorii de natură psihică (responsabilități, griji, conflicte); monotonia sau rutina muncii; boli și dureri.

Printre simptomele cele mai frecvente ale stresului profesional în mediul medical, putem menționa următoarele stări structurate în următoarele unități:

- ✓ *Simptome fizice:* cefalee, hipertensiune, stare de oboseală, lipsa relaxării, transpirație excesivă, palpitații.
- ✓ *Simptome ce țin de sfera intelectuală:* tulburări de memorie, incapacitate de concentrare, tulburări ale somnului, stare de îngrijorare, lipsă de ordine în gândire.
- ✓ *Simptome ce țin de sfera emotivă:* nervozitate și iritabilitate, anxietate, sentiment de insecuritate, proastă dispoziție, mai puțină satisfacție în viață, lipsa motivației subestimare, pierderea încrederii în sine, lipsa satisfacției în muncă.
- ✓ *Schimbări comportamentale:* neliniște, agitație, sociabilitate redusă, consum mai mare de țigarete, productivitate redusă, insomnie [3].

În cercetarea noastră, am pornit de la identificarea problemei care conduce la apariția stresului la locul de muncă în mediul medical. La prima etapă, am inițiat discuțiile de grup dintre managerii instituției, angajați reprezentativi de medici și asistente medicale care au furnizat informații destul de utile cu referință la factorii de stres și a condițiilor ce determină stresul la locul de muncă.

Metodele de colectare a informațiilor au fost selectate astfel încît să reflecte situația reală asupra nivelului de stres la locul de muncă, condițiile de muncă din cadrul instituției, satisfacția și sănătatea. O sursă importantă de informație, pentru a stabili prezența sau absența stresului profesional, s-a dovedit a fi și examinarea următoarelor compartimente: rata îmbolnăvirilor, performanța, absentismul ș.a.

La etapa dată s-au aplicat următoarele instrumente de diagnosticare: observarea pasivă, care a durat 3 zile, discuții informale, un inventar al factorilor de stres, baterii de teste referitoare la stresul profesional [3].

Observația pasivă. Acest instrument a avut ca scop realizarea unei imagini cît se poate de reale asupra mediului cercetat. Observarea s-a realizat în instituții medicale pe o perioadă de 3 zile, a fost o observare simplă, directă, care a cuprins ziua întregă de lucru a personalului.

Discuțiile informale. Scopul acestor discuții a rezidat în elaborarea unui inventar al factorilor de stres, ca mai apoi acesta să fie aplicat angajaților și să constituie un suport pentru diferențierea nivelurilor de stres prezente la angajații cercetați. Discuțiile propriu-zise s-au desfășurat în grupuri mici a câte 3-4 lucrători medicali și au vizat, în special, problemele, dificultățile și nemulțumirile cu care se confruntă în fiecare zi.

Inventar al factorilor de stres în mediul medical

Test complex pentru determinarea nivelului stresului conform următorilor parametri: lipsa de îngrijorare privind propria sănătate, nivelul de energie, stare de spirit

deprimată sau veselă, satisfacție și interes față de propria viață, relaxare sau încordare-anxietate, control și stabilitate emoțională.

Interviul clinic

Investigația lotului a fost transversală, aplicându-se participanților o singură dată o baterie de teste, iar participarea a fost voluntară. La fel, au fost colectate informații referitor la îmbolnăviri, accidente la locul de muncă, erori în activitatea profesională, absenteism ș.a.

Eșantioane:

La investigație au participat medicii din Centrul Consultativ SCMB, medicii Spitalului Clinic Municipal Bălți, secția chirurgie, asistentele medicale din Centrul Consultativ SCMB, asistentele medicale ale Spitalului Clinic Municipal Bălți, secția chirurgie.

Aplicând instrumentele preconizate pentru determinarea factorilor de stres la locul de muncă în mediul medical (în dependență de secția în care lucrează personalul), am obținut următoarele rezultate comune atât pentru medicii și asistentele din Centrul Consultativ SCMB, cât și pentru medicii și asistentele Spitalului Clinic.

Poziția № 1	Poziția №2	Poziția №3	Poziția №4	Poziția №5
Agenți stresori cu referință la programul de muncă în cadrul instituției medicale	Agenți stresori cu referință la proiectarea locului de muncă	Agenți stresori cu referință la decizie și control în cadrul instituției medicale	Agenți stresori cu referință la carieră	Agenți stresori cu referință la stilul de conducere din instituția medicală

Examinînd tabelul de mai sus, observăm că pe prima poziție se află agenții stresori cu referință la programul de muncă în cadrul instituției medicale cu următorii agenți stresori: program de lucru inflexibil, apariția imprevizibilă a unei suprasolicitări în cadrul instituției, realizarea lucrului neplanificat, realizarea lucrului suplimentar în afara orelor de lucru (în special la medicii și asistentele medicale din Centrul Consultativ).

Pe poziția doi se află agenții stresori cu referință la proiectarea locului de muncă. Aici putem identifica astfel de agenți precum: riscuri sporite de îmbolnăviri la locul de muncă, lipsa controlului asupra ritmului de muncă, ritm supraîncărcat de muncă, sarcini de muncă repetitive, în special în cabinetele medicilor din policlinică.

Pe poziția 3 se află agenții stresori cu referință la decizie și control în cadrul instituției medicale, ceea ce denotă prezența unor așa dificultăți care au condus la stres precum: slaba participare la luarea deciziilor în colectiv, lipsa controlului asupra propriei munci, lipsa de comunicare, conflicte interpersonale atât pe verticală, cât și pe orizontală, relații frustrante la locul de muncă.

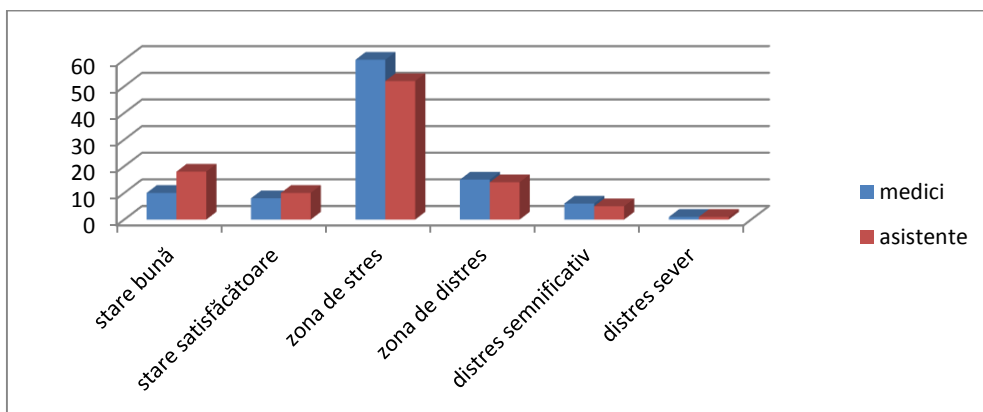
Pe poziția a patra se află agenții stresori cu referință la carieră, cu următorii agenți stresori: lipsa recunoașterii din partea pacienților, a direcției, incertitudine în evoluția carierei.

Pe poziția a cincea se află agenții stresori cu referință la stilul de conducere din instituția medicală cu următorii agenți stresori: nivelul înalt de responsabilitate la locul de muncă și slaba comunicare cu direcția instituției medicale.

Aplicînd testul complex pentru determinarea nivelului stresului conform următorilor parametri: lipsa de îngrijorare privind propria sănătate, nivelul de energie, stare de spirit deprimată sau veselă, satisfacție și interes față de propria viață, relaxare sau încordare-anxietate, control și stabilitate emoțională, am obținut următoarele date:

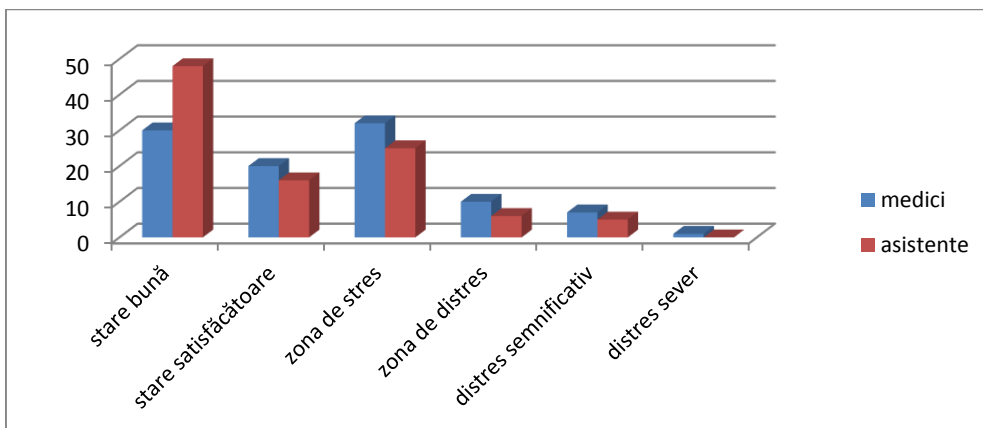
*Evaluarea rezultatelor personalului medical
din Spitalul Clinic Municipal Bălți – **medicii și asistentele** din secția chirurgie*

Evaluare	Scoruri	% medicii din secția chirurgie	% asistente din secția chirurgie
Stare bună	81-100	10%	18%
Stare satisfăcătoare	71-80	8%	10%
Zona de stres	56-70	60%	52%
Zona de distres	41-55	15%	14%
Distres semnificativ	26-40	6%	5%
Distres sever	0-25	1%	1%

*Evaluarea rezultatelor personalului medical – **medicii și asistentele** din
Centrul Consultativ al Spitalului Clinic Municipal Bălți*

Evaluare	Scoruri	% medicii din secția chirurgie	% asistente din secția chirurgie
Stare bună	81-100	30%	48%
Stare satisfăcătoare	71-80	20%	16%
Zona de stres	56-70	32%	25%
Zona de distres	41-55	10%	6%
Distres semnificativ	26-40	7%	5%
Distres sever	0-25	1%	0%

Concluzionînd asupra datelor obținute de pe urma examinării personalului medical din secția chirurgie, atît medicii, cît și asistentele medicale (prevalează medicii) putem spune că aceștia sînt supuși unor agenți stresori semnificativi, care lasă amprenta atît asupra personalității, caracterului, dispoziției, cît și asupra sănătății fizice și psihice, productivității, capacității de muncă.

Personalul medical ce activează în secția de chirurgie este supus unor stresuri mai frecvente pe măsură ce lucrul exercitat de ei este și mai responsabil, și mai periculos. Aceștia au demonstrat punctaj minimal, în special la parametri precum: nivel de energie, îngrijorare privind propria viață și sănătate, anxietate, instabilitate-labilitate emoțională.

Personalul medical ce activează în Centrul Consultativ a acumulat punctaj mai satisfăcător în ceea ce ține de prezența stresului, acumulînd un procentaj mai ridicat în categoriile de evaluare precum: stare bună, stare satisfăcătoare, presupunînd că unul din motivele centrale ar fi regimul de lucru stabil, lucrul cu pacientul prin tratamente medicamentoase și nu prin intervenții chirurgicale, posibilitate de comunicare cu colectivul ș.a.

În baza interviului clinic realizat, putem alcătui un profil al lucrătorului medical (atît din centrul consultativ, cît și din secția chirurgie) în situație de stres.

Acuza:

Simptome fizice: palpitații, tensiune musculară, transpirație, diaree.

Simptome psihice: anxietate, depresie, irascibilitate, incapacitate de concentrare, nervozitate.

Modificări comportamentale: exagerarea consumului de tutun, tulburări ale somnului, apetit alimentar neregulat.

Observăm deci că oricît de puternică ar fi intensitatea stresului prin care trece într-un moment al vieții persoana, simptomele simțite de aceasta sînt aproximativ aceleași pentru ambele categorii de medici și asistente medicale, doar că au o diferență semnificativă la nivelul intensitate și durată. Profesia de medic face parte din categoria profesiilor nobile, ea necesită multă străduință, implicare fizică și afectivă maximală, capacitate de muncă deosebită, responsabilitate sporită. Toate aceste calități pot scădea din intensitate în timp ce persoana suferă de anumite stresuri, de aceea alegerea optimală ar fi – profilaxia stresului.

Notă: Articol realizat în cadrul proiectului instituțional de cercetare nr. 2.2. **cifrul 11.817.08.67A Cercetarea și elaborarea mecanismelor de fortificare a sănătății angajaților prin suprimarea stresului organizațional.**

Referințe bibliografice

1. BĂBĂLĂU, V. Sănătatea lucrătorilor în relație cu factorii de risc din mediul de muncă, In: *Securitatea și igiena muncii*. 2009, nr 5-6, pp. 18-24.
2. BRICEAG, Silvia. Mai puțin stres în activitatea profesională și mai multă sănătate. In: *Calitatea educației: teorii, principii, realizări*: Materialele Conf. șt. Int., 30-31 oct. 2008. Chișinău, 2008, vol. 2, pp. 164-168.
3. BRICEAG, S. (coord.) Managementul stresului ocupațional în mediul educațional: (suport teoretico-aplicativ pentru psihologi/cadre didactice). Acad. de Șt. a Rep. Moldova, Univ. de Stat „A. Russo”, Bălți, Lab. Stres-control. Bălți, 2008. 290 p. ISBN 978-9975-931-25-0.
4. BRICEAG, S. Suprimarea stresului prin ameliorarea stilului de viață. In: *Dezvoltarea umană: Impactul proceselor de transformare a societății moldave*. Chișinău, 2007, pp. 419-421.
5. COSMAN, Doina. Psihologie medicală. Iași: Polirom, 2010. 462 p. ISBN 978-973-46-1735-7.

6. CUZNEȚOV, S. Impactul factorilor de mediu social asupra sănătății psihice a populației. In: *Columna*. 1994, nr. 12, pp. 35-36.
7. IAMANDESCU, I.-B. Psihologie medicală. Ed. a 2-a. București: Ed. Infomedica, 1997. 386 p.
8. Stil sănătos de viață profesională. Disponibil: www.cpe.ro/managementul_diferentelor

CONSTITUIREA ȘI EVOLUȚIA STUDIILOR LA MASTERAT ÎN ȚĂRILE UNIUNII EUROPENE

Eugeniu PLOHOTNIUC, *dr., conf. univ.*,
Viorica EFREMOV, *masterandă*,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Summary: *The article presents the stages of development of master's degree studies in the European Union and formulates some steps to prepare specialists by providing theoretical knowledge and empirical skills that would facilitate adaptation and orientation on national and international labor market.*

Key-words: *Bologna Process, the European system of higher education, commitment to the Bologna process, university degree cycles, educational systems.*

La 18 septembrie 1998, rectorii universităților europene, reuniți la Bologna cu ocazia împlinirii a 900 de ani de la întemeierea celei mai vechi universități, cu patru ani înainte de desființarea frontierelor ce despărțeau țările Comunității Europene și în perspectiva unei colaborări largite între toate popoarele Europei, au convenit să adopte Magna Charta Universitatum. Prin acest document internațional s-a urmărit de a apropia sistemele educaționale europene prin echivalarea diplomelor naționale, stimularea mobilităților de cercetare, libertatea cercetării și sporirea inițiativelor științifice comune, aplicarea principiului inseparabilității în activitatea educațională și științifică etc. (Procesul Bologna: Experiență națională și internațională: Culegere de documente și materiale, 2007).

La 25 mai 1998, la Sorbona a fost adoptată Declarația comună privind armonizarea structurii sistemului european de învățământ superior, semnată de patru miniștri în funcțiune, responsabili de învățământul superior din Germania, Franța, Italia și Marea Britanie. Documentul în cauză prevedea implementarea unui spațiu european deschis al învățământului superior prin mobilități academice, colaborări inter-universitare mai strânse și aplicarea „creditelor” în universitățile celor 4 state prin sistemul ECTS (Procesul Bologna: Experiență națională și internațională: Culegere de documente și materiale, 2007).

La 19 iunie 1999, a fost semnată Declarația Bologna de către miniștrii educației din 29 țări europene cu ocazia organizării Conferinței Confederației Rectorilor din Uniunea Europeană. La această reuniune a fost pus în prim plan rolul central al universităților în dezvoltarea dimensiunilor culturale europene. În vederea realizării acestui scop, au fost impuse următoarele obiective:

1. Adoptarea unui sistem de diplome ușor de comparat și de recunoscut prin implementarea ideii de completare a diplomei, în vederea promovării puterii de angajare a cetățenilor Europei și competitivității internaționale a sistemului educațional superior.
2. Adoptarea unui sistem bazat în mod esențial pe două cicluri. Diploma primită după absolvirea primului ciclu va fi relevantă pentru piața de muncă europeană la nivel de calificare. Al doilea ciclu ar trebui să ducă spre diploma de master.

3. Stabilirea unui sistem de credite, ca o manieră oportună de a promova ideea de mobilitate pe toate continentele.
4. Promovarea mobilității, prin depășirea obstacolelor către exercițiul efectiv al circulației libere (Procesul Bologna: Experiență națională și internațională: Culegere de documente și materiale, 2007).

La doi ani după semnarea Declarației Bologna, pe data de 19 mai 2001 miniștrii responsabili de învățământul superior din 32 state europene s-au reunit la Praga pentru a evalua rezultatele implementării procesului de la Bologna și de a stabili noi direcții și priorități în acest domeniu.

La această reuniune s-a decis să fie continuată reforma în educație conform angajamentelor procesului de la Bologna și să fie intensificate activitățile pe următoarele direcții:

1. adoptarea unui sistem de diplome ușor de citit și de comparat;
2. adoptarea unui sistem bazat pe două cicluri de studii;
3. stabilirea unui sistem de credite;
4. promovarea mobilității;
5. promovarea cooperării pentru asigurarea calității;
6. promovarea dimensiunii europene în învățământul superior;
7. învățarea pe tot parcursul vieții (educația permanentă);
8. promovarea activității ariei de învățământ superior european (Procesul Bologna: Experiență națională și internațională: Culegere de documente și materiale, 2007).

La 19 septembrie 2003, miniștrii responsabili de învățământul superior din 33 de țări ale Europei s-au întâlnit la Berlin cu scopul de a analiza progresele obținute în domeniu și de a stabili prioritățile și noile obiective pentru anii următori în vederea accelerării formării Spațiului European al Învățământului Superior. În cadrul reuniunii s-a convenit de a continua reformele în direcțiile de activitate asumate la Conferința de la Praga și de a implementa unele condiții concrete, precum:

1. asigurarea calității, care pînă în 2005 trebuia să includă definirea responsabilităților organelor și instituțiilor implicate; evaluarea programelor sau instituțiilor, inclusiv evaluarea internă, analiza externă, participarea studenților și publicarea rezultatelor; un sistem de acreditare, certificare sau proceduri comparabile; participarea internațională, cooperarea și organizarea rețelelor informaționale universitare;
2. implementarea unui sistem bazat pe două cicluri. Titlurile din primul și al doilea ciclu trebuie să aibă orientări și profiluri diferite cu scopul de a se adapta diverselor necesități individuale de muncă și de pe piața muncii. Titlurile primului ciclu ar trebui, în definiția Convenției de la Lisabona, să ofere acces la programele celui de-al doilea ciclu. Titlurile ciclului al doilea trebuie să ofere acces la studiile de doctorat;
3. promovarea mobilității studenților, a personalului academic și administrativ în baza susținerii financiare din partea programelor Uniunii Europene;
4. implementarea sistemului de credite ECTS în vederea facilitării mobilității studenților și în dezvoltarea curriculumului internațional;
5. recunoașterea titlurilor în baza Convenției de la Lisabona a membrilor procesului Bologna;
6. promovarea dimensiunii europene în învățământul superior conform angajamentelor formulate la Conferința de la Praga;

7. promovarea caracterului atractiv al Spațiului European al Învățămîntului Superior prin dezvoltarea programelor de burse pentru studenții din țările lumii a treia;
8. Spațiul European al Învățămîntului Superior și Spațiul European al Cercetării – doi piloni ai societății bazate pe cunoștințe (Procesul Bologna: Experiență națională și internațională: Culegere de documente și materiale, 2007).

La Conferința de la Bergen din 19-20 mai 2005, au fost salutați noi membri la Procesul Bologna, printre care menționăm: Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Moldova și Ucraina.

De asemenea, a fost creat un grup de implementare pentru extinderea membrilor Procesul Bologna (reprezentanți a 45 de țări) și procesului de inventariere a reformelor realizate (Procesul Bologna: Experiență națională și internațională: Culegere de documente și materiale, 2007).

La conferința de la Bergen s-a constatat un progres remarcabil în trei domenii prioritare: sistemul pe cicluri, asigurarea calității și recunoașterea diplomelor și a perioadelor de studii.

Tot la Bergen a fost adoptat cadrul general al calificărilor SEÎS, care cuprinde trei cicluri de studii universitare – licență, masterat și doctorat (Cabac V. 2005).

Actualmente, Procesul Bologna – după o lungă perioadă de implementare ale unor regulamente cantitative și calitative – este definitivat drept un angajament de a asigura un cadru comun pentru învățămîntul superior din Europa. Sub aspect etnic, acest proces nu presupune uniformizarea învățămîntului superior din diverse țări, ci armonizarea sa, după următoarele principii (Makarova, M.H., 2007):

1. structură în trei trepte: a. treapta de studii universitare de licență de 3-4 ani; b. treapta de studii universitare de masterat de 1-2 ani; studii de doctorat de 3-4 ani;
2. un sistem comun de credite de studiu transferabile (ECTS) de echivalare a studiilor, care să permită o cât mai largă mobilitate a studenților;
3. un supliment de diplomă care să permită compararea diplomelor pentru a favoriza integrarea cetățenilor Europei pe piața muncii și de a îmbunătăți competitivitatea învățămîntului superior european pe plan mondial;
4. recunoașterea mutuală a diplomelor de studii;
5. crearea spațiului european al învățămîntului superior și al cercetării;
6. mobilitatea studenților (inclusiv masteranzilor), profesorilor și cercetătorilor, fapt care are menirea de a consolida formarea profesională pe parcursul întregii vieți;
7. sporirea gradului de angajare în câmpul muncii (sporirea acestuia odată cu sporirea calității studiilor și pertinentei diplomelor).

Autonomia și asigurarea calității (țările semnatare au creat agenții pentru evaluarea externă a calității studiilor și examinează acum posibilitatea standardizării principiilor de evaluare; cu deosebită acuitate se pune problema acreditării studiilor doctorale) (Mobility and international openness [on-line], Disponibil pe Internet: <http://www.Eurashe.eu>).

La faza actuală, putem menționa că instituțiile de învățămînt superior din statele UE au cunoscut evoluții foarte diverse în dependență de țară, conjunctura politică, voința pentru reforme, dinamica aplicării, gradul de aderare la comunitatea universitară (profesori, studenți) etc.

Cele mai reușite sisteme educaționale care au structurat studiile universitare conform procesului de la Bologna sînt Germania și Franța. Aceste state au pledat

pentru convergență educațională și armonizare, adică au propus o structură comună de învățământ superior pe două cicluri și implementarea științei și învățământului de comun acord pe tot spațiul european (Mobility and international openness. Disponibil pe Internet:<http://www.Eurashe.eu>).

Astfel, în Germania deja în 1998 are loc structurarea studiilor universitare pe două cicluri (Bachelor – BA) și Master (MA). Această reformă este tributară politicii landurilor.

Însă, în cursul implementării procesului de la Bologna s-a evidențiat faptul că universitățile mai recente sînt mai receptive decît cele tradiționale.

În Franța, procesul de la Bologna a debutat în 2002 și a parcurs o perioadă de 3 ani de tranziție (prin păstrarea diplomelor intermediare DEUG, DESS, DEA pînă la expirarea cererii de formare), iar trecerea completă la sistemul licență-masterat-doctorat (LMD) pe întreg teritoriul Franței s-a realizat în anul 2005.

Este necesar de menționat că sistemul LMD a avut un impact pozitiv asupra formării profesionale a studenților și masteranzilor în cadrul centrelor universitare printre care menționăm:

1. *contractualizarea* – instituția și ministerul educației și științei încheie un contract de colaborare. Contractul se reînnoiește o dată la 4 ani. Inițiativa de a propune noi formări la noi specializări vine din parte universității. Ministerul acordă sau nu abilitarea pentru respectivele propuneri. Contractul determină și finanțarea universității pe următorii patru ani;
2. *dezvoltarea* parteneriatului între universități (80% din universitățile franceze au omologat ciclurile lor de studii, 66 din 85 universități franceze au efectuat trecerea la LMD);
3. *impulsionarea* mobilităților studențești și profesionale (eliberarea diplomelor duble, co-diplomarea);
4. *transparența* ofertei curriculare de formare și atractivitatea acesteia;
5. *flexibilizarea* cursurilor (trasee specifice pentru studenți, masteranzi și doctoranzi);

S-a convenit unanim ca achiziționarea cunoștințelor fundamentale (ciclul I licență) să însume 180 credite ECTS și să asigure pluridisciplinaritatea, inserția profesională și nu în ultimul rînd – continuarea studiilor prin master. Scopul ciclului II de master (120 credite ECTS) constă în transmiterea de competențe specifice ale universității, orientarea spre profesionalizare și cercetare, inserție europeană și internațională în cîmpul muncii.

Spre deosebire de sistemul educațional francez, în Italia tranziția la sistemul LMD s-a realizat în 4 ani, deoarece procentajul reușitei era unul din cele mai slabe din Europa.

Implementarea prevederilor procesului de la Bologna a început în anul 2001 și a cuprins peste 33 universități și institute politehnice.

Ciclul II de masterat (Magistralis, Post-Lauréa) a preconizat sistemul de 60 ECTS (Post-Lauréa) și 120 credite ECTS (Post-Lauréa spcialistica) pe parcursul a 2 ani de studii. Sistemul educațional italian a dat prioritate orientării (inserției) profesionale.

Este necesar de menționat că masteranzii (inclusiv, la specialitatea Informatica) studiază 66 % cursuri obligatorii și 34% – cursuri opționale din numărul de credite acumulate, fapt care le permite să-și poată să aleagă traseu propriu de formare.

Actualmente, în cele 52 universități italiene sînt propuse 3200 de cursuri obligatorii și opționale pentru studii de master. De asemenea, este relevant de menționat

că sistemul educațional italian pledează pentru „internaționalizarea cursurilor”, fapt care prevede eliberarea diplomelor duble sau co-diplomarea.

În Olanda, sistemul Bachelor-Master a fost introdus în 2002 odată cu un sistem de acreditare a calității studiilor universitare și s-a finalizat în anul 2004. Un an de studii universitare echivalează cu 60 credite ECTS (1680 ore). Legea învățământului stipulează că orice bachelor trebuie să permită continuarea studiilor prin master, dar strict conform direcției alese.

Spre deosebire de sistemele de educație francez, italian și olandez, învățământul norvegian și suedez erau inițial foarte apropiate valorilor propuse de Procesul de la Bologna, fapt care a facilitat implementarea sistemului PB deja în anul academic 2003-2004. În acest context este necesar de menționat că aderarea rapidă la procesul de la Bologna a constituit un proces multasteptat în spațiul european (2/3 din instituțiile vizate au sensibilizat rapid esența Procesului de la Bologna), însă nu toate universitățile europene erau pregătite pentru efectuarea reformei sau au aprobat principiile propuse.

Au existat, însă, și critici adresate Procesului de la Bologna de către unele universități (în special, instituțiile de învățământ austriece, spaniole și portugheze), fapt care a tergiversat implementarea Procesului de la Bologna pînă în anul 2006, iar în cazul Spaniei și Portugaliei – pînă în anul 2010 (Болонский процесс: региональный ответ на глобальные проблемы. Высшее образование сегодня. 2007. № 10.).

Unele din problemele relevante în aceste cazuri au fost: descentralizarea sistemului educațional, revizuirea programelor de studii (doar 20% din disciplinele curriculare erau la libera decizie a universităților) și nu în ultimul rînd – schimbarea mentalității la profesori și studenți (masteranzi). La fel ca și în cazul Germaniei, universitățile mai recente sînt mai receptive decît cele tradiționale.

Ca și în cazul sistemelor de educație menționate mai sus, sistemul educațional austriac, spaniol și portughez (maestrado) au instituit două tipuri de master: ciclul II de Master de 60 credite și de 120 credite ECTS. Sistemul de evaluare a studiilor universitare pedagogice a fost extins pentru toate domeniile, iar Agențiile Naționale de Evaluare sînt afiliate la ENQA (European Network for Quality Assurance) (EUA Bologna Handbook: Making Bologna Work, Apărută în Berlin; Ed. Josef Raabe, 2006).

Ziua de 19 mai 2005 semnifică momentul intrării oficiale a sistemului de învățămînt superior din Republica Moldova într-un proiect paneuropean unic – edificarea spațiului educațional unic.

Pentru Republica Moldova este relevant de a cunoaște unul din obiectivele procesului de la Bologna care prevede *suprimarea frontierelor dintre diferite sisteme de învățămînt superior, transformarea Europei în cea mai competitivă și dinamică economie, bazată pe cunoaștere, capabilă să producă o creștere economică substanțială și o mai mare coeziune socială* (Cabac V. 2005).

Reieșind din cele menționate mai sus, constatăm că menirea ciclului II de masterat trebuie să fie axată pe pregătirea specialiștilor în domeniu prin oferirea de cunoștințe/competențe teoretice și empirice care ar facilita adaptarea și orientarea pe piața națională și internațională a muncii.

În opinia noastră, acest obiectiv poate fi soluționat prin realizarea următoarelor activități:

1. revizuirea și perfectarea programelor de studii la ciclul II de masterat;
2. predarea cursurilor solicitate de angajatori (cum ar fi cazul SRL Draxelmaer);

3. omogenizarea/convergența programelor de studii naționale cu cele din universitățile occidentale;
4. stimularea studenților/masteranzilor de a participa în proiecte educaționale care prevăd mobilități (de ex, Erasmus, Tempus Socrates, Leonardo da Vinci etc.);
5. recunoașterea diplomelor de magistru obținute în co-tutelă;
6. recunoașterea stagiilor semestriale în baza sistemului de credite ECTS;
7. asigurarea calității în învățământul superior și consolidarea structurilor menite să asigure calitatea;
8. dezvoltarea la ciclul II de masterat a procesului de perfecționare și a cercetării;
9. integrarea noilor tehnologii ca obiect de studiu la ciclul I și II de învățământ superior și, în special, instituirea unei diplome europene pentru competențe de bază în tehnologia informației.

De asemenea, menționăm, în mod special, că Republica Moldova a fost impusă, fără a avea o pregătire necesară, în termene restrânse să organizeze studiile în două cicluri, având niște clarități numai pentru primul ciclu (studiile superioare de licență), iar cât privește ciclul II – lucrurile se lămuresc abia acum.

Este evident că din start la elaborarea planurilor de învățământ și ulterior a curriculumelor la unitățile de curs au fost comise greșeli, lacune care urmează a fi depășite. Îndeosebi, aceste lucruri se observă mai pronunțat astăzi, la etapa elaborării planurilor de învățământ pentru ciclul II (studii superioare de masterat).

Referințe bibliografice

1. Procesul Bologna: Experiență națională și internațională: Culegere de documente și materiale /Univ.de Stat din Moldova, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți; elab.: Simion Caisin, Elena Muraru, Nicolae Andronachi, Valeriu Cabac, Andrei Popa. Chișinău: ISIC, 2007, 236 p.
2. Cabac, V. Procesul de la Bologna: ecuație cu mai multe variabile. În: Buletinul rectoratului, 2005, nr. 9-10. p. 3-16.
3. Макарова, М.Н.; Соломенников, В.С. Болонский процесс: мнения и ожидания. В: СОЦИС. М.: № 6(278), 2007, с. 106-109.
4. Mobility and international openness [on-line] [citată 1 mai 2012] Disponibil pe Internet:<http://www.Eurashe.eu>.
5. Mobility and international openness [on-line] [citată 1 mai 2012] Disponibil pe Internet:<http://www.Eurashe.eu>.
6. Болонский процесс: региональный ответ на глобальные проблемы. Высшее образование сегодня. 2007. № 10. с. 16-20.
7. EUA Bologna Handbook: Making Bologna Work, Apărută în Berlin; Ed. Josef Raabe, 2006, 285 p. ISBN 3-8183-0209-X.

UTILIZAREA MIJLOACELOR AUDIO-VIZUALE ÎN PREDAREA-ÎNVĂȚAREA GEOGRAFIEI

Gheorghe APOSTOL, profesor de geografie, grad did. II,
Colegiul Pedagogic „Ion Creangă” din Bălți

Summary: *The usage of audio – visual means contribute to an active learning and to the forming of the geographical thinking; the forming of pupils’ intellectual abilities, the development of psychical/mental capacities and features, such as: motivation through stimulating the cognitive reasons or the forming of affective features which lead to cognitive satisfaction, the joy of solving the learning situations, the attraction for geography.*

Teachers' continuous development in the problem of using the audio – visual means is necessary and should start in the initial stage of their formation in higher education, as for children – even in the primary stage cycle.

Key-words: *geography, use, audio-visual aids, lesson, advantages/disadvantages.*

Principiul intuitiv constituie un principiu de bază al învățării, indiferent de treptele de învățământ, pornindu-se de la ideea că elevii trebuie să aibă un suport perceptibil și observabil după care să-și formeze reprezentarea corectă, durabilă a obiectelor și fenomenelor din natură.

Elevii nu știu să observe, ei trebuie dirijați să desprindă din obiecte și fenomene esențialul, dar și particularul acestora sau specific lor. Nu este suficient să primești, să mânuiești, să guști, să pipăi, să cântărești pentru a obține o cunoștință științifică, ci trebuie să fie sesizate relațiile cauzale, problematizate care au condus la această stare. [Tomescu 1998: 25]. Pentru a efectua aceste acțiuni corect este nevoie de un șir de mijloace de învățământ care facilitează munca profesorului și înțelegerea copilului.

Mijloacele audio-vizuale cuprind ansamblul de materiale pe care s-a stocat informația și echipamentele tehnice care redau imagini și sunete pentru o recepționare colectivă sau individuală, pe cale vizuală, auditivă sau pe ambele concomitent. [Dulamă 2007 : 257].

Se știe prea bine că informația prezentată în format audio-vizual are un procent înalt de însușire și memorizare decât celelalte tipuri. Cunoașterea umană se fundamentează pe aserțiunea lui Locke: „nimic nu există în intelect dacă mai întâi nu ar exista în simțuri”. Psihologia contemporană acreditează teza conform căreia cunoașterea se produce pe traiectul inductiv, de la concret spre abstract, dar și pe cel deductiv, de la abstract la concret. Cunoașterea intuitivă se efectuează direct, prin intermediul analizatorilor, asupra obiectelor și fenomenelor. Intuiția se clădește pe un suport concret, dar care nu întotdeauna este palpabil în sens fizic. Pe baza materialului audio-vizual, elevul ajunge la abstractizări. Gândirea abstractă este mai mobilă, mai independentă și mai operantă pentru clase variate de fenomene, dar pentru a gândi abstract, elevii trebuie să fi trecut treapta operării directe cu obiecte sau cu imagini ale acestora.

Prezentarea materialului intuitiv nu este un scop în sine, ci un mijloc de învățare eficientă, organizată, dirijată, sistematică, activă, corelată cu interesele și trebuințele elevului. Elevii nu știu să observe, ei sunt învățați să vadă și să desprindă din obiecte și fenomene esențialul, dar și specificul, particularul. Nu este suficient să privești, să mânuiești, să guști, să pipăi, să cântărești obiectele pentru a obține cunoștințe științifice despre realitate, ci este necesar să sesizezi esențialul. Obiectele nu-i instruiesc singure pe elev, ci profesorul instruiește cu ajutorul acestora, prin orientarea gândirii și interpretării.

În categoria mijloacelor audio-vizuale intră următoarele categorii [Dulamă 2007, p. 257].

Mijloacele audio-vizuale	Mijloace tehnice de transmitere și receptare vizuală	Retroproiectorul pentru folii transparente; Epiproiectorul pentru materiale cu suport opac, fotografii, scheme, desene; Epidiascopul pentru epiproiecție și diaproiecție; Proiectorul pentru diapozitive și diafilme; Aspectarul, aspectomatul și diastarul pentru diapozitive; Aparatul de filmat pentru filme mute.; Cineproiectorul; Documatorul pentru citit microfilme.
--------------------------	--	--

Mijloace tehnice de transmitere și receptare auditivă	Radioul pentru emisiuni în direct; Picupul pentru înregistrări pe discuri; Casetofonul pentru casetele audio; Magnetofonul <i>pentru</i> benzi magnetice.
Mijloace tehnice audiovizuale	Proiectorul pentru filme; Videocasetofonul; Televizorul pentru emisiuni, filme; Camera video pentru înregistrări video; Computerele pentru multimedia, Internet etc.; CD-player; DVD-player; Simulatoare.

Din categoriile date de mijloace audio-vizuale cele mai eficiente la lecțiile de geografie ar fi filmele. Utilizarea filmelor în activitatea didactică oferă o mulțime de avantaje deoarece:

1. permit cunoașterea unor spații terestre îndepărtate, inaccesibile în condiții obișnuite (continente, țări, munți, etc.) sau a unor corpuri cosmice;
2. prezintă fapte și evenimente petrecute cu mult timp în urmă (formarea munților);
3. prezintă desfășurarea proceselor naturale și componentele mediului în mișcare, fiind una dintre cele mai eficiente posibilități de explicare a unor cunoștințe abstracte, a unor legi, a cauzelor care determină apariția unor fenomene (teoria tectonicii globale). Prin utilizarea unor procedee de accelerare fenomenele care se produc lent sunt condensate (mișcările orogenetice, epirogenetice, evoluția mediului pe Terra), iar prin procedeele de încetinire a mișcării, fenomenele care se produc rapid sunt „încetinite”, cum sunt cutremurele, fapt ce facilitează înțelegerea;
4. permit cunoașterea unor fenomene periculoase (erupții vulcanice, inundații, avalanșe, prăbușiri), a unor procese ireversibile, efemere, costisitoare sau imposibil de provocat în laborator;
5. prezintă corpuri de dimensiuni foarte mari ca, de exemplu, Soarele, sau foarte mici.

Filmele integrate în produse multimedia oferă noi avantaje:

1. prin butonul „stop” sau „pauză” se poate opri derularea filmului la o anumită imagine pentru a fi observată mai bine;
2. prin butonul „play” se pornește derularea filmului;
3. prin sistemul de săgeți (dreapta, stânga) filmul este derulat mai rapid la o altă secvență situată spre începutul sau spre finalul filmului;
4. filmele documentare sunt îmbunătățite prin:
 - 4.1 introducerea unor linii pentru a marca falii, căi de comunicație, limite administrative;
 - 4.2 introducerea unor denumiri proprii pentru a marca localizarea unor orașe, unități de relief, unități hidrografice etc.;
 - 4.3 introducerea unui text peste imagine pentru a clarifica mesajul filmului,
5. filmele de animație prezintă aspecte care nu pot fi observate de către om în natură (de exemplu, interiorul Pământului).

Filmele integrate în produse multimedia prezintă și unele dezavantaje:

- A. Filmele sunt proiectate doar pe o parte din ecran (circa un sfert din ecran), fapt ce împiedică vizionarea lor de la distanță mare și de către grupuri mari de elevi (de exemplu, o clasă de elevi);
- B. Autorii filmelor prezintă uneori informații prea puține pentru ca elevii să înțeleagă fenomenul din punct de vedere științific. Profesorului, în funcție de nivelul său de competență, îi revine rolul de a completa informațiile și de a clarifica

conținutul prezentat pentru ca elevii să nu rămână doar la cunoașterea aspectelor vizibile, ci și a cauzelor și condițiilor;

C. Multe filme au sonorul în limba engleză/rusă și nu toți elevii și profesorii cunosc aceste limbi.

După scopul vizat de film există:

- a. *Filmul-motivație* urmărește stimularea interesului elevilor pentru studiu, declanșarea trebuințelor de cunoaștere și acțiune.
- b. *Filmul-lecție* prezintă fenomenele, procesele și evenimentele în ordinea impusă de lecție și este structurat pe logica internă a acesteia, însă fără a se substitui lecției.
- c. *Filmul problemă* tratează doar o problemă din lecție care nu poate fi înțeleasă decât utilizându-se posibilitățile de investigare și de redare a fenomenelor lumii materiale. Filmul-problemă nu are introducere și încheiere. El este integrat în momentul impus de succesiunea problemelor care alcătuiesc lecția, nu înaintea acestora, pentru că n-ar fi înțeles și nici după ce problema respectiva a fost discutată pentru că și-ar pierde valoarea informațională.
- d. *Filmul-sinteză* se integrează numai la sfârșitul unui capitol sau temă după ce s-a parcurs problematica structurată în film, acesta având rol de recapitulare și de fixare.

Pentru a crește eficiența activității, profesorul trebuie să se documenteze asupra surselor în care poate găsi filme didactice și filme documentare (biblioteci, librării, internet etc.).

Este nevoie ca profesorul să vizioneze filmele disponibile pentru a cunoaște:

- tema și conținutul filmului;
- categoria (didactic, documentar, artistic, reportaj);
- calitatea și gradul de accesibilitate;
- durata;
- limba în care este realizat comentariul.

Pentru a forma o bancă de date, profesorul va întocmi lista filmelor vizionate în care, alături de informațiile menționate anterior, va specifica subiectul lecției și la ce clasă poate fi utilizat alături de unele indicații metodice. Filmele preluate din televiziune au avantajul că sunt titrate. Filmele preluate din rețeaua Internet sunt, de obicei, în limba engleză.

În momentul în care profesorul își propune să utilizeze un film într-o lecție, el va parcurge următorii pași:

Pasul 1: Alege competențele ce vor fi atinse prin vizionarea filmului de către elevi.

Pasul 2: Vizionează filmul pentru:

- a stabili corelația între conținutul filmului, obiectivele/subcompetențele și conținutul lecției;
- a nota sau a memora principalele probleme și succesiunea cadrelor;
- a stabili momentele în care se va întrerupe proiecția pentru explicații sau discuții cu elevii;
- a stabili dacă se renunță la comentariul existent pentru a-l înlocui cu explicațiile proprii;
- a alege metodele și tehnicile care vor fi folosite: observarea, explicarea, conversația euristică.

Pasul 3: Proiectează mental sau elaborează în scris comentariul care va fi realizat în timpul proiecției. Dacă se renunță la comentariul original al filmului, profesorul poate înregistra un alt comentariu, poate comenta în timpul vizionării, în funcție de întrebările și răspunsurile elevilor.

Pasul 4: Alege momentul din lecție în care va fi vizionat filmul.

Pasul 5: Stabilește durata vizionării (maximum 10-15 minute). Este preferabilă prezentarea unor filme scurte sau fragmentarea filmului în secvențe mici în alternanță cu discuții cu elevii.

Pasul 6: Verifică tehnica, în special dacă nu este utilizată frecvent: dacă există placă de sunet și boxe și acestea funcționează optim; dacă există software necesar pentru instalarea filmului de pe CD sau DVD.

Pasul 7: Face o probă a tehnicii în condițiile din timpul lecției pentru a avea siguranța că totul va decurge normal.

Pasul 8: Filmul sau secvența care va fi utilizată va fi proiectată de mai multe ori pentru a observa toate detaliile care pot fi valorificate în lecție, pentru a sesiza anumite lacune, pentru a face corelațiile necesare cu cunoștințele anterioare ale elevilor etc.

Pentru a integra eficient un film într-o lecție, profesorul va respecta câteva reguli:

a. Filmul va fi vizionat într-un moment optim din lecție:

- nu se începe lecția direct cu proiecția filmului pentru a ajunge timpul;
- nu va fi oferit ca o recompensă la încheierea lecției când elevii constată doar veridicitatea informațiilor expuse de profesor.

Se evită explicarea secvenței de către profesor, preferându-se formularea unor întrebări destinate elevilor pentru a identifica, a înțelege, a explica ceea ce au văzut. Pe baza imaginilor se deduce „fața ascunsă” a proceselor.

b. Dacă se utilizează comentariul original al filmului, profesorul nu va explica pe parcursul vizionării, deoarece elevii nu pot urmări simultan două comentarii, plus să observe și imaginile.

c. Profesorul poate face doar unele observații laconice în timpul proiecției, să anticipeze un moment important sau să dirijeze acel crescendo emoțional propriu anumitor filme. Unele filme au elemente stimulative în conținutul lor menite să orienteze atenția, să-i implice pe elevi în acțiune, să-i determine să compare, să analizeze sau să sintetizeze observațiile prilejuite de imaginile din film. În unele filme se formulează întrebări al căror răspuns urmează să fie dat imediat după oprirea proiecției sau la sfârșit, după reluarea întrebărilor.

Valorificarea filmelor și emisiunilor de la televiziune

Televiziunea este o sursă excelentă de informare și un factor educațional. Prin calitatea și atractivitatea emisiunilor, ea reprezintă un mijloc atractiv pentru elevi, un factor care concurează școala adesea mai puțin atractivă. Orientarea elevilor spre vizionarea anumitor filme sau emisiuni este susținută prin câteva argumente:

- cei informați se adaptează mai ușor la situații noi și au mai multe șanse în viață;
- o informație constituie o sursă de idei, o cale de urmat, un răspuns la o problemă.

Un profesor competent care își propune ca obiectiv să-i determine pe elevi să se informeze permanent va găsi strategiile adecvate. Pentru a schimba atitudinea elevilor față de școală și pentru a-i determina să selecteze în mod inteligent filmele și emisiunile de la televiziune, profesorul va discuta cu elevii. Intervențiile pedagogice privind valorificarea emisiunilor de la televiziune sunt orientate spre mai multe direcții:

- identificarea emisiunilor preferate de către elevi;
- vizionarea emisiunilor preferate de către elevi;
- discuții cu elevii despre emisiunile lor preferate (De ce le preferă?);
- discuții cu elevii despre emisiunile preferate ale profesorului (De ce le preferăm.?).
- propunerea vizionării anumitor emisiuni (filme documentare, știri, reportaje) și discutarea conținutului după vizionare;
- propunerea unor teme de efectuat care au ca suport o anumită emisiune.

Conținutul filmelor artistice ar trebui valorificat cu prudență, deoarece nu toate exemplele și explicațiile oferite sunt corecte din punct de vedere științific. Prin, evaluarea mesajelor transmise în unele scene din filme, elevii vor învăța să gândească critic și să valorifice experiențele altor persoane pentru a se adapta la mediu.

- Elevii nu obișnuiesc să urmărească buletinele meteorologice de la televiziune sau cele din ziare, prin urmare, ei pleacă de acasă fără umbrele atunci când se prognozează ploaie sau se îmbracă inadecvat. Pentru a conștientiza elevii de utilitatea unor informații oferite în mass-media, se poate propune următoarea situație de învățare.

Situație de învățare pe baza unei emisiuni vizionate la televiziune:

Obiectiv operațional: Pe parcursul situației de învățare elevii vor fi capabili să verifice corectitudinea prognozei meteorologice în interval de o săptămână oferită de un anumit canal de televiziune.

Sarcini de lucru: Formați grupuri de câte patru elevi. Fiecare grup va monitoriza emisiunile meteorologice prezentate de către un canal de televiziune (se specifică un canal pentru fiecare grup) timp de o săptămână. Veți lua notițe de:

- O emisiune în fiecare zi și veți urmări dacă prognoza efectuată se confirmă sau nu pentru localitatea de domiciliu. Săptămâna viitoare vom compara prognozele date de fiecare canal de televiziune pentru a le identifica pe cele mai corecte.

Utilizarea mijloacelor audio-vizuale contribuie la o învățare activă și de aici la formarea gândirii geografice și la formarea capacităților intelectuale ale elevilor, la dezvoltarea capacităților și trăsăturilor psihice cum sunt: *motivația*, prin stimularea motivelor cognitive (curiozitatea de a descoperi, de a înțelege, de a ști) sau formarea de *trăsături afective*, care vizează satisfacția cognitivă, bucuria redescoperirii adevărului, speranța rezolvării situațiilor de învățare, atracția pentru geografie.

Eficiența mijloacelor de învățământ, depinde nu numai de calitatea lor, ci, în primul rând, de modul cum sunt integrate în lecție.

Perfecționarea continuă a cadrelor didactice în problematica utilizării mijloacelor audio-vizuale, este necesară și trebuie să înceapă cu etapa inițială din perioada formării acestora în învățământul superior, iar la copii chiar din ciclul învățământului primar.

Referințe bibliografice

1. Tomescu, Viorica, *Metodica predării geografiei în gimnaziu și liceu*, Tipografia Universității din Craiova, 1998.
2. Maria Eliza, Dulamă, *Modele, strategii și tehnici didactice activizante*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 2002.
3. Maria Eliza, Dulamă; Serafima, Roșcovan, *Didactica geografiei*, BONS OFFICES, Chișinău, 2007.

SPECIFICUL DEFORMĂRII PROFESIONALE LA COLABORATORII DIN DOMENIUL JUDICIAR

Inga BACIU, lector universitar,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți

Summary: *Professional deformation may be manifested in all professions, the most vulnerable, however, are the representatives working in the "man-man" field (teachers, psychologists, doctors, lawyers, etc.). So, the lawyers' specific professional activities include negative factors influencing the collaborators' personality. The lack of adequate psychological stability and value can cause professional deformation. In this context, the investigation of professional deformation of judiciary officers is a current problem, the solution is important from both theoretical and practical perspectives.*

Key-words: *professional activities, judicial sphere, professional deformation, jurists, levels of professional deformation, causes of professional deformation.*

După cum se cunoaște activitatea profesională își lasă amprenta asupra caracterului persoanei. Aceste modificări specifice ale personalității se datorează conținutului și condițiilor activității, care dezvoltându-se treptat, se cristalizează, în final luând forma unor caracteristici psihologice stabile ale personalității. În acest sens, profesarea îndelungată a unei activități poate conduce la deformarea profesională a lucrătorului.

Dicționarul Explicativ al limbii române (DEX 1998: 178) prezintă deformarea profesională drept „folosirea mecanică în viața de toate zilele a cunoștințelor și a deprinderilor căpătate prin exercitarea profesiei sale”. De asemenea, explică această noțiune prin „deprinderea căpătată prin exercitarea unei profesii, folosite abuziv”.

Deformarea profesională se poate manifesta la reprezentanții tuturor profesiilor, cei mai vulnerabili fiind persoanele care activează în sfera „om-om” (pedagogi, psihologi, medici, juriști etc.).

În acest context, E.F. Zeer, menționa (Zeer 1997: 149): „deformarea profesională reprezintă modificările acumulate în structura activității și personalității, care manifestă un impact negativ asupra productivității muncii, interacțiunilor cu ceilalți participanți la proces, precum și asupra dezvoltării personalității nemijlocit.

Autorul A.M. Stolerenco, (Столяренко 2001: 283), referindu-se la deformarea profesională a colaboratorilor din domeniul judiciar, susținea că aceasta reprezintă „rezultatul alterării calităților profesionale a persoanei sub incidența factorilor de mediu negativi. Altfel spus, specificul activității de muncă condiționează formarea stereotipului comportamental.”

Deformările profesionale sunt expuși practic toți colaboratorii domeniului judiciar, indiferent de specializare. Astfel, confruntându-se frecvent în activitate cu lumea interlopă și cu diverse tipuri de infracțiuni (furt, tâlhării, violuri, omoruri), colaboratorul trebuie să rămână persoana fidelă principiilor general umane, fapt care nu poate fi mereu asigurat. După o anumită perioadă de timp, specialistul se obișnuiește cu particularitățile activității sale, devenind uneori indiferent, superficial sau din contra: nerăbdător, iritat, ostil, dur. Specialistul, deformându-se, se abate de la cerințele și exigențele activității sale profesionale.

În acest context, investigarea deformării profesionale a colaboratorilor din domeniul judiciar constituie o problemă actuală, soluționarea căreia prezintă importanță atât din punct de vedere teoretic, cât și practic.

După cum susțin specialiștii, una din cauzele frecvente a deformării profesionale se regăsește în specificul activității precum și a mediului apropiat cu care inte-

raciunează colaboratorul. O altă cauză poate constitui specializarea în cadrul profesiei, care nu doar contribuie la perfecționare, dar în același timp, formează anumite deprinderi, stereotipuri în gândire și comunicare.

În literatura de specialitate, (Буданов 1992: 89), sunt evidențiați trei grupe de factori care conduc la apariția deformării profesionale. Aceștia sunt:

- A) Factorii ce poartă amprenta specificului de activitate – reglementarea activității prin norma de drept conduce la formalizarea în relații; responsabilitatea crescută vizavi de rezultatele activității; contactele cu persoanele care încalcă norma juridică poate contribui la însușirea unor elemente a subculturii criminale, exemple ar fi: însușirea jargonului, poreclelor etc.;
- B) Factorii de natură personală – necorespunderea dintre nivelul de aspirații și capacități; pregătirea profesională insuficientă; particularitățile individuale care condiționează: dezadaptarea psihologică, manifestarea agresivității și a violenței în relaționarea cu alte persoane;
- C) Factorii de natură social-psihologică – stilul de conducere neadecvat, impactul nefavorabil al persoanelor din mediul apropiat în afara serviciului.

În sistemul indicatorilor de bază a deformării profesionale se poate de menționa:

- a) Atitudinea preconcepțată față de obiectul muncii manifestată prin: tendința de acuzare, prezumția vinovăției, exagerarea eficienței normelor de drept represive, bariere psihologice în comunicare;
- b) Interpretarea subiectivă a comportamentului care nu încalcă normele juridice. Aceasta poate condiționa: depășirea atribuțiilor de serviciu, relații interpersonale șablonate, utilizarea unor metode și procedee interzise în activitatea profesională;
- c) Abrutizarea profesională a personalității, care se poate manifesta în: ore petrecute la serviciu în afara unor cauze serioase, interesul stabil față de chestiunile de serviciu în timpul zilelor de odihnă sau a concediului;
- d) Schimbări în concepția Eului, indicatori fiind: autoapreciere profesională înaltă, subaprecierea colegilor de la serviciu, atitudine sfidătoare, disprețuitoare, desconsiderare față de reprezentanții altor profesii, reacții dureroase la critică, centrarea pe propria experiență;

Analizând specificul deformării profesionale, se poate de menționat că, în contextul evoluției sale, aceasta, se manifestă la trei nivele de bază:

1. Nivel *inițial* – se caracterizează prin survenirea unor modificări neînsemnate și puțin vizibile la nivelul personalității. De regulă, nu produce impact negativ evident asupra activității profesionale;
2. Nivel *mediu* – se caracterizează prin modificări cantitativ-calitative evidente. Survin transformări a celor mai importante calități profesionale. Spre exemplu, calitatea de a fi atent a ofițerului de urmărire penală se poate transforma în suspiciozitate înaltă, încrederea – în supraapreciere, autocontrolul și calmul – în indiferență și superficialitate, perseverența – în pedantism etc. Se pierde încrederea în sinceritatea cetățenilor, precum și a necesității de a manifesta în activitatea profesională a empatiei și a coretrării. De asemenea, scade autocritica, iar stilul de comunicare și de comportament se transpune atât de mult, astfel încât persoana este colaborator al domeniului judiciar în orice situație de viață în afara serviciului (secretizarea inutilă a unor informații, fixarea unor caracteristici neimportante în memorie, în lipsă de necesitate, utilizarea unor numere de articole din diverse coduri în cadrul comunicării interpersonale etc.);

3. Nivel *aprofundat* – modificările survenite se reflectă asupra întregii personalități, aceasta din urmă devenind dependentă de activitatea profesională. Colaboratorul se autoapreciază ca un profesional neîntrecut, în mod orgolios și arogant privește opiniile altora care nu coincid cu poziția sa, acceptă cu dificultate critica. Se pot actualiza și cristaliza calitățile sociale negative precum: duritatea, cinismul, sarcasmul, răzbunarea. În privința eficienței activității de muncă se poate de menționa apariția unor insuccese și căderi legate de slăbirea nivelului de autocontrol, de încrederea exagerată în forțele proprii și rezolvarea problemelor în baza stereotipului stabilit.

Autorul E.F. Zeer, (Zeep 1997: 158), oferă o altă clasificare a nivelelor deformării profesionale:

1. Deformare profesională generală, în special tipică colaboratorilor domeniului judiciar. Ex: dezvoltarea sindromului „percepției asociale”, atunci când orice persoană este percepută ca un potențial infractor;
2. Deformare profesională specifică, care se profilează în procesul specializării. Ex: La ofițerii de urmărire penală se dezvoltă suspiciozitatea și agresivitatea, la avocați – șiretlenia, iar la procurori – învinuirea;
3. Deformare profesional-tipologică, condiționată de impactul particularităților individual-tipologice ale persoanei asupra activității profesionale. Ex: deformarea apare pe fonul dezvoltării unor aptitudini (organizatorice, comunicative, intelectuale) ce condiționează complexe de superioritate, narcisism, etc.

În pofida tuturor formelor și modelelor prezentate cu privire la problema abordată, totuși evitarea apariției și manifestării deformării profesionale este posibilă. În special, acest lucru se evidențiază la persoanele cu capacități înalte ale reflexiei și a abilităților de a aprecia obiectiv propria personalitate. De asemenea se recomandă de a avea anumite interese și hobby în afara serviciului, comunicarea cu persoane din alte domenii profesionale. Este importantă capacitatea de „a abandona” la serviciu problemele existente și centrarea pe familie și rude, pe organizarea eficientă a timpului de odihnă. Toate acestea pot fi asigurate prin prezența unui nivel de autoapreciere adecvat, poziției active în raport cu propria personalitate, sistemul valoric și creșterea profesională.

Astfel, specificul activității profesionale al juriștilor include în sine elemente negative de influență asupra personalității colaboratorilor. În absența unui nivel adecvat al stabilității psihologice și valorice acesta poate să condiționeze deformarea profesională.

Profilaxia deformării profesionale mai include în cadrul activităților de prevenție, orientarea spre micșorarea potențialului de dezvoltare a premiselor de apariție și manifestare a deformării. În șirul activităților de profilaxie pot fi incluse:

- Dezvoltarea imunității profesionale și a culturii în activitatea de muncă la colaboratorii domeniului judiciar;
- Perfecționarea stilurilor de conducere și a metodelor de lucru cu personalul;
- Stabilirea unui climat moral-psihologic optim în cadrul colectivului de muncă;

Referințe bibliografice

1. *Dicționarul Explicativ al limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, 1998.
2. Буданов А. В. *Педагогика личной профессиональной безопасности сотрудников ОВД*, Москва, 1992.
3. Зеер Э. Ф. *Психология профессий*, Екатеринбург, 1997.
4. Столяренко А. М. *Прикладная юридическая психология*, Москва, 2001.

СКАЗКОТЕРАПИЯ КАК МЕТОД ПСИХОКОРЕКЦИИ В РАБОТЕ ПРАКТИЧЕСКОГО ПСИХОЛОГА

Лариса ПОДГОРОДЕЦКАЯ, *ст. преподаватель,
Бэлцкий государственный университет имени Алеку Руссо*

Summary: *Psychological correction of young learners is more successfully fulfilled by means of tale therapy. The given article presents different types of work with tales such as: composing tales, confectioning of dolls and others.*

Key-words: *tale therapy, psychological correction, counselling, composing tales, confectioning of dolls.*

Сказкотерапия является эффективной методикой оказания психологической помощи детям и взрослым. Возможно ее использование по отношению к клиентам любого возраста. Дошкольный возраст – вершина сказочного мышления. Дошкольники воспринимают сказку как реальность, идентифицируя себя с героями. Именно поэтому данный метод является наиболее успешным по отношению к детям, наряду с игротерапией.

Термин сказкотерапия появился несколько десятилетий назад. Сказкотерапия – это комплексный метод, базирующийся на игротерапии, арттерапии и проективной психодиагностике. Имеется ряд научно-прикладных исследований в данной области. Сказку используют и педагоги, и врачи, и психологи. Каждый специалист находит в сказке тот ресурс, который помогает ему решать его профессиональные задачи. Один из самых авторитетных психологов в этой области Т. Д. Зинкевич-Евстигнеева определяет сказкотерапию как способ передачи знаний о духовном пути и социальной реализации человека, как воспитательную систему, соответствующую духовной природе человека [3].

Сказкотерапевты выделяют в качестве предмета сказкотерапии «процесс воспитания Внутреннего Ребенка, развития души, повышение уровня осознанности событий, приобретение знаний о законах жизни и способах социального проявления созидательной творческой силы». Психотерапевт Т. Д. Зинкевич-Евстигнеева подчеркивает, что «сказкотерапия – это еще и процесс «вспоминания» и возвращения подростку и взрослому гармоничного мироощущения» [2].

Сказка представляет широкие возможности для работы психолога:

- 1. Сказку можно использовать как метафору.**
- 2. По мотивам сказки можно рисовать.**
- 3. Обсуждение поведения и мотивов действий персонажа.**
- 4. Можно проигрывать отдельные эпизоды сказки.**
- 5. Использование сказки как притчи-наравоучения.**
- 6. Творческая работа по мотивам сказки** (дописывание, переписывание, работа со сказкой) [5].

Разработанный Т. Д. Зинкевич-Евстигнеевой курс сказкотерапии включает разнообразные приемы и формы работы, которые позволяют развивать творческое мышление и воображение, память и внимание, координацию движений и восприимчивость, адекватную самооценку и положительные способы общения. Сказку можно анализировать, сочинять, переписывать, рассказывать, рисовать, драматизировать.

Основные приемы работы со сказкой:

1. Анализ сказок. Цель такой работы осознать и интерпретировать то, что стоит за каждой сказочной ситуацией, сюжетной линией, поведением сказочных героев.

Как правило, для анализа выбирается известная сказка. При этом ребенку предлагается ответить на ряд вопросов: «Как ты думаешь, о чем эта сказка?»; «Кто из героев больше нравится, за что и почему?»; «Почему герой поступил так, а не иначе?»; «Что произошло бы с героями сказки, если бы они эти поступки не совершили?»; «Что было бы, если бы в сказке были одни хорошие или плохие герои?», а также на другие вопросы.

Данная форма работы может применяться, начиная с пятилетнего возраста и на последующих возрастных этапах.

2. Рассказывание сказок. Данный прием, наряду с развитием фантазии и воображения, помогает развитию способности стать на позицию другого. Упражнение состоит в том, что ребенку или группе детей предлагается рассказать сказку от другого лица. Можно предложить ребенку рассказать сказку от имени других действующих лиц, участвующих или не участвующих в сказке. Например, как сказку о трех поросятах рассказал бы волк или сказку о сестрице Алёнушке и братце Иванушке рассказала бы Баба-Яга.

3. Переписывание сказок. Когда ребенку, подростку или взрослому чем-то не нравится сюжет сказки, поворот событий и ситуаций, конец сказки, то используют переписывание и дописывание народных и авторских сказок. Этот прием имеет диагностический и психокоррекционный смысл. Клиент, переписывая сказку или меняя ее конец, выбирает наиболее соответствующий его внутреннему психологическому состоянию поворот событий и находит выход из конфликтных ситуаций. Это помогает клиенту снять эмоциональное напряжение.

4. Постановка сказок с помощью кукол. Кукла помогает ребенку идентифицировать себя с героями сказок. Это способствует коррекции своих движений и действий, делает поведение куклы более выразительным. Ставя сказку с помощью кукол, ребенок ярче проявляет свои эмоции, которые в обычной жизни сдерживает.

5. Сочинение сказок. Традиционно сочинению сказок помогают карты Проппа. Содержание и последовательность этих карт следующая:

1. Жил-был...
2. Но однажды...
3. Кто-то помешал или навредил...
4. Встреча с волшебником...
5. Испытание героев...
6. Волшебные вещи...
7. Встреча со злом...
8. Битва с врагами...
9. Победа над злом...
10. Счастливый конец.

Таким образом сказка в образной форме повествует об основных этапах становления и развития личности.

В процессе подготовки студентов-психологов к психокоррекционной работе следует уделить значительное внимание сказкотерапевтическому методу

коррекции. В предыдущей нашей работе отражен определенный опыт в области обучения студентов сказкотерапевтическим методам.

- На первом этапе работы мы знакомим студентов с теоретическими основами сказкотерапии. В этот блок входят понятие сказкотерапии, задачи и пути использования сказкотерапии, знакомство с основными типами сказок и жанрами сказкотерапии.
- На втором этапе обучения учим студентов самостоятельному написанию сказок свободной тематики.
- На третьем этапе обучаем студентов анализировать авторские сказки испытуемых разных возрастов.
- На последнем этапе студенты сочиняют психотерапевтические сказки, направленные на решение конкретных психологических проблем.

Психокоррекция тесно связана с игровой терапией. Игротерапия – метод психотерапевтического воздействия с использованием игры. Игра оказывает всестороннее влияние на развитие личности. Игра носит двуплановый характер: с одной стороны, это реальная деятельность, а с другой – носит условный характер, что позволяет отвлечься от реальной ситуации. Общими показаниями к проведению игротерапии, по мнению А. А. Осиповой, являются социальный инфантилизм, замкнутость, необщительность, фобические реакции, сверхконформность и сверхпослушание, нарушения поведения и вредные привычки, неадекватная полоролевая идентификация у мальчиков, агрессивность. [5]

Соединение игротерапии и сказкотерапии как нельзя лучше соответствует психологическим особенностям детей. В игру традиционно включены игрушки. Кукла – неотъемлемая часть игры. Куклотерапию рассматривают как частный метод арттерапии. Куклотерапия основана на процессах идентификации ребенка с любимым героем мультфильма, сказки и с любимой игрушкой. В качестве основного приема коррекционного воздействия используется кукла как промежуточный объект взаимодействия ребенка и взрослого (психолога, воспитателя, родителя) [5].

Процесс куклотерапии включает два элемента: изготовление кукол и использование кукол для отражения значимых эмоциональных состояний. Процесс изготовления кукол носит творческий, релаксационный, т. е. психотерапевтический характер. Увлекаясь процессом вырезания или раскрашивания, шитья или лепки, дети становятся более спокойным, уравновешенными. Дети развивают мелкую моторику рук, концентрируют внимание, тренируют творческое воображение.

В куклотерапии используются разные варианты кукол. Студентам на практических занятиях предлагается изготовить разнообразные куклы. Это могут быть куклы-перчатки, марионетки, объемные куклы, бумажные и т.д. Широко используется прием утилизации ненужных вещей: бутылок, коробочек, оберточной бумаги и прочего. Это могут быть куклы из природного материала и овощей. Сочетание сказкотерапии, игротерапии и куклотерапии открывает более широкие возможности для коррекционной работы психолога в детском возрасте.

Специалист в области сказкотерапии должен быть хорошо подготовлен к анализу и написанию разных видов психологических и педагогических сказок.

Психолог должен владеть мастерством интерпретации сказок, изготовления кукол, элементами игротерапии. Наш опыт показал, что в теоретические и практические занятия по курсам психодиагностики и психокоррекции следует включать элементы сказкотерапии.

Литература

1. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Практикум по креативной терапии. – СПб.: Речь, 2001. – 296 с.
2. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Путешествие в страну сказок. – СПб.: Речь, 2001. – 320 с.
3. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Практикум по сказкотерапии. СПб.: Речь, 2000. – 290 с.
4. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Путешествие в страну сказок. СПб.: Речь, 2001. – 320 с.
5. Осипова А. А. Общая психокоррекция: Учебное пособие для студентов вузов. – М.: ТЦ «Сфера», 2000. – 512 с.

FIȘE TEMATICE LA DISCIPLINELE SOCIO-UMANE

Lidia PĂDUREAC, dr., conf. univ.,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți

Summary: *The transformations in society create new situation in different fields, the educational system inclusive. The higher education as an integral part of this system is meant to be continuously modernized in order to ensure an effective education.*

*The accumulation of past superimposed on modern informational stress require the identification of an efficient way of selection and assimilation of necessary volume of theoretical knowledge and practical competency within the socio-humanistic disciplines. Therein, within the university courses can be used different methods of activity. One of the most efficient methods could be the **Thematic lists** – the way of systematization, processing, analysis, synthesis and evaluation of information. On condition that each studied theme is accompanied by such a list, the student will be able to form a complex vision about studied discipline in order to position himself easily in his thematic content.*

Key-words: *modernization, systematization, informational data, output, thematic list, competence.*

Transformările din societate creează situații noi în diverse domenii, inclusiv în sistemul educațional. Învățământul superior ca parte componentă a acestui sistem are menirea de a se moderniza continuu în vederea asigurării unei instruirii eficiente a viitorilor specialiști. Instruirea este un proces complex și nu poate include doar latura educației intelectuale sau doar aspectul instructiv. În opinia Elenei Joiță „procesul de învățământ este un sistem de acțiuni și este firesc să-l putem analiza și din perspectiva praxiologică a eficienței efortului depus, a antrenării adecvate a elementelor sale, care să conducă la rezultate de calitate, conform obiectivelor performante” (Joiță 1998, 13). Parcurgerea unui traseu este de neconceput fără conștientizarea scopului și a consecințelor finale. În timpul studiilor, studentul acumulează cunoștințe, abilități, competențe, care îi vor fi necesare și utile în viitoarea profesie. Realizarea procesului de instruire necesită activism, motivație, responsabilitate din partea celor implicați. Conținutul disciplinelor reprezintă veriga de legătură dintre scopul instruirii și rezultatul final. Atingerea finalităților este posibilă prin conlucrarea dintre profesor și student, în contextul în care se urmărește „realizarea unui învățământ centrat pe student, orientat spre dobândirea finalităților de studiu și formarea competențelor prevăzute de Cadrul Național al Calificărilor pe cicluri și pe domenii generale de studiu”. Im-

plementarea spiritului european în Republica Moldova a schimbat accentele procesului educațional și învățământul axat pe student a devenit unul din principalele repere „care jalonează reforma învățământului superior european”. Studentul este considerat partener al cadrului didactic în constituirea cunoașterii și este parte activă în realizarea activităților instructiv-educative, în evaluarea calitativă și în conturarea propriului traseu academic (Ețco 2011, 105). Munca cadrelor didactice devine și mai complexă, întrucât profesorului îi revine rolul de a selecta, combina, utiliza metode și strategii didactice în vederea asigurării mediului favorabil pentru desfășurarea procesului de predare-învățare-evaluare. După cum afirmă și Maria Giurgea, „rolul profesorului se face evident prin mai multe funcții: să asigure un ecou veridic a cunoștințelor predate, să ajute la transformarea lor în priceperi și deprinderi, să creeze condiții optime, ca printr-un proces de investigație să acumuleze o nouă experiență cognitivă, să dea direcție dezvoltării capacităților intelectuale prin adeziunea acestora la actul instructiv care este un proces complex de întipărire, reținere și prelucrare a cunoștințelor, de sistematizare și aplicare creatoare a acestora” (Giurgea 1970, 46). Concomitent, la orice acțiune a profesorului este necesară reacția studentului și vice-versa, asigurându-se continuitatea și eficiența procesului.

Disciplinele socio-umane conțin o bază informațională imensă, care deseori derutează studentul. În acest context, se impune prioritatea unei sistematizări corecte a conținutului. În dependență de specificul disciplinei, profesorii propun diverse modalități de promovare a orelor. Acumulările trecutului suprapuse stresului informațional contemporan impun identificarea unor modalități eficiente de selectare și asimilare a volumului necesar de cunoștințe teoretice și de competențe practice. Prin orele de contact direct a profesorului și studentului se realizează doar o parte din aceste sarcini, din care cauză este imperativă ghidarea de către profesor a lucrului independent realizat de student. În acest sens, pot fi utilizate diverse metode de evaluare, însă una din cele mai eficiente ar fi *Fișele tematice* – modalitate de sistematizare, prelucrare, analiză, sinteză și evaluare a informației. Dacă fiecare temă studiată va fi însoțită de o astfel de fișă, studentul va fi capabil să-și formeze o viziune complexă despre disciplina studiată, orientându-se ușor în conținutul său tematic. Profesorul elaborează algoritmul de studiere a temei, iar studentul are posibilitatea de a parcurge traseul individual, ghidându-se de reperele propuse (bibliografie selectivă, fragmente documentare), cunoscând anticipat care sînt finalitățile temei propuse.

Este adevărat că profesorii urmăresc să pună accent pe gîndirea studenților, pe implicarea lor în realizarea de proiecte, pe rezolvarea problemelor care au tangență cu viața practică, pe investigația științifică și învățarea unor noi tehnici de cercetare, stimulînd gîndirea, imaginația, creativitatea și originalitatea celui educat și înlăturînd astfel lipsa de motivare și formalismul ambilor agenți educativi (Ețco 2011, 106). Predarea-învățarea-evaluarea poate avea și un caracter sincron, dacă între profesorul care dorește să ajute studentul să-și formeze atitudini, să cunoască informația, să știe să o utilizeze și studentul care participă la proces se stabilește o relație de conlucrare și parteneriat. Această relație se poate manifesta și în cadrul prelegerilor, și în cadrul seminarelor. Urmează doar ca ambele activități să fie promovate în așa mod, încît studentul să fie nu obiect, ci subiect al procesului, iar munca sa individuală să fie continuă pentru atingerea finalităților disciplinei studiate. Este util a se înțelege că „a preda nu este sinonim cu a spune, eventual, a dicta și a cere lecția viitoare

restituirea verbală a celor spuse” (Ionescu 2009, 61), deoarece reproducerea informației nu creează competențe și nu permite studentului să avanseze calitativ. Cu siguranță, profesorul pune accentul pe aspectul cantitativ și calitativ al informației, deoarece în lipsa acestuia el nu va putea dezvolta celelalte abilități la studenți – nu poți analiza, sintetiza, abstractiza, rezolva situații noi, explica cauzalități, relații de interdependență, dacă nu cunoști cantitatea necesară de informații. Conform opiniei lui Constantin Moise, „punctul de plecare al constituirii conținutului învățământului este informația, ea fiind elementul care se poate conserva și transmite cel mai ușor. Informația pornește de la formele ei cele mai simple (concrete), respectiv reprezentări, și continuă cu forme crescând abstracte și complexe, de felul noțiunilor, judecăților, teoriilor, principiilor, concepțiilor” (Moise 1996, 71). În Republica Moldova, învățământul superior se confruntă cu reformarea lentă a nivelului premărgător – liceal și a celui posterior – angajarea în câmpul muncii. Nivelul de pregătire teoretică a liceenilor este insuficient pentru a fi dezvoltat ulterior eficient și avansat în instituțiile superioare de învățământ, din care cauză în Universități profesorii sînt nevoiți deseori să acopere și golul informațional pe discipline din nivelul liceal. (Concomitent, motivația studenților de a-și aprofunda cunoștințele într-un anumit domeniu este stînjinită de faptul că prea puțini absolvenți se angajează la serviciu conform specialității.) Sîntem absolut de acord cu afirmația lui Ion Negreț-Dobridor, conform căruia „calitatea unei învățări noi depinde de calitatea învățărilor anterioare și de nivelul motivațional” (Negreț-Dobridor 2005, 214).

Modernizarea învățământului evident că nu neglijează partea de conținut informațional al disciplinelor, însă stimulează structurarea eficientă a informațiilor. Astfel, informațiile sînt transmise prin mesajul profesorului sau dobîndite de sine stătător de student. Totuși, „conturarea unei viziuni de ansamblu asupra realității nu este posibilă decît prin articularea cunoștințelor asimilate într-un sistem unitar logic” (Dinulescu 2007, 49). Prelegerile, seminarele, lucrul independent al studentului trebuie să formeze o structură comună în vederea atingerii finalităților cursului studiat. Faptul ce și cum prezintă profesorul – informația, orientează discuțiile, argumentează științific afirmațiile, explică fenomenele, construiește împreună cu studentul structura orei – determină, în mare parte gradul de eficacitate a procesului de instruire. În acest context, un rol important îl are și capacitatea ambilor părți de a asculta. „Studiile demonstrează că ascultarea este cel mai frecvent tip de comunicare în cadrul învățământului” (Cozărescu 2003, 40), fapt ce obligă profesorul să-și pregătească iscusit cursul atît sub aspect teoretic cît sub aspect practic. „Mesajul pedagogic, elaborat de către profesor, presupune selecționare informațiilor cu valoare formativă optimă” (Roată 2012, 29). Studentul va reuși să însușească datele, să dobîndească gîndirea și capacitatea intelectuală necesare înțelegerii și explicării științifice a fenomenelor și proceselor, să opereze cu noțiunile și conceptele fundamentale pentru a elabora raționamente și judecăți, să fie în măsură de a se folosi de deprinderile de muncă independentă pentru a selecta din diverse surse esențialul (Roată 2012, 39). Principalul obstacol în studierea unei discipline este mesajul supraîncărcat, asimilarea căruia necesită eforturi importante.

Această modalitate de predare-învățare reprezintă o sinteză dintre lucrul individual al studentului și cel de contact auditorial, poate fi practică atît la seminare cît și la prelegeri. Ținînd cont de faptul că „prelegerea este forma de expunere comple-

xă, cu un caracter abstract și un nivel științific înalt, care oferă posibilitatea comunicării unui volum mai mare de informații într-o unitate de timp, folosind descrierea și explicația, îmbinate cu diferite modalități demonstrativ-intuitive, specifice predării fiecărei discipline de învățămînt” (Ețco 2007, 22). Fișele tematice pot fi parcurse împreună cu studenții și în cadrul acestui gen de activitate. În acest caz profesorul singur va selecta informația și o va structura (exemplu: Fișa 1). Fișa va fi prezentată pe secvențe (recomandabil în format electronic) cu explicațiile, argumentele și discuțiile de rigoare. La sfîrșitul orei profesorul propune subiectele pentru evaluare la tema studiată. Astfel, studentul are posibilitatea nu doar de a asimila cunoștințele din cadrul orei, dar și a cerceta sine-stătător. Prin fiecare oră se realizează o parte a din finalitățile generale ale disciplinei, deoarece subiectele propuse pentru evaluarea curentă sînt parte componentă a chestionarului pentru evaluarea finală. Pas cu pas, studentul împreună cu profesorul, prin efort comun, realizează programul, evitînd stresul excesiv din perioada sesiunii. Avînd o structură specifică elaborată anticipat de profesor, fișele pot stimula lucrul studenților și în cadrul seminarului, care este „o formă de activitate didactică cu caracter teoretico-aplicativ, prin care studenții ghidați de profesor își precizează, extind și consolidează cunoștințele obținute la curs, prin studiul individual, formîndu-și, dezvoltîndu-și anumite competențe profesionale și de cunoaștere” (Ețco 2007, 25). În acest caz, profesorul propune doar schema de structurare a informației, studentul, urmînd prin efort individual să o completeze (exemplu: Fișa 2). Competența este considerată acea capacitate intelectuală care dispune de posibilități multiple de transfer sau de aplicabilitate în operarea cu conținuturi diverse (Cirghit 1993, 39). O parte componentă a Fișei poate fi destinată noțiunilor-cheie din temă, întrucît cunoașterea acestora și utilizarea lor în contexte noi demonstrează faptul că studentul a înțeles conținutul mesajului. Cu atît mai mult, că „stabilirea ideilor, a noțiunilor se face printr-un proces de abstractizare și generalizare. În acest caz este nevoie de o selecție și sistematizare a reprezentărilor după un anumit punct de vedere, abstractizarea fiind o operație prin care se pun în evidență însușirile esențiale, neglijînd pe celelalte, iar generalizarea reprezentînd un proces de ridicare la o concluzie, la o imagine unitară pe baza însușirilor comune constante, ale unui grup de obiecte” (Giurgea 1970, 58). De obicei, seminarele se promovează la subiectele care necesită o conștientizare mai profundă (Флиер 2010, 9). Prin utilizarea unor metode, profesorul poate contribui la dezvoltarea independenței în gîndire și acțiune (Roată 2012, 26).

Fișa reprezintă un tabel format din două părți de bază:

I parte – Sinteze, informația succintă la tema propusă sistematizată și structurată pentru studiere în patru componente: 1 – Noțiuni-cheie; 2 – compartimentele temei; 3 – cronologie, fragment de crestomație (după caz); 4 – surse bibliografice selective;

II parte – Evaluare, subiecte pentru evaluare.

Prin utilizarea acestei strategii studenții își vor dezvolta următoarele competențe:

- analiza informației din surse diferite la același subiect;
- utilizarea limbajului adecvat disciplinei, prin selectarea noțiunilor-cheie;
- compararea fenomenelor, proceselor din perioade și spații diferite;
- identificarea și comentarea argumentată a relațiilor de interdependență și cauzalitate;
- conceperea sistemică a conținutului disciplinei.

Practicare fișelor tematice în cadrul orelor poate fi motivată prin următoarele avantaje:

- selectarea și sistematizarea corectă a informației pentru disciplina studiată;
- selectarea conținutului general de cel particular;
- implicarea studentului în munca individuală, ghidată de profesor;
- continuitatea procesului de predare-învățare-evaluare;

concomitent se va ține cont de riscuri:

- refuzul studentului de a lucra individual;
- mesajul voluminos al disciplinei;
- aplicarea acestei strategii la o singură disciplină.

Ținând cont de faptul că „în procesul de formare a personalității trebuie să existe o unitate între teorie și practică” (Нечаев 2010, 315) fișele tematice de la prelegeri pot fi completate cu cele de la seminare, la sfârșitul cursului studentul obținând un tip de „manual” propriu în baza căruia se va pregăti pentru evaluarea finală. Utilizarea Fișelor tematice nu exclude, ba chiar, necesită implementarea și a altor metode, strategii de învățare în vederea obținerii unui rezultat pe măsura așteptărilor. Astfel, într-o formă sistemică conținutul tematic va fi nu doar asimilat, dar și prelucrat, dezvoltând la studenți competențe de analiză, sinteză, comparație. Fișele tematice permit studentului să selecteze esențialul din temă și să-și evalueze legătura dintre cunoștințele, abilitățile de gândire și de comunicare. Lectura, scrierea, vorbirea, comunicarea, analiza documentelor stimulează o gândire flexibilă și reflexivă.

Deseori studenții prezintă un volum mare de informații, selectate din diverse surse, însă la finele orei nu sînt în stare să generalizeze detaliile și să formuleze concluzii argumentate. Fișele tematice au menirea să devină un sprijin în calea obținerii unor rezultate vizibile, ele permit studentului să muncească individual, fiind ghidat de profesor.

Referințe bibliografice

1. Cerghit, Ion, Radu, Ion, *Didactica*, București, Editura didactică și pedagogică R.A., 1993.
2. Cozărescu, Mihaela, Cace, Corina, Ștefan, Laura, *Comunicare didactică*, București, Editura ASE, 2003.
3. Dinulescu, Constanțiu, *Didactica istoriei*, Craiova, Editura Universitaria, 2007.
4. Ețco, Constantin, Davidescu-Creangă, Elena, *Didactica universitară. Ghid metodologic pentru profesorii universitari*, partea a II, Chișinău, 2011.
5. Giurgea, Maria, *Didactica generală*, București, Centrul de multiplicare al Universității din București, 1970.
6. Ionescu, Miron, Bocoș, Mușata, (coordonatori) *Tratat de didactică modernă*, Pitești, Editura Paralela 45, 2009.
7. Joiță, Elena, *Eficiența instruirii*, București, Editura Didactică și pedagogică R.A., 1998.
8. Moise, Constantin, *Concepte didactice fundamentale*, Iași, Editura Acarom, 1996.
9. Negreș-Dobridor, Ion, *Didactica nova sau arta de a a-i învăța pe toți (aproape) totul*, București, Editura Aramis, 2005.
10. Roată, Alice Ionela, *Didactica istoriei*, Pitești, Editura Paralela 45, 2012.
11. Нечаев Н.Н., (редактор) *Психолого-педагогическая компетентность. Модельное учебное пособие*, Москва, ИПК МГЛУ «Рема», 2010.
12. Флиер А. Я., Поletaева М. А., *Общекультурная компетентность. Учебно-методический комплекс*, Москва, ИПК МГЛУ «Рема», 2010.

Fișa 1

I. SINTEZE

Tema: Structuri sociale în epoca antică

Categorie socială – grup de persoane care au aceleași drepturi și obligații (aceleași statut).

Factorii ce au determinat apariția categoriilor sociale:

1. Diferențierea de avere
2. Trecerea de la economia de consum la economia de producere
3. Organizarea politică și religioasă a comunității umane.

Orientul antic:

Egipt: Orice persoană, care cunoștea a scrie și citi putea ocupa funcții în stat

Pătura privilegiată (are mai multe drepturi și mai puține obligații)	Pătura de mijloc	Pătura de jos
Aristocrația: laică, religioasă, militară (faraonul, marii proprietari)	Agricultori, meșteșugari, negustori (mici proprietari, membrii liberi ai obștilor sătești)	Sclavi – persoane dependente. Apatineau statului, templelor, persoanelor particulare. După proveniență erau: ereditari, cumpărați, prizonieri de război.

Babilon

Oameni cu drepturi depline (persoane care aveau pământ)	Oameni cu drepturi limitate	Oameni fără drepturi
1. Aristocrația: laică, religioasă, militară 2. Avilum – agricultori, meșteșugari, negustori	Mușkenum – liberi personal, dependenți parțial economic, deoarece erau considerați deținători ai pământurilor statului	1. Străinii – nu aveau dreptul să cumpere pământ (în cazuri excepționale, regele le oferea temporar un lot, pe perioada în care prestau statului un anumit serviciu, devenind oameni cu drepturi) 2. Sclavii: prizonieri, ereditari, cumpărați, datornici (cel mult pe 3 ani)

India

Societatea era împărțită în varne – categorii sociale închise, apartenența la care era ereditară și nu se putea schimba pe parcursul vieții

brahmani	kșatria	vaișa	șudra
Preoții – cei mai privilegiați	militari	Agricultori, meșteșugari, negustori (persoane libere)	Persoane care trebuiau să deservească celelalte varne

În afara structurii de varnă erau: dasa – sclavi și parias – intangibili.

Lumea greco-romană

Atena

eupatrizi	demos	meteci	sclavi
Aristocrație gentilică	popor	Oameni liberi personal, dependenți economic, locuiau în teritoriile din jurul Atenei	Persoane absolut dependente, apreciate de stăpîni în calitate de obiecte

Conform principiului democratic, toți cetățenii (bărbați) Atenei aveau acces la putere.

Sparta

Spartiați (spartani)	perieci	hiloți
Aristocrația militară și cetățenii ce dețineau proprietate funciară în Sparta	Oameni liberi personal, dependenți economic, locuiau în teritoriile din jurul Spartei	Sclavi, oficial erau deținuți în proprietate colectivă de stat

Roma

patricieni	plebei	sclavi
Aristocrație gentilică	Oameni liberi, fără acces la adunarea populară	Persoane absolut dependente, apreciate de stăpâni în calitate de obiecte

Spațiul Carpato-Danubiano-Pontic (geto-daci)

sacerdoți	Tarabostes (pileati)	comati
Slujitorii cultului	aristocrația	Oameni liberi (agricultori, meșteșugari)

II. EVALUARE

1. Expune trăsăturile generale ale structurii sociale în epoca antică
2. Explică proveniența aristocrației în epoca antică
3. Explică cauzele luptei dintre patricieni și plebei în Roma Antică
4. Formulează câte un enunț, utilizând cuvintele: varnă, aristocrație laică, liber personal, dependent economic.
5. Stabilește interdependența dintre structurile sociale și revoltele din epoca antică.
6. Prezintă schematic structura socială în Babilon.
7. Compară structurile sociale din Orient cu cele din lumea greco-romană.
8. Comentează fraza: „Tarabostes și comati la geto-daci respectau cu strictețe belegines, de aceea se vedeau egali în fața lui Zamolxis”

Fișa 2

I. SINTEZE

<p>Tema: Civilizațiile Orientului antic</p> <p>Civilizațiile Orientului antic – (Africa de Nord-Est, coasta de răsărit a Mesopotamiei, platoul Asiei Mici, Iranul, Asia Centrală, teritoriile dintre Ind și Gange, câmpia Chinei centrale) fluviale, formează „semiluna fertilă”</p> <p>Noțiuni-cheie:</p> <p>Civilizație –</p> <p>Nomă –</p> <p>Regat –</p> <p>Stat centralizat –</p>
<p>Caracteristicile unei civilizații antice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mod de viață sedentar; • Existența statului; • Cunoașterea scrisului. <p>EGIPT (Chemet) – valea râului Nil. (caracteristici specifice)</p>

MESOPOTAMIA – teritoriul dintre râurile Tigru și Eufrat. Orașe-state – Regat – Imperiu –
INDIA – civilizația s-a constituit în văile râurilor Ind și Gange. Civilizația Harappa – Civilizația Hindus –
CHINA – valea râurilor Yantzî și Huanghe. Populația – proto-sino-tibetană. Trăsături specifice:

Rolul civilizațiilor antice în istorie:
(argumente)

II.EVALUARE

Stabilește relația de cauzalitate dintre condițiile geografice și ocupațiile în Orientul antic.

Compară civilizațiile orientale antice

Trăsături comune	Trăsături specifice

Explică evoluția unor orașe-state spre regat apoi spre imperiu.

Analizează informația:

„În scurt timp faraonul Amenofis al IV-lea și-a dat seama că este supravegheat de sacerdoți. Pentru a centraliza puterea faraonul a declarat zeitatea supremă – Aton-Ra, realizând prima revoluție religioasă în istorie.”

a) Definește noțiunile: revoluție, centralizarea puterii, sacerdoți, faraon;

b) Comentează reforma religioasă a lui Amenofis;

c) Explică cauzele conflictelor dintre sacerdoți și faraon;

d) Argumentează impactul civilizației egiptene asupra istoriei universale.

MODALITĂȚI DE FORMARE ȘI DEZVOLTARE A COMPETENȚELOR DE COMUNICARE ÎN CADRUL LECȚIILOR DE LIMBĂ ENGLEZĂ

Ludmila GAVAZĂ, profesor de limba engleză, grad didactic II,
Colegiul Pedagogic „Ion Creangă” din Bălți,
Liceul Teoretic Regional „Ion Creangă” din Bălți

Summary: *The article focuses on the method of „project” which appeared in the domain of education in the 20th century due to the necessity of flexibility and social relevance of the curriculum. The method is worth applying because it demands from the pupil to get involved in a series of activities and to realize them through research, investigation, cooperation and, to use in practice all skills obtained not only in one school subject studying. All these are more centered on the pupils’ work giving the teacher the role of a monitor/ manager in guiding them to achieve the set objectives and the final product.*

Key-words: *project, research, investigation, cooperation, management, evaluation.*

„ A învăța un copil, nu înseamnă să-i dăm adevărul nostru, ci să-l dezvoltăm propria gândire, să-l ajutăm să înțeleagă cu gândirea lui lumea”
(I. Cerghit)

Metodele activ-participative sînt cele mai în măsură să solicite, dar să și valorifice maximal și pe multiple planuri potențialul uman de cunoaștere, de simțire cu

care un elev sau altul vine la școală. Specific acestor metode este faptul că pot stimula și dezvolta învățarea prin cooperare, lucrul în perechi sau grupe mici de elevi, dezvoltând astfel comunicarea, relaționarea, colaborarea și sprijinul reciproc pentru rezolvarea unor probleme sau pentru explorarea unor teme noi, care duc la cunoașterea dintre elevi și acceptarea reciprocă. Una dintre metodele moderne de învățare a limbii engleze este metoda proiectului – *project work*, metodă care poate fi folosită în orice stadiu de învățare a limbii engleze.

Proiectul este o activitate de lucru mai amplă, care permite o apreciere complexă și nuanțată învățării, oferind astfel identificarea unor calități individuale ale elevilor, fiind și o formă de evaluare puternic motivantă pentru ei. Această metodă implică un volum de muncă sporit, care se realizează atât prin activitatea de clasă cât și în afara clasei. Proiectul este recomandat în evaluări de tip sumativ și formativ. Având o desfășurare pe durate mai mari de timp, în procesul de evaluare și de auto-evaluare pot fi luate în considerație atât produsul final, dar și desfășurarea, adică procesul învățării, cel care a condus la obținerea rezultatului.

Activitatea de realizare a proiectului poate fi **individuala** sau de grup, iar evaluarea se poate raporta la munca unui elev sau a întregului grup de lucru.

(I) Fiind o formă de evaluare complexă, proiectul permite aprecierea unor capacități și cunoștințe superioare, astfel fiind o modalitate de lucru, în deosebi, cu elevii dotați;

(a) Permite însușirea unor metode de investigație științifică (căutarea și utilizarea bibliografiei necesare, a unor aparate de lucru și a altor lucrări de documentare)

(b) **Găsirea** unor soluții de rezolvare originale și aplicarea lor la un câmp mai variat de experiențe;

(c) Organizarea și sintetizarea materialului selectat conform conținutului;

(d) Generalizarea problemei;

(e) Prezentarea și argumentarea concluziilor;

(f) Capacitatea de a observa și de a alege metodele de lucru;

(g) Capacitatea de a măsura și de a compara rezultatele;

(h) Capacitatea de a manevra informația și de a aplica competențele proprii etc.

(II) Etapele pe care trebuie să le urmeze o astfel de activitate sînt următoarele:

a. ***Alegerea temei și planificarea activității*** – profesorul trebuie să ia inițiativă, să rămână flexibil la receptivitatea grupului la prezentarea noii teme pe care o vor avea de realizat elevii. El va decide durata de desfășurare a proiectului de la minim o oră pînă la două săptămîni. Expunerea subiectului trebuie să cuprindă toate datele necesare și toate criteriile implicate;

b. ***Colectarea datelor și stocarea acestora*** – cînd toate datele și informațiile au fost adunate, profesorul trebuie să găsească o modalitate de a stoca și salva numai informația necesară și de asemenea să le ofere elevilor informații cât mai atractive și adecvate nevoilor limbii.

c. ***Alegerea materialelor, echipamentelor și surselor de informare ce vor fi folosite în realizarea proiectului*** – în funcție de natura proiectului se vor alege echipamentele și materialele necesare. Dacă procesul de colectare a datelor se realizează în afara sălii de clasă, atunci vor avea nevoie de un casetofon, cameră video, dosare, creioane colorate etc.

d. ***Stabilirea obiectivelor proiectului;***

e. **Formarea grupurilor de lucru și distribuirea responsabilităților în cadrul grupului** – profesorul împarte clasa în mai multe grupuri, fiecărui grup fiindu-i repartizată o temă din subiectul propus sau toate grupurile pot avea aceeași temă. Grupurile nu pot exista și nici nu pot funcționa eficient dacă elevii nu au și nu folosesc anumite deprinderi sociale.

f. **Cercetarea propriu-zisă** – grupul trebuie să fie responsabil de atingerea scopului propus.

g. **Procesarea în grup** – elevii au nevoie de momente pentru a vedea cât de bine și-au atins scopurile și cât de eficient au fost în grup. Profesorul monitorizează în permanență activitatea de învățare a grupurilor oferindu-le *feedbackul*, corectându-le eventualele confuzii sau răspunsuri incomplete.

h. **Prezentarea rezultatelor cercetării și/sau a materialelor** – create de către un reprezentant al grupului sau de întreg grupul de lucru;

i. **Evaluarea (cercetării de ansamblu, modului de lucru, produsului final)**. Pe toată durata proiectului, profesorul trebuie să asiste elevul/grupul de elevi încurajându-i să discute dificultățile, aspectele care îi nemulțumesc sau pe care le consideră ei insuficient realizate; profesorul poate recurge la un test cu itemi obiectivi și subiectivi care să dea posibilitate elevilor să reflecteze asupra produselor obținute.

(III) Aprecierea poate fi analitică, bazată pe criterii bine stabilite sau globală/logică.

Pentru a asigura o apreciere cât mai corectă, cadrul didactic va stabili, în prealabil, împreună cu elevii implicați în realizarea proiectului, strategia de evaluare a produsului finit:

- **proiectul** este „ceva”, nu este despre „ceva”,
- produsul finit realizat creează elevului sentimentul utilității a ceea ce produce;

Ca activitate crosscurriculară, proiectul încurajează cel mai bine abordarea integrată a învățării, oferind elevilor posibilitatea de a aplica cunoștințele și tehnicile de lucru dobândite la alte discipline școlare. Fiind o activitate centrată pe elev, proiectul îi permite de a asambla într-o viziune personală competențele dezvoltate la întrebarea esențială: – „*Ce pot face cu ceea ce am învățat?*”

Proiectul, metodă alternativă a învățării și evaluării, prezintă multe avantaje:

- ✓ pune subiectul într-o situație autentică de cercetare și acțiune;
- ✓ cultivă încrederea în forțele proprii;
- ✓ stimulează creativitatea, gândirea proiectivă și rezolvarea sarcinii în mod individual sau de grup autotestînd capacitățile cognitive, sociale și practice;
- ✓ oferă șansa de a analiza în ce măsură elevul folosește toate acestea în atingerea finalității;
- ✓ facilitează achiziționarea unor metode de muncă specifice și tehnici de elaborare și de execuție a unei lucrări științifice;
- ✓ abordarea interdisciplinară, integrarea cunoștințelor, a capacităților, deprinderilor și atitudinilor/valorilor, promovarea dezvoltării globale a personalității;
- ✓ libertatea de selectare a temelor și mijloacelor de realizare stimulează responsabilitatea elevului;
- ✓ evaluarea elevilor are loc în timpul desfășurării procesului de învățare;
- ✓ elevii sînt implicați în situații reale de viață, promovînd învățarea prin contactul direct cu lucrurile, trecînd de la „a învăța despre” la „a ști cum să”;

- ✓ proiectul încurajează autoevaluarea, gândirea și nu memorarea sau recunoașterea simplă a unei informații.

Limite:

- ✓ Minimalizează rolul profesorului

În concluzie, folosind această metodă de evaluare interdisciplinară, am pus elevul să caute, să sintetizeze, să solicite, să compare și nu în ultimul rând, să-și scoată din „cutiuțele” minții lor cunoștințele, indiferent la ce disciplină au fost dobândite.

Referințe bibliografice

1. Amabile T. *Creativitatea ca mod de viață, (Ghid pentru profesori și părinți)*, Editura Științifică și Tehnică, București, 1997.
2. Harmer J. *The Practical English Language Teaching*, Longman, New York, 1991.
3. Oprea L. *Metode alternative de predare*, București, 2002.
4. Stanciu M. *Reforma Cunoștințelor Învățământului*. Cadrul metodologic, Iași Polirom, 1995, pag. 165.
5. Stoica A. *Creativitatea Elevilor – Posibilități de cunoaștere și educație*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983.
6. Ulrich C. *Managementul clasei – învățare prin cooperare*, Corint, București, 2000, pag. 56-70.

MANAGEMENTUL CULTURII ÎN CONTEXTUL EDUCAȚIEI PREȘCOLARE

Ludmila PELEVANIUC, lect. univ., drd.,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți

Summary: *Managerial culture is one of the most evident dimensions of human culture. One of the important indices of the society is its state since the progress of the humanity is determined by the role of culture in vital activity of a society as well as activity in managerial and pedagogical spheres.*

Key-words: *managerial culture, managerial communication, managerial skills.*

La etapa actuală, când întreaga republică se află în plină reformă, când societatea depune eforturi de trecere de la modelele excesiv centralizate la cele democratice, activ-participative, noi asistăm, pentru un timp încă nedeterminat, la o transformare culturală, tot mai frecvent vehiculând noțiunea de cultură managerială. Factorul activ în producerea culturii manageriale îl constituie, în mare parte, conducătorii.

O adevărată cultură managerială se poate dezvolta doar atunci când evoluează logica managerului, gândirea lui. A schimba această cultură, supunând-o principiilor logicii, înseamnă a crea condiții noi, ce ar permite managerilor să învețe a gândi critic.

Luând în considerație actualitatea culturii manageriale și a activității manageriale, în educația preșcolară, un conducător eficient trebuie să posede un stil organizatoric adecvat ce presupune: iscusința de a forma clar scopurile și pe baza lor problemele corespunzătoare; alegerea metodelor, formelor și a mijloacelor de activitate; planificarea procesului educațional și realizarea lui la timp.

În funcție cum managerii sînt structurați mintal și educați personal și profesional și managementul lor va fi unul individual. Autoritatea unui manager și atribuțiile acestuia nu se vor valida fără o cunoaștere teoretică și practică a domeniului, fără asimilarea reală a științei conducerii.

Începînd cu anii 90 ai secolului trecut, se acordă o atenție sporită problemelor dirijării instituțiilor preșcolare. Însă de menționat faptul că problemele în cauză sînt examinate privind de la teoria dirijării și nu la experiența pedagogică înaintată, cum s-a procedat anterior.

T. S. Komarova demonstrează necesitatea folosirii juste a termenului „administrarea instituției preșcolare”, ajungînd la concluzia că în procesul activității sale managerul instituției preșcolare îndeplinește toate funcțiile de dirijare (Komarova: 1981). Lucrările acestei autoare au contribuit la cercetarea mai profundă a activității managerului instituției preșcolare.

Printre tezele mai importante expuse în ele sînt:

- (1) Perfecționarea dirijării instituției preșcolare este o problemă actuală, ce necesită o atenție deosebită din partea științei pedagogice.
- (2) Dirijarea instituției preșcolare asigură o activitate planificată, sistematică, rațională și efectivă a tuturor subdiviziunilor acesteia, de aceea o importanță deosebită are planificarea.
- (3) Dirijarea poate fi eficace numai în cazul în care sistemul de dirijare va dispune de informații suficiente în desfășurarea procesului educativ.

În instituția de învățămînt succesul activității educaționale depinde de unitatea acțiunilor întregului colectiv pedagogic.

Cercetătorul B. Rebus este de părerea că dificultățile ce apar în managementul instituției sînt condiționate de faptul că mulți pedagogi nu știu că succesul activităților depinde de acțiunea orientată spre un anumit scop, unii dintre ei considerînd că succesul și insuccesul depind de activitatea lor profesională și nu de eforturile tuturor colegilor (Peđyc: 1990).

Deci, managerul trebuie să găsească metode pentru a uni colectivul, a direcționa activitatea lui în vederea atingerii scopurilor trasate. Dar pedagogii au nevoie de înțelegere și sprijin din partea managerului, altfel efortul de a uni colectivul va fi minim.

Managerul instituției preșcolare nu are posibilitatea de a stimula activitatea colectivului de pedagogi, folosind recompense materiale. De aceea, pentru un manager este foarte important să posede capacitatea de a-i stimula moral pe subalterni, prin diferite mecanisme social-psihologice, exemplul personal, autoritatea morală, capacitatea de convingere.

Specific colectivului de pedagogi este și *modul de comunicare*.

Managerul instituției conduce un colectiv competent, format din persoane de diferite vârste, care se deosebesc prin trăsăturile social-psihologice, prin caracterul relațiilor funcționale cu managerul instituției. De aici reiese importanța capacității de comunicare cu persoane provenind din diverse medii psihosociale.

Specificul activității pedagogice constă și în caracterul creativ al acesteia, fapt ce îngreunează uneori aprecierea obiectivă a ei. Considerăm că instituției îi este caracteristică o anumită încordare a ritmului vieții, unde pot să apară schimbări neașteptate, unele situații de stres, ceea ce necesită din partea managerilor și capacitatea de orientare în situații dificile, flexibilitatea în gîndire și stăpînire de sine. Managerii trebuie să acorde o deosebită atenție formării poziției active de viață a tinerilor pedagogi. Un rol important îl are în conducerea eficientă a cadrelor didactice tinere, iscusința de a-i convinge să-și dezvolte capacitățile, să dobîndească un nivel optim de satisfacție personală. Managerul trebuie să țină cont de particularitățile de funcți-

onare a colectivului pedagogic, de condițiile desfășurării unei activități manageriale eficiente și de obiectivele activității didactice.

Eficiența activității pedagogice a pedagogilor debutanți depinde de experiența profesională și de priceperea de a acționa independent. În instituțiile preșcolare eficiența managerială este în funcție de sistemul de conducere existent, cu funcții bine determinate pentru fiecare categorie de pedagogi.

Cercetătorii B. Rebus și R. Șakurov menționează problemele specifice ce apar în colectivele mari și mici, constatînd faptul că este mai dificil de realizat funcțiile social-psihologice orientate spre asigurarea grupului, menținerea la subalterni a unei bune dispoziții de lucru, dacă grupurile de pedagogi sînt conduse de manageri autoritari. Dificultățile în conducerea grupurilor sînt de ordin psihosocial, deoarece sarcinile operative exprimă mai mult partea formală a activității managerului, luarea deciziei, planificarea, controlul. Cauza este că în procesul de pregătire a pedagogilor pentru conducerea instituțiilor cea mai mare atenție se acordă studierii bazei operative și mai puțină soluționării problemelor social-psihologice.

Una dintre cele mai complicate sarcini social-psihologice a managerilor este *organizarea și menținerea procesului instructiv-educativ*. Aceasta presupune asigurarea disciplinei, coordonarea activității pedagogice, luarea deciziilor și atingerea scopurilor propuse.

O însemnătate deosebită în formarea culturii manageriale în educația preșcolară are și pregătirea teoretică. Efectul ei ar fi mai valoros, dacă managerii ar studia și aspectele social-psihologice ale conducerii colectivelor de pedagogi. Trebuie să se țină cont de motivele de bază ale acestei necesități, ce diferă de la generație la generație, valorile apreciate de pedagogi, de problemele ce apar în rezolvarea unor sarcini manageriale specifice.

La etapa actuală trebuie luate în considerare, în special la selectarea și repartizarea cadrelor, următoarele momente:

- (a) nivelul profesional al lucrătorului;
- (b) experiența de muncă cu copiii;
- (c) interesele;
- (d) simpatiile și alte particularități individuale.

Principalele tendințe în activitatea managerului sînt formarea unui colectiv stabil, atmosfera culturală și intelectuală în colectiv, relațiile emoțional-pozitive între colectiv și manager și între membrii colectivului, odihna în comun a lucrătorilor instituțiilor preșcolare, evidența și studierea opiniei publice, formarea relațiilor interpersonale, aprofundarea colegialității, organizarea informării tuturor membrilor colectivului ținînd cont de rolul lor la soluționarea problemelor ce stau în fața instituțiilor preșcolare, publicitatea în activitatea administrației și a organizațiilor obștești.

Potrivit relatărilor lui Ș. Iosifescu, modulele comportamentale pot releva, de asemenea, competențele profunde ale culturii manageriale (Iosifescu: 2000). De exemplu, modul, în care este salutat managerul cînd intră în birou (cu zîmbet și cu un salut colegial sau cu ridicarea în picioare, înclinarea capului și cu un salut formal de tipul „să trăiți”) indică stilul managerial dominant-participativ sau autoritar și, în consecință, modul în care „conducerea” și „colectivul” se percep reciproc.

Prin urmare, managerul trebuie să aibă o cultură înaltă, să-și asume responsabilitatea față de activitatea instituției și să poată asigura îndeplinirea obiectivelor proiectate:

- (1) Răspunde de organizarea și coordonarea întregii activități din instituția preșcolară, de procesul educațional, de activitatea întregului personal angajat, de activitatea cu părinții, de păstrarea, gestionarea și îmbogățirea patrimoniului.
- (2) Colaborează permanent și consultă Consiliul de Administrație, astfel încât deciziile luate de consiliu sau de director să reflecte obiectivitate instituției, să asigure realizarea lor conform legislației în vigoare.
- (3) În proiectarea și realizarea activităților educaționale cu copii, la nivelul fiecărei grupe, managerul urmărește dacă se respectă modul în care se realizează cerințele programatice, dacă se folosesc corect metodele, mijloacele și resursele materiale.
- (4) Este responsabil de faptul dacă evaluările inițiale și finale ale progreselor în educarea copiilor sînt obiective și indică just eforturile educatoarelor.
- (5) Asigură elaborarea fișei psihopedagogice a copiilor din grupele pregătitoare și urmărește dacă datele înregistrate sînt corecte și obiective.
- (6) Colaborează cu persoanele juridice și fizice interesate de educația preșcolară, iar în realizarea deciziilor Consiliului de Administrație sau ale sale respectă legislația în vigoare.
- (7) Numește comisia de recepție a alimentelor și a materialelor.
- (8) Asigură efectuarea inventariilor, respectînd dispozițiile legislației în vigoare.
- (9) Stabilește atribuțiile personalului tehnico-administrativ prin întocmirea fișei postului și controlează îndeplinirea lor.
- (10) Întocmește caracteristicile personalului administrativ în vederea acordării gradelor de salarizare.
- (11) Organizează licitații pentru reparații curente și capitale ale imobilului din unitatea pe care o conduce.

Obiectivele ce stau în fața managerului instituției preșcolare la etapa actuală sînt numeroase și complicate. Realizarea lor necesită operativitate și atitudine serioasă atît din partea conducătorului, cît și din cea a membrilor colectivului.

Contribuția managerului în creșterea eficienței unității de învățămînt este indiscutabilă. Atît în condițiile unor schimbări substanțiale sociale, cît și educaționale, rolul managerului, autoritatea decizională a lui în domeniul resurselor umane, curriculumar, financiar, în colaborare cu comunitatea, a dezvoltării școlii este foarte important.

De aceea, în continuare vom accentua unele aspecte ce țin de cultura managerială:

Managerul lider. Știința conducerii are menirea de a zămisli idei de perspectivă și de a motiva oamenii în realizarea programului propus.

Oamenii nu doresc să fie administrați! Ei vor să fie conduși și acest lucru poate să îl facă numai „managerul lider”.

Iată cîteva reflecții asupra poziției care lucrează:

- (a) a ști să faci o treabă bună este satisfacția muncii;
- (b) a arăta altora cum să faci bine o treabă este satisfacția profesorului;
- (c) a te asigura că munca este bine făcută de alții este satisfacția managerului;
- (d) a-i inspira pe alții să faci o treabă bună este satisfacția liderului.

Știința de a conduce nu este un club exclusivist din care fac parte numai cei care „s-au născut cu ea în sînge”.

Trăsăturile specifice ale conducătorului, acea materie primă care constituie arte de a conduce, pot fi cultivate.

Deși s-a constatat în urma unor studii, că pentru a deveni manager este nevoie să pozezi niște calități înnăscute (doar 100% din oameni au capacitatea de a fi manager) totuși aceasta nu este suficient.

Pentru ca să lucrezi manager conducător, trebuie să ai o pregătire profesională specială. Ea ar completa capacitățile native ale managerului.

Din convingerea acestor două elemente poate apărea tipul ideal de conducător, care poate îmbina mai multe tipuri de conducere, în funcție de situație și pentru a genera un comportament managerial adecvat și performant.

Sînt două căi principale de perfecționare:

- (1) Prima ar fi organizarea unor stagii de perfecționare la toate nivelurile, la care managerul ar avea posibilitatea să-și dezvolte profesionalismul.
- (2) A doua cale de perfecționare a managerului ar fi autoinstruirea. Este o cale productivă, dar care la moment este la fel de dificilă.

Dacă la aceasta se adaugă și știința de a face, nimic nu stă în calea celui care dorește să devină un adevărat conducător, nu numai bun administrator.

Deci, știința conducerii se cultivă, nu se descoperă.

În ce privește *liderul înnăscut*, acesta va ieși în față oricum; pentru a rămîne, însă, la conducere trebuie ca el să-și dezvolte trăsăturile naturale.

În continuare vom reflecta asupra categoriei de conducător căruia considerăm că îi aparține acum. Analizînd calitățile care aparțin fiecărei categorii, vom putea decide asupra direcției dezvoltării ca lider.

Liderul total:

- (a) s-a născut cu calități de conducător;
- (b) a văzut cum se modelează capacitatea de a conduce pe tot parcursul vieții;
- (c) s-a instruit, învățînd lucruri noi despre știința conducerii;
- (d) are autodisciplină necesară pentru a deveni un mare conducător.

Trei dintre cele patru sînt dobîndite.

Liderul format:

- (a) a văzut cum se modelează capacitatea de a conduce în cea mai mare parte a vieții;
- (b) a învățat știința conducerii prin instruire;
- (c) are autodisciplină necesară pentru a deveni un mare conducător.

Toate cele trei calități sînt dobîndite.

Liderul latent:

- (a) a văzut de curînd cum se modelează capacitatea de a conduce;
- (b) învață să fie lider, instruindu-se în această privință;
- (c) are disciplină necesară pentru a deveni un bun conducător.

Toate cele trei calități sînt dobîndite.

Liderul limitat:

- (a) are puține contacte sau nici unul cu liderii;
- (b) are puține contacte sau nici unul cu instruirea în știința conducerii;
- (c) dorește să devină lider.

Toate cele trei calități pot fi dobîndite.

Calitățile unui manager ce dispune de cultura managerială se apreciază a fi:

- A. *Charisma*: impact și prezența personală, elasticitate, adaptibilitate în circumstanțe schimbătoare sau la idei noi, energie, vigoare și perseverență, încrederea în sine, entuziasm, abilitate intelectuală, integritate, angajare.

- B. *Stimularea intelectuală*: îndrumă în mod profesional pe cei care lucrează cu el, aplică lucrurile bune din alte sectoare și organizații.
- C. *Flexibilitatea*: stabilește priorități și își administrează timpul în mod eficient, lucrează sub permisiune și se încadrează în termene, se automotivează, atinge ținte profesionale solicitante, își asumă responsabilitatea propriei dezvoltări personale.
- D. *Judecata*: adună și cîntărește probe, face aprecieri și ia decizii; analizează, înțelege și interpretează informații și date relevante; găsește soluții și identifică oportunități într-un mod creativ și cu imaginație; dovedește o bună judecată.
- E. *Abilitatea de a conduce și planifica direcția strategică și dezvoltarea instituției preșcolare*. Managerii dezvoltă o viziune strategică a organizației, analizează și planifică nevoile și dezvoltarea viitoare a acesteia, în context local, național și internațional.

Savanții care cercetează problema în cauză pun accent pe profesionalism. Se subliniază că un profesionalist, un conducător dotat trebuie să fie înzestrat în primul rînd cu calități moral-spirituale.

Ca puncte esențiale ale culturii manageriale am putea menționa:

- (1) O anumită abilitate în abordarea relațiilor umane, cu scopul creșterii nivelului de motivație a personalului. Managerul trebuie să posede o astfel de manieră de conducere, încît personalul să se simtă părtaș, la activitatea unor grupuri eficiente, să le facă plăcere să lucreze și să trăiască satisfacția împlinirii în urma muncii efectuate.
- (2) Managerul trebuie să conștientizeze faptul că el deține acest post datorită existenței organizației, existenței unui personal pe care-l conduce.

Un mijloc eficient de motivare a personalului este și comunicarea. Funcția managerială a cadrelor de conducere reiese din comunicare care reprezintă ansamblul de mijloace și metode prin intermediul cărora se realizează colaborarea managerului cu subalternii.

Un manager, mai mult ca oricînd, trebuie să dispună de o cultură a comunicării pentru a forma un climat adecvat activității colectivului.

Managerul eficient trebuie să fie în permanent contact cu cadrele instituției preșcolare, să fie capabil să diferențieze în orice moment necesitățile de comunicare ale acestora, să formuleze și să transmită mesaje în funcție de caracteristicile lor și să urmărească reacția la primirea fiecăruia dintre mesaje.

În cultura comunicării își găsesc exprimare particularitățile individuale ale managerului, nivelul dezvoltării sale creatoare, tradițiile ce s-au stabilit în colectiv.

Pentru a colabora cu subalternii, a le trezi interesul pentru acțiuni ce ar schimba idealul și comportarea lor, managerul trebuie să organizeze interacțiunea pe baze democratice, pe dialog, pe respect și exigență, pe responsabilitate.

Arta de a comunica este arta de a spune adevărul, astfel riscăm să pierdem încrederea care ne-a fost acordată.

Managerul ar trebui să-și antreneze atitudinea de a fi asertiv. Pentru aceasta are nevoie de timp și de antrenament, dar aceasta îl va ajuta să se înscrie într-un registru atitudinal și comportamental adecvat: să fii cinstit, sincer, cordial, sociabil.

Fiecare manager are o reprezentare primară referitor la necesitatea conturării unui stil managerial propriu, la obiectivele și componentele acestuia, la unele modele teoretice sau practice.

Nu există două colective la fel după nivelul de dezvoltare a particularităților psihologice ale cadrelor didactice. Unii pedagogi pot fi organizați, disciplinați, cinstiți. Alții au un caracter neadecvat, încălcând chiar normele comportamentale.

Pentru a nu permite această stare de lucruri este nevoie de un sistem managerial corect, de un stil managerial flexibil și de o cultură înaltă.

Astfel, managerul instituției preșcolare înfăptuiește conducerea instituției efectiv, folosește statutul organizației date și poartă responsabilitate de stat și societate în limita împuternicirilor sale.

Deci, managementul instituției preșcolare constituie la etapa actuală o activitate tot mai complexă, care vizează problemele privind activitatea educațională, socliti- tînd de la managerii instituțiilor preșcolare să se adapteze continuu la cerințele ma- nagementului modern.

Referințe bibliografice

1. Iosifescu, Șerban, Bunea, P., *Manual de management educațional pentru directorii de unități școlare*, București, Editura Pro Gnosis, 2000.
2. Mândăcanu, Virgil, *Etica și arta comportamentului civilizat*, Chișinău, Editura Sirius, 2001.
3. Noveanu, Eugen, *Competențele educaționale în școala de mîine: tendințe de scientizare în domeniul obiectivelor*. În: Tehnologii educaționale moderne. P.I. Modelul pedagogu- lui / Coord. V. Mândăcanu, Chișinău, 1994.
4. Radu, Nicolae, *Dirijarea comportamentului uman*, București, Editura Științifică și En- ciclopedică, 1994.
5. Ralea, Mihai, *Explicarea omului*, București, Editura Minevra, 1996.
6. Stog, Larisa, Caluschi, Mariana, *Psihologia managerială*, Chișinău, Editura Cartier, 2002.
7. Комарова, Татьяна, *Основы управления дошкольным учреждением*//Социально- педагогические проблемы организации и управления в системе дошкольного воспитания, Москва, 1981.
8. Крылова, Наталья, *Формирование культуры будущего специалиста*, Москва, 1990.
9. Ребус, Борис, *Психологические основы управления школой*, Ставрополь, 1990.
10. Шакурров, Р. X., *Социально-педагогические основы управления: руководитель и педагогический коллектив*, Москва, Просвещение, 1990.
11. Taylor, C. W., *Creativity. Progress and Potential*, New York, McGraw Hill, 1964.

IMPACTUL DIMENSIUNII CULTURALE ASUPRA SUPUNERII FĂRĂ PRESIUNE

Luminița SECRIERU, dr., lect. superior univ.,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți

Summary: *The first study of the given article presents the results of comparison of cultural dimensions Individualism-Collectivity (IND/COL) in Romania and Moldova. IND/COL were assessed with the Individualism-Collectivism questionnaire, created by Triandis (1995). The questionnaire – consisting of 32 items, 16 of which evaluate the IND scale and 16 evaluate the COL scale – has been distributed among 342 students: 181 students from Romania and 161 students from the Republic of Moldova. The results demonstrate that Romanian students proved to be more individualistic than those from Moldova. In the second study of the article we have compared the effectiveness of the technique of “submission without pressure” in a culture which is considered collectivistic and in a culture considered individualistic. The analyses have proved that the technique appears effective only within the individualistic culture (Romania).*

Key-words: *cultural context; individualism-collectivity; presentation.*

Termenul de supunere fără presiune a apărut pentru prima dată în 1966, odată cu primele cercetări realizate de către Freedman și Fraser. De atunci, au fost realizate un număr foarte mare de studii experimentale (Cialdini, 1993; Guéguen, 2011; Joule & Beauvois, 2002; Pratkanis, 2007). Paradigma „supunerea fără presiune” are ca obiectiv de a studia un anumit număr de procedee sau tehnici, ce favorizează realizarea unui comportament pe care subiectul nu l-ar fi emis în mod spontan, oferindu-i, în același timp, sentimentul că acest comportament a fost realizat liber.

Tehnica „Sînteți liber să...” propusă de Guéguen și Pascual (2000) este una dintre cele mai recente tehnici de supunere fără presiune. În unul din primele cercetări axat pe evocarea libertății, un complice oprea indivizi de pe stradă și le cerea niște bani pentru a-și cumpăra un bilet la autobuz. Cu jumate din subiecți, el adăuga, înainte ca ei să aibă timp să răspundă: „sînteți liber să acceptați sau să refuzați...”. Rezultatele au arătat că, nu numai că numărul persoanelor care dau curs cererii este cu mult superior în condiția de evocare semantică a libertății, dar aceste persoane au tendința de a fi mai generoase. Simpla referire semantică la libertate poate deci favoriza supunerea indivizilor la diverse tipuri de solicitări cum ar fi: oferirea de bani, completarea unui chestionar, vizita unui site web (Guéguen, Pascual, 2000, Guéguen, Pascual & Dago, 2001; Guéguen, Pascual, Jacob & Morineau, 2002; Pascual & Guéguen, 2002).

Pentru a explica acest efect, două teorii pot fi puse în față: teoria angajamentului (Kiesler & Sakumura, 1966; Kiesler, 1971) și teoria reactanței psihologice (Brehm, 1966; Miron & Brehm, 2006).

Conform lui Kiesler, sentimentul libertății asociat unui comportament emis de o persoană reprezintă una dintre condițiile ce favorizează angajamentul, deci și probabilitatea ca un individ să emită comportamentul dorit de cineva. Studiile arată că angajamentul este un puternic factor de influențare a comportamentului și că trebuie să-i activăm permanent subiectului sentimentul că e liber. Conform lui Joule și Beauvois, simpla referire semantică la libertate este o condiție suficientă pentru influențarea acțiunilor noastre. Contextul de libertate produs de expresia „sînteți liber să...” angajează mai mult subiecții în comportamentul altruist așteptat (Joule & Beauvois, 1998).

Dar teoria reactanței psihologice (Brehm, 1966) poate de asemenea explica efectul produs de tehnica „Sînteți liber să...”. Această teorie arată că o amenințare sau o pierdere de libertate îl motivează pe individ să-și reconstruiască această libertate. Astfel, atunci cînd un individ X solicită ajutorul unui individ Y, este probabil că în majoritatea cazurilor Y este susceptibil să simtă reactanță pentru că X tentează a „dicta” lui Y un comportament a efectua. Prin urmare are loc o restricție de libertate. În acest stadiu pentru a recupera libertatea lui, Y ar tinde să respingă cererea lui X. Dacă X îmbunătățește cererea sa cu expresia „sînteți liber să...”, este probabil ca, coeficientul de reactanță a lui Y să se reducă semnificativ, ceea ce ar duce la o acceptare mai probabilă a cererii.

Prin analogie, în cadrul tehnicii „Sînteți liber să...”, vom susține reflecția ținînd cont de cele două procese explicative sugerate de teoria angajamentului și teoria reactanței, pe care le vom examina în funcție de dimensiunea culturală Individualism/Colectivism. De fapt, această tehnică „Sînteți liber să...” a fost studiată doar în cultura „individualistă” (Franța) și unele elemente ne-au făcut să credem că această tehnică va avea o mai mică eficacitate în culturile „colectiviste”.

Conform literaturii, atributul central al individualismului îl constituie faptul că indivizii sînt independenți unii de ceilalți. În descrierea conceptuală a acestei dimensiuni culturale, Hofstede accentuează prevalența drepturilor asupra obligațiilor, preocuparea față de propria persoană, autonomia personală și autorealizarea. Prin urmare, construirea identității personale are ca punct de plecare, meritele, atributele și realizările personale. Conform lui Triandis (1988) esența colectivismului este reprezentată de relația de dependență a individului față de grupul de apartenență, este vorba despre o relație stabilă, în care obiectivele și interesele personale se subordonează celor de grup. Individul nu poate să abandoneze sau nu abandonează foarte ușor *in-grupul*, chiar și atunci cînd costurile ce decurg din această apartenență la grup sînt mai mari decît beneficiile.

Pe baza acestor definiții, putem considera că semnificația libertății „individuale” este relativă și că aceasta variază în funcție de contextul cultural. Astfel, pe baza clasamentelor anuale realizate de *Freedom House* în lume, țările cele mai libere sînt majoritatea țărilor individualiste. Acest clasament este în special bazat pe un indice de libertăți civile măsurat pentru fiecare țară. Consecința acestor cîtorva considerente ar putea fi, faptul că, tehnica „Sînteți liber să...” este mai puțin pertinentă în culturile colectiviste. Această ipoteză ar părea avea sens, din punct de vedere teoretic, dacă observăm studiile privind relațiile dintre teoria angajamentului și reacțanței în culturile colectiviste și individualiste.

1) Teoria angajamentului și individualism/colectivismul

Potrivit lui Joule și Beauvois (1998), angajamentul corespunde, într-o situație dată, condițiilor în care realizarea unui act nu poate fi atribuită decît celui care l-a realizat. Această definiție este în esență fondată pe baza lucrărilor derivate din culturile individualiste. Cu toate acestea, este posibil ca în culturile colectiviste, interdependența dintre indivizi, condițiile în care realizarea unui act nu poate fi atribuită decît celui care l-a realizat sînt greu apreciate de individ. Kim și Sherman (2007) au arătat că expresia unei alegeri conducea studenții americani (cultură individualistă) să fie ulterior mai investiți în alegerea lor decît studenții originari din Asia de est (cultură colectivistă). Această observație sugerează că teoria angajamentului, și în același timp, tehnica „Sînteți liber să...”, poate fi mai puțin eficientă în culturile colectiviste comparativ cu culturile individualiste. Toate aceste argumente ne-au făcut să credem că tehnica „Sînteți liber să...” poate fi mai eficace în culturile individualiste decît în culturile colectiviste.

2) Teoria reacțanței psihologice și individualism/colectivismul

Teoria reacțanței psihologice este în general prezentată ca universală în domeniul psihologiei sociale. Totuși, importanța libertății individuale în această teorie sugerează că ar putea fi limitată la valorile individualiste. Deși puține studii au fost efectuate pe această temă, folosind o metodă clasică din teoria reacțanței (Brehm, 1966), Savani, Markus și Conner (2008), au observat mai multă reacțanță la studenții Nord Americani (individualiști) comparativ cu studenții Indieni (colectiviști). În același mod, Jonas, Graupmann, Kayser, Zanna, Traut-Mattausch și Frey (2009), au arătat că subiecții din culturile individualiste (studenții din Europa de Vest) simțeau mai mult reacțanță atunci cînd libertatea lor individuală era amenințată, comparativ cu subiecții din culturile colectiviste (studenții din Asia de Est). Dacă, așa cum am văzut mai devreme, inducerea unui sentiment de libertate generat de tehnica „Sînteți liber

să...” permite o diminuare a reactanței la indivizi, este posibil ca sa nu fie cazul în culturile colectiviste unde reactanța este mai dificil de observat. Astfel, tehnica nu va fi eficientă în culturile colectiviste întrucât ea va fi eficientă în culturile individualiste unde indivizii sînt mai mult susceptibili de a simți reactanța în viața lor cotidiană.

I. Studiul: Contextul cultural

Inițial, am verificat cîteva rezultate care au fost obținute în domeniul psihologiei culturale. Mai concret, am măsurat scorurile individualism/colectivism în două țări: România și Republica Moldova.

În literatură aceste două țări au fost considerate colectiviste (cf. Hofstede, Hofstede & Minkov, 2010). În ceea ce privește România, spre deosebire de Moldova, s-ar pare că nu mai e cazul astăzi, cu influența unor parametri cum ar fi: evoluțiile tehnologice, economice sau politice. Gradul de individualism a unei țări poate varia în timp. Spre exemplu, Mexica inițial clasată printre țările colectiviste de Hofstede (1980) a fost ulterior clasată printre țările individualiste de către Fernandez, Carlson, Stepina, & Nicholson (1997). Autorii explică această transformare prin dezvoltarea economică a acestei țări între cele două măsuri.

De aici rezultă ipoteza că subiecții români prezintă scoruri mai mari la individualism decît subiecții din Moldova.

Subiecți

În total 342 studenți în ciclul I licență (181 studenți români și 161 studenți moldoveni) au participat la studiu. Primul eșantion sînt studenții de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași/România și cel de-al doilea eșantion sînt studenții de la Universitatea „Alec Russo” din Bălți/Moldova.

Metodologie

În acest studiu ne-am interesat de atitudinile care diferențiază indivizii individualiști de indivizii colectivști. Am utilizat chestionarul elaborat de Triandis în anul 1995 care urmărește evaluarea dimensiunii individualism-colectivism a identității. Această latură cunoaște patru dimensiuni: individualism orizontal (rezultă din combinația dintre self-ul independent și cel identic), individualism vertical (rezultă din combinația dintre self-ul independent și cel diferit), colectivism orizontal (rezultat al combinației: self interdependent și identic), colectivism vertical (rezultat al combinației: self interdependent și diferit). Instrumentul conține 32 de itemi, care reprezintă afirmații ce trebuie evaluate cu ajutorul unei scale Likert de 9 puncte, unde 1 înseamnă „dezacordul total”, iar 9 „acordul total”. Scorurile la cele 4 dimensiuni au fost calculate în funcție de mediile celor 8 itemi incluși în fiecare dimensiune (nu înainte de a inversa itemii necesari).

În ceea ce privește calitatea psihometrică a chestionarului, am verificat coeficientul alpha de Cronbach care afișează o valoare de 0.67, pentru scala *individualism* (IND), și pentru scala *collectivism* (COL), alpha de Cronbach are o valoare de 0.78.

Procedura

În ambele țări am adoptat aceleași condiții de administrare a chestionarului Individualism/Colectivism: colectiv, în timpul orelor de curs, apelîndu-se la participarea voluntară, precum și la opinia sinceră a participanților, căror le-au fost garantate anonimatul și confidențialitatea.

În vederea prelucrării datelor obținute de participanți, am utilizat programul de prelucrare statistică SPSS13.01 for Windows în care au fost introduse cotele bru-

te pentru a fi analizate și pentru a obține output-urile corespunzătoare. Metoda de prelucrare statistic utilizată în vederea verificării ipotezei propuse este: ANOVA; *testul t independent* de comparare a diferențelor dintre două medii.

Rezultate

Pentru a vedea efectul principal al variabilei independente, am aplicat analiza de varianță (*one-way ANOVA unifactorial*), iar rezultatele semnificative au fost sintetizate în tabelul următor:

Tabel 1: Rezultatele obținute de către subiecții din cele două țări privind evaluarea dimensiunii individualism-colectivism (IND/COL) a identității

	România		R. Moldova		ANOVA		
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>F</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
IND	7.02	.89	6.51	.96	26.18	1	.000
COL	6.18	1.14	7.32	.76	115.1	1	.000

Rezultatele au arătat un efect al contextului cultural. Studenții români ($M=7.02$) revelă un scor al individualismului semnificativ mai mare decât studenții din Republica Moldova ($M=6.51$). De asemenea, studenții moldoveni ($M=7.32$) revelă un scor al colectivismului semnificativ mai mare decât studenții români ($M=6.18$). Aceste rezultate semnificative au confirmat ipoteza noastră.

Rezultatele privind distincția Orizontal/Vertical sînt prezentate în tabelul 2.

Tabel 2: Diferențele obținute de către subiecții din cele două țări privind orientarea culturală (OVIC).

	Roumanie		Moldavie		<i>Independent Samples T-Test</i>		
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
IO ¹	7.51	0.88	7.06	1.03	-4.30	340	.000
IV ²	6.54	1.24	5.95	1.28	-4.25	340	.000
CO ³	6.80	1.34	7.43	0.95	4.95	340	.000
CV ⁴	5.56	0.92	7.22	1.27	13.50	340	.000

Aceste rezultate demonstrează un efect al orientării culturale. Studenții români au prezentat un scor semnificativ mai mare la indicele Individualismul Orizontal (IO), decât studenții moldoveni: $M=7.51$, $SD=0.88$ vs. $M=7.06$, $SD=1.03$. De asemenea, ei au prezentat un scor semnificativ mai mare și la indicele Individualismul Vertical (IV): $M=6.54$, $SD=1.24$ vs. $M=5.95$, $SD=1.28$. Pornind de la aceste rezultate am avansat ideea că studenții români pun accentul mai mult pe Eul independent decât interdependent, dar ei insistă de asemenea pe egalitate, fără dorința de a se diferenția.

La studenții moldoveni, rezultatele au arătat că armonia și comportamentul pro-social sînt importante. Aceasta demonstrează rezultatele *testului T* pentru subscala Colectivismul Orizontal: $t(340)=4.95$, $p<0.0001$. Studenții din Moldova au aprobat mai mult declarațiile: *Fericirea mea depinde foarte mult de fericirea celor din jurul meu; Este important pentru mine să mențin armonia în grupul meu; Îmi place să împărtășesc bucurii/lucruri mărunte cu vecinii mei; Dacă o rudă se află în dificultăți finan-*

¹Individualism Orizontal

²Individualism Vertical

³Colectivism Orizontal

⁴Colectivism Vertical

ciare, aș ajuta-o cu toate posibilitățile mele. De asemenea relațiile, sacrificiul și integritatea familială, sînt cele mai importante pentru studenții din Moldova. Aceasta demonstrează rezultatele subscalei Colectivismul Vertical: - $t(340) = 13.50$, $p < 0.0001$.

Concluzii:

Deși ambele țări, România și Moldova, au trecut printr-un regim de dictatură care a condus prin mecanisme ideologice, politice, culturale, sociale, la structurarea unei mentalități colective, ele se diferențiază în ceea ce privește gradul în care au adoptat normele unui model de viață mai individualist.

Republica Moldova este considerată în literatură o țară cu o cultură colectivistă (cf. Hofstede & Minkov, 2010). Ea a trecut la o nouă cultură doar declarativ sau instituțional, dar nu și prin asumare. Cei mai mulți se simt bine în cultura colectivistă, nivelatoare, a tuturor. Mai comodă și lipsită de riscuri și care nu cere inițiative personale. După ce am trăit în colectivism 70 de ani simțim încă nevoia unui tată puternic, care să-și asume răspunderea, să dirijeze și să distribuie beneficii. Unui om crescut în asemenea stil îi vine greu să salte, deodată, la stilul individualist.

În ceea ce privește România, de la clasificarea ei printre țările colectiviste (de către Hofstede, 1980), această țară a cunoscut cel puțin două evenimente importante: 1) sfîrșitul dictaturei comuniste în 1989 și bascularea spre o democrație; și 2 /intra-rea în UE în 2007. Or, individualismul este îndeosebi prezent în țările democratice și UE este prin esență compusă din culturi individualiste. România a trecut deci de la o orientare colectivistă la o orientare individualistă. În plus analiza raporturilor anuale *Freedom House* din 1972 pînă în 1990 indică că România era clasată printre țările non libere, apoi printre țările parțial libere pînă în 1995, și printre țările libere pînă astăzi.

II. Studiul: Efectul tehnicii „Sînteți liber să...” în culturile clasificate ca fiind individualiste sau colectiviste.

Moldova fiind o țară cu orientare colectivistă și România fiind o țară cu orientare individualistă am formulat ipoteza conform căreia tehnica „Sînteți liber să...” va fi eficace doar în România.

În acest studiu, am verificat efectul simplu al evocării semantice a libertății în cazul unei interacțiuni prin mail în aceste două țări. Obiectivul era de a vedea dacă putem crește traficul pe un site, conținînd un mesaj evocînd libertatea subiectului comparativ cu un mesaj care nu conținea această evocare a libertății.

Subiecți

În total 222 subiecți (114 studenți moldoveni și 108 studenți români) au participat la acest studiu. Sînt aceiași subiecți din primul studiu (din cei 342 subiecți, 120 au fost eliminați pentru că adresele lor mail erau invalide în momentul studiului: fie destinația nu era cunoscută de server, fie subiecții nu au dat adresa lor mail corectă, etc.).

Procedura

Un site a fost construit pentru realizarea acestui studiu. Site-ul se numea „Stop violenței” (adresa site <http://stopviolentei.do.am>) și prezenta direct pe prima pagină fotografii ale copiilor victime ale abuzurilor fizice, sexuale, emoționale, precum și un text de sensibilizare. Prin intermediul unui program de gestionare a mesajelor electronice, am expediat un mesaj la cei 222 de studenți (români și moldoveni) ale căror adrese au fost luate în momentul completării chestionarului Individualism/Colectivism (Triandis, 1995), pe parcursul primului studiu. Acest mesaj conținea urmă-

torul text: „Acordați-le 5 minute din timpul dumneavoastră copiilor victime abuzului fizic, sexual, emoțional și apăsați pe...”. Sub acest text figura o pagină HTML ce conținea un buton de 1x7 centimetri, purtând un mesaj specific pentru fiecare grup: „Apăsați aici” pentru primul grup, și „Sînteți liber să apăsați aici” pentru cel de-al doilea grup (același mesaj era expediat pentru subiecții din România și pentru cei din Moldova). Butonul permitea accesarea sit-ului conceput în acest scop. El era compus dintr-o singură pagină, iar în partea de jos subiecții erau invitați să semneze o petiție împotriva violenței. Subiecții trebuiau să completeze un formular ce cuprindea numele, prenumele și adresa de e-mail. Concretizarea acordului se realiza printr-un buton de trimitere a semnăturii. După ce subiecții primeau mailul, 72 de ore erau lăsate pentru accesul la site și semnarea petiției.

Rezultatele:

Comportamentul subiecților a fost măsurat prin două variabile dependente: 1/numărul subiecților care au accesat site-ul după primirea mailului; 2/numărul subiecților care au completat și trimis formularul de petiție prezent pe site. Rezultatele obținute sînt prezente în tabelul 3.

Pentru a verifica ipotezele am utilizat ca metode statistice testul χ^2 (*Goodness of fit Chi-Square Test*). Am apelat la acest procedeu de prelucrare statistică (semnificația diferenței între frecvențe după criteriul χ^2) fiind vorba de date neparametrice, cu răspunsuri dihotomice.

Tabel 3: Procentele de vizitatori ai site-ului și de semnături ai petiției în cele două condiții experimentale (în România, n=108)

VD	Mesajul de pe buton		Testul χ^2 (<i>Goodness of fit Chi-Square Test</i>)	
	„Apăsați aici”	„Sînteți liber să apăsați aici”		
Procentul de vizitatori ai site-ului	50% (27/54)	72.2% (39/54)	$\chi^2=5.61$	$p=0.02$
Procentul de semnături ai petiției	14.8% (4/27)	35.9% (14/39)	$\chi^2=3.58$	$p<0.05$

Tabel 4: Procentele de vizitatori ai site-ului și de semnături ai petiției în cele două condiții experimentale (în Moldova, n=114)

VD	Mesajul de pe buton		Testul χ^2 (<i>Goodness of fit Chi-Square Test</i>)	
	„Apăsați aici”	„Sînteți liber să apăsați aici”	χ^2	p
Procentul de vizitatori ai site-ului	29.8% (17/57)	42,1% (24/57)	1.87	<i>ns</i>
Procentul de semnături ai petiției	17.6% (3/17)	41.6% (10/24)	2.65	<i>ns</i>

Analiza statistică confirmă faptul că în România tipul de mesaj utilizat are în general efect asupra internauților, iar compararea celor două condiții, arată că grupul „Sînteți liber să apăsați aici” (72,2%) prezintă un procent de vizite statistic superior celui din grupul „Apăsați aici” (50%), ($\chi^2 = 5.61$, $p = .02$). Aceasta confirmă deci eficacitatea pe care o are evocarea libertății asupra comportamentului subiecților ro-

mâni. Și, în ceea ce privește procentul de semnături ai petiției, rezultatele arată un efect semnificativ între cele două condiții experimentale (35.9% vs. 14.8%), ($\chi^2 = 3.58, p < .05$).

Tabelul 4 prezintă rezultatele obținute de către studenții din R. Moldova. Aceste rezultate indică faptul că, în ceea ce privește coeficientul de vizitatori ai site-ului (1VD) nici o diferență semnificativă nu apare între cele două grupe ($\chi^2 = 1.87, ns$); la fel nici o diferență semnificativă nu a apărut nici pentru cea de-a 2-a variabilă dependentă: coeficientul de semnături ai petiției ($\chi^2 = 2.65, ns$). Toate aceste rezultate ne demonstrează eficacitatea acestei tehnici doar în România.

Concluzii:

Majoritatea cercetărilor asupra strategiilor de supunere fără presiune sînt de origine nord-americană. Ne-am întrebat dacă aceste tehnici sînt valide și în alte contexte culturale. Am presupus în cel de-al doilea studiu că tehnica „Sînteți liber să...” va fi eficientă în contextul cultural „individualist”. Într-adevăr, în acest tip de context cultural, sentimentul de libertate individuală este mai mult susceptibil să constituie o aspirație majoră la indivizi. Și invers, în culturile colectiviste, unde indivizii sînt mai mult interdependenți reciproc, conceptul de libertate individuală are puțină valoare socială, chiar de sens, ceea ce face tehnica „sînteți liber să...” ineficientă. Aceasta sugerează rezultatul obținut în contextul cultural colectivist. Rezultatele au arătat un efect semnificativ al acestei tehnici doar în contextul cultural individualist. Am văzut în partea teoretică că teoria angajamentului și teoria reactanței psihologice sînt invocate pentru a explica efectele tehnicii „sînteți liber să...” (Guéguen, Pascual & Dagot, 2004).

Referințe bibliografice

1. Brehm, J.W. (1966). *A theory of psychological reactance*. New York: Academic Press.
2. Freedman, J.L. & Fraser, S.C. (1966). Compliance without pressure: the foot-in-the-door technique. *Journal of Personality and Social Psychology*, 4(2), 195-202.
3. Guéguen, N. (2011). *Psychologie de la manipulation et de la soumission*. Paris, Dunod.
4. Guéguen, N., Pascual, A. & Dagot, L. (2004). Se soumettre en toute liberté: la technique du "vous êtes libre de...". *Perspectives Cognitives et Conduites Sociales, Volume 9, chapitre 14*, 365-384.
5. Guéguen, N. & Pascual, A. (2000). Evocation of freedom and compliance: the «but you are free of...» technique. *Current Research in Social Psychology*, 5(18), 264-270.
6. Hofstede, G., Hofstede, G.J. & Minkov, M. (2010). *Cultures et organisations: Comprendre nos programmations mentales*. Paris: Pearson Education.
7. Joule, R.V. & Beauvois, J.L. (1998). *La soumission librement consentie*. Paris, Presses Universitaires de France.
8. Joule, R.V. & Beauvois, J.L. (2002). *Petit traité de manipulation à l'usage des honnêtes gens*. Grenoble, Presses Universitaires de Grenoble.
9. Kiesler, C.A. (1971). *The Psychology of commitment*. New York, Academic Press.
10. Kiesler, C.A. & Sakumura, J. (1966). A test of a model for commitment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3(3), 349-353.
11. Kleinke, C. (1977). Compliance to requests made by gazing and touching experimenters in field settings. *Journal of Experimental Social Psychology*, 13, 218-223.
12. Markus, H.R. & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and Motivation. *Psychological Review* 98, 224-253.
13. Neculau, A. (1989). L'institution de la coopération dans le village roumain traditionnel. Une lecture psychosociologique. *Revue Roumaine des Science Sociales – Série de Psychologie*, 33 (2), 105-120.

14. Neculau, A. & Sirota, A. (2010). *Indivizi și societăți sechestrate. Abordare psihosociologică*. Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
15. Oyserman, D., Coon, M. H., et Kemmelmeier, M. (2002). Rethinking individualism and collectivism: evaluation of theoretical assumptions and meta-analyses. *Psychological Bulletin*, 128, 3-72.
16. Pascual, A. & Guéguen, N. (2002). La technique du “vous êtes libre de...”: induction d’un sentiment de liberté et soumission à une requête ou le paradoxe d’une liberté manipulatrice. *Revue Internationale de Psychologie Sociale*, 15(1), 51-80.
17. Guéguen, N. & Pascual, A. (2005). Improving the response rate to a street survey: an evaluation of the «but you are free to accept or to refuse» technique. *The Psychological Record*, 55, 297-303.
18. Triandis, H.C. (1989). The self and social behavior in different cultural contexts. *Psychological Review*, 96, 269-289.
19. Triandis, H.C. (2001). Individualism-collectivism and personality. *Journal of Personality*, 69(6), 907-924.
20. Triandis, H. C. (1994). Recherches récentes sur l’individualisme et le collectivisme. *Les Cahiers Internationaux de Psychologie Sociale*, 23, 14-27.

JOCUL DIDACTIC – METODĂ DE EFICIENTIZARE A PROCESULUI DE CUNOAȘTERE LA LECȚIILE DE FIZICĂ

Marina CUȘNIRIUC, profesor de fizică, grad did. II,
Colegiul Pedagogic „Ion Creangă” din Bălți

Summary: *The didactic game facilitates the process of assimilation, fixing and consolidation of knowledge, promotes the development and formation of balanced cognitive structures. In Physics the didactic game is an activity that allows combining different types of tasks in a uniform formula. The learner processes the information building his own knowledge. The pupil becomes an active participant in solving problems, applying in new, different and varied situations the previously assimilated information and "getting" in this way new knowledge and learning experience.*

Key-words: *physics, didactic game, physics game, measurement unit, physics riddles, physicists.*

Jocul didactic, la lecțiile de fizică, reprezintă un ansamblu de acțiuni și operații efectuate în situații concrete, care au ca scop dezvoltarea intelectuală a elevilor în procesul de cunoaștere științifică. Cercetătorii în domeniu consideră că jocul didactic are un rol decisiv în formarea/dezvoltarea personalității elevului, care începe în preșcolaritate și continuă pe parcursul întregii vieți (Oprea 2008: 115). Această metodă interactivă plasează subiectul educat în centrul demersurilor, astfel încât el însuși să își formeze cunoștințele, priceperile și deprinderile scontate (Botgros 2010: 83). Obiectivul respectiv orientează spre teoria constructivistă a învățării, care presupune implicarea pleneră a elevilor în elaborarea propriei cunoașteri științifice. Ideea centrală a constructivismului rezidă în următorul fapt: cunoașterea umană se construiește printr-un proces creator, iar cei ce învață își edifică o nouă cunoaștere pe temeliile achizițiilor anterioare (Oprea 2008: 115). Un factor important în acest context este ca informațiile asimilate să fie integrate în cunoștințe, iar cunoștințele – integrate și relaționate în scheme cognitive care dau sens cunoașterii. Anume aceste integrări succesive constituie etapele cunoașterii și permit a evita acumulările de informații științifice, inutile elevului.

Utilizarea jocului didactic în procesul de predare-învățare a fizicii sporește interesul de cunoaștere și stimulează motivația pentru studiu. El imprimă activității didactice un caracter dinamic și atrăgător, fortificând energiile intelectuale ale elevilor. Prezentăm o serie de jocuri didactice care au demonstrat valențe formative deosebite în dezvoltarea elevilor de la treapta gimnazială.

I. Ceasornicul mărimilor fizice

Acest joc didactic poate fi aplicat, de exemplu, la tema *Densitatea substanțelor*, în cadrul căreia se studiază trei mărimi fizice: densitatea – ρ , volumul – V și masa – m . Se va utiliza o planșă pe care este reprezentat cadranul unui ceasornic. Pe cele cinci ace ale ceasornicului sînt indicate caracteristicile mărimii fizice (fig.1). Cadranul ceasornicului este împărțit în 15 secțiuni, fiecare conținând caracteristici ale mărimilor fizice: simbolul, unitatea de măsură în Sistemul Internațional (SI), formula de calcul și instrumentul de măsurare.

Regulile jocului. Elevii determină caracteristicile unei anumite mărimi fizice conform următorului algoritm:

1. denumirea;
2. simbolul;
3. unitatea de măsură în SI;
4. instrumental de măsură;
5. formula de calcul.

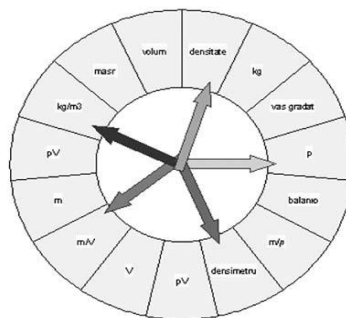

Fig. 1

Pentru a determina caracteristicile unei mărimi fizice, elevul trebuie să aranjeze corespunzător acele ceasornicului. Atunci cînd tema presupune învățarea a 4-5 mărimi fizice, ceasornicul poate fi completat.

II. Găsește figura geometrică

Acest joc didactic este binevenit la învățarea multiplilor și submultiplilor unității de măsură în SI ai unei mărimi fizice. El presupune folosirea unui tabel în care se înscriu multiplii și submultiplii unității de măsură în SI ai respectivei mărimi fizice, în cazul nostru ai *forței*.

Tabelul 1

10 cN	800 MN	$8 \cdot 10^{-5}$ cN	Start 3000 N	$8 \cdot 10^7$ μ N	$8 \cdot 10^2$ kN	80 N
$80 \cdot 10^2$ mN	$8 \cdot 10^8$ cN	$8 \cdot 10^{-2}$ kN	$80 \cdot 10^3$ N	0.8 kN	$8 \cdot 10^6$ N	$8 \cdot 10^5$ daN
$8 \cdot 10^4$ nN	8 kN	$8 \cdot 10^5$ dN	80 hN	8 daN	$8 \cdot 10^{-3}$ MN	$8 \cdot 10^5$ μ N
$8 \cdot 10^2$ kN	80 mN	$8 \cdot 10^6$ nN	$8 \cdot 10^8$ dN	$8 \cdot 10^6$ MN	$8 \cdot 10^9$ nN	$8 \cdot 10^{-4}$ kN
8 cN	8 hN	$8 \cdot 10^{-3}$ cN	$8 \cdot 10^{10}$ nN	$8 \cdot 10^2$ kN	$8 \cdot 10^6$ mN	$8 \cdot 10^5$ hN
80 MN	800 kN	$8 \cdot 10^2$ MN	$8 \cdot 10^8$ μ N	$8 \cdot 10^3$ MN	$8 \cdot 10^4$ mN	$8 \cdot 10^3$ cN
$8 \cdot 10^{-8}$ kN	$8 \cdot 10^4$ daN	$8 \cdot 10^5$ kN	$8 \cdot 10^2$ daN	$8 \cdot 10^2$ dN	$8 \cdot 10^8$ nN	$8 \cdot 10^2$ mN
$8 \cdot 10^{-8}$ kN	80 cN	80 μ N	$8 \cdot 10^3$ cN	8 nN	$8 \cdot 10^3$ kN	$8 \cdot 10^6$ cN

Regulile jocului. Elevul trebuie să determine căsuțele cu unitățile de măsură identice cu cea din căsuța **Start**. Căsuță identificată corect se colorează. În rezultat, prin unirea căsuțelor colorate printr-o linie, se va obține o figură geometrică.

III. Ghicitori fizice

1. La încălzire – corpul crește:
Volumul lui se mărește.
Fenomenul, știe fiecare,
Se numește ... (*dilatate*).
2. Când corpul forma își păstrează,
Volumul lui nu variază,
De e copac sau de e zid,
Noi zicem că e corp... (*rigid*).
3. Nu are nici volum și nici culoare,
Se poate aduna prin comprimare,
Ocupă repede întregul vas,
În fizică îi spunem... (*gaz*).
4. În el, lichidul se dilată,
Temperatura ne arată.
Nu e magnet și nu e metru,
Ci e un... (*termometru*).
5. El densitatea ne arată
La apă, la petrol, la lapte.
E frate cu termometrul,
Și îl numim noi... (*densimetru*)
6. El e făcut din sarcini pozitive,
În jurul cărora se mișcă negative.
Indivizibil îl numește orice om,
Căci Democrit l-a botezat... (*atom*).
7. El formă proprie nu are,
Aceasta i se schimbă prin turnare.
Volumul el și-l tot păstrează
Și-ușor de tot se colorează. (*lichid*)
8. E instrument de măsurare
Și e bazat pe deformare.
Nu-i metronom, nici nu e metru,
El este un... (*dinamometru*).
9. Când lichidul se transformă în vapori,
Moleculele i se ridică pîn' la nori.
Fenomenul îl cunoaște fiecare,
Se numește el... (*evaporare*).
10. Orice corp din apă îl ridică,
Dacă greutatea lui e mică.
Toți o simt, dar nimeni nu o vede
Și i se spune forța lui... (*Arhimede*).
11. O lumină orbitoare,
Ce pe cerul înnorat apare.
Nu-i minune, nu-i mister,
Este un simplu... (*fulger*).
12. Un miracol în natură,
Când Luna Soarele îl fură.
Când de lumină ducem lipsă
Ne este clar că e... (*eclipsă*).
13. Poate fi magnetizată,
Când de magnet e contactată.
Cu toți o cunoașteți, sper,
Substanța se numește... (*fier*).
14. De alte roci se deosebește,
Căci fierul de el se lipește
Are poli, dar nu-i planetă.
Dragi elevi, asta-i... (*magnet*).
15. În el căldura degajată
În lucru se transformă de îndată.
Este un dispozitiv puternic
Și se numește... (*motor termic*).
16. Cu el prezicem vremea de afară,
Căci presiunea atmosferică o măsoară.
De variază ea chiar cu un milimetru,
Aceasta ne-o arată... (*barometrul*)
17. O mișcare ordonată
De particule-ncărcate.
Răspunde, într-un moment,
Doar la numele... (*curent*).
19. Că e potențială sau cinetică,
Interioră, nucleară, electrică,
Preferă, lumea știe,
Să i se spună... (*energie*).
20. Vei face o activitate,
De ai așa proprietate.
Nu e nevoie de magie,
Dacă posezi tu... (*energie*).
21. Dacă poziția în timp e neschimbată,
Corpul e în stare de... (*repaus*).
Dacă poziția în timp e schimbătoare,
Corpul e în stare de... (*mișcare*).

IV. Ghicitori în imagini

Mai jos sînt reprezentate două șiruri cu diferite imagini. Pentru a determina denumirea a două unități de măsură studiate la capitolul *Fenomene electrice* (cl.VIII), elevii trebuie să găsească răspunsul corect la ghicitorile ascunse în imagini.

Regulile jocului. Prima literă din denumirea primului obiect din imagine reprezintă prima literă din denumirea unității de măsură care trebuie stabilită. A doua literă din denumirea celui de-al doilea obiect din imagine este a doua literă din denumirea unității de măsură etc. (Răspunsuri: 1. Volt; 2. Amper).

1. Volt

2. Amper

V. Sistemul internațional al unităților de măsură

Acest joc didactic are ca scop studierea unităților de măsură ale mărimilor fizice fundamentale în Sistemul Internațional și se desfășoară cu participarea unui moderator care va monitoriza activitatea individuală a elevilor. Planșa de pe masa de joc are următorul aspect:

Tabelul 2

SISTEMUL INTERNAȚIONAL AL UNITĂȚILOR DE MĂSURĂ			
<i>Denumirea mărimii fizice</i>	<i>Simbolul mărimii fizice</i>	<i>Denumirea unității de măsură</i>	<i>Simbolul unității de măsură</i>
Lungimea	t	kilogram	K
Cantitatea de substanță	I	candelă	

De asemenea, se folosește o fișă în care se înscriu celelalte caracteristici ale mărimilor fizice.

Cercetătorii Hayes și Bloom afirmă că durează aproape zece ani pentru a căpăta competență în oricare dintr-o largă varietate de domenii fără excepție, incluzând și programarea. Una din sarcinile de bază ale studentului de la specialitățile legate de programare este studierea limbajelor de programare. Importanța studierii limbajului de programare reiese imediat din principala funcție a lui, cea de mijloc de interacțiune practică dintre om și calculator. În acest sens, este important de a alege metodologia corectă de predare a limbajelor de programare (Masalagiu&Asiminoaei, 2004).

Cea mai firească metodologie de predare a unui limbaj de programare este utilizarea multiplelor exemple concrete de rezolvare a unor probleme, urmînd a se intra ulterior în detalii privind elementele de limbaj utilizate în diversele implementări. Totuși această metodă poate fi utilizată mai ales în cazul unor studenți neinițiați în tehnologia programării, deoarece ar putea apărea plictiseala din cauza teoretizării excesive.

O altă abordare constă în orientarea pe instrucțiuni în cazul predării unui limbaj de programare. În acest caz metoda este adoptată de către cei care consideră că limbajul este o mulțime de instrucțiuni și care predau aceste elemente într-o ordine oarecare, stabilită pe baza unor considerente particulare. În acest sens este vorba de instrucțiunile alternative (if, case/switch), structurile repetitive (for, foreach, while, repeat/dowhile, loop).

Dacă se consideră că importanța majoră o deține conceptul de bază al limbajului de programare atunci se va preda după acest concept, apoi se va dezvolta prezentarea pe baza conceptelor derivate. Această orientare seamănă cu cea orientată pe probleme, dar în continuu ține cont de puncte de vedere generale. Elementele de limbaj sau de mediu se vor introduce pe parcurs, în funcție de cerințele dirijate de conceptul prezentat (Maxim&Moroșan, 2007).

Din alt punct de vedere un limbaj de programare poate fi privit ca ceva indivizibil în care primează logica, filosofia lui și elementele sale sînt introduse pe parcursul prezentării pe baza acestei filosofii. O asemenea abordare contrazice regula de bază în predarea informaticii, și anume: se pornește de la probleme concrete. Dar în cazul unui așa limbaj de programare Java este important să fie introdus conceptul de Mașină Virtuală Java. În acest sens este important să se pornească de la faptul că una dintre cerințele care au stat la baza creării limbajului Java a fost aceea de a obține un limbaj portabil. Aceasta ar însemna că un program scris pe un anumit calculator, pe care rulează un anumit sistem de operare, să poată rula fără modificări și pe un alt calculator, pe care rulează alt sistem de operare. De exemplu, să se poată scrie un program care să fie rulat pe Windows și pe Linux.

Indiferent de abordarea concretă, cel mai important este în programare să programezi. În acest sens materialul teoretic trece pe planul doi, dacă nu se face accentul pe lucrul practic. Contează comunicarea între studenți de orice fel: citirea programelor unul altuia, analizarea și discutarea lor. În acest sens proiectele de programare în grup fiind unul din cele mai eficiente metode de învățare. Deoarece fiind cel mai bun într-un grup îi poți învăța pe alții și dacă ești mai slab poți învăța de la cei mai buni. Numărul membrilor unui grup poate varia de la 2 la 10, dar cele mai potrivite grupuri sînt cele formate din 4-6 membri. O altă particularitate este ca în general să fie sarcini bine definite pentru fiecare membru a grupului. Totuși se impută pe bună dreptate acestei munci în grup o eficiență scăzută. Diversificarea sarcinilor grupurilor și împărțirea sarcinilor între membrii grupurilor atenuază această deficiență.

Dacă prin activitatea de grup se intenționează dobândirea de noi cunoștințe prin lucrul cu manualul, documentația sau prin testarea unor produse soft, pentru profesor este obligatoriu de a organiza dezbateri finale, care să stabilească dacă membrii grupurilor și-au însușit corect noțiunile și și-au format deprinderi corecte. Este la fel interesant de a incita și de a coordona discuțiile între grupuri în direcția obținerii concluziilor care se impun. Astfel când unul sau mai multe grupuri găsește o soluție, acestea vor fi discutate și analizate succesiv sau în paralel. Scopul acestei discuții este de a reliefa corectitudinea rezolvării, determinarea celei mai eficiente și mai elegante soluții și de a descoperi eventualele erori (Maxim&Moroșan, 2007).

Un alt aspect important este particularitatea limbajului de programare ales pentru îndeplinirea sarcinilor concrete date de o problemă complexă. În acest sens este important de a ține cont de acest lucru, deoarece fiecare limbaj de programare are menirea pentru a rezolva anumite probleme. Așa cum numărul limbajelor de programare este mare, o clasificare a lor ar fi utilă. O încercare de clasificare a limbajelor în baza unor criterii:

1. După nivelul de apropiere al acestora de limbajul natural
 - Limbaje de nivel scăzut: limbajul de asamblare
 - Limbaje de nivel mediu: C, C++
 - Limbaje de nivel înalt: Java, PHP, Prolog, Pascal, Python, etc.
2. După modul de „traducere”
 - Limbaje compilate: C, C++, Pascal;
 - Limbaje interpretate: PHP, Prolog, Matlab
3. După scopul pentru care au fost proiectate
 - Limbaje de uz general: C, C++, Pascal
 - Limbaje specializate: Prolog, SQL.
4. După modul de restricționare
 - Limbaje tipizate: Java, C, C++, Pascal
 - Limbaje netipizate: PHP

Iată de ce este necesar în cadrul instruirii de a selecta anume sarcinile care ar evidenția caracteristicile specifice ale unui anumit limbaj de programare.

Referindu-ne la predarea limbajelor de programare nu trebuie să uităm de mediul de dezvoltare specific pentru că cunoașterea posibilităților lui asigură celui care învață limbajul de programare concret la unelte concrete la scrierea unui cod de program bun. Prin mediu de dezvoltare (engl. software development environment, sau integrated development environment) este un set de programe care ajută programatorul în scrierea programelor. Un mediu de dezvoltare combină toți pașii necesari creării unui program într-un singur soft, care, de regulă, oferă o interfață cu utilizatorul grafică și prietenoasă. Principalele componente ale unui mediu de dezvoltare sînt editorul de cod sursă și depanatorul. Mediile de dezvoltare apelează compilatoarele sau interpretoarele, care pot veni în același pachet cu mediul însuși, sau pot fi instalate separat de către programator. Printre facilitățile prezente în mediile de dezvoltare mai sofisticate se numără: exploratoare de cod sursă, sisteme de control al versiunilor, designere de interfețe grafice, sau unelte de ingineria programării (ex. generarea de diagrame UML). De obicei un mediu de dezvoltare este specific unui anumit limbaj de programare, însă există la ora actuală și medii de dezvoltare care pot lucra cu mai multe limbaje, de ex. Eclipse sau Microsoft Visual Studio. Acest aspect este

important prin prisma procesului de interoperabilitatea limbajelor de programare și etapă importantă în obținerea de aplicații de calitate (Camerzan&Vascan, 2010).

Nu trebuie să fie dat uitării nici specificul de testare a programelor, care presupune eliminarea erorilor. Modul lor de eliminare poate fi realizat în mod diferit. Astfel pentru a vedea dacă programul funcționează corect acesta trebuie executat cu anumite seturi de date numite teste. În acest sens dacă a fost dată pe acasă sau chiar și în timpul orelor o problemă pentru a fi programată, pentru a se convinge profesorul de modul corect de rezolvare el recurge la alcătuirea unor teste concrete. Iată de ce așa cum profesorul fizic nu reușește să verifice concomitent la toți studenții programele scrise, și în aceste condiții poate recurge la serviciu de poștă electronică pentru a transmite fișierele sursă a programelor ca în afara orelor de curs să fie verificate, așa cum în timpul orelor verificarea durează mult. În plus trimiterea programelor prin email sau alte utilitare în timp real precum Yahoo Messenger sau Skype permite chiar economisirea timpului și oferirea unui răspuns rapid în cazul unei probleme apărute la scrierea codului programului pentru a fi prezentat la ore de laborator. Dincolo de asta obținerea fișierelor sursă de cod a programelor care trebuie scrise oferă profesorului o posibilitate de orientare personală la eventuala analiză la lecție și elaborarea sarcinilor ulterioare pentru corectarea greșelilor [4].

Totuși această abordare de verificare a programelor poate fi îmbunătățită. În acest sens folosirea evaluatorilor automați este utilă, deoarece permite verificarea în timp rapid a mai multor aplicații, folosind mai multe mulțimi de teste. Evaluatorii automați reprezintă programe externe pentru verificarea răspunsurilor. În cazul programelor scrise care trebuie verificate evaluatorul le prelucrează în modul următor. Textul inițial este compilat în modul stabilit. Dacă în cazul compilării apar erori de compilare, verificarea soluției se termină la această etapă cu mesajul de eroare la compilare („Compilation error”). De menționat că în cazul evaluatorilor timpul de compilare este limitat. Dacă compilarea programului a necesitat mai mult timp, decât timpul stabilit pentru îndeplinire, la fel va fi semnalată o stare de eroare de compilare. În cazul în care compilarea programului s-a terminat cu succes, fișierul executabil este transmis la testare. Există un număr de teste pregătite din timp. Pot fi setate la evaluator mai multe variante: să fie testat programul pentru toate testele, pentru o parte din ele, sau doar pînă la testul care nu a fost corect.

În afară de faptul dacă un test a fost trecut sau nu, mai sînt și alte rezultate de execuție a programului care la prima vedere, doar parcurgînd cu ochiul și vîzînd codul programului este imposibil de observat. Astfel evaluatorul permite de a stabili:

- Erorile de compilare
- Erori de executare
- Depășirea timpului de execuție
- Formatul greșit a datelor rezultat
- Răspuns greșit
- Eroarea sistemului de testare
- Depășirea limitei de memorie

Folosirea evaluatorului nu doar economisește timpul pentru profesor și student pentru a stabili erorile în execuția programului, dar și disciplinează studentul pentru ca să se învețe să realizeze programele în strictă legitate cu normele stabilite de problema concretă. În acest sens programul nu poate evalua greșit programul scris și

dat spre testare. Evaluatorii pot fi scriși și găsiți pentru diferite limbaje de programare, de la Pascal și C/C++ până la Java. Aceasta permite chiar lucrul individual în afara orelor de curs și fără a intervenția profesorului.

În concluzie, procesul de predare a limbajelor de programare este unul interesant care merită să fie studiat. Predarea nu poate fi indivizibilă cu procesul permanent de învățare de sine stătătoare, de lucrul individual, iată de ce sînt importante sarcinile continue care ar incita studentul de a munci și de a-și perfecționa capacitățile de programare. Ținînd cont de particularitățile concrete a limbajului de programare care este predat trebuie aleasă o metodologie bine gîndită, care poate fi pusă în practică și care ar putea avea succes. O abordare adecvată situației concrete procesului de predare a unui anumit limbaj contribuie la formarea competențelor practice în găsirea soluției potrivite în procesul de programare.

Referințe bibliografice

1. C. Masalagiu, I. Asiminoaei. Didactica predării informaticii, Editura Polirom, 2004.
2. Maxim, C. Moroșan, Informatică. Didactica specialității. Iași, 2007
3. Camerzan, T. Vascan, Didactica informaticii: Suport didactic, Editura „Elena-V.I”, Chișinău, 2010, 200 p.
4. M. Petic. E-learning în școală: domenii și căi de realizare. Experiența LT „Ion Creangă”, Bălți. În: Materialele Conferinței Științifico-Practice „Promovarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale în educație. 26-27 iunie 2009, Chișinău, 2009, pp. 50-58.

ПРОФИЛАКТИЧЕСКАЯ РАБОТА ШКОЛЬНОГО ПСИХОЛОГА С ДЕТЬМИ В ПЕРИОД АДАПТАЦИИ К ГИМНАЗИЧЕСКОМУ ОБУЧЕНИЮ

Наталья ГУЦУ, преподаватель,
Бэлцкіі гасударственный университет имени Алеку Руссо

Summary: *Psycho prophylaxis is one of a school psychologist's main activities. Any of the transitional periods in a pupil's life are important stages of age development. That is why the work of a psychologist is essential in preventing possible complications during the period of adaptation to study in a gymnasium.*

Key-words: *Psycho prophylaxis, school psychologist, stages of age development, adaptation, personal position.*

Психологическая профилактика является одним из основных видов деятельности школьного психолога. Учёные и практики, имеющие отношение к школьной психологической службе, признают и понимают важность работы психолога по предупреждению возможного неблагополучия в психическом и личностном развитии учащихся, по созданию благоприятных психологических условий для этого развития.

В современной школе существует много проблем с отдельными учениками, с целыми классами, с некоторыми учителями. Педагогический коллектив ждёт от психолога быстрого включения в решение имеющихся проблем, не понимая, почему он, психолог, говорит о трудностях, которые могут ещё только возникнуть. Психологическая неготовность педагогов к пониманию необходимости психопрофилактической работы осложняет её проведение. Эффективность работы психолога определяется его умением обеспечивать нормальный ход психического развития ребёнка, и поэтому он должен осуществлять свою

деятельность, исходя, прежде всего, из интересов школьника, обеспечивая возможность развития его личности. Поэтому помимо включения в решения повседневных проблем для психолога очень важно уметь прогнозировать вероятность их появления и проводить соответствующую работу по их предупреждению. Профилактическая деятельность психолога начинается тогда, когда ещё нет сложностей в работе с ребёнком, классом и пр., но он предупреждает эти ситуации как возможные. Хозяином положения становится психолог, так как инициатива полностью исходит от него. Он самостоятельно предусматривает на основе своих знаний и опыта то, о чем можно предупредить, что можно изменить, посоветовать, чтобы создать благоприятные условия для обучения и воспитания школьников, что вытекает из его знаний и опыта. [1].

Дубровина И. В. выделяет следующее содержание психопрофилактической работы психолога в школе:

1. Психологи следят за соблюдением в школе психологических условий обучения и воспитания, необходимых для нормального психического развития и формирования личности учащихся на каждом возрастном этапе;
2. Создание благоприятного психологического климата в школе, как базовое условие развития;
3. Предупреждение возможных осложнений в связи с переходом учащихся на следующую возрастную ступень [3].

Любые переходные периоды являются очень ответственными этапами возрастного развития. Они создают много специфических проблем, которые требуют внимания не только психолога, но и педагогов, родителей. На данных этапах развития, по мнению Л. С. Выготского, ребёнок становится трудновоспитуемым из-за того, что изменение педагогической системы, применяемой к ребёнку, не поспевает за быстрыми изменениями его личности.

Особое значение приобретает работа психолога в период поступления ребёнка в школу и при переходе учащихся из начальной школы в среднюю. Переходы детей из детского сада в школу, из начального в среднее звено школы традиционно считаются педагогически сложными школьными проблемами, а периоды адаптации в 1 классе, 5 классе являются труднейшими периодами школьного обучения. Под школьной адаптацией понимается умение ребёнка приспосабливаться к новой системе социальных условий, новым отношениям и требованиям, видам деятельности, режиму жизнедеятельности. Адаптированный ребёнок – это ребёнок, который может раскрыть свой интеллектуальный и личностный потенциал в новой для него ситуации развития.

Пятый класс является переломным этапом в жизни и развитии детей. От одного учителя ученик попадает сразу ко многим, каждый из которых предъявляет ему особые требования. Усложняется содержание учебных предметов. Меняются методы преподавания. От детей требуется большая самостоятельность. Растёт значение отношений со сверстниками. Система обучения предъявляет высокие требования к интеллектуальному, личностному, волевому развитию, к уровню деятельности, объёму, качеству знаний. Новая позиция связана с перестройкой отношений детей к обучению, роли ученика, урокам, учителю. Дети начинают задумываться и осознавать свои интересы, возможности, у них начинает формироваться устойчивая самооценка. Успеш-

ность продвижения школьников зависит от их способностей успешно адаптироваться к изменениям условий обучения.

Однако, как считают О. Н. Истратова и Т. В. Эксакусто для определения возможных путей и средств решения проблем «переходного периода» необходимо определить, какие психологические новообразования младшего школьника обеспечат успешную адаптацию к системе обучения в гимназии, создавая также перспективы дальнейшие личностного развития.

Школьникам в возрасте 10-12 лет, который совпадает с периодом перехода из младшей школы в гимназию, в психолого-педагогической литературе приписывают черты или десятилетних детей или двенадцатилетних подростков. Часто психологический возраст этой группы детей определяется принадлежностью к определённому социальному институту – это начальная школа или гимназия.

Г. А. Цукерман справедливо отмечает, что возраст 10-12 лет оказался «ничей землёй» в возрастной психологии. Школьника, стоящего на пороге средней школы, характеризуют определенные психологические особенности. Данный возрастной период сенситивен к развитию познавательных процессов, специальных способностей, идеалов, различных форм общения, самопознания. В процессе учебной деятельности перестраиваются психические процессы. В когнитивном плане отмечается переход от стадий конкретных операций к стадиям формальных операций, которые характеризуются преобладанием гипотетико-дедуктивного подхода в решении задач. Мышление становится рефлексивным, что влияет и на личностные преобразования школьника. У него формируются свои представления о школьных способностях, о физических и личностных характеристиках, определяющих популярность среди сверстников. Идентификация со сверстниками, зарождения чувства взрослости приводят к так называемому психологическому экспериментированию с собственной идентичностью, что позволяет предположить, что именно такое экспериментирование является ведущей деятельностью в предпододростковом возрасте [2].

Этот возрастной период характеризуется и особой эмоциональностью. Сильные переживания вызывают не только успехи в учёбе, отношении с учителем, но и сфера взаимоотношений со сверстниками, которая может стать причиной конфликтного поведения. В этом возрасте преобладают ситуативно – обусловленные эмоции, наиболее низкая самооценка. Однако, исследования, анализируемые Г. А. Цукерманом, показали, что явление дезадаптации при переходе в среднюю школу связано у учащихся не психофизиологическими факторами, а с социально-психологическими.

Анализ психологической литературы в сфере школьной психологической службы дает возможность выделить общие показатели психологической готовности учащихся к переходу из начальной школы в гимназию:

- Сформированность основных компонентов учебной деятельности.
- Новообразования младшего школьного возраста – произвольность, рефлексия, мышление в понятиях.
- Качественно, более «взрослый» тип взаимоотношений с учителями и одноклассниками.
- Характер переживания детьми собственной деятельности, поведения, взаимоотношений.

При планировании профилактической работы, по мнению целого ряда авторов, необходимо опираться на такие сильные стороны ученика как произвольность, осознанность своих собственных изменений, интеллектуализация всех психических процессов, рефлексия. Но самое важное психологическое новообразование этого возраста – это «чувство взрослости», которое является результатом осознания ребёнком своих изменений, развитие рефлексии в сфере самопознания. Это новообразование, по мнению О. Н. Истратовой и Т. В. Эксакусто проявляется в следующем:

- Новая личностная позиция по отношению к учебной деятельности, которая выражается в тенденции ученика стать субъектом собственной учебной деятельности.
- Новая личностная позиция по отношению к школе, которая проявляется в осознании школьника как субъекта внутришкольных отношений.
- Новая личностная позиция по отношению к сверстникам, которая проявляется в формировании устойчивых эмоциональных связей со сверстниками, основанная на его социальной зрелости, конструктивности во взаимоотношениях[2].

В ходе профилактической деятельности психолог проводит работу по развитию навыков общения, повышению уровня социальной зрелости способствуя формированию выше названных позиций. Адаптация к гимназии будет успешной, если в реальном психолого-педагогическом статусе ученика 4-го класса будут развиваться черты пятиклассника.

Литература

1. Битянова М. Р. Организация психологической работы в школе. – М.: Генезис, 2000. – 298 с.
2. Истратова О. Н., Эксакусто Т. В. Справочник психолога средней школы. – Ростов н/Д: Феникс, 2008.-510 с.
3. Рабочая книга школьного психолога / Под ред. И. В.Дубровиной. – М.: Просвещение, 1991. – 303 с.
4. Цукерман Г. А Десяти – двенадцатилетние школьники: «ничья земля» в возрастной психологии. / Вопросы психологии. 1998, №3, с. 17-23.

PARTENERIATUL EDUCAȚIONAL ȘCOALĂ – FAMILIE ÎN EDUCAREA TOLERANȚEI LA ȘCOLARII MICI

**Nina SACALIUC, dr., conf. univ.,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți**

Summary: *In the given article is addressed the determination of pedagogical problem of the culture of tolerance formation in family and for family, namely through the educational partnership because the child's personality development depends largely on the cooperation of a set of family factors, school and community.*

Key-words: *tolerance, intolerance, educational partnership, cooperation, family factors.*

Familia reprezintă cea mai importantă verigă de transmitere a valorilor și a normelor culturale din generație în generație. Ea este într-adevăr o realitate persistentă și structurală de o importanță majoră, care plăsmuiește și stabilizează din punct de vedere psihosocial personalitatea umană.

Familia a avut întotdeauna o influență decisivă asupra educației. Ea este capabilă să reacționeze și să contribuie la dezvoltarea societății, anume ei îi datorăm virtuțile neamului; în familie se consolidează relațiile între generații, care sînt de o importanță deosebită pentru societatea umană.

Concepția dezvoltării învățămîntului în Republica Moldova revendică o educație cu caracter prospectiv, sistemic, formativ și dinamic, centrat pe valorile general-umane și cele naționale. În acest context, educația pentru familie, redescoperirea și redefinirea rolului familiei în viața omului, a calității de familist și părinte competent și eficient cer o tratare responsabilă, ca o adevărată profesie ce trebuie învățată.

Pentru ca familia să-și exercite eficient funcția educativă, ea trebuie să dispună de o anumită cultură de un nivel intelectual adecvat, valori morale, etice și un cadru economic decent de viață.

Conceptul de educație pentru familie constituie o etapă calitativ nouă în evoluția conceptelor din domeniul științelor educației, a reprezentărilor și judecăților cu privire la demersul educațional ce vizează formarea și dezvoltarea personalității în vederea realizării rolurilor familiale deschiderea acestuia prin imperativele lumii contemporane.

Toleranța reprezintă norma stabilității psihologice a individului ce îi permite acestuia să supraviețuiască în condițiile complexe și variate ale comunității umane, iar formarea toleranței trebuie începută de la o vîrstă fragedă în procesul vieții cotidiene în cadrul familiei (Skvorțov L. V.).

Cultura toleranței este utilizată atunci cînd se utilizează toleranța ca valoare etică, care reperează pe umanism. Ea a fost convențional disociată într-un ansamblu de elemente constitutive ce se manifestă ca trăsături de personalitate. Formarea acestor trăsături depinde de mai mulți factori: biologic, mediul socio-cultural, educație etc.

Comportamentul tolerant al individului poate fi obținut în baza educației morale a acestuia și, anume, în baza formării unității dintre conștiință și conduita morală ce se formează în cadrul familiei.

Cultura toleranței, pe care trebuie s-o posedă fiecare membru al familiei, presupune simțul măsurii în respectarea normelor morale, incluse într-un cod etic familial.

Educația pentru toleranță constituie o dimensiune specifică noilor conținuturi pedagogice lansate la nivel de UNESCO în calitate de răspunsuri la problematica lumii contemporane.

E o problemă globală, ce necesită să fie studiată, analizată, abordată din diferite aspecte și rezolvată începînd din cea mai fragedă vîrstă.

De toleranță avem nevoie ca de aer la fiecare pas, în orice colț al pămîntului, căci nu există pace cu adevărat atît timp, cît viața unui singur om se află în pericol. De toleranță avem nevoie în familie, în colectivul în care activăm, în societate.

De la cea mai fragedă vîrstă, oricare ar fi contextul vieții lor, copiii sînt supuși unor influențe multiple. Este necesar ca familia să fie larg deschisă influențelor exterioare. Educația familială cu toate că este atît de universală și de neînlocuit, nu asigură singură, pe deplin, toate condițiile pentru dezvoltarea armonioasă a personalității copilului; nu dezvoltă la el un comportament uman adecvat situațiilor ce apar în viața cotidiană.

Cercetările contemporane ne permit să constatăm că Republica Moldova are nevoie de o instituție care ar îmbina cercetarea științifică a familiei cu activitatea de implementare a normelor moral-etice și juridice educative cu privire la viața familiei.

Toleranța înseamnă acceptare, atitudine îngăduitoare, indulgență, totodată, principiul toleranței implică anumită inegalitate, o atitudine de superioritate a celui tolerant față de cel tolerat, și, implicit, de supunere și acceptare a situației de inferioritate de către cel tolerat.

Toleranța își are, însă, limitele sale, nu putem tolera atitudini care încalcă drepturi umane fundamentale, demnitatea umană.

Pentru a înțelege termenul de *toleranță*, îl putem depista în șirul sinonimic: indulgență, îngăduință, răbdare, blîndețe, îndurare, iertare, predispoziție pentru dialog, pentru înțelegerea unui alt punct de vedere etc.

Verbul *a tolera* (tolerare) incumbă și sensurile de a accepta, a concepe, a consimți, a suferi, a suporta și chiar a înghiți (exemplu, în expresia „Nu pot tolera una ca asta”) (*Dicționarul spiritului tolerant*: 1977).

În continuare vom tâlmăci conceptul *intoleranței*. Vorbind de intoleranță atunci cînd un grup se consideră pe sine sau consideră credințele sale ori modul său de viață superior celorlalți. Ea poate antrena o gamă întregă de consecințe, de la simpla lipsă de politețe sau ignorarea celui alt pînă la sisteme sociale elaborate – cum ar fi cel de apartheid – sau pînă la nimicirea deliberată a unui popor prin genocid. Toate aceste acte au la origine refuzul de a recunoaște valoarea fundamentală a persoanei umane. În consecință, obiectivul primordial al educației pentru toleranță este de a recunoaște și a respecta demnitatea și integritatea tuturor ființelor umane. Această valoare constituie esența însăși a tuturor teoriilor și normelor internaționale referitoare la drepturile omului. Ea este principala motivație a eforturilor îndreptate spre instaurarea păcii, sursa de inspirație a formelor democratice de guvernare și antiteza intoleranței.

Netoleranța este neputința de a suporta ca cineva să fie, să simtă sau să gîndească altfel de cum ne place nouă de obicei, de cum sîntem, simțim și gîndim noi.

Netoleranța este o stare de suflet alcătuită din tot ce este mai josnic în om. Ea presupune brutalitate de sentiment și inferioritate de gîndire. Netoleranța este ură și lipsă de simpatie intelectuală. Netoleranța este strîns legată de pornirea bestială de agresiune. Netoleranța este atitudinea gorilei feroce, care a parvenit să vorbească.

După cum s-a menționat, toleranța reprezintă norma stabilității psihologice a individului ce îi permite acestuia să supraviețuiască în condițiile complexe și variate ale comunității umane, iar formarea toleranței trebuie începută de la o vîrstă fragedă în procesul vieții cotidiene în cadrul familiei (Skvorțov L. V.).

În această ordine de idei, se pune accent pe conceptul de cultura toleranței și următoarele fenomene familiale: toleranța familială, toleranță parentală, toleranță fraternă, toleranță maternă și paternă.

Cultura toleranței este utilizată atunci cînd se analizează toleranța ca valoare etică, care reperează pe umanism. Ea a fost convențional disociată într-un ansamblu de elemente constitutive ce se manifestă ca trăsături de personalitate. Formarea acestor trăsături depinde de mai mulți factori: biologic, mediul socio-cultural, educație, condiții economice și, neapărat, tendința de autoperfecțiune a omului.

Comportamentul tolerant al individului poate fi obținut în baza educației morale a acestuia și, anume, în baza formării unității dintre conștiință și conduita morală ce se formează în cadrul familiei.

Cultura toleranței, pe care trebuie s-o posede fiecare membru al familiei, presupune simțul măsurii în respectarea normelor morale, incluse într-un cod etic familial (Kuznețov: 2004).

Timpe de veacuri în Istoria omenirii s-au format două ramuri de educație a generației în creștere: educația familială și socială.

Evident că educația pentru familie nu se poate reduce numai la acțiunile, procesele și influențele intrafamiliale, ci necesită acumulări noi din exterior pentru îmbogățirea etnosului pedagogic familial. Dezvoltarea personalității copilului este înțeleasă de cercetători ca rezultat al interconexiunii unui ansamblu de factori familiali, școlari și comunitari. Modele conceptuale care articulează influențele exercitate de diferiți factori asupra copilului sînt numeroase.

În ceea ce privește educația pentru familie realizată în cadrul școlii, aici au fost determinate acțiunile învățătorului din treapta învățămîntului primar, profesorilor și diriginților care lucrează cu elevii și familia.

Deci, familia contemporană nu poate să educe copilul izolat de celelalte instituții educative: copilul vizitează instituția preșcolară, apoi școala, se ocupă de diverse cercuri ținînd cont de înclinațiile sale etc.

Prin urmare, pedagogul este nu numai educator al copiilor, ci și educator al părinților. Iată de ce el trebuie să fie la curent cu problemele pedagogiei familiale.

Cea mai de seamă problemă în munca cu părinții este apropierea individuală de fiecare familie, îndeosebi de cele care au dificultăți în educația copiilor. Cu cît mai eficient desfășoară munca în această direcție școala, cu atît ea se bucură de o mai mare importanță în fața părinților.

După cum s-a menționat mai sus, o formă importantă de muncă a școlii cu familia este acordarea de *ajutor familiilor referitor la problemele educației*.

Este important să li se atragă părinților atenția asupra faptului că în procesul educării toleranței la copii un rol deosebit îl are atitudinea părinților față de propriile concepții în acest domeniu. A. S. Makarenko a subliniat că părinții trebuie să trăiască „...o viață cu adevărat umană” și că atitudinea lor „față de îndatoririle familiale și cotidiene, față de semenii constituie un factor educațional de cea mai mare însemnătate” (Makarenko: 1976).

Învățătorul trebuie să știe că atmosfera afectivă generală din sînul familiei este influențată puternic de caracterul relațiilor reciproce dintre membrii ei și, în primul rînd, de cele existente între părinți. În cazul în care relațiile reciproce din familie sînt pozitive, pedagogul se va interesa în mod special de măsura în care copilul contribuie la rezolvarea sarcinilor ce stau în fața membrilor ei. Iar dacă aceste relații poartă un caracter negativ, pedagogul va dezvălui părinților dauna imensă pe care o aduc dezvoltării copilului neînțelegerile (conflictele, certurile) dintre ei: într-o astfel de familie dispoziția generală a descendenților este proastă, capacitatea lor de muncă e cu mult sub nivelul mediu, iar relațiile lor cu alți copii sînt dificile.

După cum menționează Ciofu C, este foarte important să fie clarificată poziția reală a părinților în domeniul educației, poziție care, de obicei, corespunde scării de valori morale adoptate ei (Ciofu: 1998).

E de datoria învățătorului să afle în ce măsură astfel de calități umane, cum ar fi sensibilitatea față de trăirile afective ale semenilor, capacitatea de a-i compătimi pe cei loviți de vreo nenorocire trec în ochii părinților drept trăsături valoroase din punct de vedere social-uman. Precum și ce loc ocupă ele în scara de valori adoptată de membrii familiei. Învățătorul trebuie să cunoască reprezentările părinților cu privire la calitățile umane pe care aceștia doresc să le vadă întruchipate de către copilul lor într-un viitor apropiat.

Nu este mai puțin importantă, pentru desfășurarea cu succes a parteneriatului cu părinții, preocuparea lui constantă de a cunoaște amănunțit bagajul experienței practice al copilului (în sensul larg al noțiunii) acumulat de el în condițiile vieții de familie.

Orientînd părinții spre aspectul uman-afectiv al educației, pedagogul va avea grijă nu numai să-i povățuiască, dar și să-i ajute să găsească pentru copilul lor în familie o ocupație, care ar constitui pentru el un bun prilej de manifestare practică a grijii față de alte persoane (bunica, tatăl bolnav, sora mai mare etc.). „O afecțiune adevărată va apare doar în inima aceluia care va trăi efectiv sentimentul grijii pentru soarta altui om, scria V. A. Suhomlinski. Este foarte important ca fiecare copil să aibă un prieten, căruia să-i poarte de grijă” (Suhomlinski: 1981).

Prin urmare, capacitatea familiei de a recepta, a prelucra, a transforma și a transmite semnificațiile evenimentelor și a fenomenelor actualizate în experiența cotidiană a membrilor săi plasează familia într-o situație deosebită de actor-subiect al cunoașterii și practicii și, totodată, de agent-obiect, supus acțiunilor și intervențiilor din exterior, inclusiv celor cu caracter educativ și partenerial.

Referințe bibliografice

1. Bunescu, Gh., Alecu, G., Râdea, D. *Educația părinților. Strategii și programe*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1997.
2. Ciofu, C. *Interacțiunea părinți-copii*, București, Editura medicală AMALTEA, 1998.
3. *Dicționarul spiritului tolerant*, București, Editura Evenimentul, 1977.
4. *Educația pentru toleranță* (noțiuni). În: *Didactica Pro... buletin de teorie și practică educațională*, 2004, nr. 4 (26), p. 66-68
5. Kuznețov, L. *Curriculum. Educația pentru familie*, Chișinău, Museum, 2004.
6. Makarenko, A. S. *Educația în familie*, Chișinău, Știința, 1976.
7. Reardon, B. *Toleranța – calea spre pace*, Chișinău, Editura ARC, 2004.
8. Suhomlinski, V. A. *Pedagogia pentru părinți*, Chișinău, Lumina, 1981.

COMPONENTELE FORMĂRII PROFESIONALE A PROFESORULUI DE INFORMATICĂ

Olesea SKUTNIŢKI, lector universitar,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți

Summary: *The article is devoted to the problem of determining the components of the professional training of computer science teachers. The system of the professional training of computer science teachers as a competent professional should be designed and implemented as a system open for continuous improvement. The system should boost the teachers' orientation towards the dynamically changing reality, its ongoing and continuous development.*

Key-words: *teaching profession, training, information competence, disciplinary competence, psycho-pedagogical competence, teaching competence.*

*„Să-i ajutăm pe profesori să dezvolte o înțelegere a responsabilității profesionale pe care o au pentru a angaja fiecare elev într-un proces de învățare cu semnificație personală”
Charlot Danielon*

Profesia didactică are o dimensiune umană extrem de puternică, fapt care presupune nu doar cunoștințe și competențe, ci și atitudini, valori, adică o conștiință profesională.

De aceea, se simte nevoia de profesionalizare a activității didactice. Aceasta nu se reduce la formarea sistematică și temeinică a unor competențe descrise de stan-

dardele profesionale, ci presupune o utilizare euristică și creativă a acestora în situații și contexte educaționale care cer acest lucru.

Orientarea procesului de formare spre pregătirea unui profesor care va avea un comportament profesionist într-o situație standard lasă locul unei alte orientări, care vizează pregătirea unui specialist care va acționa competent în situații necunoscute. Adică procesul de formare urmărește trecerea de la modelul profesorului executant la modelul profesorului profesionist.

Deosebit de importantă este această orientare în cazul pregătirii profesorilor de informatică, deoarece informatica și tehnologia informației și a comunicațiilor reprezintă domenii cu cele mai înalte ritmuri de dezvoltare.

Abordarea prin competențe a formării profesorilor este o modalitate inovatoare de a reorienta procesul de formare de la pregătirea cadrelor didactice care „știu că” la pregătirea cadrelor didactice care „știu cum” și care permite de a depăși orientarea tradițională cognitivă a învățământului superior, a descrie dintr-o perspectivă nouă conținutul formării, metodele și tehnologiile utilizate (Lupu, Negara 2010).

E.I. Kuznețov, analizând caracteristica profesorului de informatică, evidențiază trei funcții ale acestuia: profesor la disciplina „informatică”, organizator al implementării tehnologiilor informaționale în învățământ, organizator al utilizării tehnologiilor informaționale cu scopul dirijării (Абдуразаков și a. 1993).

În structura competențelor profesorului contemporan de informatică un rol deosebit le revine competențelor legate cu informația, procese și tehnologii informaționale.

Competența informațională presupune capacitatea de:

- orientare în avalanșa informațională;
- lucru cu diferite surse informaționale;
- căutare și selectare a informației necesare utilizând diverse mijloace tehnice;
- clasificare, analiză, sinteză a informației;
- soluționare reală și efectivă a problemelor apărute utilizând cunoștințele acumulate.

TI-competența reprezintă capacitatea de utilizare competentă și creativă a tehnologiilor informaționale în activitățile cotidiene, profesionale, de învățare. Cu toate acestea, în ciuda globalizării informatizării învățământului, rolul profesorului de informatică nu se limitează doar la utilizarea tehnologiilor informaționale în activitatea sa didactică (Пименова 2011).

În condițiile necesității dezvoltării diferitelor aspecte ale formării profesionale a profesorului de informatică, devine actuală cercetarea competențelor sale profesionale, disciplinare, psiho-pedagogice și didactice.

Componenta profesională, fiind baza pregătirii specialistului de a activa în domeniul învățământului, este caracterizată de creativitatea activității și tendința profesorului spre autoinstruire continuă.

Componenta psiho-pedagogică caracterizează motivarea activității, stabilitatea și adâncimea intereselor cognitive, sistemul de valori, convingeri și o gândire pedagogică nouă.

Componenta disciplinară reprezintă un sistem de cunoștințe științifice și abilități practice ce asigură pregătirea profesorului către activitatea practică.

Componenta didactică ocupă un loc de frunte în pregătirea profesorului către activitatea profesională integrând cunoștințe și abilități științifice speciale, psihologice,

pedagogice și manifestă caracter aplicativ evident. Competența didactică reprezintă un sistem de cunoștințe și capacități de organizare a procesului de predare a informaticii.

Competențele unui profesor, în particular, al unui profesor de informatică, pot fi studiate numai în situații, în contexte concrete, ceea ce face extrem de dificilă reperaarea lor. Se poate afirma că competențele didactice ale profesorului sînt acele competențe care conduc la o învățare eficientă a elevilor, adică conduc la răspîndirea optimală a cunoștințelor informatice.

În calitate de exemplu pot fi prezentate următoarele competențe didactice:

- a concepe, a planifica și a organiza predarea/învățarea unor conținuturi informatice;
- a repera și a analiza dificultățile de învățare individuale ale elevilor;
- a utiliza posibilitățile rețelei locale de calculatoare pentru crearea situațiilor de învățare (Cabac 2008).

Ținînd cont de specificul activității profesorului de informatică pot fi evidențiate următoarele componente de bază ale competenței profesionale a profesorului de informatică: motivațională, axiologică, personalizată, componenta de conținut și operațională.

Componenta motivațională caracterizează motivarea pozitivă a activității pedagogului. Aceasta permite de a determina cît de conștientizate sînt obiectivele activității sale.

Componenta axiologică a competenței profesionale a viitorului profesor de informatică asigură organizarea activității acestuia în conformitate cu progresul științific. Studentul instituției de învățămînt cu aspect pedagogic se pregătește să realizeze procesul de instruire împreună cu cel instruit.

Componenta personalizată reflectă originalitatea și individualitatea specialistului prin stilul organizării activității acestuia. În realizarea acesteia un rol deosebit revine activității practice, de proiectare, și organizare.

Componenta de conținut și operațională a viitorului profesor de informatică se construiește în baza activității disciplinare în sistemul „profesor-informația-elev” (Абдуразаков și a. 1993).

La etapa actuală a dezvoltării societății sistemul de învățămînt este privit ca piața serviciilor educaționale, ce permite obținerea învățămîntului alternativ, învățămînt la domiciliu, individualizarea învățămîntului, utilizarea celor mai noi tehnologii informaționale ce asigură motivarea pozitivă, achiziționarea cunoștințelor și capacităților de utilizator în cadrul procesului de învățămînt.

Aceste direcții de dezvoltare a sistemului de învățămînt pot fi realizate prin utilizarea de: tehnologiilor didactice flexibile, structuri diferite de organizare a procesului de învățare, abordări noi a sistemului lecție-clasă, personalizare a sarcinilor, organizare a mediului educațional pe baza de tehnologii informaționale, etc.

Ca urmare a implementării tehnologiilor informaționale în sistemul de învățămînt apare necesitatea modificării mijloacelor, metodelor și formelor de învățămînt. Asigurarea instituțiilor de învățămînt cu calculatoare și soft educațional nu reprezintă însă un garant de atingere a calității noi a învățămîntului.

Referințe bibliografice

1. Cabac, V. Formarea competențelor didactice la viitorii profesori de informatică. În: ROMAI Educational Journal, 2008, nr. 3. p. 48-50.
2. Lupu, I., Negara C. Profesionalizarea formării inițiale a profesorilor de informatică prin strategii interactive. Bălți: Presa bălțeană, 2010. 158 p. ISBN 978-9975-50-045-6
3. Абдуразаков М.М., Буняев М.М., Кузнецов Э.И., Матросов В.Л. Методическая система подготовки учителя информатики. Сбор. Ст. „Научные труды МПГУ”. Серия: Естественные науки. – М.: Прометей, 1993. - С. 3-13.; 0,46 п.л. (авт. вклад 60%)
4. А. Н. Пименова Профессиональная компетентность учителя информатики [online] [цитат 20 mai 2012], disponibil pe Internet: < gupenza.ru/mni/content/files/2011_1_Pimenova.pdf>

FUNCȚIA PERFORMANȚIALĂ A EMPATIEI ÎN RELAȚIA MEDIC-PACIENT

Silvia BRICEAG, dr., conf. univ.,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Summary: *This article presents the data of the experimental investigation on performed function of empathy in the doctor-patient relationship. The investigation results highlight the fact that there is a correlation between empathy of the doctor and doctor-patient relationship. Doctors with a higher degree of empathy are more attractive, their relationship with their patients being qualified as closer.*

Key-words: *doctor-patient relationship, professional skills, communicability, empathy.*

Ca persoană, medicul poate avea o multitudine de trăsături de personalitate comune cu bolnavii pe care îi tratează, dar ca medic, depozitor al unei științe însărcinată cu vindecarea bolii, el exercită o funcție socială a cărei îndeplinire pretinde satisfacerea unor exigențe formulate și instituite de către societate. De altfel, medicina este considerată nu numai o știință ci și o instituție în interiorul societății însărcinată cu vindecarea bolnavilor. Din păcate acest deziderat al vindecării, uneori o veritabilă salvare din ghearele morții, nu poate fi întotdeauna îndeplinit, motiv pentru care medicul are deseori sarcini „defensive” încercând și reușind, în cazul cuplării calităților intelectuale cu cele relaționale, să însoțească bolnavul pe drumul greu al bolii acestuia, eliminându-i suferințele (Marcus 1997: 132).

Actualmente, asistăm la o dihotomizare a medicinei curative în 2 grupuri: cea a medicilor de familie și cea a specialiștilor.

Sondajele psiho-sociologice efectuate în urmă cu două decenii au stabilit că în rîndul marelui public există două imagini corespunzătoare acestor două categorii de medici: imaginea doctorului care îngrijește (acesta fiind medicul de familie) și imaginea doctorului care vindecă (putînd face chiar minuni), adică medicul specialist (Stoetzel 1979).

Dacă privim de pe poziția bolnavului, ce calități ne-am dori să posedă medicul nostru?

Același Stoetzel a efectuat o analiză a expectanțelor bolnavului și a ajuns la concluzia că ele pot fi grupate astfel:

- *însușiri intelectuale:* exactitatea diagnosticului, cunoștințe profesionale, diagnostic instantaneu („fler”);
- *însușiri morale:* activități profesionale, abnegație, dezinteres material;

- *calități relaționale*: sinceritate, cordialitate, autoritate, timp acordat bolnavului.

Nietzsche considera calitățile ideale ale medicului ca fiind o întrupare într-un singur individ a unor însușiri specifice mai multor profesii: finețea de observație a unui detectiv, elemente de orator, suplețe de diplomat, și energia vitală de luptător (Athanasiu 1998).

Șirul acestor calități ar putea fi completat, în opinia noastră, cu încă una foarte importantă cum ar fi gândirea pozitivă.

Melloni consideră că trăsături ideale ale medicului sînt următoarele: eficiența în îngrijirea patologiei curente, apelul la specialist numai în probleme care îl depășesc, cunoașterea propriilor limite, capacitatea de a armoniza tratamentele mai multor specialiști consultanți (Marcus 1997: 133).

Parsons, era de părerea că un medic trebuie neapărat să prezinte următoarele trăsături definitorii pentru statutul său social:

✓ *Competență tehnică*

Aceasta trebuie probată prin examene și concursuri foarte riguroase dar și ritualizate, astfel încît instituția medicală să poată aduce garanții bolnavilor, neștiutori prin definiție.

„Titlul” este o condiție sine qua non și – fără a-l poseda – nici un om, oricît de înzestrat ar fi cu calități de terapeut nu are dreptul de a acorda asistență medicală (Marcus 1997: 133).

În zilele noastre, competența tehnică rezidă și în volumul sporit de informații de specialitate pe care un medic este obligat să îl acumuleze.

✓ *Universalism*

Toți oamenii bolnavi trebuie să aibă aceleași drepturi de a fi îngrijiți de către medic, indiferent de poziția lor socială.

✓ *Specificitatea funcțională*

Medicul acționează asupra corpului cu diferite mijloace (injecții, sonde etc.) sau asupra sufletului (confidențele).

Aceasta înseamnă că dreptul medicului asupra intimității unei persoane nu trebuie să depășească limitele domeniului medical (Marcus 1997: 135). Tot aici putem atribui și obligațiunea medicului de a păstra taina medicală (secretul profesional).

✓ *Neutralitatea afectivă*

Dacă este adevărat că se nasc relații de prietenie între medic și bolnav, că medicul este asemuit cu un „frate”, „un prieten” sau chiar „părinte” al bolnavului, tot ațit de adevărat este că există anumite limite, care îl împiedică pe medic să se apropie prea mult de bolnav și să devină intim cu acesta, relație care ar impieta asupra bunului mers al sarcinii sale profesionale. Doctorul asistă la spectacole dramatice, dar el nu trebuie să fie bulversat de ele.

✓ *Dezinteresul și altruismul*

Consideram că în această ordine de idei se înscrie foarte reușit și *empatia*. Așa cum spune literatura de specialitate, empatia e un proces cognitiv și afectiv de mare finețe care ne permite să aflăm ce gîndește și ce simte celălalt. Sau mai degrabă să gîndim și să simțim ce gîndește și simte celălalt. Ea pornește de la conștientizarea de sine și continuă cu observarea celuiilalt. De altfel, această observare ar trebui să fie regula de bază în orice tip de relaționare umană.

Teoreticienii au stabilit că empatia îndeplinește cinci funcții principale în viața unui om: *funcția* cognitivă – se referă la cunoașterea interlocutorului din punct de vedere al sentimentelor trăite de acesta; *funcția* anticipativă – ajută la realizarea unor predicții despre comportamentul interlocutorului ceea ce îi permite persoanei empatice să adopte o anumită strategie comportamentală; *funcția de* comunicare – empatia este o formă de comunicare implicită; *funcția de* contagiune afectivă – empatia are loc în urma identificării eu-lui propriu cu eu-l interlocutorului ceea ce antrenează împrumutarea stării persoanei care face obiectul empatiei de către cea care empatizează; *funcția* performanțială – prin intermediul empatiei reușim să convingem oameni și chiar grupuri să efectueze diverse activități (Tudose 2007 : 146-147)

În opinia noastră, empatia are o pondere semnificativă în activitatea medicului, în construirea și menținerea unor relații optime cu pacienții. Din aceste considerente am realizat o cercetare experimentală, care a avut drept obiectiv evaluarea nivelului capacității empatice, comunicabilității lucrătorilor medicali și observarea unor aspecte ale relației medic –pacient, percepute de pacienți și medici, a conexiunii dintre capacitatea empatică a cadrelor medicale și relația medic –pacient.

La experiment au participat 11 medici de la SCM din Bălți, precum și pacienții acestora.

Tehnicile de investigație au fost următoarele:

A) *pentru medici:*

- ✓ Chestionarul de măsurare a empatiei emoționale, elaborat de A. Mehrabian și N. Epstein.
- ✓ Testul de Intuiție și Empatie al lui R. Dymond (adaptat de S. Marcus).
- ✓ Testul de *comunicabilitate* după L. D. Stolarencu.
- ✓ Chestionarul de măsurare a capacității de a asculta.
- ✓ Chestionarul menit să surprindă unele aspecte ale relației medic-pacient

B) *pentru pacienți:*

- ✓ Testul de Intuiție și Empatie al lui R. Dymond (adaptat de S. Marcus).
- ✓ Un chestionar elaborat pentru mediul didactic (D. Vrabie, E. Truță) și adaptat pentru cel medical. Prima parte a chestionarului are scopul de a depista cum se simte pacientul în secție; a doua parte - de a stabili cum sînt apreciați pacienții și cît de apropiați sînt de medicii lor;
- ✓ Chestionarul de sesizare a preferințelor pacienților în ceea ce privește medicii; calitățile pe care ar trebui să le posede un medic ideal.

Interpretarea rezultatelor:

Capacitatea empatică emoțională și predictivă: conform Chestionarului de măsurare a empatiei emoționale al lui A. Mehrabian și N. Epstein și Testului de Intuiție și Empatie al lui R. Dymond (adaptat de S. Marcus) mai mult de jumătate din medici manifestă un nivel scăzut al empatiei (vezi diagrama nr 1, 2). Acest moment poate fi explicat prin faptul că majoritatea medicilor chestionați au acumulat într-o măsură mai mică cunoștințe din domeniul empatiei, deoarece subiectul în cauză nu este abordat la cursurile de perfecționare, precum și din lipsă de literatură, de materiale ce țin de problema în discuție. De asemenea, însăși necunoașterea noțiunii de empatie, a căilor, metodelor de formare și dezvoltare a capacității empatice reduce posibilitățile medicului de a o cultiva și perfecționa.

Diagrama nr. 1. Nivelul empatiei emoționale la medici

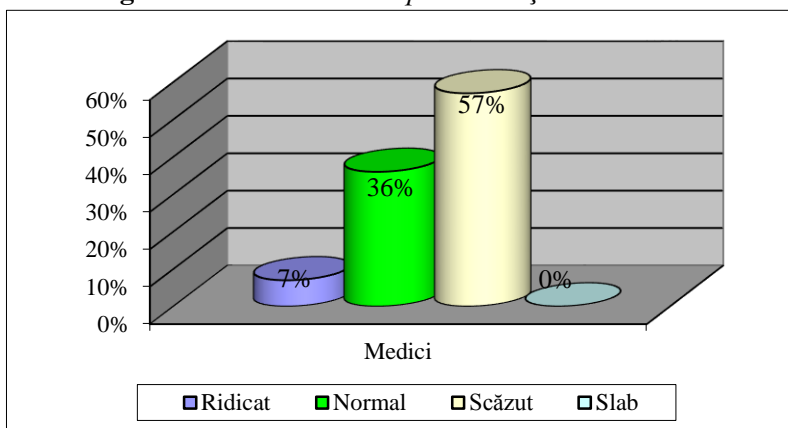

Diagrama nr. 2. Nivelul intuiției și empatiei (R. Dymond, adaptat de S. Marcus)

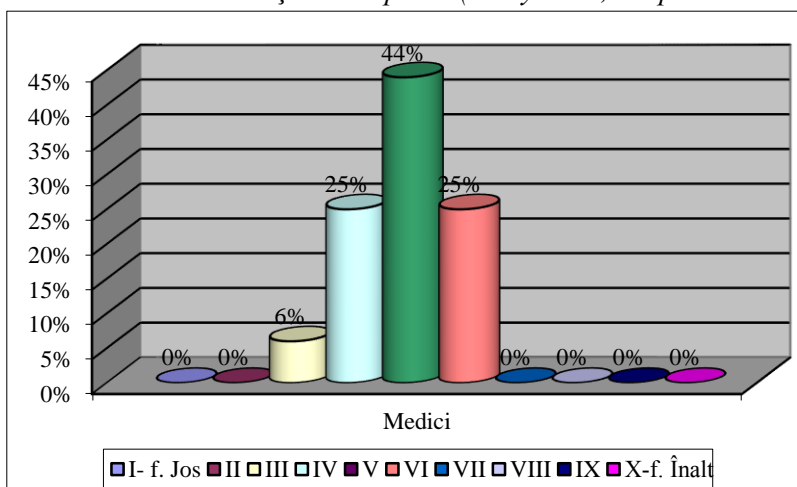
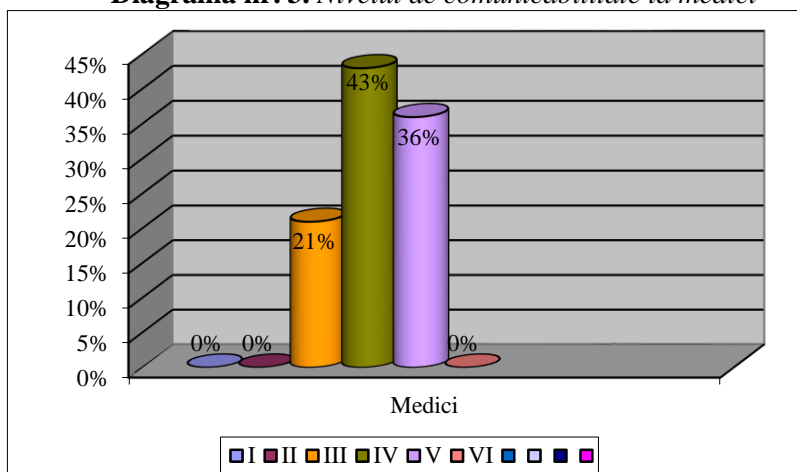
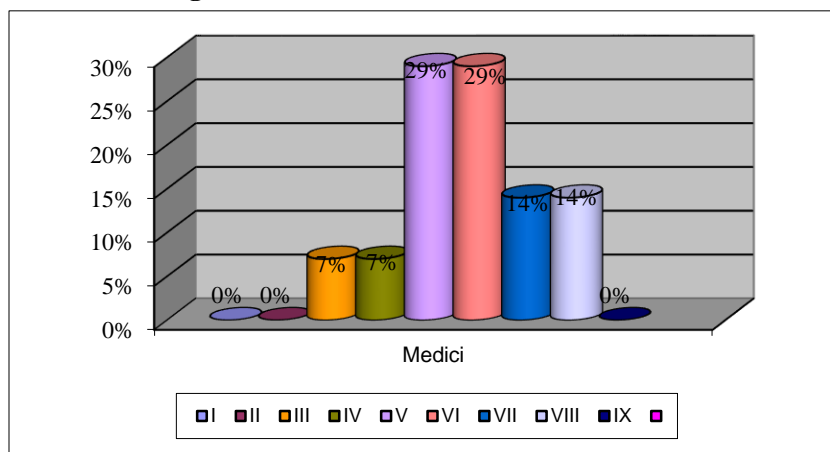

Diagrama nr. 3. Nivelul de comunicabilitate la medici

Nivelul de comunicabilitate a fost diagnosticat prin intermediul Testului de comunicabilitate (după L. D. Stolarencu), rezultatele fiind reflectate în diagrama ce urmează. Deci ce tablou se conturează referitor la nivelul de comunicabilitate – majoritatea medicilor au o comunicabilitate normală cu tendința spre o comunicare puțin exagerată.

Diagrama nr. 4. Nivelul de ascultare la medici

Aplicând *Chestionarul de măsurare a capacității de a asculta* am obținut următoarele: majoritatea medicilor au o capacitate de ascultare dezvoltată la nivel mediu și mai sus de nivelul mediu.

În urma cercetării teoretice și experimentale efectuate, interpretării și analizei rezultatelor obținute, putem afirma următoarele:

- mai mult de jumătate din medici incluși în experiment manifestă un nivel scăzut al empatiei;
- comunicabilitatea normal dezvoltată cu tendința spre o comunicare puțin exagerată nu asigură o capacitate empatică performantă, dar comunicabilitatea normală este o condiție necesară pentru a o perfecționa;
- facultatea de a asculta este, de asemenea, o condiție obligatorie pentru formarea capacității empaticе.

În continuare prezentăm datele obținute de la aplicarea *Chestionarului* menit să surprindă unele aspecte ale relației medic –pacient care vine ca un factor suplimentar de confirmarea datelor obținute de pe urma aplicării testelor profesionale. Este important să menționăm că medicii nu au sesizat pe deplin ce gândesc și simt pacienții. De asemenea, rezultatele relevă că:

- medicii cu un nivel ridicat al capacității empaticе se clasează în categoria celor preferați, pacienții calificând relațiile cu ei ca fiind mai apropiate;
- medicii au prejudecăți față de pacienți ceea ce confirmă încă o dată nivelul scăzut al empatiei medicilor;
- medicii consideră că au relații mai apropiate cu pacienții;
- medicii nu au sesizat că un număr impunător de pacienți se simt supraapreciați, considerând că ei se cred subapreciați.

Rezultatele investigației scot în evidență faptul că există o corelație între empatia medicului și relația medic-pacient. Medicii cu un grad mai înalt de empatie sînt preferați celorlalți, raporturile cu ei fiind calificate de pacienți mai apropiate.

Din cele menționate mai sus, conchidem:

- majoritatea medicilor au un nivel scăzut al capacității empatice. Ei nu sesizează pe deplin ce gîndesc, simt, cred pacienții lor. Din această cauză relația medic-pacient are de suferit;
- pregătirea inițială cît și continuă a cadrelor medicale necesită un curs de formare a capacității empatice. Acest curs urmează să includă cunoașterea noțiunii de empatie, a căilor și metodelor de formare și dezvoltare a capacității empatice, ceea ce ar contribui la cultivarea și perfecționarea ei de către cadru medical

Acum la final, așa cum au făcut-o probabil și pînă la noi, ne întrebăm: Este bine oare să fii empatic? În principiu, credem că da, pentru că asta demonstrează că te cunoști foarte bine pe tine, îi cunoști foarte bine și pe ceilalți, ai capacitatea de a „intra în pielea lor” și te porți în consecință.

Este rău oare să fii empatic? În principiu credem că da, pentru că te sincronizezi cu viața altcuiva, nu poți afla ce simte și gîndește celălalt dacă îți păstrezi starea ta din acel moment. Or, alterarea stării tale aduce de regulă multă tristețe în viața unui om, pentru că cel mai frecvent ești empatic cu oameni care au necazuri sau mici probleme. Plus, dramele celorlalți devin propriile tale drame și nu poți să stai liniștit pînă nu le rezolvi. Simți că e de datoria ta să faci asta. E o lege nescrisă a firii de empatic.

Și dacă ești supra empatic? Ce facem cu plusempatia? Am întîlnit un mesaj similar și era vorba despre o altă societate decît cea în care trăim, existăm noi, dar am înțeles că se potrivește de minune și societății noastre. Acolo se zicea că „ea, Empatia, lipsește în modul cel mai barbar. Apare senzația uneori că putem trece liniștiți pe lîngă oameni măcelăriți la propriu fără să avem o reacție de empatie, ci doar una de teamă. Și mai cred că empatia ar fi soluția la multe din micile sau marile acte de ne-civilizație la care asistăm în fiecare zi. Sînt convins că, dacă ne-am pune pentru o secundă în pielea celui alt, viața noastră ar deveni mai lipsită de stresuri inutile. De exemplu, oamenii nu ar mai muri pe treceri de pietoni dacă șoferii ar respecta semnele de circulație după ce s-au pus în pielea pietonilor și au realizat pericolele. Sau oamenii și-ar respecta cuvîntul dat după ce au făcut un mic exercițiu de imaginație și au înțeles care sînt efectele încălcării unor acorduri”. (M. Malița)

Dar „...dacă nu poți să îmbraci într-o căldură emotivă relațiile și dialogul cu un tînăr, nu ai de ce să te faci dascăl”, spunea cu mulți ani în urmă distinsul profesor (și fost ministru al educației) Mircea Malița (România). Noi parafrazînd putem zice astfel: Dar „...dacă nu poți să îmbraci într-o căldură emotivă relațiile și dialogul cu bolnavul, nu ai de ce să te faci doctor”.

Meseria de medic este o mare și frumoasă profesiune care nu seamănă cu nici o alta, o meserie aspră și plăcută, umilă și mîndră, exigentă și liberă, o meserie în care mediocritatea nu este permisă, unde pregătirea excepțională este abia satisfăcătoare, o meserie care epuizează și înviorează, care te dispersează și exaltă, o meserie în care „a ști” nu înseamnă nimic fără emoție, în care dragostea e sterilă fără forța spirituală; o meserie cînd apăsătoare, implacabilă, ingrată dar și plină de farmec...

Cred că cel mai important lucru în comunicarea cu pacienții este cunoașterea limbajului de iubire a Omului. Mesajele pe care le transmitem înainte de a spune ceva sînt esențiale ...

Vorba poetului ... Unde dragoste nu e, nimic nu e ...

Referințe bibliografice

1. Athanasiu, A. *Tratat de psihologie medicală*. București: Ed. Oscar Print, 1998, 130 p.
2. Marcus, S. *Ambivalența empatiei: Psihologie generală*. În: *Psihologia*, 1993, nr. 2, p. 4-5.
3. Marcus, S. *Empatie și personalitate*. București: Editura Atos, 1997, 146 p.
4. Stoetzel Jean. *Psicologia socială*. Valencia: Editorial Marfil, 1979, 280 p.
5. Tudose, F. *Calități terapeutice esențiale: respectul, autenticitatea, empatia*. În: *Fundamente în psihologia medicală. Psihologie clinică și medicală în practica psihologului*. București, 2007, p. 138-140.
6. Tudose, F. *Modele ale relației medic-pacient*. În: *Fundamente în psihologia medicală. Psihologie clinică și medicală în practica psihologului*. București, 2007, p. 146-147.

MEDIUL DIDACTIC – GENERATOR DE STRES. EXPLORAREA VULNERABILITĂȚII PERSONALE A ANGAJAȚILOR LA SITUAȚII SUPRASOLICITANTE SAU DE CRIZĂ DE LA LOCUL DE MUNCĂ

Silvia BRICEAG, dr., conf. univ.,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți

Summary: *This article describes the experimental investigation results on vulnerability of the teaching environment at tense situations or being due to crisis at work. Analyzing in details the obtained results we can state the presence of a strong disagreement with most of items of the questionnaire (Stress Vulnerability Self-Test; Lifestyle Questionnaire) which is an indicator of a big risk of physical and emotional health, as a result of lack of protection factor and healthy lifestyle of teachers.*

Key-words: *stress, vulnerability, teaching environment, lifestyle.*

„Singura măsură a lucrurilor
este importanța pe care noi le-o dăm.”

Eugene Melchior

Formula vulnerabilității ar fi următoarea: Vulnerabilitatea psihică = *date de personalitate* + *reacția la stres a individului*.

În literatura de specialitate găsim menționate următoarele cauze ale apariției vulnerabilității la stres: individul este surprins de anumite evenimente; un răspuns favorabil având consecințe importante pentru individ, în timp ce eșecul are un efect nociv permanent pentru acesta; supraîncărcarea prin sarcini multiple; criza de timp; perceperea de către subiect a unei amenințări reale sau imaginare; izolare sau sentimentul restrîngerii libertății ca și a contactului social; apariția unui obstacol (barieră fizică sau psihologică) în calea activității sale, resimțită ca un sentiment de frustrare; presiunea grupului social (favorabilă excesiv sau nefavorabilă) generatoare a temerii de eșec sau de dezaprobare; perturbări de către agenții fizici (termici, zgomot, vibrații etc.), chimici sau biologici (boli somatice) care scad rezistența adaptativă a organismului (inclusiv în sfera proceselor psihice) (Cosman 2010).

Scopul acestei investigații rezidă în cercetarea vulnerabilității angajaților din mediul didactic la situații suprasolicitante sau de criză la locul de muncă. Pentru a realiza cercetarea respectivă ne-am propus următoarele obiective:

- Evaluarea sănătății fizice a angajaților;
- Evaluarea sănătății emoționale a angajaților.

Colecția de itemi din acest chestionar a fost construită prin analiza și selecția de itemi din chestionare de evaluare a stilului de viață. (www.cpe.ro/managementul_diferentelor)

Intervievații au fost rugați să răspundă la întrebările chestionarului. Ei trebuiau să aleagă una din variantele „dezacord total”, „dezacord”, „acord”, „acord total” în legătură cu afirmațiile propuse.

Pentru a facilita analiza calitativă a răspunsurilor acumulate am grupat intervievații în modul următor: a) conform criteriului „gen” (masculin/feminin); b) conform criteriului „vîrstă”; c) conform criteriului „tipul de muncă”(intelectuală sau fizică):

În continuare vom încerca să prezentăm cele mai semnificative date, obținute de pe urma analizei răspunsurilor celor intervievați.

1. *Mănînc cel puțin o masă caldă pe zi.*

Sinteze: În general, în marea majoritate, respondenții au afirmat că mănîncă cel puțin o dată pe zi o masă caldă; Femeile iau o masă caldă pe zi mai des decît bărbații, deoarece ele sînt cele care o prepară; Tinerii mai rar recurg la o masă caldă pe zi, în comparație cu cei mai în vîrstă, care, dîndu-și seama de efectele regimului alimentar nesănătos asupra sănătății ce apare cu vîrsta, recurg mai des la cel puțin o masă caldă pe zi; Persoanele care muncesc fizic recurg mai des la o masă caldă pe zi decît cei care muncesc intelectual. Acest fapt se explică prin luarea frecventă a gustărilor, precum și consumul frecvent de cafea/ceai în birouri, ceea ce atenuează senzația foamei.

2. *Dorm 7-8 ore pe noapte.*

Sinteze: În general, participanții la sondaj au afirmat că dorm mai puțin de 7-8 ore de somn pe noapte; Bărbații dorm mai puțin decît femeile; Tinerii dorm mai mult decît cei mai în vîrstă. Aceasta însă înseamnă nu atît faptul că ei dedică mai mult timp somnului, ci că au nevoie de mai mult timp pentru somn; Persoanele care lucrează intelectual au parte de mai puțin somn în timpul nopții decît persoanele care lucrează fizic. Aceasta se explică prin faptul că munca fizică se termină odată cu sfîrșitul zilei de lucru, iar cea intelectuală poate să mai continue și acasă. Plus la aceasta, starea psihică a celor care muncesc intelectual este mai des afectată decît starea psihică a celor care muncesc fizic.

3. *Ofer și primesc afecțiune în mod regulat.*

Sinteze: Vorbind la general, respondenții, în marea lor majoritate, nu simt că oferă și primesc afecțiune în mod regulat; Bărbații oferă și primesc mai puțină afecțiune decît femeile; Atît tinerii, cît și cei mai în vîrstă, oferă și primesc afecțiune în mod egal. Aceasta se explică prin faptul că nevoia de afecțiune (necesitatea de apreciere necondiționată) este prezentă la toate vîrstele; Persoanele care muncesc intelectual, necătînd la insuficiența de timp, oferă și primesc mai multă afecțiune decît cei care lucrează fizic.

4. *Am cel puțin o persoană apropiată pe care mă pot baza (și care este în proximitatea mea fizică 25 km distanță).*

Sinteze: În mare parte intervievații au afirmat că au în apropierea lor o persoană pe care se pot baza; Femeile au afirmat mai sigur că există în viața lor o persoană în care pot să aibă încredere, incluzînd în categoria „persoanelor de încredere” mama, sora, prietenele etc.; Tinerii au afirmat că există în proximitatea lor persoane pe care se pot baza, în comparație cu cei mai în vîrstă; Cei care muncesc intelectual au aceeași părere despre existența persoanelor de încredere ca și cei care muncesc fizic.

5. *Practic exercițiul fizic de intensitate moderată-crescută cel puțin de 2 ori pe săptămîină.*

Sinteze: Marea majoritate referindu-se la exercițiul fizic au menționat: menaj, mers pe jos, grădinarit sau chiar munca fizică la serviciu, care substituie activitatea

sportivă; În acest context, bărbații depun mai mult efort fizic totuși, decât femeile; Vîrstnicii depun mult mai puțin efort fizic decât cei tineri, explicația fiind faptul că odată cu vîrsta persoanele devin mai inerte în mișcare; Persoanele care muncesc intelectual depun foarte puțin efort fizic.

6. *Fumez mai puțin de jumătate de pachet de țigări pe zi (au participat la sondaj doar fumătorii – 16 persoane)*

Sinteze: În sondajul dat doar bărbații sînt fumători; Fumează în egală măsură și tinerii, și vîrstnicii (3/3); Fumează mai des cei care muncesc fizic decât cei care muncesc intelectual(4/2).

7. *Beau mai puțin de 5 păhăre de alcool pe săptămînă.*

Sinteze: În general, intervievații au răspuns că beau mai puțin de 5 păhăre de alcool pe săptămînă; Bărbații, însă, recurg mai des la consumul de alcool decât femeile, deoarece ei îl văd ca un antidepresant eficient; Tinerii folosesc mai des alcool decât vîrstnicii. Cei de la urma motivînd , ca nu le mai permite starea de sănătate; Persoanele care muncesc fizic recurg mai des la consumul de alcool decât cele care muncesc intelectual.

8. *Am o greutate adecvată înălțimii și vîrstei mele.*

Sinteze: Mai mulți dintre respondenți sînt de părerea că nu au o greutate adecvată înălțimii și vîrstei; Femeile sînt mult mai nemulțumite de masa lor corporală comparativ cu bărbații; Vîrstnicii sînt mai nemulțumiți de masa lor corporală decât cei tineri; Cei care muncesc intelectual sînt mai nemulțumiți de masa lor corporală decât cei care muncesc fizic.

9. *Venitul meu lunar îmi acoperă cheltuielile de bază.*

Sinteze: În general, angajații nu sînt mulțumiți de salariile lor; Femeile sînt și mai nemulțumite de salariile lor comparativ cu bărbații; Vîrstnicii sînt mai nemulțumiți de venitul lor lunar decât cei tineri; Și cei care muncesc intelectual, și cei care muncesc fizic, în egală măsură, nu sînt mulțumiți de salariile pe care le primesc.

10. *Primeșc suport moral din partea credințelor și a practicilor religioase*

Sinteze: Mai puțini respondenți au afirmat că primeșc suport moral din partea credințelor și a practicilor religioase; Bărbații se arată a fi mai sceptici decât femeile; Vîrstnicii apelează mai des la religie decât tinerii, aceasta explicîndu-se prin faptul că și experiența credinței vine odată cu vîrsta; Scepticismul le este caracteristic mai mult intelectualilor, cei care muncesc fizic apelînd mai des la credința în Dumnezeu; Aceasta se explică prin faptul că intelectualii au mai multă încredere în știință decât în divinitate și consideră că pot explica ușor multe fenomene. În același timp, cei care au afirmat că „cred” din rîndurile intelectualilor, au spus-o cu mai multă fermitate decât cei care muncesc fizic.

11. *Particip regulat la activități sociale sau de socializare.*

Sinteze: Aproape toți intervievații se manifestă foarte pasiv în activitățile sociale; Bărbații, și mai puțin decât femeile, sînt cointeresați în activități sociale. Ei cel mai des afirmă în acest context că nu văd sensul în activități de așa gen; Vîrstnicii se arată absolut indiferenți față de activitățile sociale, pasivitatea fiind caracteristică de fapt vîrstei lor; Cei care muncesc fizic se arată a fi total pasivi în manifestarea activismului social comparativ cu cei care muncesc intelectual.

12. *Am o rețea de prieteni sau cunoștințe.*

Sinteze: În general, intervievații au răspuns că au o rețea de cunoștințe și prieteni; Bărbații, totuși, se arată a fi mai sociabili în contextul dat decât femeile, asta

pentru că unele femei se limitează doar la relațiile cu familia; Cei tineri au răspuns mai ferm în privința existenței unor prieteni în viața lor comparativ cu vîrstnicii, aceasta explicîndu-se prin faptul că necesitatea de a comunica cu prietenii suportă o diminuare odată cu înaintarea în vîrstă; Persoanele care muncesc fizic au mai mulți prieteni decît cei care muncesc intelectual.

13. Am unul sau mai mulți prieteni cu care pot împărtăși problemele personale.

Sinteze: Multe persoane participante la studiu au afirmat că au cel puțin un prieten cu care pot împărtăși lucruri personale, însă numărul celor care nu au fost de acord cu ideea dată este la fel considerabil; Bărbații, mai puțin decît femeile, încredințează secretele lor prietenilor, aceasta pentru că prietenii, în viziunea lor, sînt pentru distracții. În schimb, femeile sînt mai deschise și mai încredute față de prietenii lor; Tinerii manifestă mai multă încredere față de prietenii lor în comparație cu vîrstnicii; Cei care lucrează fizic încredințează mai des secretele lor prietenilor decît cei care muncesc intelectual.

14. Pot vorbi deschis despre emoțiile mele.

Sinteze: Majoritatea respondenților au afirmat că nu pot vorbi deschis despre emoțiile sale; Bărbații, și mai mult decît femeile, întîmpină dificultăți în exteriorizarea emoțiilor; Tinerii sînt mai deschiși în exprimarea emoțiilor decît vîrstnicii; Cei care muncesc intelectual întîmpină mai multe dificultăți în exprimarea emoțiilor decît cei care muncesc fizic;

15. Discut cu persoanele cu care locuiesc despre lucruri administrative (bani, treburi gospodărești).

Sinteze: În general, persoanele intervievate au afirmat că discută cu persoanele cu care locuiesc despre lucruri administrative; Femeile, însă, mai mult se implică în discutarea chestiunilor administrative decît bărbații; Persoanele tinere, mai puțin decît vîrstnicii discută cu cei cu care locuiesc despre lucruri administrative; Cei care muncesc fizic mai des discută cu persoanele cu care locuiesc despre lucruri administrative.

16. Mă implic în activități care îmi fac plăcere sau de relaxare cel puțin o dată pe săptămîină.

Sinteze: Mai mulți dintre respondenți au afirmat că au foarte puțin timp pentru activități de relaxare; Bărbații, însă, mai rar decît femeile, își refuză astfel de activități; Categoria de respondenți tineri mai des își permit activități care le provoacă plăcere decît vîrstnicii; Cei care muncesc intelectual, mai rar își permit activități de relaxare.

17. Îmi pot organiza eficient timpul.

Sinteze: Răspunsurile intervievaților sau împărțit 50/50%. Bărbații își organizează mai eficient timpul decît femeile; Vîrstnicii își organizează mai bine timpul decît cei tineri; Cei care muncesc intelectual stau mai prost cu managementul timpului decît cei care muncesc fizic și asta pentru că ei își prelungesc activitatea profesională în afara orelor de muncă, cheltuindu-și din timpul personal.

18. Beau mai puțin de 3 cafele sau băuturi cofeinizante pe zi.

Sinteze: În general, intervievații au răspuns că beau mai mult de 3 cafele pe zi; Femeile folosesc și mai multă cafea decît bărbații; Vîrstnicii folosesc mai puțină cafea decît cei tineri, motivînd prin faptul că nu le permite sănătatea; Cei care muncesc intelectual beau mai multă cafea decît cei care muncesc fizic.

19. *Fac pauze în timpul zilei.*

Sinteze: În general, marea majoritate a respondenților a afirmat că nu pot face pauze în timpul zilei; Femeile totuși mai des decât bărbații fac pauze în timpul zilei; Tinerii fac mai des pauze în timpul zilei decât vîrstnicii; Cei care muncesc intelectual fac mai rar pauze în timpul lucrului decât cei care muncesc fizic.

Concluzii sumative

- ✓ Persoanele care lucrează fizic practică mai mult exercițiul fizic.
- ✓ Bărbații oferă și primesc mai puțină afecțiune decât femeile;
- ✓ Majoritatea respondenților au afirmat că greutatea lor nu corespunde cu înălțimea și vîrsta pe care o au;
- ✓ O mică parte din respondenți au afirmat că participă regulat la activități de socializare;
- ✓ Femeile își rezervează mai puțin timp pentru relaxare;
- ✓ O mică parte din respondenți au afirmat că venitul lor lunar acoperă cheltuielile de bază;
- ✓ Bărbații mai ușor planifică eficient timpul;
- ✓ Femeile mai rar se implică în activități care le provoacă plăcere;
- ✓ Persoanele care muncesc intelectual se implică mai rar în activități de relaxare;
- ✓ Toți respondenții au afirmat că în timpul zilei cu greu fac o mică pauză;
- ✓ Nu fiecare respondent are o persoană pe care se poate baza în caz de dificultăți;
- ✓ Cei care muncesc intelectual, beau mai multă cafea decât cei care muncesc fizic;
- ✓ Putini respondenți afirmă că primesc suport spiritual și moral din partea credințelor și practicilor religioase;
- ✓ Aproape toți respondenții servesc pe zi cel puțin o masă caldă;
- ✓ Respondenții care muncesc intelectual dorm mai puțin decât cei care lucrează fizic;
- ✓ Majoritatea respondenților au menționat faptul că servesc mai puțin de cinci pahare de băuturi alcoolice pe săptămînă.

Deci ce am observat ?

Analizînd minuțios rezultatele obținute constatăm prezența unui dezacord puternic cu cei mai mulți dintre itemii listați mai sus, moment care reprezintă indicatorul unui risc crescut privind sănătatea fizică și emoțională, ca urmare a lipsei factorilor de protecție și a stilului de viață mai puțin sănătos.

Ideal ar fi ca condițiile mediului de muncă, atît cele fizice, cît și climatul psihologic, să fie benefice pentru individ, astfel încît prin activitatea de muncă el să și realizeze necesitatea de autoactualizare, dar nu să se simtă forțat și presat de situație. Pe lîngă aceasta, ameliorarea problemei presupune și aprecierea muncii angajaților, motivarea lor (inclusiv) materială, ceea ce lipsește mult în sistemul educațional.

Din răspunsurile intervievaților reiese existența unui risc evident privind sănătatea fizică și emoțională și, respectiv, a unui set mediu de factori de protecție.

Pentru cei mai mulți dintre noi, **a fi sănătos** înseamnă a nu fi bolnav, a nu avea o boală sau o dizabilitate, însă conform definiției Organizației Mondiale a Sănătății, (1949) a fi sănătos mai înseamnă și binele psihic, social.

Întrebarea este avem noi oare această noțiune de „sănătate” bine definită? Nu putem spune că nu! Dar cît de adecvat demonstrăm aceasta? Cum ne alimentăm? Cum ne petrecem timpul? Cum relaționăm?

Zilnic, sîntem asaltați de evenimente cu coloratură diferită care ne cer să negociem, să luăm decizii, să facem compromisuri... Încercăm să le răspundem cît mai adecvat în raport cu cerințele sociale și cît mai apropiat de propria noastră fire pentru a nu ne crea disconfort, astfel organizîndu-ne un **stil de viață** care ne determină o anumită calitate a vieții, o anumită percepție subiectivă a poziției ocupate de noi în lume în raport cu standardele și expectanțele de ordin personal. Trebuie să recunoaștem că viața noastră e de cele mai multe ori stresantă și nu ne permite să ne organizăm și să conștientizăm ceea ce facem pentru noi pentru a fi mai sănătoși, pentru a avea un stil de viață sănătos. În mai multe studii privind activitatea cadrelor didactice este menționat caracterul stresogen al acesteia. Dacă la multe profesii putem constata prezența a numeroși stresori (caracteristici ale mediului care cauzează stres) acuți, în munca profesorilor și educatorilor evenimentele stresogene nu au o intensitate atît de mare, ele sînt însă permanent prezente, moment care asigură cronicizarea stresului profesional.

Referințe bibliografice

1. BRICEAG, S. Mediul didactic-generator de stresuri psihice. În: *Simpozion științific internațional „Problematika educației în mileniul 3-național, regional, european Chișinău, 2-3 noiembrie, 2006*. Chișinău, 2006, p. 45-55
2. COSMAN, Doina. Psihologie medicală. Iași: Polirom, 2010. 462 p. ISBN 978-973-46-1735-7.
3. IAMANDESCU, I.-B. Psihologie medicală. Ed. a 2-a. București: Editura Infomedica, 1997. 386 p.
4. POPESCU, OCTAVIAN. Dreptul la sănătate din perspectiva globală și națională. In: *Drepturile omului = Human Rights Droits de l'Homme*. 2005, anul XV, nr. 2, pp. 74-77.
5. Stil sănătos de viață profesională [on-line] [citat 26 aug. 2012]. Disponibil: www.cpe.ro/managementul_diferentelor

Notă: Articol elaborat în cadrul proiectului instituțional de cercetare nr. 2.2. cifrul 11.817.08.67A *Cercetarea și elaborarea mecanismelor de fortificare a sănătății angajaților prin suprimarea stresului organizațional*.

ADJECTIVE CROMATICE DE ORIGINE FRANCEZĂ ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Svetlana STANȚIERU, lector superior universitar,
Aurelia BÎRSANU, lector superior universitar,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți

Résumé: *Cet article se focalise sur l'étude du lexique chromatique d'origine française de la langue roumaine. La terminologie chromatique est encadrée, du point de vue grammatical, dans la classe des adjectifs, classe composée des adjectifs flexibles ou variables: brun, ivoiriu, violaceu etc. et des adjectifs inflexibles ou invariables: maro, bordo, lila, gri, oliv etc. Les adjectifs chromatiques à étymon français se constituent en roumain surtout des adjectifs néologiques, utilisés souvent par les écrivains roumains dans leurs oeuvres.*

Mots-clés: *lexique chromatique, classe des adjectifs, adjectifs flexibles, adjectifs inflexibles, étymon français.*

Limba este definită de reputatul lingvist Eugeniu Coșeriu ca sistem în mișcare, care se construiește și reconstruiește fără încetare (Coșeriu 1997: 236-237). Cu alte cuvinte, ea se modifică în timp, relevîndu-se drept „sursă de informație pentru înțelegerea evoluției istorice a comunității care o folosește” (Guțu Romalo 2005: 9).

Se știe că, de-a lungul veacurilor, popoarele au avut diverse relații între ele: economice, politice, culturale, influențându-se, astfel, reciproc. În această ordine de idei, multiplele contacte cu diverse popoare și limbi atestă prezența unui impunător număr de cuvinte de origine franceză, ponderea lor fiind semnificativă și în lexicul cromatic românesc⁵. Or acesta, vast și multidimensional, permite să pătrundem într-o „lume fascinantă și complexă”, impresionînd pe oricine: scriitori, plasticieni, regi-zori, psihologi, sociologi, oameni de știință, designeri, lexicografi etc.

Pornind de la interpretările acestora, „cromatica dă naștere la abordări noi”, reu-nind „sisteme de date, de standarde” (Pitiriciu 2010: 136), creîndu-se varii cîmpuri lexico-semantic și derivative. În acest context, reputata lingvistă Angela Bidu-Vrănceanu, cercetînd domeniul în cauză, opinează că „numele de culori dintr-o lim-bă, în ansamblul lor, pot fi considerate un cîmp (lexico-semantic), suprapus sau nu unei paradigme, divizate în subparadigme” (Bidu-Vrănceanu 1992: 281).

Astfel, termenii moșteniți de limba română din limba latină din cîmpul lexico-semantic al culorilor: *alb, negru, roșu, galben, albastru, verde, vînat* s-au îmbogățit în urma contactelor dintre limbi cu termeni, simpli sau compuși, în prezent cunos-cîndu-se nenumărate amestecuri cromatice sau varii nuanțe, redate de aceștia, în spe-cial din limba franceză⁶: *bej, bleu, vernil, ciclamen-roz, roz-oranj, gri-indigo, kaki-vernil, opac, glauc, fosforescent* etc. Prin urmare, un număr neînsemnat de termeni din fondul vechi sporește considerabil actualmente prin variate neologisme „de cir-culație mai largă sau mai restrînsă”.

Terminologia cromatică este încadrată din punct de vedere gramatical în clasa adjectivului, constituit, firește, din adjective flexibile sau variabile și adjective neflexibile sau invariabile.

În subsidiar, vom menționa că termenii cromatici de origine franceză nu se re-duc la clasa adjectivelor. Întîlnim, bunăoară, în lexicul românesc și alte clase de cu-vinte ce au etimon francez:

- a) substantive: *gamă, colorit, cromatică, culoare, nuanță, tentă, paloare, pale-tă, reflex, irizare, striație* etc.;
- b) verbe: *a azura, a bruna, a carmina, a colora, a coloria, a estompa, a păli, a grizona, a opaliza, a iriza* etc.;
- c) adjective care nu intră în categoria celor cromatice, dar care fac parte din cîmpul lexico-semantic al noțiunii de *culoare*: *flotant, obscur, strident, striat, șan-jant, electric, tern, pastelat, incandescent, iridescenț, incolor, omnicolor* etc.

⁵Ținem să menționăm că unul dintre savanții moderni care a fost preocupat de termino-logia cromatică este francezul Michel Pastoureau, care, începînd cu anii '80, se dedică mai ales istoriei culorilor, devenind unul dintre cei mai importanți specialiști pe plan internațional în acest domeniu (A se vedea, în acest sens: Michel Pastoureau, *Albastru. Istoria unei culori*, Chișinău, Editura Cartier, 2006; Michel Pastoureau, *Negru. Istoria unei culori*, Chișinău, Editura Cartier, 2012).

⁶În susținerea ipotezei date, punctăm opinia cercetătorului Marius Sala, care afirmă că: „Româna le-a împrumutat din franceză pe *brun, gri, bleu, azur*, iar din franceză am luat pe *bordo* „roșu închis” <fr. *bordeaux* „idem” de la numele vinului din regiunea Bordeaux, *maro* <fr. *marron* „castană”, *roz* <fr. *rose* „trandafir”, *oranj* <fr. *orange* „portocală”, *lila* <fr. *lilas* „liliac”. *Mov* și *violet* vin din franceză unde sînt moștenite din latină (<lat. *malva, viola*). (Sala 2006: 16).

În studiul dat, vom supune analizei, dar și unei clasificări, adjective cromatice din limba română cu etimon francez⁷. Astfel, numeroase lexeme din terminologia cromatică de origine franceză constituie clasa adjectivelor variabile: *brun*, *brunet*, *cinabarin*, *ebenin*, *ecarlat*, *flavescent*, *fov*, *glauc*, *ivoriu*, *murin*, *turchin*, *violaceu*, *violet*. Dovada utilizării lor frecvente o constituie atestarea acestora în creația scriitorilor români. De exemplu:

brun, **-ă**, **-i**, **-e**: „Era un tânăr înalt, *brun*, cu capul gol și cu ochelari de soare.” (Mircea Eliade); „Pe femeia aceasta o vedea prima oară: voluptoasă și *brună*, cu buzele albite de soare.” (Daniela Zeca); „Aur pe stilou, aur în dragonii pijamalei roșii și Baby cu păr brun și ochi *bruni*, mică, singură, izolată, visătoare, grațioasă, necunoscută.” (Ionel Teodoreanu); „Pe lume nu mai există nimic, în afară de doi ochi verzi, care trimit un torent de lumină verde, de un glas aspru și răspicat, torent și el, care pornește de la catedră și inundă sala, de mișcărilor mâinilor lui *brune* uscate.” (Lucia Demetrius);

violet, **-ă**, **-i**, **-e**: „Masa era acoperită de o față subțire de culoare *violet*, contrastând cu serviciul de porțelan verde palid.” (Marta Cozmin); „Era înveșmîntată într-o rochie *violetă*, iar pe umeri purta o pelerină amplă, neagră, lungă pînă la pămînt.” (Mircea Berindei); „Soarele creștea din pete / Și din valuri *violete* / Peste pacea dimprejur.” (Nicolae Labiș); „Boierul avea o față și copilei îi zicea Alba. Ea avea obrazul de culoarea luminoasă a fagurelui de albine, ochii *violeți* ca doi stropi de scrobeală sau două nestemate nesfîrșit de viorii.” (Adrian Maniu) etc.

Clasa adjectivelor cromatice invariabile în limba română se constituie, în special, din adjective neologice: *bej*, *bleu*, *bleumarin*, *bordo*, *carmin*, *ciclamen*, *citron*, *coniac*, *corai*, *crem*, *cyan*, *ebenin*, *ecru*, *fov*, *frez*, *fucsia*, *fumé*, *grej*, *grena*, *gri*, *indigo*, *ivoar*, *izabelle*, *kaki*, *lila*, *maro*, *mov*, *ocru*, *oliv*, *oranj*, *pepit*, *roz*, *turcoaz*, *vermillon*, *vernîl* etc., de asemenea utilizate din plin de către scriitorii români în opera lor:

Cf.: „Am mai avut puterea s-o strecor, intuindu-i valoarea de document inaugural a ceea ce stătea să vină, între copertile *bej* ale unui dosar recuperat, pe care scria, nu știu de ce, «Roumanie».” (Gabriel Liiceanu); „Este înalt, cu adevărat înalt, cu o siluetă impecabilă, îmbrăcat neglijent-șic, cu jeanși negri și un chandail *bleu*, cu mocasini italienești.” (Gabriel Liiceanu); „Am condus cu ochii mijiiți în fundul unui Logan *bleumarin*.” (Bogdan Hrib); „A fost condus de doi inși în uniforme de camuflaj pe cîteva coridoare lungi și înguste, cu preșuri groase pe podele, de culoare *bordo*, dungate pe la margini cu verde.” (Vlad Grecu); „Tîrziu din adîncuri – săgeată *carmin* – / se rupe o pasăre-n slavă. / Ai, iat-o cum zboară c-un ram de măslin – / speranță suavă.” (Andrei Țurcanu); „<...> iar în centrul / pînzei tale cu boabe de rouă iradiai ca roza / mistică, așa încît flăcări *citron* mi-au lins / fața și am plecat desfigurată, tăiat pînă la / os, și zîmbetul tău avea gratii, gratii ca la menajerie...” (Mircea Cărtărescu); „Să-i ofere totuși ceva, un șantung nuanța *coniac*.” (Stelian Tănase); „Azi după ce mi-am luat niște solduri de la Lanvin – o țesătură de in în culoare naturală, lucrată cu arabescuri bleu-pal și negru, și un jersey de lînă pe același fond de nisip cu romburi *corai* – l-am întîlnit pe Jacquot.” (Cella Serghi); „Lăasă în priză doar o veioză acoperită cu un abajur din hîrtie ceruită de culoare *crem*, din alte vremuri.” (Corin Braga); „Vergina îl strînge pe amantu-i mai tare / La

⁷A se vedea *Anexa*.

sînu-i de crin. / Și fața-și ascunde l-a lui sărutare / În păr *ebenin*.” (Mihai Eminescu); „Dar figurile își păstrau, închise aceeași taină. Și doamna cu crosa albă, la braț cu domnul în haine de *soie-écru* (mătase *ecru*) și cu țigară de foi; și soldatul bleg, gonind cu o tunică ofițerească pe mînă; și fetița cu cutia de pălării; și tînărul care-și pipăia batista în buzunarul de la piept; toți nu arătau nimic din ceea ce lacom cerea să le scînteie în ochi.” (Cezar Petrescu); „subțiri la trup iernatici / lujeri *fov*/ îmi împleteau / vertebrele într-un poem hindus / singurătatea mării îmi arunca / -n alcov / urme lăsate-n unde de Isus” (Nicolae Leahu); „Ei, bine, ieri după-amiază eram chiar călugăriță: costum negru Gucci, ciorapi nici măcar *fumé*, ci negru opac, geantă și pantofi negri...” (Daniela Zeca); „Am trecut de nimfa de tuci fără s-o privesc, luîndu-mă după zgomotele pe care le auzeam undeva în față, în întunericul catifelat cu *grena* al serii.” (Mircea Cărtărescu); „Îi plac sprîțul și femeia vopsită. Are o colecție întreagă: roșii, galbene și, mai cu seamă, *indigo*.” (Rodica Ojog-Brașoveanu); „Sînt iar îndrăgostit. e-un curcubeu / (...) / muiat în șinele albăstrii, aurii și *vernii* de tramvai / și în sarafanul femeii care erai / dac-au ajuns chiar și pizzeriile să se intereseze / de tine!” (Mircea Cărtărescu) etc.

Structura fonetică a adjectivelor cromatice invariabile este variată, unele sînt monosilabice (*bej, bleu, bric, crem, gri, mov, roz*), altele plurisilabice (*carmelit, corai, oliv, oranj, pepit, turcoaz, vernil*).

Dumitru Irimia mai evidențiază o caracteristică a adjectivelor cromatice neologice: faptul de a fi „inversabile” (Irimia 2000: 85). Astfel, tot mai mulți „condeieri” preferă să utilizeze în operele lor adjective cromatice neologice de tipul:

„Păstrată între pagini de carte, ca un *edel- / weiß*, cadra străbunicii, cu tente *crème* sau *beurre*, / e opera, semnată pe verso, a lui Medl, – / acesta fi’nd artistul héliominiateur / ce-ai immortalizat-o, pe la o mie-opt sute / optzeci...” (Șerban Foarță); „Caut cele mai sobre haine, niște blugi negri și o cămașă *bej*. Sacou *kaki*.” (Bogdan Hrib); „Dincolo de draperiile grele de catifea *oliv* așteaptă bunica Elvira cu o prietenă de-a ei cu părul *mov*.” (Simona Popescu); „– S-ul buclei sale / cu, prinse-n șnur *lila*, scrisori / vechi, – nu făr’ de velinuri scumpe; / vechi nufăr de velinuri scumpe / cuprinse-n șnur *lila*: scrisori.” (Șerban Foarță); „uite năframe plutind în fiori / trandafirie cădere de stea la Rimbaud / lascivul frunziș se așterne și rîde / și galben și *mov* și *maro*” (Nicolae Leahu); „Și după ce s-ar scuza rușinat că la dînsu-i deranj, / Vorbindu-necet despre fluturi și sfintele taine, / Castane prăjite ne-ar da și pilaf de gutuie *oranj* / Și piersice-ar șterge, la urmă, de praf cu vechi perii de haine.” (Emil Brumaru) etc.

Observăm că unele adjective cromatice invariabile prezintă finale cu vocale accentuate: *bordo, fumé, grenă, indigo, kaki, lila, maro*.

În *Gramatica limbii române (GALR)* se constată însă că unele dintre adjectivele invariabile, în special nume de culori, „tind să se adapteze, în limba vorbită, la diferite forme flexionare. De pildă: *kaki* este folosit și ca adjectiv cu trei forme flexionare: *veston kakiu, manta kakie, pantaloni kakii*, pe cînd *bleumarin, mov* și *roz* (*fustă bleumarină, rochie movă, față roză, fețe roze*) tind să se adapteze la adjectivele variabile cu patru forme flexionare” (Gramatica Academiei 2005: 152-153). Pe de o parte, acest fapt pare forțat, însă, pînă la urmă, știm că uzul este cel care impune / păstrează / încetățenește o formă sau alta.

Așadar, multe adjective cromatice de origine franceză, pătrunzînd în limba română s-au adaptat, încadrîndu-se în categoria adjectivelor cu **patru forme** (*alezan,*

brunet, carmin, ebenin, ignicolor, ecarlat, havan, fov, glauc etc.) și cu **trei forme** (*ceruleu, ivoriu, pomaceu, rozaceu, violaceu, vermeliu* etc.).

Cf.: „Desigur vreun Făt-Frumos, cu ochi albaștri ca cerul lunii de mai, cu bucle aurii ca spicul de grâu și cu buzele *carmine*, Făt-Frumos ce o alintă seducător de dulce.” (Ștefan Petică); „În mintea ta se perindau zeci de degradeuri, de nuanțe discrete sau culori tiranice, calme sau stridente, stinse sau *fove*, obositoare și adormitoare.” (Simona Popescu); „Părul ei auriu era ca o superbă mantie regală țesută din raze, iar ochii ei *glauci* erau ca adîncul fluviilor ce visează tremurătoare în pacea serii.” (Ștefan Petică); „Dar dadaia, care știa secrete vechi, apăruse cu o tavă plină de struguri negri și blonzi, care înconjurau un vast morman de prune brumării și miez de nucă *ivorie*.” (Ionel Teodoreanu); „îmi citesc poemele / refugiindu-se în nimbul unui fonem / cînd nu ne mai rămîne nimic din celălalt / zîmbim în poze sau tăcem aceleași imagini / e un tragic joc de-a înșelarea metafizicii / e o iubire cu verbe fără însușiri / e o pajiște zburătoare *violacee*” (Nicolae Leahu) etc.

O altă clasificare a adjectivelor cromatice cu etimon francez ar putea fi făcută în baza criteriului de formare/ structural, pornind tocmai de la constituenți, menționînd în acest sens că delimităm un constituent de bază (pe primul loc în structura dată) și, respectiv, un constituent secundar (pe al doilea loc). Așadar, delimităm:

1. Denumiri ale culorilor/ nuanțelor în care ambii constituenți provin din limba franceză: *blond-platinat, bleu-gri, bleu-mov, oranj-teracot, roz-bleu, gri-crem, roz-bombon, blond-mov, crem-oliv, roz-gri, gri-roz, mov-roz* etc.

Cf.: „...Unchiul întîrziase cîteva minute cu el, ca să-i arate cît de strălucitori erau trandafirii sădiți anul trecut – acum în momentul exuberanței lor maxime: – „Ăsta, *oranj-teracot* e Bettina; acesta e Crimson, celălalt Super-Star.” (Constantin Ciopraga); „...cerul *bleu-mov* spre dreapta, liliachiu spre stînga, își adună culorile fără nume pe parbrizul taxiului.” (Mihai Zamfir); „...o bombardau cu plicuri felurite *roz bleu* cu stemă timbrate ...” (Stelian Tănase); „Pantofii pocneau într-un ritm calm și regulat pe pardoseala din marmura *gri-crem* a marelui salon de meditație, ajutînd, cu monotonia lor, la completarea climatului de pace, necesar omului politic.” (Lorian Carsochie); „Lipseau doar flăcările din cămin, rafturile lungi cu vase de aramă și un prunc *roz-bombon* care trage pisica de coadă.” (Rodica Ojog-Brașoveanu) etc.

2. Denumiri ale culorilor/ nuanțelor în care ambii constituenți provin din limba franceză și își păstrează forma: *bleu-ciel, bleu-gris, gris-perle, gris souris, gris-argent, bleu-vert, gris-vert* etc.

Cf.: „Miți poartă întotdeauna o fună *bleu-ciel* la zgardă; iar Piți una roșie.” (Cezar Petrescu); „Să mergem la perușele *bleu-gris* / cele ce nu știi să (ne) dea bonjur...” (Șerban Foarță); „Se uită în oglindă, o oglindă înaltă pînă la plafon, cu o ramă neagră de abanos, cu sidef încrustat în măsuța toaletei și împrejurul sertarelor; ape roz, ape *bleu-vert* făcea sideful în penumbra camerei, o lumină ștearsă, ușor gălbuie intra prin ferestre.” (Gabriela Adameșteanu); „Avea o rochie *gris-perle*, și lui Gheorghe Vasile i se păru foarte elegantă...” (Mircea Eliade); „M-am îmbrăcat în rochia *gris souris*.” (Ioana Pîrvulescu); „La șase m-am sculat, m-am bărbierit cu grijă și m-am spălat, mi-am pus o cămașă albă, o cravată albastră și un costum *gris-argent* de gabardină, că doar mă duceam propriu-zis la un examen.” (Grigore Băjenaru); „Peste vreo săptămînă, în rochia ei de mătase *gris-vert*, pe o crinolină atenuată, cu dantele în profuziune și în cap cu o pălărie delicioasă, «fason Împărăteasa Eugenia»,

cu pene de struț albe, cari se adaptau minunat la coafura în bucle a părului ei negru, Smaragdița, veselă și zburdalnică, făcu irupțiune în apartamentul Nataleiței.” (Constantin Stere) etc.

3. Denumiri ale culorilor/ nuanțelor în care constituentul de bază este de origine română, iar cel secundar de origine franceză: *alb-bej*, *alb-crem*, *alb-gri*, *alb-roz*, *albastru-azur*, *albastru-indigo*, *cafeniu-roz*, *galben-oranj*, *galben-citron*, *roșu-carmin*, *roșu-cardinal*, *roșu-maron*, *verde-gri*, *verde-jad*, *verde maron*, *verde-oliv*, *verde-petrol* etc.

Cf.: „Să nu uit panseluțele, cu petale moi ca o piele întoarsă, *albastru-indigo*, cu stropi galbeni, maro, cu intarsii portocalii, aurii, mărginite de cărămiziu, cele de culoarea coniacului sau a lichiorului de coniac.” (Simona Popescu); „...păsările care ne vizitează numai în iernile grele. Vin din Nord, la sfârșitul toamnei, pleacă în martie. Brîul și bărbia negre, creștetul *roșu-carmin*, pete închise de-a lungul rahisului.” (Fănuș Neagu); „La început ochiul îl cuprindea fără dificultate era numai o bilă colorată în *roșu-cardinal*, apoi treptat culorile s-au aprins, s-au intensificat, pînă la pierderea nuanței, într-o lumină universală.” (Ana Blandiana); „Lumina reflectă apoasă, aluminizată, cerul, umbrele *verzi maron* ale copacilor prăfuiți, se întinde apoi peste rambleu, îngroașă aerul.” (Stelian Tănase); „Lîngă foișor, în pictură se înalță, *verde-oliv*, un chiparos.” (Mircea Cărtărescu); „...șoferul, cu obrazul galben de praf, ocoala tancurile, se auzea huruitul lor și duduitul motoarelor, un ofițer blond în uniformă neagră, așezat pe turelă, îi privea nepăsător, apoi totul rămînea în urmă și mașina intra într-un sat pustiit, în care nu se vedeau decît oameni în uniformă *verde-gri*...” (Petru Dumitriu); „Niște rafturi cu sticle și borcănășe colorate, *verde-petrol* și albastru și altele transparente, pline cu tot felul de prafuri și pastile.” (Ioana Pîrvulescu) etc.

4. Denumiri ale culorilor/ nuanțelor în care constituentul de bază să fie de origine franceză, iar cel secundar de origine română: *bleu-verde*, *ocru-roșiatic*, *maro-roșcat*, *indigo-negru*, *gri-verzui*, *gri-cenușiu* etc.

Cf.: „Dacă Țanțu Mazuru ar fi venit la Unchiul într-un costum alb, probabil că figura lui ar fi părut mai puțin spînatică, dar așa, în costum gri cadrilat, cu cămașă *bleu-verde*, cu capul ras, el își accentua trăsăturile sufletești spongioase.” (Constantin Ciopraga); „A spus-o simplu, privindu-mă pentru prima oară drept în ochi. Văd că sînt *gri-verzui*, prea mari pentru fața mică și osoasă și cu prea multă disperare în ei.” (Mihai Zamfir); „Unchiul și Haritopol îmi apărură atunci, ca și cum i-aș fi privit printr-o sticlă colorată, *ocru-roșiatică*, de culoarea frunzelor moarte.” (Constantin Ciopraga); „Încerc să-mi văd în oglindă amigdalele mărite și roșii, dar nu văd decît limba nesuferită care, ridicată pe cerul gurii, ascunde niște vene scîrboase, *indigo-negre*, brăzdînd o carne pielos-roșiatică.” (Simona Popescu) etc.

5. Denumiri ale culorilor/ nuanțelor în care constituenții provin din limba franceză, fiind denumiri de minerale, dar și de culori: *ametist*, *antracit*, *diamant*, *rubin*, *smarald*, *topaz*, *turcoaz* etc.

Cf. : „În unduire chiparoșii / Tiveau un cer *de ametist* / Cu frunzele de toamnă roșii / Din cel mai pur și fin batist.” (Agnesa Roșca); „Ciudat și inexplicabil se închi-dea, tindea spre nuanța *antracitului* și, prin contrast, ochii verzi explodau de lumină.” (Radu Tudoran); „zveltă ca o pipetă / trece pe bicicletă / fata cu șosete *de diamant*. / ea are părul *de diamant* / și fața *de diamant* / și fustă de verde brocart.” (Mircea Cărtărescu); „*Smaraldul* mării răpitoare / E jocul vecinic de culori / În verdea flacăra

de soare / De lângă țărmiile ninși de flori.” (Alexandru Macedonski); „Petele rumene din obrajii unei fetițe zugrăvite, probabil în acuarelă, deveniseră, în ulei, prin neînțelegerea procesului real de difuziune a luminii, niște lacuri *de rubin* fără nicio legătură cu restul, dar de o țesătură coloristică nu lipsită de grație.” (George Călinescu); „Avea un chip fără seamăn, niște ochi *de topaz*, fără vină, fără umbră, o culoare cum nu se mai găsește pe chip omenesc de străvezie și luminoasă ce era.” (Lucia Demetrius) etc.

6. Denumiri ale culorilor/nuanțelor în care constituentul de bază să fie de origine română, iar cel secundar, exprimat prin termeni care au rolul de a nuanța: *pal, fad, mat, sidefiu, electric, intens, metalic*, să fie exprimat prin termeni de origine franceză: *albastru-electric, albastru metalic, galben-fad, albastru mat, albastru intens* etc.

Cf.: „...pe-acest ortep, această cîrpă de bucătărie, completai în gînd, contemplîndu-i barba pătrată și rară și *galbenă-fadă*, de care cu drag l-aș fi luat să-l scutur puțin, ca pe-un popă beat.” (Gib I. Mihăescu); „Copilărește fudulă de locul înalt pe care și l-a ales în trăsură, se detașa roză pe *albastrul mat* al cerului de dimineată.” (Garabet Ibrăileanu); „Vedeam numerele tramvaielor (mare minune), pînă atunci trebuia să întreb ca și cînd n-aș fi știut să citesc: „ce tramvai e ăla care vine?” adîncimea bulevardelor, cerul limpede și înalt, de un *albastru metalic*, numerele străzilor...” (Marin Preda); „Pereții sînt zugrăviți cu *albastru intens*, ca apa mării, iar plafonul cu bleu, aidoma cerului.” (Mihail Drumeș)

7. Denumiri ale culorilor/ nuanțelor în care constituentul de bază să fie de origine franceză, iar cel secundar de origine română, exprimat prin participii: *deschis, închis, șters, aprins, spălăcit, stins* etc.

Cf.: „Noica Dan, băiat de moșier și unul din cei mai bogați elevi din clasă, își pusese tocmai astăzi un palton nou, o frumusețe, un *bleumarin deschis*, cu nasturi mari și negri de os.” (Grigore Băjenaru); „Venise îmbrăcat într-un costum de soie-*écrué deschis* și Felix fusese izbit, de la început, de largimea hainei și de ridicola dimensiune a canotierei de paie, care abia îi cuprindea părul.” (George Călinescu); „Toți știu că în curînd vor fi mutați de acolo, că vor dispărea pentru totdeauna căsuțele lor gri sau *maro-închis*, împreună cu grădinile de zarzavat și bolțile de viță, unde atîrnă, copti, ciorchini negri.” (Mihai Zamfir); „Poienile cu finețe coapte, de-un *roz stins*, ne înveleau, ne mîngîiau brațele și picioarele, auriul aspru al lanurilor de grîu în care ne ascundeam se lipea de piele.” (Simona Popescu); „Barba lată, cît o pătură, îi acoperea tot pieptul scoflicit și numai la umeri se vedea înfloritura brodată cu albastru-violet pe cantul vestei, de la care atîrnau mînecele largi ale cămășii, de un *ocru spălăcit*, învelindu-i brațele descărmate.” (Vlad Greco) etc.

8. Denumiri ale culorilor/ nuanțelor în care atît constituentul de bază – nume de culoare, cît și constituentul secundar – determinativ, de tipul: *fad, fosforescent, iridiscent, flamboiant, transparent, mat, pal, striat, opac, metalic, electric, criant* etc. să fie de origine franceză:

Cf.: „Îmi dădai seama cu stupoare – mărturisi el – că și haina acestuia devenise din gri, cum fusese la început, altfel, de un *bleu intens*, ca acela al uniformelor marinariilor.” (Constantin Ciopraga); „Poate ai dori să mă vezi îmbrăcată în haine liliacii, cu cingătoare verde, pălărie roz și ciorapi *bleu-pal*...” (Cezar Petrescu); „Seară de vară sau de primăvară. Un *bleu pal*, nori albi dauriți de un soare invizibil. Mici păsări care ciripesc dulce.” (Jeni Acterian); „Un aer călduț, parfumat,/ sub cerul de-

un *pal ivoriu*,/ în vale pîrîl umflat/ aleargă sălbatec și viu.” (Magda Isanos); „Cuvintele mă refuzau ori se desfăceau în silabe nearticulate întinzîndu-se ca guma arabică și sfîrșeam prin a le scuipa în valurile de un *verde metallic*, urmărindu-le cum plutesc și se destramă treptat.” (A. E. Baconsky); „Își dăduse seama într-o după-masă, pe la sfîrșitul lunii februarie, cînd îi văzu mașina la un colț de stradă. Nu zărise decît capota, dar o recunoscuse imediat. *Gri-metalic*.” (Irina Egli) etc.

Sintetizînd cele afirmate mai sus, constatăm că este un adevăr deja faptul că istoria cuvintelor constituie, de facto, un crîmpei din biografia lexicală a unui popor. Mai mult, această „biografie” reflectă, de iure, fără omisiuni, relațiile istorice – politice, economice, sociale, culturale – dintre popoare și, implicit, limbi. Sistemul lexical sau vocabularul românesc, plătind tribut acestui adevăr, și-a completat tezaurul lexical cu adjectivale date, utilizate atît de frecvent de autorii români, pentru a da o anumită savoare și un suflu diafan operelor lor.

În opinia noastră, cercetarea adjectivelor cromatice de origine franceză este necesară pentru cunoașterea și asimilarea etimologiei lexicului românesc. Nu putem afirma că procesul de apariție și „adopție” a adjectivelor cromatice de origine franceză relevă faptul că limba română ar fi avut un număr mai mic de termeni pentru culori, ci, dimpotrivă, certifică implicita „conexiune” multidimensională care a generat acest fenomen.

Conchidem că lexicul cromatic românesc se îmbogățește permanent cu termeni noi, în special cu etimon francez, amplificînd astfel latinitatea limbii române.

Referințe bibliografice

1. Bidu-Vrănceanu, Angela, *Numele de culori – semantică, lingvistică, semiotică* (I), în *Studii și cercetări lingvistice*, 1992, nr. 3, p. 279-290.
2. Coșeriu, Eugeniu, *Sincronie, diacronie și istorie*, București, Editura Enciclopedică, 1997.
3. *Gramatica limbii române, I, Cuvîntul*, București, Editura Academiei Române, 2005.
4. Guțu Romalo, Valeria, *Aspecte ale evoluției limbii române*, București, Editura Humanitas Educațional, 2005.
5. Irimia, Dumitru, *Gramatica limbii române*, Iași, Editura Polirom, 2000.
6. Pitiriciu, Silvia, *Din terminologia cromatică: albastru în limba română*, în *Buletin de lingvistică*, 2010, nr. 11, p. 136-143.
7. Sala, Marius, *Istoria cuvintelor*, în *Saeculum*, 2006, nr. 3, p. 16.

Literatură artistică din care au fost excerptate exemple

1. Acterian, Jeni, *Jurnalul unei ființe greu de mulțumit 1932-1949*, București, Editura Humanitas, 1991.
2. Adameșteanu, Gabriela, *Dimineața pierdută*, Iași, Editura Polirom, 2003.
3. Baconsky, A. E. *Biserica neagră*, în *Scrieri*, II, *Proze*, București, Editura Cartea Românească, 1990.
4. Băjenaru, Grigore, *Cișmigiu & comp. Bună dimineața, băieți!*, București, Editura Litera Internațional, 2009.
5. Berindei, Mircea, *Paravanul venețian: portrete și amintiri*, București, Editura Humanitas, 2004.
6. Blandiana, Ana, *Cele patru anotimpuri; Proiecte de trecut*, București, Editura Art, 2011.
7. Braga, Corin, *Noctambulii*, Cluj, Editura Dacia, 1992.
8. Brumar, Emil, *Opera poetică*, vol. 1, Chișinău, Editura Cartier, 2005.
9. Carsochie, Lorian, *Nesfîrșitul anotimp al florilor*, Iași, Editura Timpul, 2004.

10. Călinescu, George, *Enigma Otiliei*, București, Editura Litera Internațional, 2010.
11. Cărtărescu, Mircea, *Dragostea*, București, Editura Humanitas, 1994.
12. Cărtărescu, Mircea, *Travesti*, București, Editura Humanitas, 2002.
13. Cărtărescu, Mircea, *Orbitor*, I, București, Editura Humanitas, 2007.
14. Cărtărescu, Mircea, *O seară la operă*, Chișinău, Editura Știința, 2009.
15. Ciopraga, Constantin, *Nisipul*, București, Editura Cartea Românească, 1989.
16. Cozmin, Marta, *Primăvara la Zürich*, București, Editura Vitruviu, 2001.
17. Demetrius, Lucia, *Album de familie*, București, Editura pentru literatură, 1967.
18. Demetrius, Lucia, *Te iubesc, viață!*, București, Editura Cartea Românească, 1984.
19. Drumeș, Mihail, *Elevul Dima dintr-a șaptea*, București, Editura Art, 2009.
20. Dumitriu, Petru, *Cronică de familie*, II, București, Editura Litera, 2009.
21. Egli, Irina, *Pământ pustiu*, București, Editura Humanitas, 2007.
22. Eliade, Mircea, *Noaptea de Sânziene*, II, București, Editura Litera Internațional, 2010.
23. Eliade, Mircea, *Domnișoara Christina. Șarpele*, București, Editura Litera Internațional, 2011.
24. Eminescu, Mihai, *Poezii*, București, Editura Litera Internațional, 2010.
25. Foartă, Șerban, *Nu știu alții cum sînt...*, Chișinău, Editura Cartier, 2009.
26. Foartă, Șerban, *Amor amoris*, București, Editura Paralela 45, 2010.
27. Grecu, Vlad, *Unde-s zeii popoarelor învinse*, Chișinău, Editura Arc, 2010.
28. Ibrăileanu, Garabet, *Adela*, București, Editura Litera, 2009.
29. Isanos, Magda, *Cîntarea munților*, București, Editura Minerva, 1988.
30. Labiș, Nicolae, *Albatrosul ucis*, Galați, Editura Porto-Franco, 1993.
31. Leahu, Nicolae, *Personajul din poezie*, Chișinău, Editura Cartier, 1997.
32. Leahu, Nicolae, *Aia*, Chișinău, Editura Cartier, 2010.
33. Liiceanu, Gabriel, *ușa interzisă*, București, Editura Humanitas, 2010.
34. Macedonski, Alexandru, *Excelsior*, Chișinău, Editura Prut Internațional, 2003.
35. Maniu, Adrian, *Jupînul care făcea aur*, București, Editura Minerva, 1979.
36. Mihăescu, Gib I., *Nuvele*, București, Editura Minerva, 1979.
37. Neagu, Fănuș, *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, București, Editura Litera Internațional, 2011.
38. Ojog-Brașoveanu, Rodica, *Cianură pentru un surîs; Bună seara, Melania!*, București, Editura Adevărul Holding, 2009.
39. Petică, Ștefan, *Scrieri*, vol. I, București, Editura Minerva, 1970.
40. Petrescu, Cezar, *Greta Garbo*, Craiova, Editura Crisadi, 1992.
41. Petrescu, Cezar, *Întunecare*, I, București, Editura Litera Internațional, 2010.
42. Pîrvulescu, Ioana, *Viața începe vineri*, București, Editura Humanitas, 2009.
43. Popescu, Simona, *Exuvii*, Iași, Editura Polirom, 2011.
44. Preda, Marin, *Viața ca o pradă*, București, Editura Curtea Veche Publishing, 2010.
45. Roșca, Agnesa, *Corabia de dor*, Chișinău, Editura Cartea Moldovei, 2008.
46. Serghi, Cella, *Cartea Mironei*, București, Editura Litera Internațional, 2009.
47. Stere, Constantin, *În preajma revoluției*, vol. 1-2, Chișinău, Editura Hyperion, 1990.
48. Tănase, Stelian, *Playback*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1995.
49. Tănase, Stelian, *Corpuri de iluminat*, Iași, Editura Polirom, 2004.
50. Teodoreanu, Ionel, *Lorelei*, București, Editura Minerva, 1991.
51. Teodoreanu, Ionel, *Arca lui Noe*, București, Editura Albatros, 1991.
52. Tudoran, Radu, *Fiul risipitor*, București, Editura Art, 2010.
53. Țurcanu, Andrei, *Plînsul centaurului*, Chișinău, Editura Cartier, 2008.
54. Zamfir, Mihai, *Acasă*, București, Editura Cartea Românească, 1992.
55. Zeca, Daniela, *Istoria romanțată a unui safari*, Iași, Editura Polirom, 2009.

ANEXĂ

Adjective cromatice cu etimon francez

ADJECTIVE INVARIABLE	ADJECTIVE VARIABLE	
	4 terminații	3 terminații
Acaju	Alezan	Ceruleu
Ametist	Amarant	Ivoriu
Antracit	Amiantin	Pomaceu
Antracoid	Azurescent	Poraceu
Beige	Blafard	Rozaceu
Bej	Blond	Rozeu
Betterave	Blondin	Vermeliu
Beure	Bronzat	Violaceu
Bistru	Brun	
Bleu	Brunet	
Bleumarine	Cadaveric	
Bordo	Carminat	
Bric	Cinabarin	
Cacao	Coralin	
Cafea	Diamantin	
Carmelit	Ebenin	
Carmin	Eburneu	
Celadon	Ecarlat	
Ciclamen	Fov	
Ciocolată	Glauc	
Citron	Grizonant	
Coniac	Ignicolor	
Corai	Lilial	
Crem	Livid	
Cyan	Marmoreean	
Frez	Murin	
Grej	Marin	
Grena	Perlat	
Gri	Rubescen	
Griș	Rubicond	
Havan	Rubiginos	
Indigo	Sangvin	
Iris	Sangvinolent	
Ivoar	Smaragdin	
Izabel	Șaten	
Jad	Turchin	
Kaki	Ultraviolet	
Lapis	Violet	
Lapislazuli	Virescent	
Lavand		
Lazulit		
Lila		
Magenta		
Mahon		
Malahit		
Maro		

Mov Ocru Oliv Oranj Petrol Sable Sepia Şamoa Tabac Topaz Turcoaz Ultramarin Vermillon Vernil		
---	--	--

ДИАГНОСТИКА СФОРМИРОВАННОСТИ ТОЛЕРАНТНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Татьяна ПАНКО, преподаватель,
Бэлцкий государственный университет имени Алеку Руссо

Summary: *The article examines the problem of inter-ethnic tolerance among juniors. The components and levels of tolerance maturity are defined in this article. There are given examples of tests to determine the level of inter-ethnic tolerance maturity and the results of initial experiment.*

Key-words: *inter-ethnic tolerance, culture of interethnic communication, young learner.*

Актуальность исследования проблемы толерантности обусловлена процессами гуманизации и демократизации, которые активно развиваются в республике Молдова.

Большинство исследователей подчёркивает, что толерантность – это не просто терпимость к различиям, к другим людям, к отличающимся мнениям, взглядам, а это, прежде всего, умение быть терпимым, сохраняя собственные ценности и индивидуальность, а также способность иметь права и свободы, не нарушая права и свободы других, признавая возможность и право быть «Другим». Методологические основы изучения толерантности были представлены ещё в концепции Л. С. Выготского, в трудах А. Н. Леонтьева.

Проблемы толерантности и культуры межнационального общения рассматриваются в различных аспектах и зарубежными авторами: Р.Ф. Бенедикт, Э. Богардус, А. Кардинер, Р. Линтон, П. К. Мертон, Л. Гутман и др.

Не смотря на такой интерес учёных к данной проблематике, нет единства взглядов на феноменологию толерантности, на особенности её воспитания в разные возрастные периоды. В научной литературе лишь исследуются вопросы психического развития личности ребёнка и её социализации, однако возможности соотнесения отношений в обществе и воспитание толерантности у детей младшего школьного возраста посредством педагогического общения остаются малоизученными, изобилуют нерешёнными задачами и требуют более глубокого анализа.

Толерантность у младших школьников следует рассматривать как качество гуманной личности. Особая роль в этом принадлежит школе, как одно-

му из важнейших институтов социализации, приобщающих подрастающее поколение к культурным и общечеловеческим ценностям.

В целях выявления уровня сформированности толерантности у младших школьников в теоретическом лицее имени Штефана чел Маре мною был проведён констатирующий эксперимент, в ходе которого были намечены следующие задачи:

1. Разработать критерии, определяющие уровень сформированности толерантности у младших школьников.
2. Провести диагностику уровней сформированности толерантности у младших школьников.
3. Подобрать психолого-педагогический инструментарий для диагностирования уровня сформированности межэтнической толерантности у учащихся начальных классов.

В экспериментальной работе приняли участие в качестве испытуемых, учащиеся 1-4 классов (82 человека) и учителя начальных классов.

При диагностике уровня толерантности у младших школьников были использованы следующие методы и методики: наблюдение – как один из основных методов; а также тестирование, анкетирование; беседы с педагогами, детьми и их родителями; опросники; социометрия; метод моделирования.

Разрабатывая диагностические методики, мы опирались на выделенные нами в результате анализа научной литературы структурные компоненты межэтнической толерантности, на основе которых были определены показатели её сформированности у младших школьников.

Когнитивный компонент характеризует уровень информированности младших школьников о многонациональном составе человеческого сообщества, о самых общих национальных ценностях, наиболее ярко проявляющихся культурных феноменах (традициях, обрядах, обычаях, религиозных праздниках и т.п.) разных народов, степень осознания школьниками сходства и различий между своей и другими национальными культурами. Показателями уровня сформированности этого компонента выступают широта и соответствие действительности названных представлений и знаний детей.

Эмоциональный компонент отражает наличие интереса к знаниям о других национальностях, особенностях их культуры, к народным обычаям и традициям, способствующим формированию межэтнической толерантности, эмпатией к людям различных этнических групп, способность и желание к общению, совместной социальной деятельности с ними, умение оценивать людей, прежде всего, с позиций общечеловеческих ценностей; к употреблению позитивной лексики в сфере межэтнических отношений.

Деятельностный компонент отражает уровень реального проявления толерантности при межэтническом взаимодействии; умение включаться в мультикультурную деятельность, выраженное проявление уважения и терпимости к людям разных этнических групп или отсутствие негативного отношения к ним, умение сознательно регулировать свое поведение в зависимости от ситуаций межэтнического взаимодействия.

Для каждого показателя были разработаны критерии с целью определения 3 уровней сформированности толерантности у учащихся начальных классов (высокого, среднего, низкого).

Низкий уровень: слабо выражена отзывчивость, сострадание, сочувствие к нуждам представителей других национальностей, сопереживание, проявление гуманной позиции ситуативны. Гуманное поведение ребенка регулируется в основном требованиями старших и другими внешними стимулами и побудителями. Наблюдается проявление резкости в обращении к своим товарищам, особенно другой национальности.

Средний уровень: характерно устойчивое положительное поведение. Проявление отзывчивости, сострадания, сочувствия; сопереживание нуждам представителей других национальностей скорее частое, чем редкое.

Высокий уровень: устойчивый и положительный опыт нравственного поведения, ярко выражена отзывчивость, сострадание, сопереживание, сочувствие представителям других национальностей.

Экспериментальные данные показали, что большинство младших школьников в начале опытно-экспериментальной работы по формированию эмоционального компонента межэтнической толерантности относятся к низкому и среднему уровню, причем результаты контрольной и экспериментальной группы существенно не отличаются друг от друга. Дети, характеризующиеся низким и средним уровнем толерантности, имеют либо отрицательное эмоциональное отношение к людям другой национальности, либо остаются равнодушными и не проявляют интереса к представителям других этнических групп, их ценностям, что и проявляется в процессе общения младших школьников.

Выявление сформированности деятельностного компонента межэтнической толерантности проводилось на основе определения уровня отношения детей в ходе целенаправленного наблюдения, проводимого классным руководителем и нами. В основе организованного наблюдения лежит адаптированная нами методика М.И.Шиловой. Цель данной методики – выявление отношения ребенка к коллективу, к сверстникам своей и другой национальности, выступающего показателем его нравственной воспитанности.

Для проверки результатов наблюдения и выявления уровня сформированности деятельностного компонента межэтнической толерантности у младших школьников нами был разработан тест, в основу которого было положено решение младшими школьниками проблемных ситуаций, связанных с темой нашего исследования.

Пример заданий для школьников.

Карточка 1. «В кинотеатре»

Задание: Представь, что ты оказался в кинотеатре. Часть мест уже занята другими детьми. Обозначь крестиком место, где сядешь ты, почему ты выбрал именно это место? (Детям предлагаются карточки с именами одноклассников разной национальности).

гагауз							
			болгарин	русский		немец	
		еврей		китаец	русский		
1	цыган	3	русский	5	6	украинец	8

Карточка 2. «В путешествие»

Задание: Представь себе, что у тебя есть возможность поехать в интересное путешествие и взять с собой еще одного человека. Кого бы из этих детей ты взял(а) с собой? Почему? (Перед ребенком раскладывались рисунки детей в национальных костюмах).

Карточка 3. «В поезде»

Задание: Представь, что ты поехал в путешествие на поезде. В вагончиках с тобой поехали ребята разных национальностей. Если ты хочешь кого-то посадить, то укажи номер вагончика. Если оставляешь всех, то не указывай ничего. (Детям предлагается рисунок поезда с проставленными номерами вагонов, в каждом из которых нарисованы дети в национальных костюмах).

При выполнении данного задания нас интересовал мотив выбора места: будет ли значимо для ребенка, что его соседом является представитель другой национальности. Анализ ответов показал, что 40 % школьников экспериментальной группы и 53,3 % – контрольной при выборе места не обратили внимания на национальную принадлежность соседа, а руководствовались другими мотивами («здесь лучше видно», «хочу сидеть в первом ряду» и т. п.), что свидетельствует о высоком уровне проявления межэтнической толерантности. Однако 23,3 % учащихся экспериментальной группы и 16,7 % учащихся контрольной группы ориентировались при выборе места именно на национальность соседа: «сяду здесь, так как не хочу быть рядом с немцем» (Саша И.); Витя К. выбрал место рядом с Ваней именно потому, что «он ведь тоже русский».

Ниже приведены обобщенные данные об уровнях сформированности межэтнической толерантности младших школьников (Табл. 1).

Таблица 1

Уровни сформированности межэтнической толерантности младших школьников к началу опытно-экспериментальной работы

Уровни межэтнической толерантности	Контрольная группа	Экспериментальная группа
Высокий уровень	23,3	20,0
Средний уровень	40	36,7
Низкий уровень	36,7	43,3

Вывод:

Анализ полученных данных, представленных в таблице, позволил сделать вывод о том, что высокий уровень проявления межэтнической толерантности в экспериментальной группе характерен для 20,0 % учащихся, средний – для 36,7 % и низкий – для 43,3 %. В контрольной группе высокий уровень выявлен у 23,3 % учащихся, средний – у 40 %, низкий – у 36,7 %. В целом показатели сформированности межэтнической толерантности в обеих группах в начале ОЭР оказались приблизительно одинаковыми и недостаточно высокими. Это позволяет предположить, что необходима специальная работа по повышению уровня межэтнической толерантности младших школьников, которая должна строиться с учетом определенных педагогических условий.

Библиография

1. МИКЛЯЕВА, А. В. РУМЯНЦЕВА, П. В. «Школьная толерантность» СПб, Речь, 2007г. 248 стр.
2. АККЕЕВА, С. И. «Межнациональная толерантность в воспитании молодёжи» Москва, РАО, 1999г. 267 стр.
3. ФОПЕЛЬ, К. «Сплочённость и толерантность в группе. Психологические игры и упражнения» Перевод с нем., Москва, 2003г., 336 стр.

NOȚIUNEA DE COMPETENȚĂ: CLARIFICĂRI CONCEPTUALE

Valeriu CABAC, dr., conf. univ.,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți

Summary: *The paper proposes an explicit variant of the competence concept based on the semantic analysis of the English terms “competence” and “competency”. Two aspects of the competence are defined: the static aspect, used mostly in the working environment, and the dynamic aspect, often used in the education milieu. We propose to use two distinct names for those two aspects: competence as character and competence as result (“competence” and “competency”)*

Key-words: *competence, performance, qualification, competence as character, competence as result, Department of Mathematics and Computer Science.*

Studierea publicațiilor referitoare la paradigmele instruirii/formării atestă o atenție în creștere a cercetătorilor din domeniul didacticii față de conceptul de competență. Numai în anul 2012 au apărut un șir de publicații referitoare la tematica competențelor în învățământ [1], [2], [3], [4]. În multe sisteme de învățământ (Belgia francofonă, Elveția, Canada și a.) abordarea prin competențe în învățământ este legalizată prin documente de politică de stat. În Republica Moldova, Ministerul Educației, prin adoptarea curriculei modernizate, a „oficializat” abordarea prin competențe în învățământul preuniversitar. În învățământul universitar autohton, abordarea prin competențe este declarată demult drept abordarea de bază a formării, deși de la nivelul declarațiilor până la nivelul de implementare a acestei abordări încă nu s-a ajuns. În opinia noastră, cauzele trecerii dificile de la declarații la implementare sunt multiple. Sistemul de învățământ din Republica Moldova abia după anul 1995 a trecut de la modelul învățământului centrat pe conținuturi la modelul centrat pe obiective. Spre anul 2010 majoritatea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar și cel universitar s-a descurcat cu noțiunea de obiectiv (formularea corectă a obiectivelor, proiectarea conform obiectivelor, evaluarea atingerii obiectivelor). Trecerea la abordarea prin competențe s-a dovedit a fi dificilă, atât datorită gradului de nouitate a conceptului de competență, cât și caracterului difuz al acestui concept.

În lucrare se propune o variantă explicativă a conceptului de competență, bazată pe rezultatele unor investigații... lingvistice.

1. Apariția conceptului de competență

Interesul pentru conceptul de competență a apărut aproape cu 50 de ani în urmă. Preluată, ca și abordarea prin obiective, din sfera producției, abordarea prin competențe (APC) își propune ca cunoștințele să fie achiziționate paralel cu formarea deprinderilor de utilizare a acestor cunoștințe. Altfel spus, APC presupune formarea unui specialist care, pe lângă posedarea unui bagaj de cunoștințe, este capabil să le utilizeze în diverse situații. În învățământ, APC este o materializare a principiului pedagogic

fundamental „a învăța făcând” (*engl. learning by doing*) (J. Piaget, J. Dewey). APC poate fi privită drept o tentativă de a alinia învățământul profesional la cerințele pieței muncii [5].

Majoritatea cercetătorilor consideră că noțiunea de competență a apărut inițial în lingvistică, fiind introdusă la mijlocul anilor '60 a secolului XX de către Noam Chomsky. În opinia acestui autor, rapiditatea extremă de achiziție de către copil a principalelor structuri lingvistice nu poate fi explicată în termeni de învățare și întărire; această rapiditate, afirmă N. Chomsky, se explică prin faptul că orice ființă umană dispune de o capacitate înnăscută care îi permite să învețe orice limbă și să producă fraze corecte din punct de vedere gramatical. Această capacitate înnăscută N. Chomsky a numit-o *competență lingvistică* [6]. N. Chomsky delimitează *competența* (cunoașterea limbajului de către vorbitor/ascultător) și *performanță* (utilizarea limbajului în situații concrete).

În lumea muncii noțiunea de competență a apărut în opoziție cu noțiunea de calificare (diplomă). Pe parcursul a mai mulți ani ocuparea unui post în sfera producției era condiționată de posesia unei calificări. Atât timp cât tehnologiile de lucru evoluau lent și cerințele față de ocuparea postului de muncă nu se schimbau, calificarea (diploma) era considerată drept o dovadă suficientă pentru angajator. Starea de lucruri a început să se schimbe după cel de al doilea război mondial. Angajatorii au sesizat prezența unui ecart dintre formarea profesională sancționată prin diplomă și exigențele reale ale postului de muncă. Acest ecart avea tendința să crească odată cu creșterea vitezei de schimbare a tehnologiilor.

S-a convenit ca, paralel cu calificarea, să fie valorizate calitățile particulare, care au fost formate la individ fie în rezultatul formării, fie în rezultatul experienței, și care îi permit de a realiza mai eficient obligațiile profesionale. Acest ansamblu de capacități particulare a primit denumirea de *competență* [7].

În pofida vârstei sale apreciabile, noțiunea de competență rămâne o noțiune „nomadă”, având numeroase definiții. Cercetătorii Dan Potolea și Steliana Toma remarcă: „Achizițiile de până acum atestă progrese ce-i conferă [competenței – V. C.] o anumită consistență conceptuală, dar și menținerea unei evidente fragilități, însuși modelul conceptual al competenței aflându-se, în prezent, sub semnul întrebării” [8].

Se pare că caracterul difuz al conceptului de competență este determinat de caracterul reduționist al definițiilor acesteia. De exemplu, în definiția „Competența este o calitate, abilitate, capacitate sau deprindere, care este dezvoltată de și aparține studentului” [9] competența este redusă la o simplă deprindere. Chiar și în reprezentările cotidiene noțiunea de competență se asociază cu o activitate reușită în situații complexe sau imprevizibile. În alte cazuri, definiția competenței este prea largă: „capacitatea de a face ceva” [10]. Evident că astfel de definiții nu contribuie la clarificarea conceptului.

Cauza principală în lipsa unei definiții general acceptate a noțiunii de competență constă în *complexitatea* acestei noțiuni. Competența se deosebește radical de alte achiziții ale educațiilor; ea nu poate fi analizată din perspectiva reprezentărilor tradiționale despre procesul de instruire/formare (în special, din perspectiva pedagogiei prin obiective). Ignorarea acestei complexități conduce la oscilații cu amplitudine mare în tentativele de a defini competența. Frecvente sunt definițiile care reduc competența la niște comportamente observabile. În ultimul caz, noțiunea de competență

este ușor asimilabilă de către noțiunea de obiectiv operațional. Referindu-se la fundamentul epistemologic al noțiunii, mai mulți cercetători menționează că noțiunea de competență poate fi definită atât în paradigma behavioristă, cât și în cea constructivistă. În paradigma behavioristă competența este privită drept un set de comportamente considerate ca necesare (de exemplu, pentru ocuparea unui post de muncă). A dezvolta competența, în acest caz, înseamnă a forma aceste comportamente. În paradigma constructivistă competența este percepută drept o calitate a persoanei, plasate într-o situație complexă, de a mobiliza diverse resurse și a acționa în baza lor în vederea tratării cu succes a situației. A dezvolta competența, în paradigma constructivistă, înseamnă a forma această calitate. Există numeroase exemple, când autorii curriculumului se poziționează pe paradigma constructivistă, însă competențele le definesc în paradigma behavioristă (a se vedea pentru detalii [11]). Contextele culturale diferite influențează, de asemenea, conceperea/înțelegerea noțiunii de competență.

2. Despre definiția conceptului „competență”

Analiza publicațiilor referitoare la competență (numărul acestor publicații este impresionant) permite de a identifica două modele de definiții *principial diferite* ale conceptului „competență”: ca ansamblu integrat de resurse și ca rezultatul punerii în aplicare/mobilizării acestor resurse. Care din aceste definiții este corectă? Sau sunt corecte ambele?

Pentru a răspunde la aceste întrebări vom face o incursiune în semantica limbii engleze (anume de acolo majoritatea cercetătorilor au preluat denumirea conceptului respectiv).

În limba engleză există două substantive care coincid parțial după formă: *competency* și *competence*. În limba română ambele substantive se traduc drept „competență”. Menționăm că în multe limbi de circulație internațională pentru noțiunea de competență există un singur termen: *compétence* (limba franceză), *Kompetenz* (limba germană), *competenza* (limba italiană), *competencia* (limba spaniolă), *kompetencja* (limba poloneză), *ehliyet* (limba turcă). În același timp, în limba rusă există, doi termeni: *компетентность* – *competency* și *компетенция* – *competence* (exemplele au fost extrase din sursa [12]).

Dicționarele oferă următoarele semnificații pentru termenii „competency” și „competence”:

Competency (substantiv). a) Stare sau calitate de a fi calificat la un nivel adecvat sau superior acestuia; abilitate. b) un sistem de aptitudini, cunoștințe și abilități.

Competence (substantiv). Calitatea de a avea o pregătire fizică și intelectuală adecvată sau superioară acesteia.

Conform dicționarelor, ambele substantive au semnificații asemănătoare. Probabil, acest fapt a condus la situații când în literatura de specialitate (pedagogică) noțiunile „competence” și „competency” sunt confundate. Analiza atentă a literaturii ne înclină să afirmăm că majoritatea cercetătorilor disting aceste noțiuni. Prima noțiune (*competence*) reprezintă baza *statică* a competenței (ceea ce face posibilă competența – potențialul persoanei), iar cea de a doua (*competency*) – partea *dinamică* a competenței (ceea ce se construiește la realizarea potențialului). Astfel, competența apare drept un veritabil „Ianus cu două fețe” (Ianus bifrons), ca stare și ca proces (fig. 1).

Prin urmare, competența poate fi definită drept „*ansamblu de cunoștințe, capacități și atitudini, care permite exercitarea cum se cuvine a unui rol, a unei funcții*”

sau a unei activități” (dispoziție) [13], dar și drept ”rezultatul punerii în aplicare de către o persoană plasată în situație, într-un context determinat, a unui ansamblu diversificat, dar coordonat de resurse; această punere în aplicare se sprijină pe selectarea, mobilizarea și organizarea acestor resurse și pe acțiunile pertinente, care îi permit persoanei să trateze reușit această situație” (rezultat) [14].

Dispoziție
(semnificațiile:
„corespund”, „mă
potrivesc”)

Rezultat
(semnificațiile:
„reușesc”,
„ating”)

Fig. 1. Competența – Ianus bifrons.

Aducem încă câteva definiții ale noțiunii de competență privită drept proces: competența se sprijină pe mobilizarea, integrarea, punerea în aplicare a unei diversități de resurse (interne și externe) < . . >. Această mobilizare de resurse se realizează într-o situație dată, cu scopul de a *acționa* (evidențierea ne aparține – V. C.): competența este, în mod necesar *situată* (evidențierea ne aparține – V. C.); pentru aceasta, ea este exersată într-o diversitate de situații, prin procese de *adaptare* (evidențierea ne aparține – V. C.) și nu numai de reproducere a mecanismelor. < . . > este dificil de a defini noțiunea de competență independent de mediul de învățare și a situațiilor prevăzute pentru evaluare [15]; competența este mobilizarea sau activarea multiplelor resurse într-o situație și într-un context dat [16].

Rămâne să numim cumva cele două „ipostaze” ale competenței. O variantă posibilă ar fi „competență-dispoziție” – pentru *competence* și „competență-rezultat” – pentru *competency*. La studierea literaturii de specialitate în limba engleză cercetătorii trebuie să fie atenți la transcrierea noțiunilor respective (*competence* – *competences* (la plural) și *competency* – *competencies* (la plural)).

Apariția a două definiții a ceea ce în mod curent este numită competență, necesită de a indica domeniile în care „lucrează” o definiție sau alta. Tina Teodorescu [17] sugerează următoarele recomandări: competențele-dispoziții (*competences*) pot fi utilizate în domeniul managementului resurselor umane la selectare și angajare (în baza unui dosar). Competențele-rezultate (*competencies*) sunt utilizate în domeniul *formării* (la proiectare) și la angajare (în baza unor probe).

Posibil cea mai explicită și coerentă definiție a competenței-rezultat aparține cercetătorului canadian, profesorului univ. Philippe Jonnaert. În opinia acestui cercetător, șase elemente constituie zona semantică a noțiunii de competență [18]:

- (1) o competență este întotdeauna asociată cu o *situație*; această situație face parte dintr-o *familie de situații*; contextul în care sunt plasate situația și familia de situații permite persoanei să atribuie un sens situației; contextul, familia de situații

ții și situațiile sunt organizate logic într-o relație de incluziune ierarhică: contextul include familia de situații, iar ultima include situațiile; deoarece acest raport este ierarhic, el nu poate fi inversat;

- (2) *bagajul/câmpul experimental* de care dispune persoana sau grupul de persoane implicat în tratarea situației este *determinant* pentru dezvoltarea competenței; acest bagaj experimental conține *cunoștințele* persoanei;
- (3) dezvoltarea competenței se sprijină pe mobilizarea și coordonarea de către persoană/grup de persoane a unei diversități de *resurse*: resurse proprii ale persoanei (din bagajul experimental anterior), resurse specifice anumitor circumstanțe ale situației și contextului și resurse externe persoanei, situației și contextului ei;
- (4) o competență este, de fapt, *construită* doar în cazul *tratării cu succes/tratării complete* a situației și acceptării sociale a acestui tratament;
- (5) competența este *rezultatul* unui proces temporal, complex, dinamic, dialectic și constructiv de tratare a situației; competența nu este acest proces; procesul constă în tratarea situației de către o persoană/grup de persoane; persoana/grupul de persoane pot fi declarate competente doar după tratarea situației și numai în cazul când tratarea este declarată/recunoscută drept una reușită și socialmente acceptabilă; anume pe parcursul tratării competența se dezvoltă progresiv în *situație* și prin *acțiuni*;
- (6) o competență nu este predictibilă și, prin urmare, nu poate fi definită *a priori*; competența depinde de acțiunile persoanei/grupului de persoane, de cunoștințele lor, de modul în care ei au perceput situația, de ceea ce ei își imaginează că pot face în această situație, de resursele de care ele dispun, de constrângerile și obstacolele întâlnite în tratarea situației, de bagajul lor experimental etc.; o competență se încadrează în segmentul temporal al construcției sale, al adaptărilor și viabilității sale; o competență este întotdeauna *rezultatul unui proces temporal, complex, dinamic, dialectic și constructiv de tratare a situației*.

Referințe bibliografice

1. Illeris, K. (ed.) International Perspectives on Competence Development. Developing skills and capabilities. New York, NY: Routledge, 2012. 228 p.
2. Ardelean, A.; Mândruț, O. (coord.). Didactica formării competențelor. Arad: „Vasile Goldiș” University Press, 2012. 215 p.
3. Mândruț, O.; Catană, L.; Mândruț, M. Instruirea centrată pe competențe. Arad: „Vasile Goldiș” University Press, 2012. 146 p.
4. Mândruț, O. Instruirea centrată pe competențe la geografie în învățământul preuniversitar. Arad: „Vasile Goldiș” University Press, 2012. 118 p.
5. Рыбакова А. А. Сущность понятий «компетенция» и «компетентность»: от количественного измерения к качественному наполнению. În: Вестник Ставропольского гос. университета. Философские науки. № 61, 2009.
6. Chomsky, N. Aspects of the Theory of Syntax. Cambridge: The MIT Press. 1965. 251 p.
7. Cabac, V. Noțiunea de competență în cursul universitar „Didactica informaticii”(I). În: Artă și educație artistică, nr 2. (5), 2007.
8. Potolea, D.; Toma, S. Conceptualizarea „competenței”: concept și implicații pentru programele de formare a adulților. În: A III-a Conferință Națională de educație a adulților. 19-20 martie 2010. Timișoara.
9. Van der Krogtm T.; Reichard, C. Competences and Learning Outcomes V3. [online]. Disponibil pe Internet: http://www.eapaa.org/index.php?option=com_content&view=article&id=35&Itemid=33. (vizitat 16.08.2012).

10. OCDE. Société du savoir et gestion des connaissances. Enseignement et compétences. Paris: OCDE, 2000. p. 15.
11. Jonnaert, Ph. La thèse socioconstructiviste dans les programmes d'études au Québec: un trompe-l'œil épistémologique. *Revue canadienne de l'enseignement des sciences, des mathématiques et des technologies*, 1 (2), 2001.
12. Webster's Online Dictionary. [online]. Disponible sur Internet: <http://www.websters-online-dictionary.org/definitions/Competency>. (visité le 25.08.2012).
13. D'Hainaut, L. Des fins aux objectifs de l'éducation. Paris: Nathan; Bruxelles: Labor, 1985.
14. Jonnaert, Ph.; Barrette, J.; Boufrahi, S.; Masciotra, D. Contribution critique au développement de programmes d'études: compétences, constructivisme et interdisciplinarité. In: *Revue des sciences de l'éducation*, 3 (30), 2005.
15. Inspection Générale de l'Éducation Nationale (IGEN). Les livrets de compétences: nouveaux outils pour l'évaluation des acquis. Rapport n. 2007-048. Paris: IGEN, 2007.
16. Le Boterf, G. De la compétence, essai sur un attracteur étrange. Paris: Editions d'organisations, 1995. 175 p.
17. Teodorescu, T. Competence versus competency. What is the Difference? In: *Performance Improvement*, vol. 45, n° 10, Nov/Dec. 2006.
18. Jonnaert, Ph. Sur quels objets évaluer des compétences? In: *Education&Formation*, N° e-296, Décembre 2011. [online]. Disponible sur Internet: <http://www.cudc.uqam.ca/publication/ref/15evaluation.pdf>. (visité le 17.08.2012).

ЯЗЫКОВАЯ РЕАЛИЗАЦИЯ КОНЦЕПТА ЮРОДИВИЙ В РОССИЙСКОЙ ПЕЧАТНОЙ ПРЕССЕ

Вячеслав ДОЛГОВ, старший преподаватель,
Белый государственный университет имени Алеку Руссо

Summary: *The present article focuses on analyzing the means of linguistic presentation of the concept "yurodivii" in the Russian print media. The analysis resulted in identifying new segments of the concept meaning which complete the core and the periphery zone.*

Key-words: *cultural linguistics, "yurodivii", concept, conceptual features, the core, the periphery.*

Понятие «концепт», активно используемое в современной лингвистике, имеет многообразные дефиниции, что обусловлено неоднозначностью, семантической многоплановостью и глубиной определяемого явления. В рамках лингвокультурологии оно также получает самые различные наименования: «экзистенциальные смыслы», «предельные понятия», «культурные концепты» и пр. Так, например, по мнению С. Г. Воркачева, лингвокультурный концепт является семантическим образованием высокой степени абстрактности и представляет собой продукт абстрагирования семантических признаков, принадлежащих определенному множеству значимых языковых единиц (Воркачев 2002). Исследователь В. А. Маслова трактует культурные концепты как имена абстрактных понятий, в которых культурная информация прикрепляется к понятийному ядру (Маслова 2001: 48). Согласно В. И. Карасику и Г. Г. Слышкину, лингвокультурный концепт представляет собой условную ментальную единицу, направленную на комплексное изучение языка, сознания и культуры (Карасик и др. 2001: 75-80).

Смысловые слои концепта могут быть выявлены через анализ языковых средств его реализации. Однако, несмотря на то, что концепты вербализуются,

«...языковые средства своими значениями передают лишь часть концепта, что подтверждается существованием многочисленных синонимов, разных дефиниций, определений и текстовых описаний одного и того же концепта» (Болдырев 2004: 40). Анализ лексического значения номинанта концепта *юродивый* позволяет выявить особенности его содержания. Значение слова, по верному замечанию Н. Н. Болдырева, выполняет «функцию общей репрезентации концепта в системе языка за счет описания его наиболее характерных, существенных признаков, т.е. определенной, наиболее репрезентативной части концепта» (Болдырев 2000: 13).

Современная трактовка лексического значения базируется на представлении о нем как о сложной многокомпонентной структуре, состоящей из более мелких, чем само значение, единиц, называемых семантическими компонентами (семами). Такого понимания структуры значения придерживаются Л. В. Щерба, В. Г. Гак, Ю. Д. Апресян и др.

Изучение понятийных признаков (вслед за З. Д. Поповой и И. А. Стерниным) производится через вычленение и описание сем, находящихся в составе семем. Анализ от семантики слова к содержанию концепта позволяет через изучение сем вычленить концептуальные признаки, образующие содержательное его наполнение.

Практика лексикографических описаний показывает, что толковые словари исходят из имеющихся на сегодняшний день и зафиксированных контекстов употребления слова. Описание содержания концепта *юродивый* с использованием словарей позволяет вычленять, прежде всего, его ядерные признаки. Специфика исследуемого концепта определяется тем, что зародился он и первоначально функционировал в церковно-религиозной культуре, со временем, за счет выхода феномена за пределы установленных рамок, номинант концепта детерминологизировался, следовательно, расширилось и изменилось его содержание.

В данной статье предпринята попытка описания функционирования концепта *юродивый* в обыденном дискурсе. Материалом исследования послужили образцы печатных изданий России. На наш взгляд, газетный дискурс отражает живые языковые процессы, поэтому позволяет выявить некоторые ключевые знания рядовых носителей языка о данном феномене.

К ядерным признакам следует отнести:

нарушение принятых в социуме норм:

Эта привычка итальянская: в Риме все тебя знают, здороваются, и ты им улыбаешься, улыбаешься, улыбаешься. Приехала я к сыну в Минск, зашла в магазин и улыбаюсь. А наши граждане на меня с сочувствием смотрят: юродивая, что ли? (Савоничева Е. Полузащитник «Локомотива» Сергей Гуренко: В «Рубин» не отпустила жена // Советский спорт, 2008.08.05);

нарушение этических норм:

Ведь и юродивые кощунствовали, но у них была совсем другая цель, нежели у воинствующих безбожников (Коновалов Валерий. Седьмое доказательство, или Зачем ангелам нужны люди // Труд-7, 2005.06.02).

Надобно пояснить, что юродивые нарочно совершают «неприличия и неистовства», чтобы казаться великими грешниками, умерщвляя тем самым

свои дух и гордость: безгрешен лишь Господь, а мы – грязь под ногами его (Елена Колядина. *Юродивый Толя материт бесов и молится за русский десант* // Комсомольская правда, 2002.03.30);

физические отклонения:

Для съемок инопланетной цивилизации, описанной в романе, требовались люди, будто сошедшие с картин Босха. Юродивые, с различными отклонениями, с необычными внешними данными, чересчур высокие, например. Уж где их только не искали! И нашли (Елена Васильева, Елена Северная. Как обычно петербуржцу сняться в кино // Комсомольская правда, 2008.06.06);

нищий, бескорыстный:

«Москва живет, сводя концы с концами, а провинция живет нищей, там работают юродивые!» – продолжал свой монолог глава МХТ. «Юродивые? Юродивые по Швейцариям не ездят», – не удержался от укола Путин, который, судя по всему, в бескорыстие не верит (Екатерина Григорьева. Деньги получают сильнейшие // Известия, 2007.12.24).

Рядом с модными бутиками выпрашивают милостыню юродивые и нищие. За фасадами ультрасовременных зданий в узеньких переулочках теснятся обветшалые хибары (Привалов Дмитрий. Далянь – город близкий // Труд-7, 2005.10.07);

спаситель:

Светлые юродивые несут спасение. Темные – бич России (Анна Орлова. Евгений Миронов уничтожил всю свою родню // Комсомольская правда, 2005.10.15);

ветхость одежды, ее отсутствие или недостаток (не мешающий переносить лютые холода):

Тут же снял всю одежду и вышел из келии. Однако мороз скоро убедил Иоанна, что он еще не ангел. Но брат пустил его в келию не сразу, заставив глубоко раскаяться и впредь соизмерять намерения с возможностями. А вот русский святой Максим юродивый, московский чудотворец, в похожих ситуациях никогда не отступал от своих достаточно жестких намерений. Практически раздетым он ходил по столице и зимой, и летом (Коновалов Валерий. 21.11 - 27.11.2005 Г. // Труд-7, 2005.11.17).

И вот результат: царская шуба весит всего 8 килограммов, хотя на ней разместили пять тысяч «драгоценных» камней (в постановке 1948 года она весила в три раза больше). Одежду для юродивых и нищих обработали специальным сложным веществом на основе рыбьих костей, и она вмиг обрела зановенный вид. (Оксана Фомина. «Бориса Годунова» посвятили Борису Ельцину // Комсомольская правда, 2007.04.26);

напускная дурь:

В литературе неоднократно отмечались черты юродства в духовном облике М. П. Мусоргского, Ф. М. Достоевского, В. Хлебникова, А. М. Ремизова. Есенин, если верить Мариенгофу, говорил ему следующее: «А еще очень невредно прикинуться дурачком. Шибко у нас дурачка любят» (Шубникова-Гусева Наталья. Мы не знаем Есенина // Труд-7, 2005.12.27).

Но самое необъяснимое, на взгляд обычного человека, – это добровольный отказ юродивого от здравого ума. Он старается быть дурачком в глазах обывателей. «Какой блаженный? Псих натуральный!» (Елена Колядина. Юродивый

вый Толя материт бесов и молится за русский десант // Комсомольская правда, 2002.03.30).

Когда приехал в Америку, мне сразу же сказали: «Ни в коем случае не ходи в Гарлем, обязательно что-нибудь случится». А я не послушался и пошел. Ну, и встретил здорового детину, у которого нос шире лица. Так я взял и прикинулся этаким юродивым. И все обошлось (Агишева Гузель. Кто России друг? // Труд-7, 2007.05.15);

провидец, пророк:

Еще одно предание рассказывает: когда Ильич уже работал в Москве, мать видного коммуниста все равно ездила по выходным в православный храм соседнего Днепропетровска. И на паперти юродивый бросил ей в лицо: «Скажи своему, если не обидит Церкви, править будет долго» (Ильченко Сергей. Почему Брежнева народ помнит? // Труд-7, 2006.12.19).

«Герметизм – наука, изучающая явления, связанные с людьми, получающими информацию из Космоса и общающимися с высшим разумом. Таких людей называли пророками, а на Руси они часто маскировались под юродивых. Теперь же их называют ясновидящими или контактерами» (Светлана Кузина. Потомки атлантов живут среди нас // Комсомольская правда, 2006.12.11);

носитель истины:

Правду о призрачности мира несли «святые дураки», юродивые на площадях и в церквях в непотребных одеждах... (Гареев Зуфар. Виктор Ерофеев: Когда-нибудь я увижу настоящую Россию // Труд-7, 2006.11.09).

А главное им дозволено то, что другим опасно: говорить правду. А в дурачков юродивые играют именно для того, чтобы их никто не гнал. Что, мол, с такого возьмешь? (Лескова Наталия. Юродивый из Звенигородских лесов // Труд-7, 2005.07.20).

Там рано утром местный юродивый бегал по дворам и рассказывал, что ночью в небе трупы летали. Над ним, естественно, смеялись. А когда совсем рассвело, стали находить эти трупы. В одном дворе прямо в навозную кучу упали два кресла с пристегнутыми пассажирами, очевидно, мама и дочь (Ольга Чепурная. С неба упали два кресла с пристегнутыми пассажирами // Комсомольская правда, 2004.08.26);

чистый душой, беззлобный:

«У юродивых в огороде всегда все прекрасно растет, потому что у них душа беззлобная» (Голованов Василий. Тайны Зеленого царства // Труд-7, 2006.07.08);

скрыто умный, мудрый:

Любимый герой русских сказок – Иван-дурак похож на юродивого тем, что он – самый умный из сказочных героев, а также тем, что его мудрость скрыта. Таким был и Есенин (Шубникова-Гусева Наталья. Мы не знаем Есенина // Труд-7, 2005.12.27).

Юродивый – это всегда тайна. Под маской убожества и безумия скрывались зачастую необычайная мудрость и святость, ослепительное прозрение и бесстрашие (Коновалов Валерий. 15.08 - 21.08.2005 Г. // Труд-7, 2005.08.11);

бесстрашие:

Так, псковский юродивый Николай осмелился бесстрашно приблизиться к самому Ивану Грозному и, не стесняясь в выражениях, покритиковать за опричнину (Лескова Наталия. Юродивый из Звенигородских лесов // Труд-7, 2005.07.20);

бесстрашие:

Прадедов его томили крепостным правом, дедов изводили раскулачиванием и колхозным крепостничеством, на нем же вся сила их мужского рода иссякла. Дмитрий даже в женихи не рвется. Взор светлый, лицо улыбочное, но безжеланное. Не юродивый ведь, а жизнь постная, выморочная (Федосов Александр. Нахлебники // Труд-7, 2001.09.25);

интеллектуальная неразвитость:

Юродивый, придурок и просто дурак, он ввинтится в Петербург по самую сердцевицу, митрополитов выстроит, аристократических баб взбодрит, утешит меланхолического царя, императрицу Александру Федоровну возьмет за нежное, материнское место (Распутин // Труд-7, 2000.08.15);

доброта:

Зачем выводить юродивого князя, который своей бесконечной добротой тоже провоцирует людей на столкновение, ту же Настасью Филипповну и Аглаю? (Лебедина Любовь. Сергей Тарамев: Я испытал переселение чужой души // Труд-7, 2000.08.09).

К периферии можно отнести следующие признаки:

непосредственность, наивность, детскость:

В начале работы я думала, что Дотти придуривается юродивой, хотя в глубине души страдает. Но она непосредственна до абсурда (Анжелика Заозерская. Юлия Пересильд: «В Техасе наших персонажей называют «белый мусор» // Труд-7, 2010.12.20). Сергей Дрейден играет пронзительно, он не то юродивый, не то большой ребенок, который верит в чудо и наивно полагает, что безумный мир может стать чуточку лучше (Ариуна Богдан. Борьба за мировое добро // РБК Daily, 2009.09.17);

безобидность:

В августе прошлого года они забили до смерти душевнобольного Диму Антагузина, 25-летнего безобидного юродивого. Пытались «расколоть» на кражу мобильного (Ирина Тумакова (Санкт-Петербург). У офицеров отобрали «крышу» // Известия, 2010.08.30);

потенциальная жертва мошенников:

В новой версии папу-инженера заменили на папу-бизнесмена, фамилии Комаровский и Грушко – на Комаров и Глушко, а определение «юродивая» – на «лохушка» (Алиса Курманаева. Фу, молодежь! // РБК Daily, 2008.05.20);

шут, лицедей:

Не то юродивый, не то домашний шут, то он ворон гоняет, то разыгрывает вместе с Лизой представление с танцами и пением... И все это задорно, с огоньком и в общем тоне пошло (Анастасия Плешакова. Миллион терзаний или паноптикум // Комсомольская правда, 2007.12.12).

Кто такой Мамонов: настоящий юродивый или первый на Руси лицедей? (Марина Ахмедова, Петр Мамонов. Петеньке стыдно // «Русский репортер», № 22 (200), 9 июня 2011);

асоциальный образ жизни, бомж, маргинал:

Можно только сказать, что он добровольно «принял на себя личину юродивого» – то есть стал бомжом. И что жил святой в Москве, на улице Варварке, под открытым небом, ни крыши над головой, ни одежды не имел – зимой и

летом он ходил почти голым, титался чем Бог пошлет и усердно молился (Галина Пилявская. Плох бож, не мечтающий стать блаженным // Комсомольская правда, 2005.11.21).

Куда он попадает – другой вопрос. Может, в национальную элиту. Или в гнилую интеллигенцию. Или в юродивые. Но с народом он распрощался, это точно. (Денис Драгунский. Народная дурь // «Частный корреспондент», 2010).

Сопоставление выявленных понятийных признаков с признаками ядерной зоны концепта *юродивый*, описанной с использованием данных лексикографии, позволит обнаружить несовпадение его содержания в церковно-религиозном и обыденном дискурсах, а также разную оценку одного и того же признака. К примеру, безумие юродивого в религиозно-церковном дискурсе получает положительную оценку, в обыденном – отрицательную. Описанные периферийные признаки, на наш взгляд, следует отнести к ближней периферии, дальнюю формируют варианты реализации данного концепта в идиостилиях поэтов и писателей, а также единичные случаи приращения смысла.

Литература

1. Болдырев, Николай, *Когнитивная семантика: Курс лекций по английской филологии*, Тамбов, 2000.
2. Болдырев, Николай, *Концептуальное пространство когнитивной лингвистики в Вопросы когнитивной лингвистики*, 2004, №1, с. 18-36.
3. Воркачев, Сергей, *Методологические основания лингвоконцептологии в Аспекты метакоммуникативной деятельности*, выпуск 3, Воронеж, 2002.
4. Карасик, Владимир, и др., *Лингвокультурный концепт как единица исследования в Методологические проблемы когнитивной лингвистики*, сборник научных трудов под редакцией И. А. Стернина, Воронеж, 2001.
5. Маслова, Валентина, *Лингвокультурология*, Москва, издательство Академия, 2001.

ASOCIAȚIILE ÎN LIMBĂ

Viorica POPA, dr., conf. univ.,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți

Summary: *The theory of associations has known a great development. The variety of terms that are used in order to present the associations of language (the analogy, the etymology, the assimilation etc.) has generated the issue of the dictionaries that deal with these phenomena. The article presents the similarities and the differences between several types of dictionaries, which were /will be elaborated on the basis of the associative relation (Analogical Dictionary and Thesaurus – Associative Dictionary of Romanian language).*

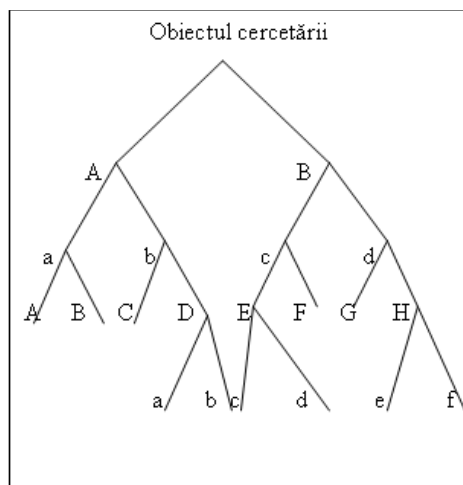
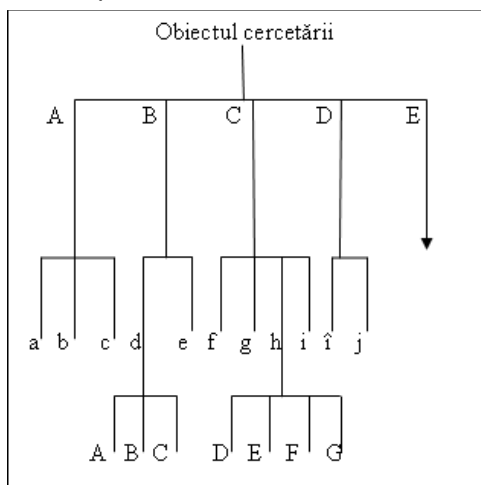
Key-words: *association, associative relation, analogy, analogical dictionary and thesaurus, associative dictionary of Romanian language.*

Studierea faptelor lingvistice a preocupat și, indiscutabil, va preocupa omenirea, întrucât limba, după cum menționa J. Mill, este unul dintre mijloacele principale ale gândirii⁸, care implică formarea opiniilor despre lucruri și fenomene, ce pretind a avea valoare generală, și care fixează regulile generale. Logicianul remarcă legea relaționării fenomenelor consecutive, notînd că „fiecare fenomen stabilește legături cu

⁸În această ordine de idei, remarcăm și părerea profesorului D. Irimia care menționa că „gîndirea stimulează limba. Limba organizează gîndirea” (Irimia 2011: 361).

unele fenomene, în același timp ce l-au precedat pe cel dintâi sau îl vor urma” (apud Березин 1976: 219).

În cercetarea științifică, dar și în viața cotidiană, omul deseori recurge la asemenea prelucrări de informații, prin intermediul cărora el clasifică, reduce fenomenele la mai multe arii (domenii) lexicale. Iată câteva scheme ale clasificării sau selectării informației semantice:

(apud Степанов 1966: 126)

E lesne de observat că schema a II-a este o extindere a schemei I, aplicată fiind la clasificările dihotomice, schemă care permite urmărirea diverselor fapte lingvistice.

Teoria asociațiilor lingvistice a cunoscut o amplă dezvoltare și aprofundare. Părerile nu sînt întotdeauna tranșante și prin acest fapt se argumentează multitudinea de termeni cu care se operează atunci cînd se vorbește despre asociații: analogie, etimologie, asimilare etc.

Ne vom referi la câteva dintre acestea. Aristotel, printre primii, în baza asocianismului⁹, clasifică asociațiile în asociații prin contiguitate în timp și spațiu, prin asemănare, prin contrast.

Lingviștii vor examina fenomenul, considerînd că acestea sînt foarte importante pentru înțelegerea atât a fenomenelor psihice, cît și a celor lingvistice. N. Krușevskij¹⁰, în acest sens, evidențiază că legile asociative transformă masa vocabularului într-o unitate indisolubilă, asigură existența limbii (apud Березин 1976: 226). De asemenea, lingvistul rus, înaintea lui F. de Saussure, remarcă două tipuri de asociații prin asemănare/analogie și prin contiguitate:

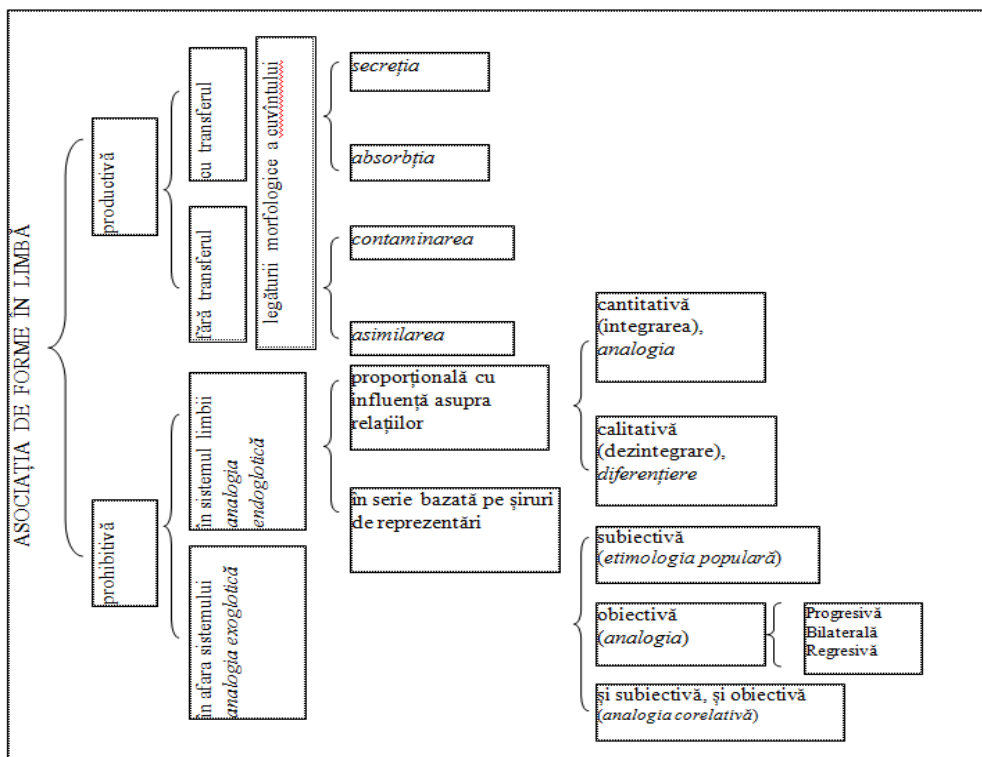
- asociația prin *asemănare* are loc atunci cînd un cuvînt este reprodus din memorie fie prin asemănare, fie prin comparare;

⁹În gîndirea filosofică, asocianismul se reflectă în câteva legi: legea contiguității (referitoare la contiguitatea în timp, la evenimente care s-au petrecut simultan sau succesiv în experiența subiectului și care determină formarea unei asociații), legea asemănării (asemănările dintre lucruri, fenomene, idei generează asociații), legea contrastului (gîndirea unui lucru determină, prin asociație, evocarea a ceea ce este opus, contractant), legea frecvenței (se asociază idei mai des evocate) etc.

¹⁰B. de Courtenay susținea că meritul lui N. Krușevskij constă în aplicarea asociațiilor în explicarea faptelor lingvistice.

- asociația prin *contiguitate* are loc atunci când grupuri de cuvinte pot fi aranjate pe o linie în baza identității sensurilor cuvintelor¹¹.

Se pare, în aceeași perioadă, K. Apel va constata mai multe tipuri de asociații în limbă.

(apud Березин 1976: 325)

Fenomenele evidențiate de lingvistul școlii din Kazan au la bază asociația, fapt ușor de demonstrat prin simpla enumerare a câtorva definiții ale fenomenelor: analogia, etimologia populară, contaminarea etc.

Analogia „constă în faptul că raportează cazul îndoielnic la unul asemănător, care nu ridică discuții și că dovedește ceea ce e incert prin ceea ce este cert” (Quintilianus 1974: I, 72); „reprezintă o asociere mentală de forme, dictată de o asociere a unor idei reprezentate” (Saussure 2004: 161); „este o asimilare condiționată de influența pe care o exercită unul asupra altuia, într-un fel sau altul productiv (îmbinare de cuvinte, schimbare fonetică)” (Ахманова 1968: 45); „este o asemănare parțială (de formă sau de conținut) a două elemente de limbă, care determină modificarea unuia dintre ele sub influența celuilalt” (DTL 1998: 24).

Asimilarea este considerată un „accident fonetic foarte răspândit, prin care se desemnează schimbarea uneia sau a mai multora dintre caracteristicile articulării ale unui sunet sub influența altui sunet asemănător, aflat în vecinătate” (DȘL 2001:

¹¹Aceste relații între cuvinte, F. de Saussure le va numi raporturi sintagmatice și paradigmatic.

75); „adaptare a unor sunete, schimbarea unor sunete prin influență reciprocă” (Ах-манова 1968: 57).

Etimologia populară este „procesul prin care un cuvânt se găsește legat în conștiința subiectului vorbitor de alte cuvinte care par apte să-i furnizeze o explicație” (Марузо 1960: 78); „modificare fonetică produsă sub influența unui cuvânt, de obicei vechi (sau mai vechi, mai răspândit și deci, mai cunoscut (cu care seamănă foarte bine, ca sunete...)” (Jordan 1944: 40); „fenomenul prin care subiectul vorbitor, bazându-se pe o serie de asemănări sau asocieri superficiale alături în mod spontan o formă lexicală (cuvânt) de o alta cu care nu este legată genetic” [DȘL 2001: 204].

Contaminarea este descrisă drept o „acțiune analogică exercitată de unul sau mai multe sunete asupra sunetelor din alt cuvânt; rezultatul combinării fonetice a două cuvinte diferite care aparțin aceleiași câmp semantic” (DȘL 2001: 138).

În urma analizei articolelor lexicografice, observăm că sintetizând asociațiile în limbă, K. Apel, de fapt, a alcătuit câmpul conceptual al noțiunii de asociație în lingvistică.

În acest sens, ni se pare elocvent să aducem în discuție și tendința lingviștilor contemporani de a sistematiza fenomenele pe domenii lexicale reprezentative, înregistrate în diverse tipuri de dicționare. Astfel, constatăm dicționare etimologice, analogice și, mai nou, asociative. Dicționarele, de obicei, bazate pe un singur fenomen interpretează fapte dintr-o perspectivă, de exemplu, originea/proveniența cuvântului, și/sau o singură relație, de exemplu, de sinonimie, antonimie, paronimie etc. Să se observe articolele lexicografice prezentate în *Dicționarul analogic și de sinonime*, care înregistrează grupuri analogice, ce reunesc mai multe categorii de cuvinte, aflate în relație de sinonimie, altfel zis un dicționar de sinonime cu o structură diferită de cea a cunoscutelor dicționare de sinonime:

Artist

Subst. Artist, om de artă, creator. Scriitor, scriitoareș (dim. depr.), artist al cuvântului, maestru al cuvântului, condeier (rar), literat, prozator; romancier; dramaturg; poet. Muzician, compozitor; muzicant, virtuoz, cântăreț. Pictor, artist plastic; grafician; gravor; ilustrator; portretist, caricaturist. Sculptor, artist plastic etc.

Adj. Artistic, de artă; poetic, pictural, plastic, grafic; sculptural; muzical; coregrafic.

Vb. A crea, a măiestri (rar); a scrie, a compune, a versifica (rar); a picta, a desena, a grava etc. (DASLR 1978: 23-34);

Carte

Subst. Carte, cărtică (dim.), cărtică, cățulie, cărțișoară (rar), cărțoi, (augm., rar), volum, tom. Tratat, monografie. Publicație, tipăritură, scriere, promptuar, abecedar, bucoavnă (înv.), breviar, almanah; anale; crestomație, antologie, florilegiu, culegere, opere alese, selecțiune etc.

Adj. De carte. Monografic. Antologic. Enciclopedic. Bibliografic. Bibliofil.

Vb. A scrie o carte, a redacta, a tipări (a scoate, a edita, a publica) o carte. A întocmi o antologie. A citi o carte, a lectura (rar), a răsfoi o carte etc. (*idem* 50).

Păstor

Subst. Păstor, păstorel (dim.), păstoraș (rar), cioban, ciobănaș (dim.), ciobănel, păcurar, mocan, țuțuiian (reg.), oier, cîrlănar, berbecar, baci, scutar, urdar, strungar,

mînător. Căprar (rar). Boar, văcar, vițel, bivolar. Păstorie, păstorit, ciobănie, bacit, oierie. Văcărie etc.

Adj. Păstoresc, pastoral, ciobănesc, mocănesc etc.

Vb. A păstori, a ciobăni, a păcurări (înv. și reg.), a paște (oile), a păzi, a mulge; a tunde etc.

Adv. Ciobănește, păcurărește (înv. și reg.) (*idem* 203).

Seară

Subst. Seară, amurg, amurgit (pop.), amurgire, sfîrșitul zilei, crepuscul, chindie, vecernie; apus, asfințit, asfințita soarelui (rar), scăpătat, soare-apune etc.

Adj. De seară, de înserat (rar), din amurg; crepuscular; seral; vesperal (livr.).

Vb. A (se) însera, a se face seară, a se lăsa seară, a se întuneca, a (se) înnegura, a intra murga în sat, a da în amurg, a (se) înmurgi (rar) etc.

Adv. Seara, către (spre, înspre, pe) seară, pe înserate, în faptul serii, în fapt de seară, în amurg, în amurg de seară, în (pe la) amurgit etc. (*idem* 235).

Teatru

Subst. Teatru, artă teatrală, artă dramatică, scenă, dramaturgie. Teatru antic, teatru clasic; teatru modern. Teatru dramatic; Teatru de operă, operă; teatru de balet, balet; teatru de operetă, operetă; teatru liric; teatru de păpuși. Spectacol, reprezentație; revistă; premieră, avanpremieră. Repetiție. Sală de teatru; parter; stal; lojă; avanlojă; balcon; galerie etc.

Adj. Teatral, de teatru, dramatic, scenic.

Vb. A pune în scenă, a regiza; a dramatiza. A da (a prezenta) un spectacol; a avea o premieră (*idem* 254).

Dicționarele asociative înregistrează în articolele sale lexicografice:

- tipurile de relații ce le poate stabili o entitate, atît la nivelul limbii, cît și la nivelul psihic, altfel zis, dicționarul asociativ ne permite să observăm modul de gîndire a unei națiuni¹²;
- ariile (domeniile) lexicale cu care stabilește legături entitatea lingvistică (cuvîntul);
- relațiile în funcție de conținut, formă, conținut și formă, adică de sinonimie, omonimie, paronimie, antonimie.

Demonstrăm primele rezultate ale unui experiment asociativ realizat cu vorbitori de limbă română.

De exemplu:

Artist: talentat – 1/2; 2/1; 3/1; deștept – 2/2; om – 1/2; actor – 1/1; 2/3; 3/3, teatru – 1/3; 2/3; 3/1; veselie – 1/1; 2/2; muzică – 1/5; scenă – 1/4, 2/3; 3/1; cîntăreț – 1/5; 2/1; dansator – 1/2; 2/1; creație – 1/4; 3/1; cîntec – 1/3; 2/2; alte cuvinte asociate: personalitate, circ, jonglor, flori, renumit, bogat, portativ, refren, stea, emoții, ingeniozitate, replică, luptă, existență, piesă, premii, apreciere, muncă, faimă, microfon, înțelept, văzut, viață, talent, expoziție, caiet, star, vedetă etc.¹³

¹²Cf. (Черкасова 2008: 5).

¹³Să se compare: Meșter – voinic – 1/1, 2/4; Manole – 1/9, 2/2; creație – 1/8, 2/4, 3/1, sculptor – 1/1, 2/2; mănăstire – 1/2, 2/4, 3/1; viitor – 1/1, 2/2, 3/2; case – 1/2, 2/2, zidire – 1/3, 2/2, 3/1; jertfă – 1/4, 2/5, 3/2, iscusit – 1/2, 2/3, muncă – 1/3, 2/2, 3/2; făuritor – 2/2, 3/1; capodoperă – 1/3, 3/2; zidar – 1/3; zid – 1/3; lucru – 1/3, 2/1, 3/1; artă – 1/1, 3/2; biserică –

Carte: exerciții – 2/1, 3/2; chin – 2/1, 3/2; elev – 1/1, 2/1, 3/2; lecții – 1/1, 2/2, cunoștințe – 1/9, 2/3, 3/1; texte – 2/2, 3/1; deșteaptă – 1/2, înțeleaptă – 1/1; 2/2; foi – 1/1; 2/2; poezii – 1/1, 2/1, 3/2, scriitor – 1/2; emoții – 3/2; litere – 1/2, 2/1; copertă – 1/2, 3/4, înțelepciune – 1/2, 2/2, 3/2; învățămînt – 1/3, 2/1, 3/1; file – 1/1; 2/2, 3/1; miros 2/2, cititor – 3/2; cuvinte – 2/2 3/2; alte cuvinte asociate: școală, manual, mare, cîntec, plăcere, pagini, viață, pîine, Biblie, meditație, titlu etc.

Păstor: tradiție – 1/7, 2/3, 4/2; istorie – 1/3, 2/2; oi – 1/28, 2/14, 3/3; deal – 1/5; 2/2, 3/6; cîmp – 1/2, 2/2, 3/3; toiag – 1/4, 2/3, 3/2; soare – 1/2; stîină – 1/2, 2/4, 3/5; iarbă – 1/2, 2/1, 3/6; ciine – 1/1, 2/3, 3/2; român – 1/2; munte – 1/1, 2/2, cioban – 1/6, 2/2, 3/1; alte cuvinte asociate: miorița, baci, doină, fluier, turmă, țaran, suliță, caș, lapte, legendă etc.

Seară: romantism – 1/5, 2/2,3/2; libertate – 3/2, lună – 1/8, 2/2, 3/5; liliac – 2/2; dragoste – 2/2, 3/3, noapte – 1/3, 2/3, 3/2, stele – 1/2, 2/5, 3/4; tîrziu – 1/1, 2/1, 3/2; întuneric – 1/5, 2/3, 3/1; plimbare – 1/3, 2/2, 3/4; întîlnire – 1/2, 3/1; iubire – 2/1, 3/2; frumusețe – 1/1, 2/3, 3/1; liniște – 1/2, 2/2, 3/4; alte cuvinte asociate: apus, meditație, beznă, curățenie, greieri, intimitate, mister, cină, somn, lecții, dor, vuiet, fum, rugăciune, haos, caldă, tăcere, univers etc.

Teatru: întuneric – 1/1, 2/2, 3/1; artist – 1/5, 2/2, 3/1, actor – 1/16, 2/6, 3/4; scenă – 1/8, 2/7, 3/4; act – 2/3, 3/2; spectacol – 1/2, 2/5, 3/2, spectatori – 1/2, 3/2, interesant – 1/2, 2/1; frumos, 3/2; cîntec – 2/2, 3/4; frumos – 2/4, 3/2; cîntec – 2/2, 3/4, scenariu – 2/2, 3/2; cortină – 2/1, 3/3; flori – 2/1, 3/2; viață – 3/2; aplauze – 3/4; alte cuvinte asociate: scaune, drama, masca, adevăr, veselie, dans, cîntăreț, poezie, operă, costume, Bălți, mare, rotund, oameni etc.¹⁴.

Intenția cercetării noastre are ca scop final elaborarea unui *Dicționar asociativ al limbii române* și a unei variante online a dicționarului (o variantă de probă poate fi vizualizată pe adresa: <http://ready.hostmd.biz/anchete/>).

Am putea fi criticați pentru intenția de a merge pe urme oarecum bătătorite, de aceea propunem și cîteva elemente inovatoare pe care le urmărește un eventual *Dicționar asociativ al limbii române* comparativ cu, cel puțin, *Dicționarul analogic și de sinonime*, pe care l-am citat mai sus:

– și într-un caz și în altul se insistă/ar trebui să se insiste asupra cuvintelor ce aparțin vocabularului activ al limbii române: *Dicționarul analogic și de sinonime* ține cont de acest fapt, dar ne întrebăm dacă vocabularul activ al limbii române îl constituie doar cuvinte, la nivel morfologic, substantive (căci doar cuvinte din această clasă morfologică sînt înregistrate în DASLR);

– pentru a putea cu adevărat observa cum stau lucrurile în conștiința vorbitorilor de limbă română și cum, într-adevăr, „vocabularul este constituit din concepte și grupuri de concepte rediate prin cuvinte și expresii care se continuă și se prelungesc unele pe altele, se intersectează și se suprapun alcătuiind un caleidoscop ce-și schimbă imaginea în funcție de cuvîntul pe care îl alegem ca nucleu mental-lingvistic”, după cum notează autorii *Dicționarului analogic și de sinonime*, nu este suficient să

2/2; Mesia – 1/1, 2/2, 3/1; creator – 1/6, 2/2; clădiri – 1/2; harnic – 1/3; sacrificiu – 1/2, 2/3, 3/1; a făuri – 1/3; alte cuvinte asociate: actor, constructor, tîmplar, instrumente, unelte, frumos, responsabilitate, suprem, talent, meserie.

¹⁴Cf. (Popa et alii 2011: 70-76).

observăm doar grupurile conceptuale, dar și noțiunile ce uneori derivă unul din altul. De exemplu, pentru a observa ce reprezintă *dorul* în concepția românului, lexemul *dorință*, credem, nu este de ajuns, la fel, stau lucrurile și dacă am vorbi de termenii de rudenie (ariile lexicale vor fi, evident diferite atunci când vom spune rudenie/rudenie convențională/rudenie de sînge în linie colaterală/rudenie de sînge în linie dreaptă/rudenie prin încuscrire (alianță) (DASLR 1978: 228-230), pe de o parte, și mamă/tată/soră/frate etc., pe de altă parte.

Referințe bibliografice

1. Bidu-Vrănceanu, Angela; Călărășu, Cristina; Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana; Mancaș, Mihaela; Pană Dindelegan, *Dicționar de științe ale limbii*, București, Editura Nemira, 2001 [DȘL];
2. Bucă, Marin; Evseev, Ivan; Király, Francisc; Crașoveanu, Dumitru; Vasiliuță, Livia. *Dicționar analogic și de sinonime al limbii române*, București, Editura științifică și enciclopedică, 1978 [DASLR];
3. Constantinescu-Dobridor, Gheorghe. *Dicționar de termeni lingvistici*, București, Editura Teora, 1998 [DTL];
4. Irimia, Dumitru. *Curs de lingvistică generală*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2011;
5. Iordan, Iorgu. *Stilistica limbii române*, București, Editura Institutului de Lingvistică Română, 1944;
6. Popa, Viorica; Sainenco, Ala. *Structurile asociative: abordare didactică și experiment asociativ* in Noua revistă Filologică, Bălți, 2011, nr. 1-2 (3-4);
7. Saussure, Ferdinand de *Scieri de lingvistică generală*, Iași, Editura Polirom, 2004;
8. Quintilianus, Fabius M. *Arta oratorică*, vol. I, București, Editura Minerva, 1974;
9. Ахманова, О. С. *Словарь лингвистических терминов*, Москва, Издательство «Советская энциклопедия», 1968;
10. Березин, Ф. М. *Русское языкознание конца XIX – начала XX в.*, Москва, Издательство «Наука», 1976;
11. Марузо, Ж. *Словарь лингвистических терминов*, Москва, Издательство Иностранной литературы, 1960;
12. Степанов, Ю. С. *Основы языкознания*, Москва, Издательство «Просвещение», 1966;
13. Черкасова, Г. А. *Русский сопоставительный ассоциативный словарь*, Москва, Издательство РАН, 2008.

„BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ CONTEMPORANĂ:
SPAȚII REALE ȘI VIRTUALE”

SECȚIUNEA MANAGEMENTUL PARTICIPATIV.
DIMENSIUNI NOI DE FORMARE A COMPETENȚELOR TEHNOLOGICE

PERFORMANȚA INSTITUȚIEI –
REZULTATUL EFICIENȚEI ANGAJAȚILOR

Elena HARCONIȚA, *directorul BȘ USARB*

Abstract: *Balti University Library personnel management requires a sustainable partnership and a collaborative atmosphere between employees and management. Librarians participate in classes for professional development, at the national and international professional meetings: conferences, colloquia, congresses, self-guided improvement - all these contribute to career development and professional specialization. All the changes, restructuring is realized with the people, that is why, they should be always motivated, supported, trained, explained, defend and protected, because they are the people who ensure good work and success of the institution.*

Key-words: *personnel management, creativity, innovation, image.*

„Firma are două – și numai două – funcțiuni de bază: marketingul și inovarea.

Numai marketingul și inovarea produc rezultate – toate celelalte sunt costuri, susține Peter Drucker, cel mai mare pedagog și autor de cărți în domeniul managementului.

Aceste afirmări se referă și la instituția bibliotecară, date fiind problemele actuale cu care se confruntă:

- Creșterea concurenței în condiția fenomenului de globalizare, ceea ce a necesitat orientarea și prezența Bibliotecii acolo unde este potențialul utilizator;
- Creșterea exigențelor utilizatorilor, ceea ce influențează instituția să se centreze pe crearea și oferirea de plus – valoare: inovare, estetică, diversitate și calitate;
- Progresul tehnico-științific;
- Dezvoltarea societății informaționale, care a transformat informația în resursă strategică;

În aceste condiții poți avea clădiri minunate, dotări excelente, colecții bogate și variate, dar dacă nu există capitalul uman adecvat nu se realizează nimic.

Sugestive în acest sens sînt cuvintele directorului executiv de la Coca – Cola „Chiar dacă toate fabricile și dotările noastre ar arde din temelii peste noapte, n-ar reuși să afecteze prea mult valoarea companiei: toată această valoare se află, de fapt, în fondul comercial asigurat de francizele mărcii noastre și tezaurul colectiv de cunoștințe din companie”.

Marca, buna imagine a Bibliotecii universitare din Bălți a fost creată de pre-

decesorii noștri, iar fără specialiștii de azi: competenți, harnici și doritori de a-și perfecționa mereu cunoștințele, de a îmbunătăți serviciile și de a crea noi produse – totul este înzădar.

„Bine că Dumneavoastră aveți cadre tinere care posedă computerul și le puteți da orice sarcini, dar ce să facem noi când în majoritatea bibliotecilor școlare personalul se află la o vîrstă înaintată și nu mai vrea să învețe nimic. Și nici computere nu sînt așa precum aveți aici”, se confesa mai ieri o colegă din mediul bibliotecilor școlare.

Deci dintr-o parte se vede o mare bunăstare în Casa noastră Albă, condiții de invidiat, studenți care ne vizitează frecvent, multe și diverse cărți, computere performante, bibliotecare tinere și deștepte!

Dar numai pe interior se cunoaște cum au fost obținute toate aceste bunuri, ori nici când oamenii bibliotecii nu s-au oprit odată porniți la drum acum 67 de ani în urmă.

Temelia managementului Bibliotecii de învățămînt superior din Bălți a fost pusă în anul 1962, când s-au înființat secțiile și au fost „ademeniți” (astăzi se folosește termenul recrutare) cei mai buni specialiști din urbe pentru slujba în Biblioteca Institutului Pedagogic „Alec Russo”.

Într-un termen foarte scurt despre Biblioteca a aflat tot spațiul ex-sovietic.

Experiența ei de muncă este recomandată altor biblioteci, aici se organizează conferințe internaționale și ședințe ale Consiliului Bibliotecar din R.Moldova și u.r.s.s.; cele mai înalte distincții de nivel național și unional îi găsesc pe bibliotecarii de aici, care se trudeau din greu, fără computere, fără Internet, fără rețele de socializare. Nu în fiecare secție erau mașini de dactilografiat.

Bibliotecarii de atunci însă:

- reușeau să achiziționeze și să prelucreze cîte 50 – 70 000 documente pe an;
- să promoveze cunoștințele bibliotecar – bibliografice studenților din anul I și 3, actualul curs de Cultură a Informației;
- să creeze un sistem bine stabilit de informare – cataloagele pe care le actualizăm și le folosim și azi;
- să concureze cu cititorii Bibliotecii în lecturile celor mai bune creații literare;
- să ghideze lectura a mii de studenți din toți anii de studii, să creeze noi forme și metode de lucru;
- să le analizeze, sintetizîndu-le pe cele mai pozitive și eficiente.

În structura Bibliotecii era integrată subdiviziunea de Informație Tehnico-Științifică și numai cei mai buni bibliotecari puteau să ajungă să lucreze acolo.

Era foarte dificil să te angajezi la Biblioteca Institutului, prioritatea o aveau specialiștii în domeniu, dată fiind existența Facultății de Biblioteconomie și Bibliografie la Universitatea din Chișinău, apoi specialitatea de Biblioteconomie și Asistență Informațională în cadrul Facultății de Jurnalism și Științele Comunicării la aceeași universitate.

Odată angajat, viitorul bibliotecar trebuia să se instruiască cu multă seriozitate și responsabilitate pentru ca peste ani de muncă intensă să poată promova la o altă treaptă profesională.

Puținii bibliotecari din acea perioadă, care mai sîntem – 26 % (de vîrsta peste 50), ne amintim de spiritul tenace și stilul, uneori foarte autoritar și dur de conducere al doamnei Faina Tlehuçi, directoarea de 4 decenii a acestei Bibliotecii.

Dumneaei, prin propriul exemplu, a știut cum să motiveze și să ghideze colegii în așa fel ca să ajungă una din primele Bibliotecii, Instituție de muncă excelentă într-o perioadă foarte dificilă și ideologizată.

Managementul personalului, în anii primului deceniu al Mileniului 3, presupune deja parteneriatul și o atmosferă colaborativă dintre angajați și administrație, ceea ce, la fel, poate fi considerată ca o motivare benefică de lucru.

Participarea bibliotecarilor la orele de profesionalizare de nivel local, la întruniri profesionale naționale și internaționale: conferințe, colocvii, simpozioane, congrese, autoperfecționarea prin lecturile în domeniu – toate acestea contribuie la dezvoltarea carierei pe orizontală și la specializarea profesională.

Un deosebit rol îl are creativitatea bibliotecară ca o modalitate internă de stimulare. Anume creativitatea și inventivitatea au devenit factorii ce cu adevărat stimulează socializarea profesională și mărește responsabilitatea bibliotecarului.

În Biblioteca noastră este încetățenită tradiția de-a implica toți angajații în diverse activități, echipe și grupuri de lucru cu aprofundare într-un anumit sector și proces.

Cumularea sarcinilor și proceselor, la fel are impact pozitiv asupra stabilității și perfecționării cadrelor.

Motivarea personalului, (60 % - persoane cu vîrsta între 30 - 50 de ani, 12 % tinerii – pînă la 30 de ani) de a-și onora funcțiile în condițiile actuale sînt:

- Importanța socială a profesiei;
- Legislația, actele normative și standardele care reglementează activitatea bibliotecară;
- Stimularea materială (suplimentul, premiile, adaosurile, gradul de calificare, vechimea în muncă) și morală: diplome, mențiuni, mulțumiri, nominalizări în rapoarte, cărți, publicații periodice;
- Crearea condițiilor confortabile de muncă, tehnologizarea, accesul liber la resursele informaționale și comunicaționale;
- Ne dorim și crearea sălilor de menaj și a sălilor de sport multifuncționale.

Toate schimbările, restructurările, remodelările, informatizarea în orice structură se realizează cu oamenii, de aceea ei trebuie mereu motivați, susținuți, învățați, explicați, influențați, uneori avertizați, dar întotdeauna ocrotiți și apărați căci ei sînt oamenii care asigură bunul mers al activității și succesul instituției.

Astăzi statisticile bibliotecare nu ne demonstrează mari diferențe de intrări și împrumuturi dintre perioadele obișnuite și sesiuni de examene.

Nici pentru obținerea unei diplome de master nu mai este nevoie de bibliotecă, de colecțiile ei, de bibliotecarii care să le ofere cele mai relevante surse de informare și documentare, fie în format tipărit, fie electronic.

Cu regret, nici cadrele didactice nu prea vor să ne recunoască în calitate de aliați

în procesul de instruire și cercetare, sînt alți concurenți care vor să ne depășească.

Iată de ce odată cu schimbările din învățămînt a fost necesar să se schimbe și Biblioteca, și Bibliotecarul.

Deschiderea accesului la raft în sălile de lectură pentru a oferi cît mai bune condiții de muncă de sine stătătoare conform Procesului de la Bologna. Orele de contact direct cu profesorul trebuie să continue în sălile de lectură, dar din nou eșec.

Aplicarea unor strategii mai dinamice și mai agresive, publicitatea – influențarea opiniei studenților și profesorilor, comunicarea personală, mesaje cu conținut bibliotecar prin e-mail-uri personale și la catedre, relațiile publice – promovarea atitudinii pozitive față de bibliotecă în mediul academic, în comunitatea profesională, prin site-uri, bloguri și pe rețelele de socializare – iată instrumentele actuale ale bibliotecarului.

Dinamismul sporit, abordarea proactivă, opusă celei tradiționale, sînt absolut necesare în condițiile în care informațiile pot fi găsite nu numai la Bibliotecă.

Din șirul de activități propuse printre cele mai importante obiective ale anului 2012, doar cîteva au fost integrate în Planul comun pe Universitate: Proiectul „*Prin blogurile Bibliotecii mai aproape de utilizator*”, Blogul Filialei BIN, editarea revistei *BiblioUniversitas@abrm.md*, contorizarea serviciilor electronice; crearea noii versiuni a programului de *Evidență statistică a principalilor indicatori de activitate - ProgStats*.

Ce trebuie să realizăm cu toții pentru a nu pierde din imagine și pentru a rămîne întotdeauna locul de întîlnire a cititorilor cu cele mai strălucite personalități ale umanității, cu cele mai avansate descoperiri ale civilizației, cu cele mai celebre creații literare și de artă; cu cei mai buni bibliotecari și cu cei mai buni prieteni:

- Să utilizăm în continuare mediile electronice pentru diseminarea informațiilor referitoare la Bibliotecă: web, bloguri, rețele...
- Să expediem Buletinele informative de Achiziții recente; materialele promoționale, tutorialele, mostrele de redactare a referințelor bibliografice și de întocmire a bibliografiilor, tot felul de informații prin e-mail, ceea ce poate contribui la îmbunătățirea comunicării bibliotecii cu utilizatorii.
- Să furnizăm accesul la distanță la colecții și servicii: catalog, bibliotecă digitală, expoziții virtuale, reviste locale, reviste naționale și străine, referințe on-line.
- Să continuăm achiziția (oneroasă și gratuită) bazelor de date pentru suplimentarea ofertei informaționale.
- Să stimulăm feedback-ul cu utilizatorii: formulare de comandă a documentelor pentru achiziții; difuzare selectivă a informației; opinii și propuneri de îmbunătățire a activității.
- Să prezentăm cît mai amplu Biblioteca în mediul Internet, contribuind esențial la creșterea prestigiului ei.
- Să relaționăm incontinuu cu structurile și organizațiile naționale și internaționale pentru creșterea fluxului informațional.

- Să organizăm cât mai multe și incitante expoziții/ manifestări culturale pentru atragerea studenților la Bibliotecă.
- Să păstrăm și să multiplicăm colecțiile tradiționale – fundamentul netăgăduit al instruirii și cercetării de calitate.

„Atitudinea personalului, cunoștințele și profesionalizarea lor, modul de organizare a spațiilor, instrumentele și campaniile de promovare, calitatea documentelor de prezentare participă în mod egal la succesul Bibliotecii. În societatea dinamică în care trăim, marketingul este o necesitate, iar ignorarea lui – un lux. O imagine bună a bibliotecii se proiectează asupra autorității finanțatoare, care este stimulată, astfel, să acorde o mai mare atenție acestei instituții. Nu în ultimul rând, o imagine bună a bibliotecii este un atu important în momentul în care se încearcă obținerea unor fonduri extrabugetare. Cel mai important beneficiu se va regăsi, însă, în modul de receptare a locului și rolului bibliotecii universitare în procesul de învățămînt și de cercetare.” (Mircea Regneală)

STATISTICA BŞ USARB: PROGRAM INFORMATIZAT DE STATISTICĂ

Igor AFATIN, *director-adjunct Informatizare*

Tatiana PRIAN, *bibliotecar principal*

Abstract: *A library analysis activity cannot be achieved without statistical data. Development of a database allows them to store and centralize. Further processing of the final results demonstrate how effectively the readers are used library services.*

Key-words: *computerisation of information management, applied program, statistical indicators.*

Gestiunea colecțiilor de date este una din cele mai importante probleme care se rezolvă astăzi cu ajutorul calculatoarelor existente. Automatizarea activităților de bibliotecă a avut ca efect schimbarea modului de înregistrare și stocare a datelor. Aceste colecții de date pot fi memorate în diferite fișiere, sau în baze de date care sînt gestionate de Sistemele de Gestiune a Bazelor de Date (SGBD), cu ajutorul limbajelor de programare.

Conceperea programelor de prelucrare automată a datelor este activitatea prin care o problemă este definită, detaliată și transformată într-un proiect pe baza căruia se poate elabora un program exploatabil pe calculator. Proiectarea unei baze de date consta din proiectarea schemei conceptuale (logice) și fizice a acesteia, astfel încît să răspundă cerințelor utilizatorilor pentru un anumit set de aplicații. În general, se consideră că proiectarea unei baze de date se poate diviza în următoarele faze:

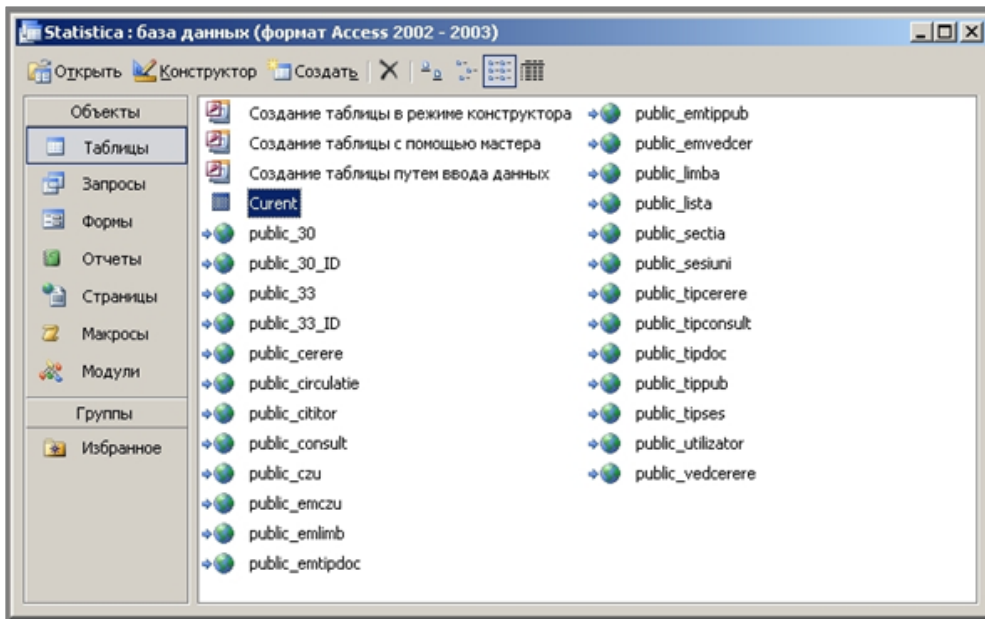
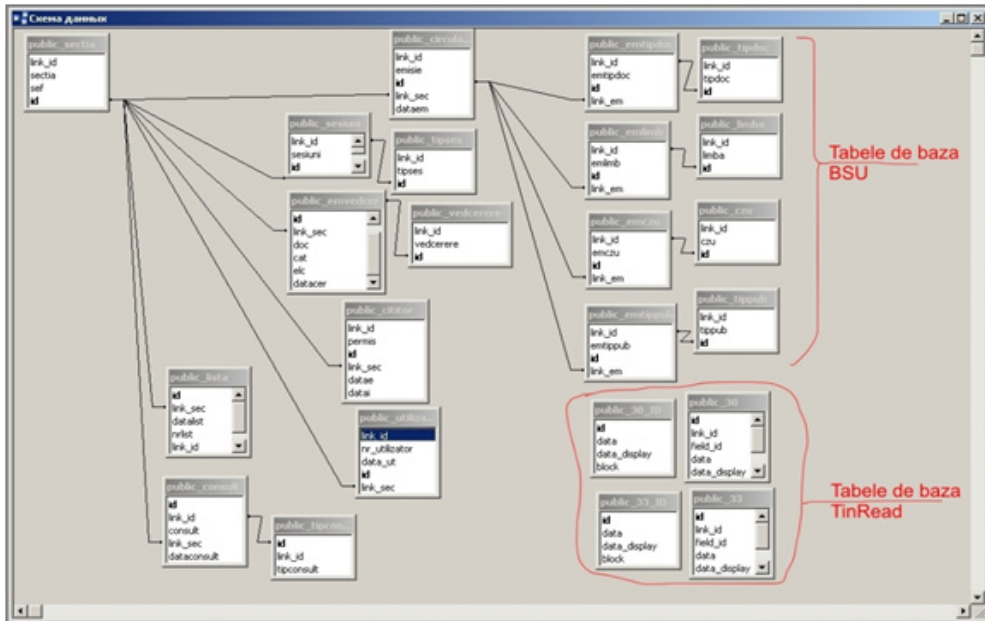
- Colectarea și analiza cerințelor;
- Proiectarea conceptuală a bazei de date;
- Alegerea unui SGBD;
- Proiectarea logică a bazei de date;
- Proiectarea fizică a bazei de date.

O **bază de date** este un ansamblu structurat de date evolutive, organizate pentru a fi prelucrate de programe informatice. Bazele de date sînt fișiere stocate pe suporturi magnetice, împreună cu aplicațiile care le exploatează (utilizează).

Aplicația **Microsoft ACCESS** este unul dintre cele mai actuale sisteme de gestiune a bazelor de date raționale, care face parte din suita de programe Microsoft Office. **Bazele de date relaționale** sînt, de fapt, niște tabele cu relații între ele, avînd o redundanță minimă și controlată. Un alt sistem rațional de gestiune folosit este **PostgreSQL**, sub o licență „open source”. Noțiunea de „open source” presupune acces liber la codul sursă, astfel încît utilizatorul să-l poată consulta și modifica după propria dorință. Atît **PostgreSQL** cît și **Access** sînt compatibile **SQL = S(tructured) Q(uey) L(anguage)** - limbaj structurat de interogare (a bazelor de date), standard care precizează sintaxa instrucțiunilor prin care se pot executa operațiuni asupra datelor dintr-o bază de date.

Automatizarea s-a impus și asupra unui important instrument de management

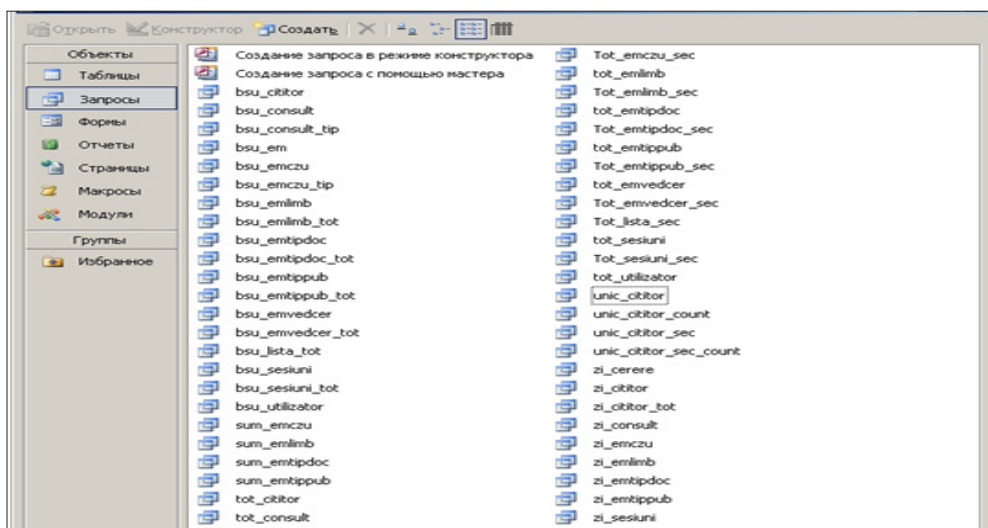
cum ar fi statistica. Pentru o prelucrare și colectare mai rapidă a datelor statistice a fost elaborat un program în baza MS ACCESS cu aplicarea tabelor externe a bazelor de date PostgreSQL ce se găsesc pe server și utilizarea datelor utilizator din BD TinREAD.

Tabelele sînt legate la MS Access cu ajutorul ODBC driverului. ODBC (Open Database Connectivity) este o tehnologie, un protocol, utilizat pentru a transfera date dintr-un tip de bază de date (*o sursă de date*) la alt tip - baza de date Microsoft Access la o sursă de date externă. În concepția rațională o BD este formată dintr-o colecție de relații (tabele, fișiere de date). Tabela este obiectul cel mai important al unei baze de date, în care se pastrează toate informațiile din aceasta. *Relațiile* sînt al doilea obiect, care împreună cu tabelele definește structura (schema) unei baze de date. Ele au rolul de a permite accesarea mai multor tabele în același timp. *Relațiile* se realizează între doua cîmpuri care aparțin la doua tabele sau cereri. Pentru ca o relație să fie logică, este necesar, ca în cele două tabele, cîmpurile, între care se stabilește relația, să se refere la aceleași date. Între tabele sînt stabilite relații și constrîngeri de integritate.

Pentru a putea fi sistematizate într-o unitate au fost efectuate un șir de SQL interogări la tabelele bazelor de date. Interogările asigură conectarea la informațiile din tabelele de date, în scopul utilizării selective, raționale, distribuite, eficiente și securizate a datelor. Interogarea bazei de date permite, în principiu, extragerea și afișarea unor informații din înregistrările uneia sau mai multor tabele; înregistrări care verifică anumite condiții, care sînt grupate în funcție de anumite criterii sau sînt ordonate crescător sau descrescător.

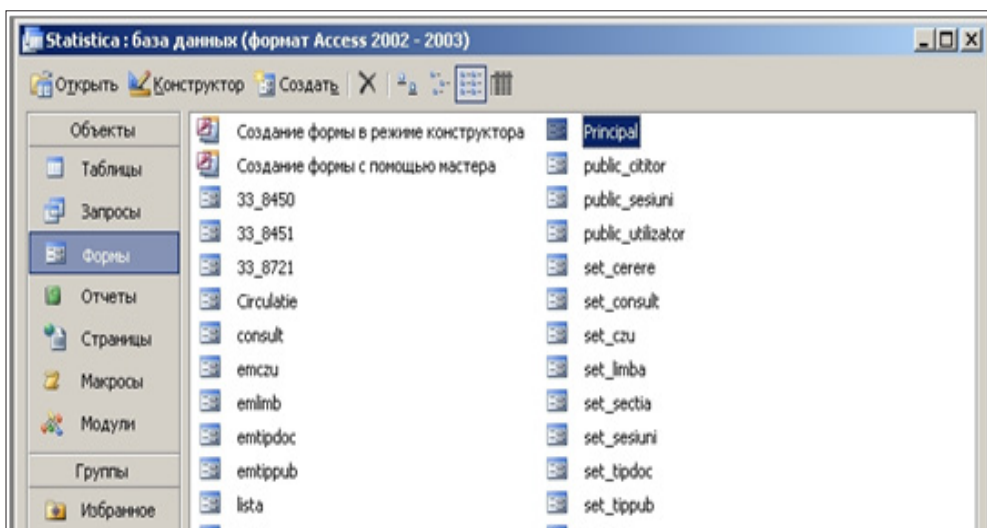
Termenul „*interogare*” este sensul principal al cuvîntului englezesc „*Query*”. În bazele de date relaționale acest termen are un sens mai larg. Acest termen se referă, pe lîngă interogările de extragere (selecție) și la așa-zisele interogări de acțiune (de creare, de ștergere sau actualizare) pentru tabelele și elementele lor constitutive. Lu-crul cu interogările este posibil prin implementarea limbajului SQL într-un SGBD. Interogările sînt, în ultimă instanță, comenzi ale unui limbaj simplu, structurat de manevrare a informațiilor din tabelele unei baze de date relaționale. Rezultatul execuției unei cereri (interogări), în majoritatea limbajelor, se numește vedere, deoarece este un cadru în care sînt accesibile anumite părți ale informațiilor din

baza de date.

Pentru introducerea cu siguranță a informațiilor în tabelele bazelor de date și vizualizarea datelor s-a recurs la crearea și utilizarea *formulelor* (în limba engleză: forms).

Majoritatea formularelor sînt legate de unul sau mai multe tabele și interogări dintr-o bază de date. Un formular legat de date memorează sau regăsește informații din sursa de înregistrări de bază.

Deoarece baza de date trebuie să poată gestiona un număr mare de articole, la proiectarea formularelor trebuie să se găsească soluții pentru întreținerea datelor în siguranță, introducerea eficientă de date, posibilitatea de regăsire a articolelor, în scopul modificării, asigurarea concordanței datelor introduse cu datele existente, verificarea și partajarea accesului utilizatorilor la bazele de date, vizualizarea rapidă a

valorilor introduse și apoi tipărirea lor.

Rapoartele subordonate, create, permit sumarea și calcularea datelor statistice. Datele cu care lucrează formularul sau raportul sînt constituite în sursa de înregistrări a formularului în cîmpurile din tabelele și interogările pe care aceasta se bazează. Crearea acestora necesită activități complexe de analiză, proiectare și programare a sistemelor, care consumă cea mai mare parte din bugetul de timp. Evident, formularele și rapoartele reprezintă o formă elegantă de introducere și respectiv afișare a datelor care se bazează în principal pe structura bazei de date.

Analiza rezultatului activității unei biblioteci nu poate fi realizată fără date statistice, statistica fiind un important instrument de management.

În acest sens managementul informatizării Bibliotecii Științifice Universitare a evoluat cu elaborarea unui nou Program aplicativ de evidență care permite colectarea / procesarea electronică a indicatorilor statistici: utilizatori, intrări, împrumut de documente, sesiuni internet, EBSCO, OPAC, asistență informațională, rapoarte.

Formularul principal pentru introducerea și vizualizarea datelor conține 6 file:

Inregistrare utilizator

Înregistrare GRUP

Împrumut documente

Sesiuni

Asistența INFO

Rapoarte

Adăugarea de file într-un formular îl fac mai organizat și mai ușor de utilizat, în special, dacă formularul conține mai multe controale. Controalele sînt obiecte care afișează date, efectuează acțiuni și permit vizualizarea și lucrul cu informații care îmbunătățesc interfața utilizator.

În panoul de sus al formularului principal sînt expuse cîmpurile: Data curentă și Subdiviziunea - cîmp de validare ce permite selectarea oficiului cu vizualizarea automată a bibliotecarului-șef.

Principal : foprea

Data curentă: 26.01.2013 Subdiviziunea: SRB Bibliotecar: Culicov Natalia

Înregistrare UTILIZATOR Înregistrare GRUP Împrumut DOCUM

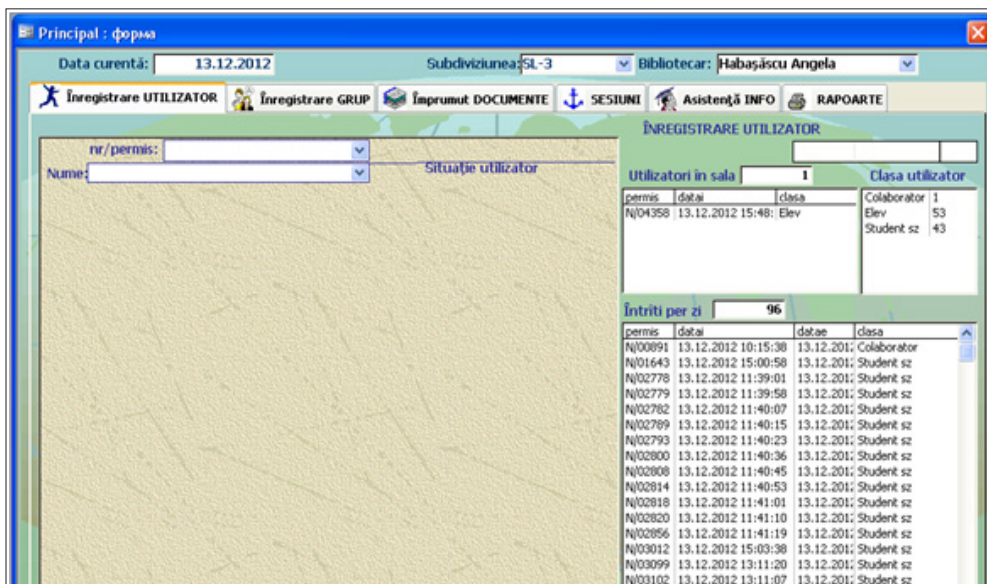
nr/permis: Nume: Situație utilizator:

Clasa utilizator

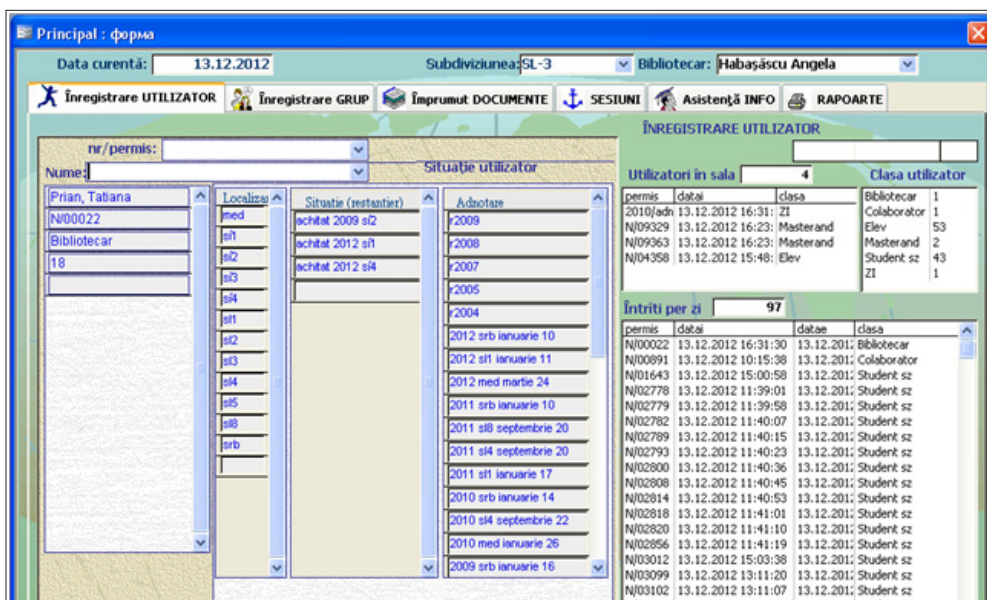
Întriri per zi

permis	data	datae	clasa
--------	------	-------	-------

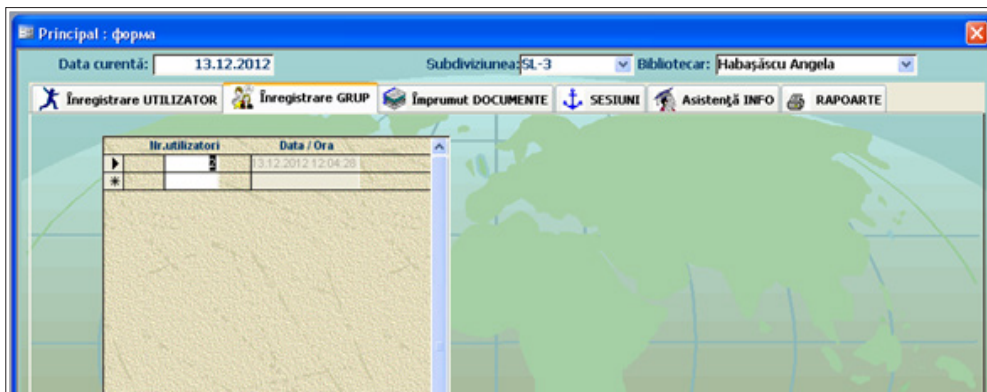
► **Înregistrare UTILIZATOR** include funcția de selectare a datelor utilizatorului după nr./permis de intrare și Nume utilizator. În partea de dreapta sînt afișate datele statistice de deservire: data/ora intrare – data/ora ieșire pentru fiecare utilizator în parte.

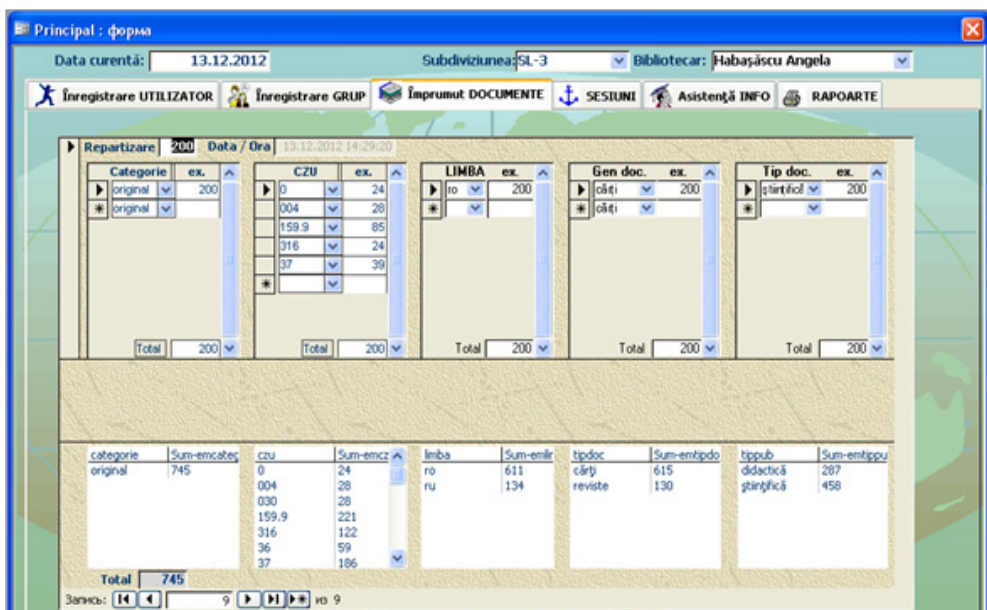
La introducerea nr./permis se vizualizează situația restanțier și simultan se înregistrează data/ora intrare în fereastra Utilizatori în sală. La ieșire permisul este scanat - datele se trec automat în fereastra Întrări per zi. Informația introdusă permite de a stoca datele despre utilizatorii aflați în sală și intrările pentru fiecare subdiviziune.

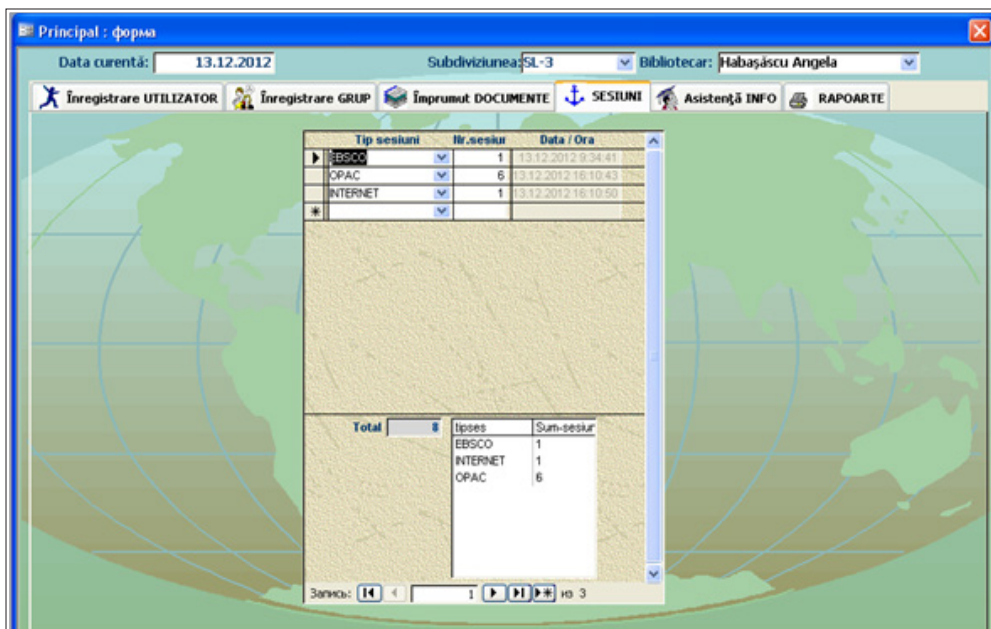
► **Înregistrare GRUP** permite înregistrarea unui grup de utilizatori la ora curentă. Forma de vizualizare pentru aceasta se prezintă ca formular cu elemente multiple - continuu (formular care afișează pe ecran mai multe înregistrări). În panoul de jos sînt cumulate datele pe zi.

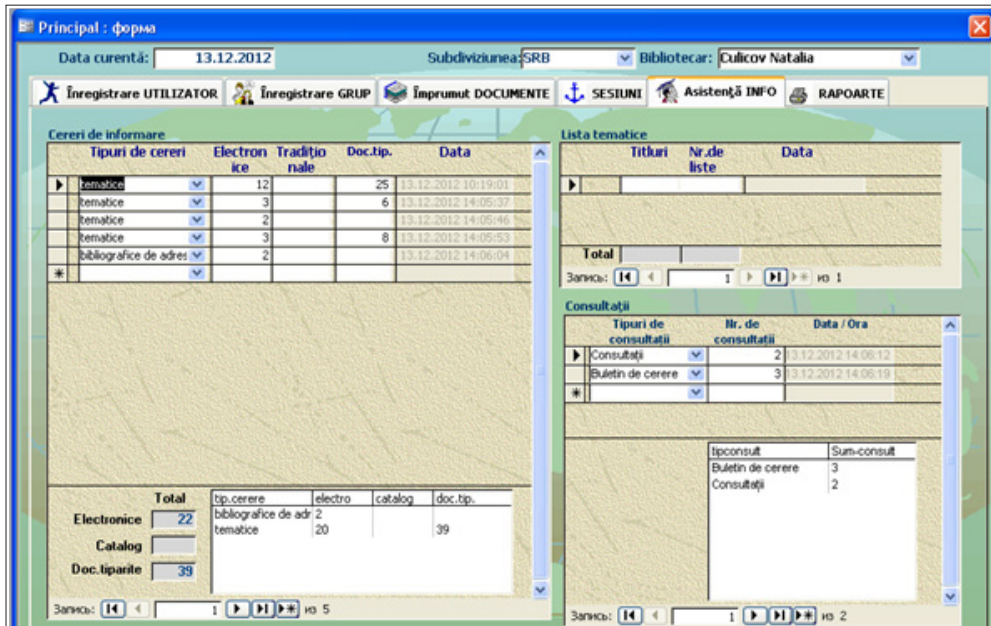
► **Împrumut DOCUMENTE** – cantitatea de documente împrumutate se înscrie în câmpul principal, ca ulterior documentele să fie repartizate în subformulare după: Categorie, CZU, Limbă, Gen și Tip document. Subformularele sînt eficiente mai ales pentru prezentarea datelor care au o relație unu-la-mai-mulți. Subformularele conțin cîte două câmpuri: de validare și de înregistrare. Totalurile afișate indică împrumutul de documente per zi după repartizare și Totalul împrumuturilor.

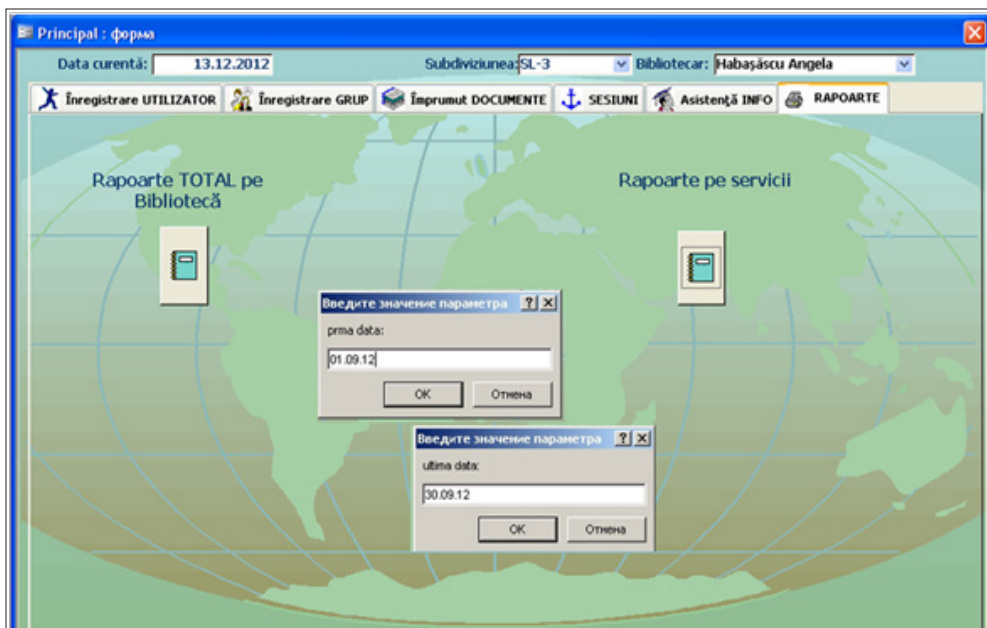
► **Sesiuni** creat pentru evidența accesării diferitor baze de date și sesiuni multimedia. Tipul sesiunii poate fi selectat din câmpul de validare. Forma de redare a informației este ca formular unic.

► **Asistența Informațională** conține - Cereri de informare, Liste tematice și Consultațiile oferite per zi ce apar cumulativ în panoul de jos. Tipuri de cereri și Tipuri consultații sînt cîmpuri de validare.

► **Rapoarte** - pot fi descărcate două tipuri de rapoarte pe Subdiviziuni și integral pe Bibliotecă indicînd parametrii de timp.

Atunci, cînd se proiectează o aplicație de baze de date, toți parametrii acesteia, toate tabele și obiectele componente, sînt, funcție de liste finale necesare, ce constituie finalitatea aplicației.

Rapoartele sau situațiile finale reprezintă forme mai accesibile de prezentare a informațiilor din bazele de date, conținutul lor fiind vizualizat pe ecran sau listat la imprimantă.

Deoarece o proiectare corectă și corespunzătoare este esențială pentru atingerea scopurilor utilizării unei baze de date, investiția în timpul necesar învățării principiilor unei bune proiectări este esențială.

Referințe bibliografice:

1. **Manifestul IFLA pentru statistică de bibliotecă.** [citată la 29.01.2013]. Disponibil pe internet: <http://www.ifla.org/files/assets/statistics-and-evaluation/publications/library-statistics-manifesto-en.pdf>.
2. **BOLDEA, Maria; BOLDEA, Costin Radu.** Access 2007. [citată la 24.01.2013]. Disponibil: <http://www.feaa.uvt.ro/ro/component/attachments/download/22.html>.
3. **CICHERNEA, Virgil.** Baze de date : Sistemul ACCESS. Ed. a 3-a. București : Pro Universitaria , 2007. 313 p. : tab. ISBN 978-973-129-042-3. [citată la 22.01.2013].
4. **DOROS, Ioan.** Sisteme de Gestiune a Bazelor de Date. [online] [citată la 27.01.2013]. Disponibil pe Internet: <http://ru.scribd.com/doc/57156922/Doros-Ioan-Sisteme-de-Gestiune-a-Bazelor-de-Date>

Raport statistic Oficiul: SRB
În perioada 01.12 - 12.12

Impressat

Categoriile de impr.	Domeniu	Gen document	Tip document	Limba
pe imprimi 2	004 7	revista 104	grafic 413	ru 51
original 211	000 70	corp 261		ro 362
	1 44			
	1000 24			
	2 4			
	215 6			
	33 3			
	34 141			
	58 8			
	59 2			
	7 33			
	80 44			
	82 13			
	91 3			
	94 9			
Total <input type="text" value="214"/>	Total <input type="text" value="413"/>	Total <input type="text" value="413"/>	Total <input type="text" value="413"/>	Total <input type="text" value="413"/>

Activitate informatică

Tipuri	Cereri bibliografice
INTERNET 4	Tip cerere
EDISCO 2	construcție bibliografică 61 21 55 137
	fotografice 101 106 44 372
	tematic 130 130 44 372
	bibliografice de adresă 43 32 32 95
tot_persoan <input type="text" value="4"/>	tot_cereri 335 323 131 911

Impresare

Total	Refuzata
264	29

Consultări

Buletin de cerere	124
Consultări	18
Consultări CDU	14

Vizit vizitatori

intri	intri grupe	Total intriri
611	125	736

Clasa utilizatori

	0
Bibliotecar	5
epi incomp	2
Elev	3
Formator	1
General	1
Mentorant	6
Professor	5
Student fr	4
Student uz	13

unic_utilizator

402	-	402	=	60
-----	---	-----	---	----

Raport statistic în BȘU or. Bălți str. Pușkin 38

În perioada 01.09.1 - 30.09.12

Împrumut

Domeniu	
0	5840
070	1146
1	911
158.9	6501
2	155
3	1441
31	30
316	2190
32	201
33	3879
34	4577
36	1384
37	6981
39	134
5	1066
51	1008
53	898
54	639
57	1001
58	368
6	145
61	477
62	193
620	160
63	729
65	2019
657	371
658	121
659	5
7	3217
80	17129
82	9478
9	2494
Total:	75689

Tip document	
cărți	61871
reviste	9812
ziare	2900

Tip publicație	
didactică	35658
științifică	34135
biobiblioteca	3653

Limba	
de	2799
ru	11306
fr	3747
ro	48637
en	6463
ucr	796
al	204

Total

Total

Total

Asistența informațională

Serisii

OPAC	1626
Audio caset	23
ONU	22
ElibookShop	79
Video caset	6
Disc de vinil	9
AUF	12
Aplicații	14
OM mp3	69
CD	33
INTERNET	776
Palprel	4
JOP	59
Moldex	49
EBSO	67
BDCSS	12

tot_serisii

Imprimare

Titluri	Nr.lista
6	

Cereri bibliografice

Tip cerere	Electr.	Docum.	Catal.
tematice	21	20	5
concretiz. bibliog.	4		1

tot_cereri

Electr.	Docum.	Catal.
25	20	6

Consultări

Consultări	67
Buletin de cereri	14
Consultări bibliogr.	
Consultări CZU	2

tot_consultari

Visite cititor

Nr. vizite in perioada Nr. vizite grup unic_cititor_bsu

PROIECTUL ANULUI: PRIN BLOGURILE BIBLIOTECII MAI APROAPE DE UTILIZATOR. BLOGUL FILIALEI BIN - BIBLIOTECI DE ÎNVĂȚĂMÎNT DIN NORD A ABRM

Lina MIHALUȚA, *director-adjunct BȘ USARB*

Elena STRATAN, *șef serviciu Cercetare. Asistență de specialitate*

Abstract: *In the Library was initiated the project Closer to the Users through Library Blogs, in order to develop virtual dialogue Librarian-User, Library – Faculty. 7 blogs were created by reading rooms/loans which are posted daily information about collections, new acquisitions, exhibitions, useful electronic resources etc. It was also created the blog of Northern Education Llibraries-Balti Branch of Librarians Association of Republic of Moldova. The total display of page - 1 383.*

Key-words: *electronic services, information, on-line communication, virtual dialog, user 2.0.*

Ce este un blog?

Blog este prescurtarea de la **weblog**, ce înseamnă **jurnal pe Internet**, este o **pagina web** bazată pe articole periodice în ordine cronologică, actualizate zilnic. Conform sursei din Wikipedia în anul 2005 existau **8 milioane** de blog-uri. În 2006 – **27 milioane**. În iulie 2011 numărul de blog-uri la nivel global a ajuns la **164 de milioane**. Din acestea, **29 %** erau din Uniunea Europeană și **49 %** din SUA.

Scopul proiectului *Prin blogurile Bibliotecii mai aproape de utilizator:*

- ▶ Utilizarea mai relevantă a **instrumentelor de comunicare** oferite de Internet.
- ▶ Amplificarea dialogului virtual **Bibliotecar - Utilizator, Biblioteca – Facultate**.
- ▶ Partajarea conținuturilor educaționale în regim non-stop.
- ▶ Studierea necesităților consumatorului și extinderea implicită a ofertelor.

Obiectivul general:

- ▶ Crearea / întreținerea blogurilor în **Punctele de servire** ale Bibliotecii: 12 săli de lectură/4 săli de împrumut

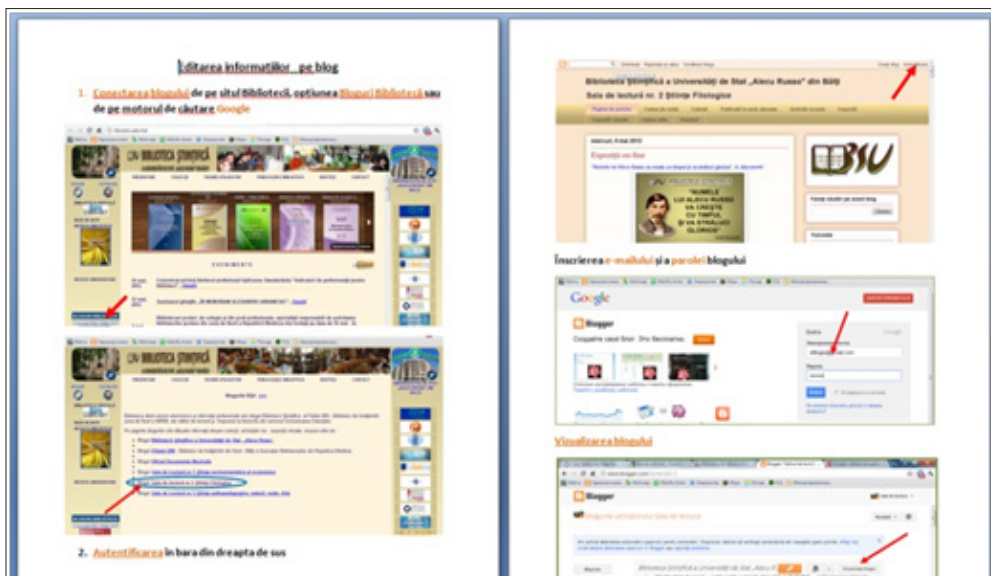
Echipa de implementare:

- ▶ **Administrator de proiect:** E. Harconița, director; **coordonator:** L. Mihaluța, dir.adjunct; **Responsabil:** E. Stratan, șef serviciu Cercetare. Asistență de specialitate
- ▶ **Realizatori:** bibliotecarii-responsabili de activitatea sălilor de lectură / împrumut

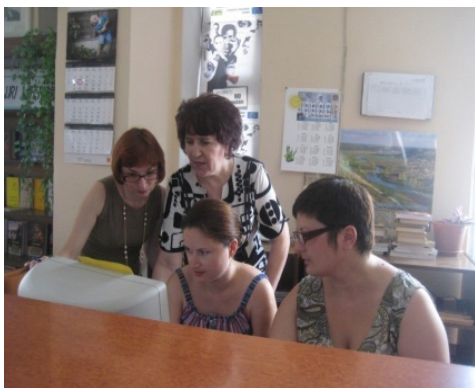
Design/Tabloul de bord

- ▶ Proiectul a demarat cu organizarea cursurilor de instruire a bibliotecarilor implicați în proiect: traininguri, aplicații la posturile de lucru, consultații etc.;
- ▶ Elaborarea tutorialului *Editarea informațiilor pe blog*;
- ▶ Crearea blogurilor;
- ▶ Monitorizarea conținuturilor/postărilor.

Elaborarea tutorialului *Editarea informațiilor pe blog*

Crearea blogurilor

Monitorizarea conținuturilor / postărilor pe blog

- ▶ Crearea Mapei *Bloguri* în Intranet
- ▶ Elaborarea mostrelor/modelelor de postări, teme
- ▶ Ce postăm pe blogul subdiviziunii?

Publicitate

- ▶ Conecarea la blogurile Bibliotecii de pe site <http://libruniv.usb.md> meniul BLOGURI BIBLIOTECĂ <http://libruniv.usb.md/blog/blog.htm>
- ▶ Elaborare Flyere, avize pe site, la catedrele USARB

Accesare bloguri

Publicitate: Flyere

Blogurile Bibliotecii: Servicii electronice și informații profesionale

Flyer: Filiala BIN- Bibliotecă de învățământ din Nord ABRM

În cadrul Bibliotecii au fost create 7 bloguri:

- Blogul Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alecu Russo”
Blogul Filialei BIN - Bibliotecă de învățământ din Nord - Bălți a ABRM
- *Bloguri ale sălilor de lectură și împrumut din serviciul Comunicarea Colecțiilor*
- Blogul Oficiului Documente Muzicale
- Blogul Sălii de Lectură nr 1 Științe socioumanistice și economice
- Blogul Sălii de lectură nr 2 Științe Filologice
- Blogul Sălii de Lectură nr 3 Științe psihopedagogice, naturii, reale. Arte

- Blogul Oficiului Documente în Limbi Străine
Pe paginile blogurilor sînt difuzate informații despre *colecții, achizițiile noi, expoziții virtuale, resurse electronice utile* etc.

Blogul Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo”

Blogul Filialei BIN - Biblioteci de învățămînt din Nord - Bălți a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova

Blogul Oficiului Documente Muzicale

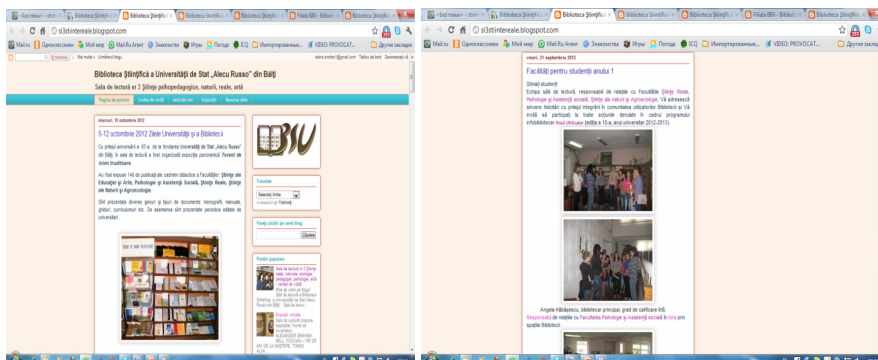
Blogul Sălii de Lectură nr 1 Științe socioumanistice și economice

Blogul Sala de lectură nr 2 Științe Filologice

Blogul Sala de Lectură nr 3 Științe psihopedagogice, naturii, reale. Arte

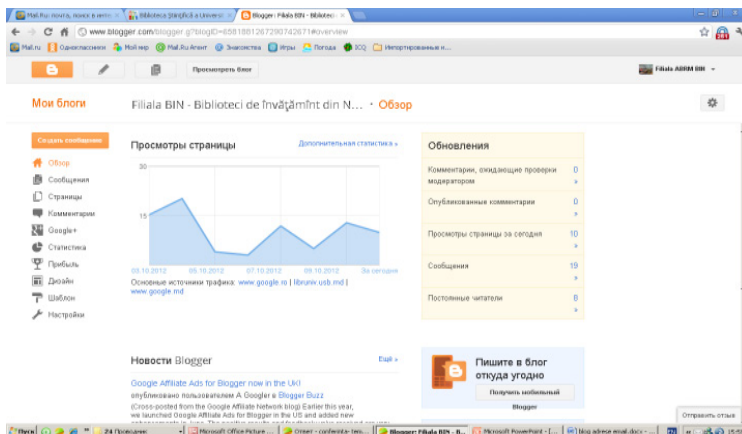

Blogul Oficiul Documente în Limbi Străine

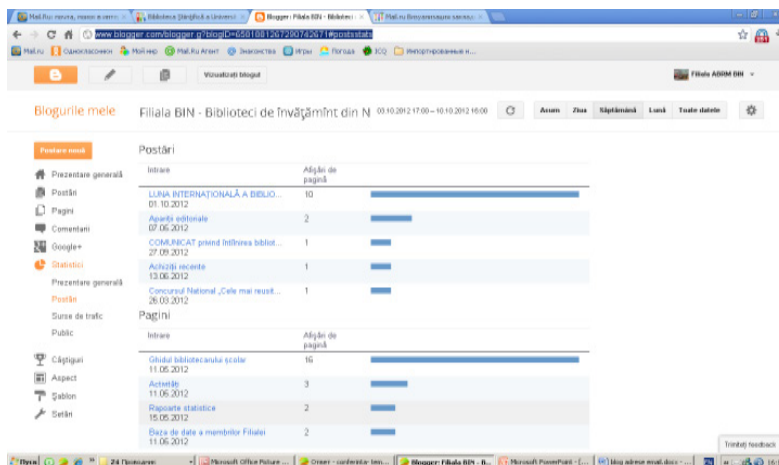
Statistici de la Blogger:

Blogul Filialei BIN

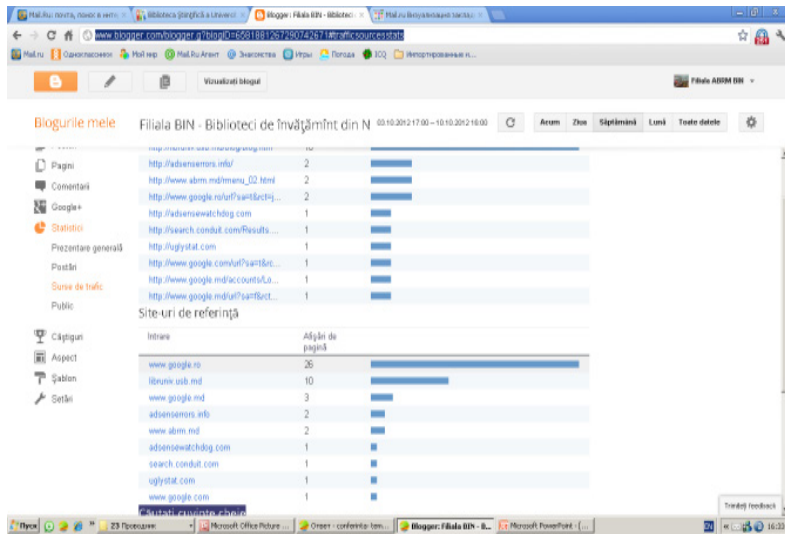

- Afișări de pagină astăzi -11
- Afișări de pagină ieri- 13
- Afișări de pagină luna trecută- 332
- Istoricul general al afișărilor de pagină - 1.383

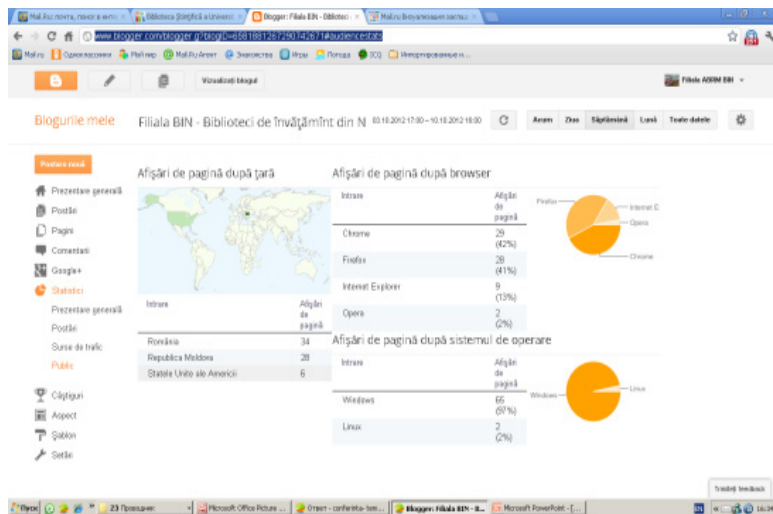
Postări: top vizualizări

Surse de trafic - Site-uri de referință - Căutați cuvinte cheie

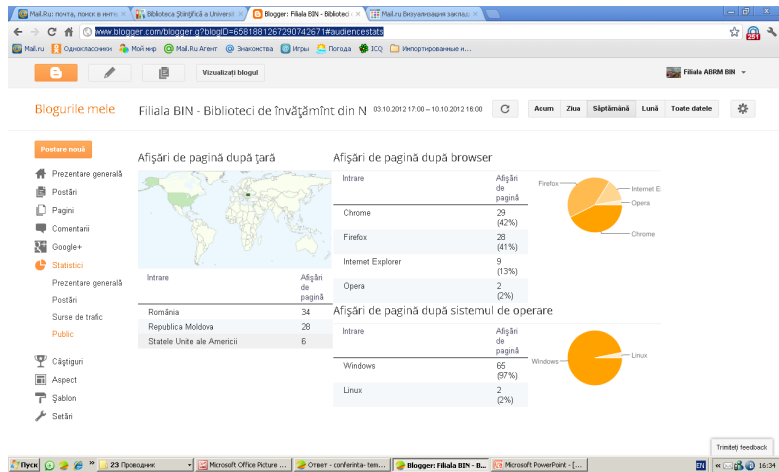

Public: Afișări de pagină după țară

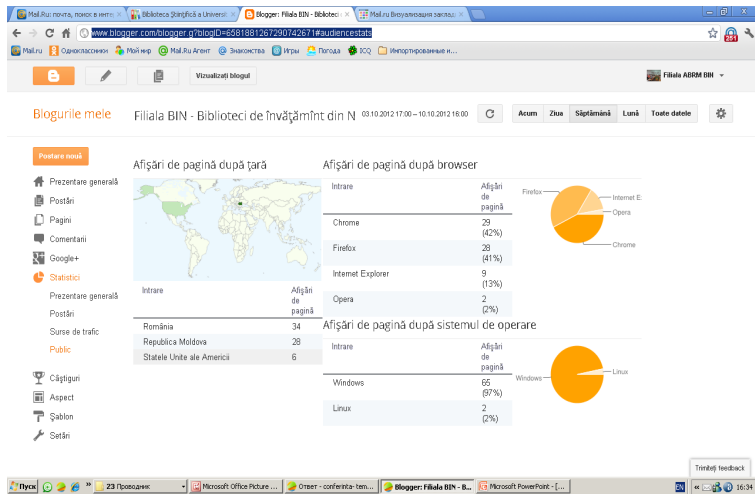
Afișări de pagină după sistemul de operare

- Windows - 65 (97%)
- Linux - 2 (2%)

Afișări de pagină după browser

- Chrome - 29 (42%)
- Firefox - 28 (41%)
- Internet Explorer - 9 (13%)
- Opera - 2 (2%)

Total postări pe blogurile subdiviziunilor: 83

- SL1 – 12
- SL2 - 21
- SL3 - 19
- ODM – 16
- ODLS – 15

Totalul afișărilor de pagină/hits pe blogurile subdiviziunilor: 3 830 hits

LUCRĂRILE UNIVERSITARILOR BĂLŢENI ÎN BIBLIOTECA DESCHISĂ *OPEN LIBRARY*

Lina MIHALUŢA

Abstract: *The authors reported about the online facilities of publishing, reading and sharing University Library works (monographs, bibliographies, guides, dictionaries, etc..) in the Open Library. Starting with the first May, 2012, in the Open Library were recorded 30 documents. Publication in these catalogs increases visibility of scientific product of teachers and librarians.*

Key-words: *Open Library, Internet Archive, monographs, bibliographies, guides, dictionaries, encyclopedias.*

Sloganul: *O pagină de web pentru fiecare carte*

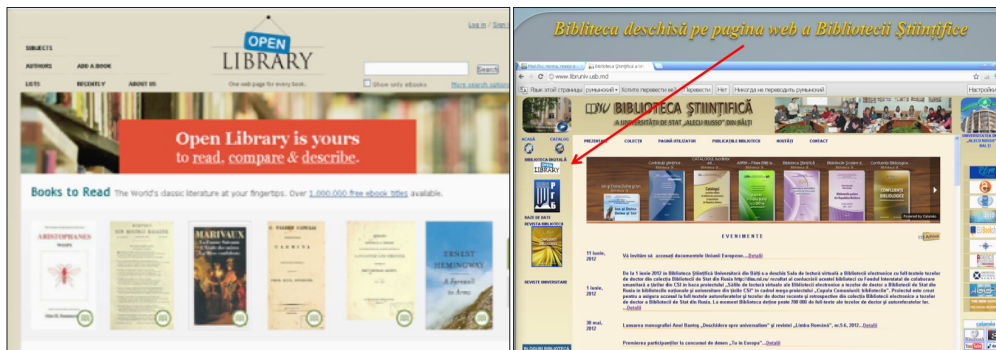
Biblioteca deschisă Open Library este un Proiect on-line, de Internet Archive non-profit, inițiat în anul 2007 de Aaron Swartz, finanțat în parte de un grant de la Biblioteca de Stat din California și Fundația Kahle / Austin. Proiectul este acum condus de George Oates. Scopul catalogului este să creeze "o pagină web pentru fiecare carte publicată vreodată". Înregistrarea este gratuită. Dispune de peste 20 mln de înregistrări on-line în acces liber, oferă acces la 1,7 milioane de versiuni scanate ale cărților, și link-ul la surse externe, cum ar fi WorldCat și Amazon, peste 1 mln. de cărți electronice, publicate începând cu anul 1008 și 2020. Cataloge de bibliotecă care au fost deja încărcate includ: Biblioteca Publica din San Francisco, Biblioteca Congresului, Universitatea Harvard a lui Hollis catalog, Bibliotecă Universității din Carolina de Nord.

Înregistrarea lucrărilor profesorilor universitari și ale Bibliotecii Științifice

Scop:

Popularizarea/promovarea vizibilității produsului științific al cadrelor didactice și bibliotecare prin extinderea / explorarea și împrumutul / consultarea la distanță - nivel internațional. Informarea comunității științifice și profesionale asupra produsului științific a universitarilor de la Bălți.

Organizare:

- înregistrarea, începând cu 01 mai 2012, a documentelor în Biblioteca Open Library: toate lucrările editate de Biblioteca Științifică (monografii, bibliografii, ghiduri, dicționare etc.)
- înregistrarea selectivă a publicațiilor științifice a cadrelor didactice din Biblioteca Digitală.
- înregistrarea selectivă a publicațiilor cadrelor didactice din colecția *Depozit Obligatoriu Universitaria* editate între anii 2007 – 2012
- selectarea publicațiilor cadrelor didactice din colecția *Depozit Obligatoriu Universitaria*, editate între anii 2007 – 2012 (monografii, tratate, materialele conferințelor, culegeri, enciclopedii, dicționare etc.).

Impact

Baza de date Open Library va deveni un mijloc important de promovare a rezultatelor activității de cercetare și inovare a cadrelor didactice și a bibliotecarilor universitari.

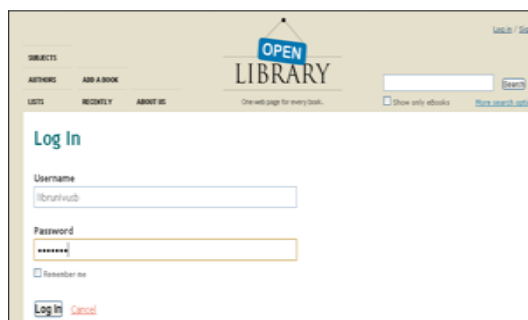
Etapele de plasare a unui document în catalogul *Open Library*

- ▶ Înregistrare
- ▶ Accesare profil
- ▶ Descrierea profilului
- ▶ Înregistrarea unui document nou:
 - descrierea bibliografică
 - adăugarea imaginii copertei
 - adăugarea adresei electronice a documentului
 - adăugarea documentului în listă
- ▶ Vizualizarea listei documentelor înregistrate

Înregistrarea pe pagina Biblioteca deschisă *Sign Up* (înregistrare)

Completarea formularului cu următoarele date:

- ▶ nume
- ▶ prenume
- ▶ nume de utilizator
- ▶ parola, adresa e-mail
- ▶ tastare Sign Up (înregistrare):

The screenshot shows the Open Library website interface. At the top, there is a navigation bar with links for SUBJECTS, AUTHORS, ADD A BOOK, LISTS, RECENTLY, and ABOUT US. The Open Library logo is prominently displayed in the center. Below the navigation bar, there is a search bar and a 'Log In' link. The main content area features a 'Log In' form with fields for Username (containing 'librarianub') and Password (containing '*****'). There is also a checkbox for 'Remember me' and 'Log In' and 'Cancel' buttons at the bottom of the form.

Înregistrarea unui document nou: Tastare ADD A BOOCK (adaugă o carte)

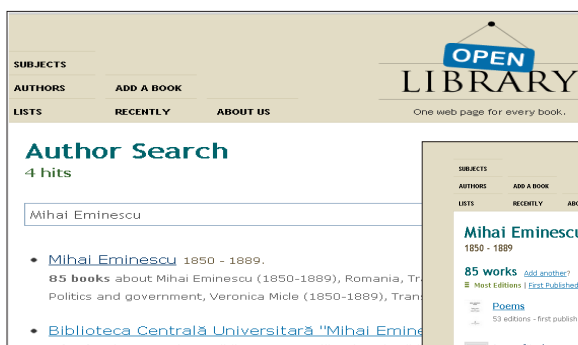
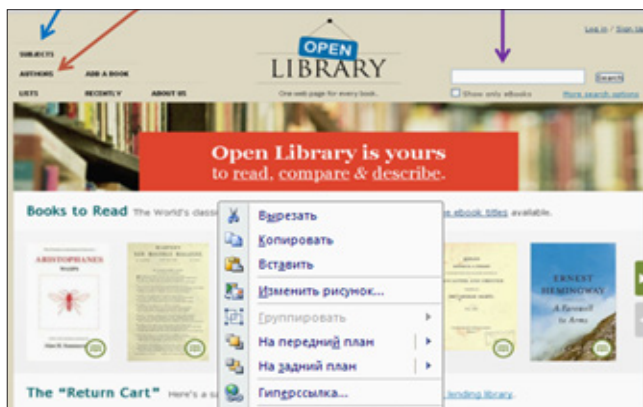
Expunerea în Open Library

Vizualizarea/descărcarea documentului

Căutarea informației în Biblioteca deschisă

subiecte autori

bara de căutare

Biblioteca Științifică în Open Library – 30 documente

PRODUSUL ȘTIINȚIFIC AL CADRELOR DIDACTICE ȘI AL BIBLIOTECARILOR DE LA UNIVERSITATEA DIN BĂLȚI PE CALAMEO

Silvia CIOBANU, șef Centrul Marketing. Activitate editorială

Abstract: *Calaméo offers unmatched comfort to read documents. The publications are available in an optimal form with vast possibilities of customisation (images and background music, interactive links, etc). Calaméo displays publications for people who want to read them, for all audiences from the Internet safely.*

Key-words: *international platforme, on-line communication, electronic services, scientific products.*

Calaméo – este un serviciu/platformă privată de postare și răspîndire virtuală a publicațiilor unei organizații sau persoane particulare, care oferă servicii atât gratis cât și contracost (cu mai multe posibilități de operaționare virtuală cum este PREMIUM sau PLATINUM) și care apără drepturile de autor, dacă cel din urmă dorește (Calaméo – («Nou») o abreviere a cuvîntului francez “calame” (peniță), cu un sufix adăugat “neo”).

Calaméo oferă un confort de neegalat pentru a citi documentele. Publicațiile sînt servite într-o formă optimă de grație, vaste posibilități de personalizare (imagini de fundal, muzica de fundal, link-uri interactive, etc). Calaméo face posibilă, în condiții de siguranță, afișarea publicațiilor pentru acei oameni pe care doriți să le citească sau pentru tot publicul din Internet.

Dintr-un fișier PDF, se pot crea reviste, broșuri, cataloage, rapoarte, prezentări și multe altele ...

Avantajele publicării on-line:

- Economii de costuri și de timp;
- Mijloace inovatoare, originale și incitante de comunicare, care provoacă imediat interesul cititorului;
- Rapoarte de cititori, statistici ... și alte oportunități de e-marketing pentru a determina eficacitatea publicațiilor;
- Acces ușor de stocare de fișiere disponibile pe Internet la orice moment;
- Abilitatea de a crea o agenție de știri de pe Internet;
- Livrarea imediată a materialelor editate.

Primii pași. Cu ce încercem?

CREAREA PUBLICAȚIEI

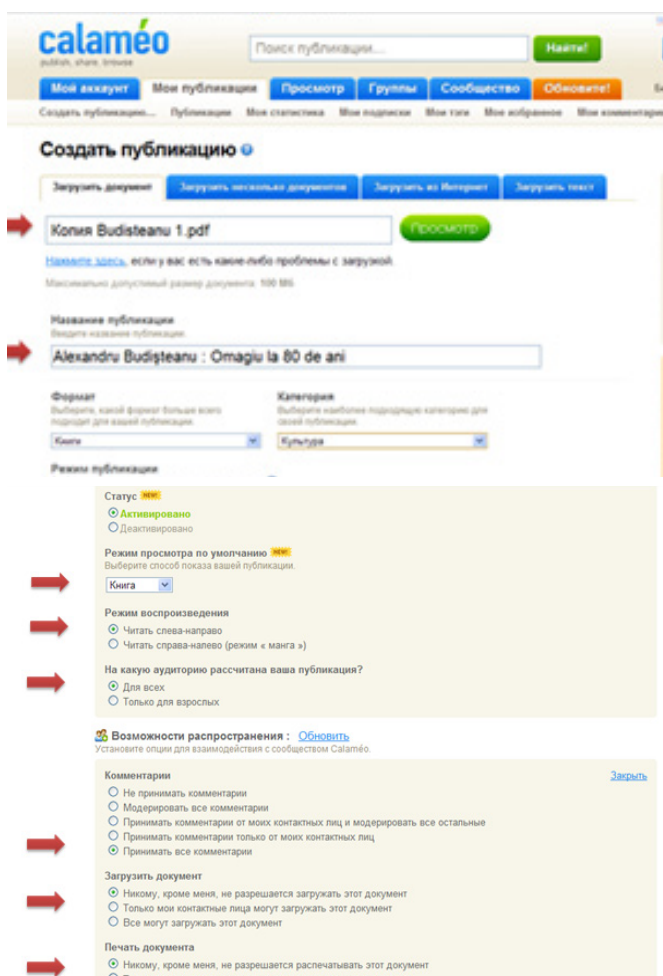
Ce putem posta în Calameo:

- Calameo permite publicarea informațiilor în formă de: carte, broșură, revistă, album, prezentare...

Se încarcă lucrări în diferite formate: doc, docx, rtf, pdf, txt, odp, otp, sxi, sti, ods, ots, sxc, stc, odt, ott, sxw, stw, ppt, pps, pptx, xls,.xlsx.

Introducerea datelor despre publicație și a posibilităților de accesare a lucrării:

Încărcarea publicației pe Calameo, titlul;

Создать публикацию

Загрузить документ | Загрузить несколько документов | Загрузить из Интернет | Загрузить текст

Копия Budisteanu 1.pdf

Название публикации: Alexandru Budisteanu : Omagiu la 80 de ani

Формат: Книга | Категория: Культура

Статус: Активировано

Режим просмотра по умолчанию: Книга

Режим воспроизведения: Читать слева-направо

На какую аудиторию рассчитана ваша публикация?: Для всех

Возможности распространения: Принимать все комментарии

Загрузить документ: Никому, кроме меня, не разрешается загружать этот документ

Печать документа: Никому, кроме меня, не разрешается распечатывать этот документ

Genul publicației,
regimul de postare
(public sau
particular),
descrierea lucrării

Regimul de vizualizare (carte, revistă, slyde), de citire, auditoriul, postarea comentariilor, posibilitatea de printare

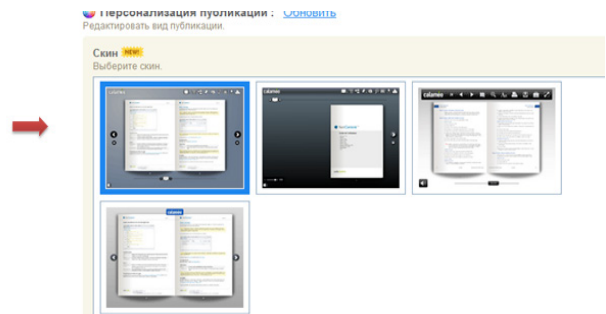

Не загружайте газеты, журналы или прочие публикации, не получив предварительное разрешение, если ваш этот контент не привнесёт пользы вам. Кроме того, пункты об интеллектуальной собственности в [Согласии об использовании](#). Там найдёте ссылки, которые помогут вам определить нарушает ли ваша публикация авторские права третьих сторон.

Лицензия публикации, доступ к публикации и возможность ее использовать в miniCalameo

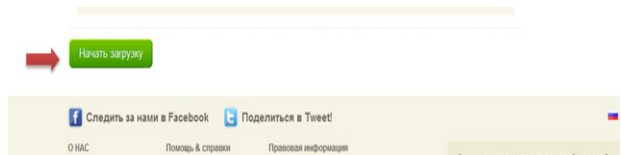
Персонализация публикации, выбор фона, мелодии;

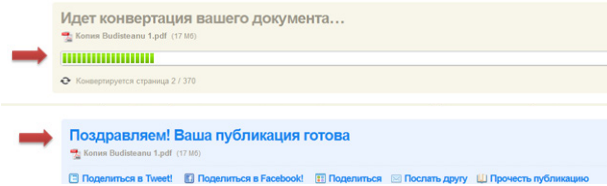
Загрузка документа в Calameo

Преобразование документа

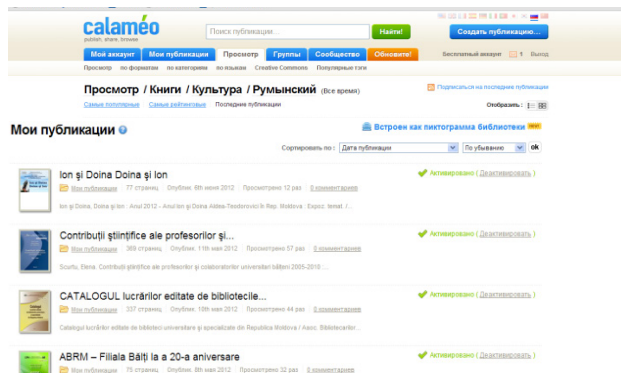
Interfața contului Bibliotecii Științifice

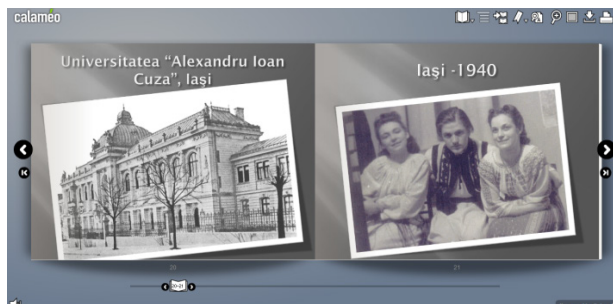
Publicațiile:

Informații despre publicațiile contului

Răsfoirea publicației

Personalizarea miniCalameo

Statistica contului:

Postarea pe syte-ul Bibliotecii

Apartenența de diferite grupe și formarea noilor în Calameo

La moment avem postate 20 de publicații în 1502 vizualizări. În mediu fiecare lucrare a fost accesată de 71 de ori. În fiecare zi – 5-6 vizualizări. Statistica dovedește că postarea lucrărilor Bibliotecii în Calameo este de succes, mai ales că miniCalameo este afișată pe interfața paginii web a Bibliotecii noastre. Datorită platformei Calameo atragem noi utilizatori, promovăm colecția Bibliotecii, sîntem văzuți și citați la nivel internațional.

REVISTA ELECTRONICĂ A BIBLIOTECILOR UNIVERSITARE
DIN R. MOLDOVA **BIBLIOUNIVERSITAS@ABRM.md**

Elena HARCONIȚA

Abstract: *The section „University Libraries” of Librarians Association of the Republic of Moldova has launched Bibliouniversitas @ ABRM.md e-magazine. It is for librarians, specialists, managers in the field of Library Science, teachers, students of Library Science, Informational Assistance, Archival Science faculty, all types of libraries. The magazine is edited by the Balti University Scientific Library.*

Keywords: *academic libraries, library science, professional communication, on-line services.*

La Conferința Aniversară a ABRM (20 de ani de la constituirea ABRM) „Biblioteca mai mult decât biblioteca: Integrare, Inovare și Informație pentru toți”, care s-a desfășurat pe 16-18 noiembrie 2011 a fost inițiată revista electronică de teorie și practică a bibliotecilor universitare din R. Moldova BIBLIOUNIVERSITAS @ ABRM.md.

Bibliouniversitas@ABRM.md http://libruniv.usb.md/bibliouniv_rev/buniv.html este o revistă electronică, cu apariție bianuală, disponibilă on-line la adresa www.abrm.md/ și http://libruniv.usb.md/bibliouniv_rev/buniv.html, editată de Secțiunea „Biblioteci universitare” a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova.

Ea este destinată bibliotecarilor, specialiștilor în informare și documentare, managerilor din domeniul biblioteconomic, profesorilor, studenților de la specialitatea Biblioteconomie și Asistență informațională, Arhivistică, tuturor tipurilor de biblioteci.

Revista este un spațiu de comunicare profesională, care publică articole originale cu teme de interes din biblioteconomie și știința informării privind aspecte teoretice și practice. Rubricile revistei evidențiază interesele și preocupările bibliotecilor universitare cât și a întregului Sistem Național de Biblioteci din Republica Moldova.

Colegiul de redacție este format din specialiști ai domeniului, teoreticieni și practicieni recunoscuți din R. Moldova și România.

Fondator: Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, secțiunea „Biblioteci universitare”.

Comitetul onorific: Dr. Lidia KULIKOVSKI, Dr. prof. univ., Mircea REGNEALĂ, România.

Colegiul de redacție: Elena HARCONIȚA, Liubovi KARNAEVA, Ludmila COSTIN, Dr. Silvia GHINCULOV, Ecaterina ZASMENCO, Rodica AVASIOLOAIE, Zinaida SOCHIRĂ, Zinaida STRATAN, Lina MIHALUȚA, Igor AFATIN, Elena STRATAN, Valentina TOPALO.

Design / machetare: Silvia CIOBANU

Tehnoredactare: Tatiana PRIAN, Svetlana ȘIȘCANU.

Contact, coordonator: Elena HARCONIȚA, Director Biblioteca Stiintifica a US „Alecu Russo” str. Puskin,38, Balti, MD 3121 R. Moldova tel/fax: (0231)52445 e-mail: elena.harconita@mail.ru, libruniv@usb.md web: http://libruniv.usb.md

SECȚIUNEA OPORTUNITĂȚI ȘI SERVICII MODERNIZATE PENTRU UTILIZATORI

COMUNICAREA ȘTIINȚIFICĂ ÎN MEDIUL UNIVERSITAR: Profesori

Elena SCURTU, șef serviciul Informare. Documentare bibliografică
Anna NAGHERNEAC, bibliotecar principal serviciul Informare. Documentare bibliografică

Abstrat: *The study presents the results of a survey conducted by the University Library on the basis of scientific research users (teachers) on the science communication in the academic environment; the digital culture; some of the obstacles that appear in the publication of articles in foreign journals.*

The results of the questionnaire shows a clear picture of teachers' views on the communication in science (documentation, their own research) and communication about science (communication of results); improving the quality of information services rendered by the library: modernization, access to foreign literature; information skills training courses, access to specialized international magazines.

Key-words: *survey; scientific communication; dissemination of scientific results; electronic information; archiving scientific ideas.*

Ancorată în era informațională cu tehnologii și inovații, Biblioteca își păstrează funcția de stocare a informației. Este funcția de bază a Bibliotecii care va persista în pofida profesiilor de dispariție a ei, de înlocuire a cărții tradiționale cu cea electronică. Viitorul Bibliotecii depinde de capacitatea ei de a se adapta la evoluția societății, de modul în care răspunde provocărilor timpului.

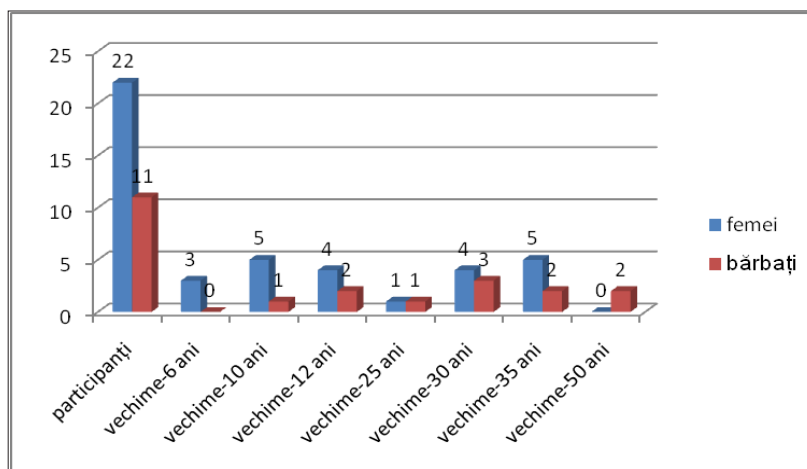
Nu există o instituție informațională mai puternică decât Biblioteca, care depozitează și pune în circulație informația. Bibliotecile participă de rînd cu cercetătorii, asociații științifice la o muniacre științifică mai eficientă, mai cuprinzătoare.

Bibliotecile oferă utilizatorului posibilitatea de a obține informație în format tradițional și electronic despre documentele din colecția bibliotecii și despre cele exterioare necesare în cercetări științifice ulterioare. Bibliotecile, pe de o parte, contribuie la procesul de cercetare, pe de altă parte – la transmiterea rezultatelor cercetărilor.

Necesitățile informaționale și culturale ale membrilor societății devin mai ample și mai dinamice. Studiarea lor se efectuează prin mai multe metode și forme. Una din ele este sondajul, un instrument important pentru elaborarea deciziilor manageriale orientate spre dezvoltarea continuă a serviciilor și produselor.

Eșantionul participării l-au constituit 33 de profesori de toate vârstele (11 bărbați și 22 femei), vechime în muncă diferită (începînd cu 6 ani și terminînd cu 50) și domenii de cercetare variate. Majoritatea subiecților dețin grade științifice.

Comunicarea științifică este interpretată ca un complex de activități cu două dimensiuni: comunicare în știință (**documentarea, cercetarea propriu zisă**) și comunicarea despre știință (**comunicarea rezultatelor**).

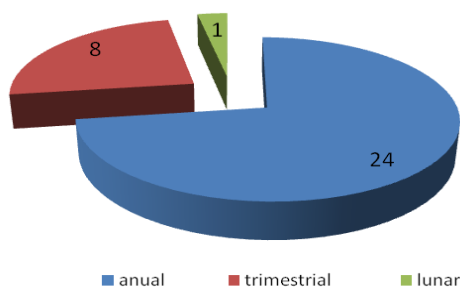

Diverse sînt sursele în care profesorii își publică rezultatele cercetărilor efectuate, primatul în comunicarea științifică revenind revistelor științifice ce realizează funcțiile:

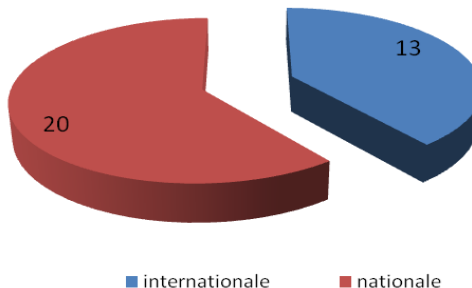
- **de actualizare a cercetării;**
- **de promovare a autorilor;**
- **de arhivare a ideilor științifice.**

Sondajul prezent ne-a permis să aflăm că 33 din profesorii interogați preferă să-și publice articole în reviste științifice de specialitate (24 anual, 8 trimestrial și 1 lunar). 20 din profesori dau preferință revistelor științifice naționale și numai 13 - celor internaționale. Credem că răspunsul este dependent de informarea insuficientă a profesorilor despre apariția revistelor în alte țări și de posibilitățile lor reduse de publicare (majoritatea își publică articolele în reviste naționale, cunosc mai bine conținutul lor, prețul pentru publicare este mai redus).

preferința publicării

preferința revistelor

Diseminarea rezultatelor științifice la nivel internațional atestă o performanță științifică personală și instituțională. Cercetătorii se confruntă cu mai multe obstacole în publicarea articolelor în reviste străine. Criteriul cel mai important în selecția materialului pentru publicare în reviste de nivel internațional este momentul inovativ al cercetării (rezultate originale), corelația rezultatelor obținute cu ipotezele științifice

deja existente. Din obstacolele menționate de profesorii noștri: ce țin de traducere – 15, financiare – 16, administrative – 4, de acces – 7.

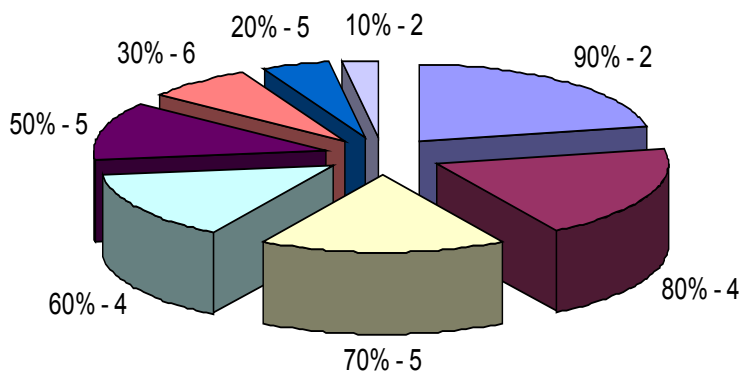
Revistele științifice în care profesorii își publică articolele trebuie să fie disponibile pentru tot personalul Universității, pentru studenții care se interesează de rezultatele științifice obținute (cercetări din același domeniu). Biblioteca este acea instituție care arhivează, concentrează revistele în colecția sa, elaborează criteriile de regăsire a articolelor profesorilor (informație despre publicații în Fișierul de autoritate, în bibliografiile tradiționale, la expoziții) asigurându-le, în felul acesta, disponibilitatea. 23 din profesorii chestionați sînt satisfăcuți de disponibilitatea revistelor, 8 exprimă nesatisfacere. Considerăm că una din cauze ce trezește nemulțumirea profesorilor este lipsa unor reviste în format tradițional în Bibliotecă. În așa situații Biblioteca trebuie să pună la dispoziția utilizatorului versiunea electronică a revistei sau să multiplice textele articolelor din exemplarele de autor (cea ce și se face). Activitatea trebuie efectuată în colaborare cu profesorii.

Informația electronică folosită în cercetare (%)

Toți profesorii interogați utilizează informații în format electronic (100 %), 27 (80 %) din ei nu au nevoie de intermediari în accesarea resurselor electronice și numai 6 solicită consultații.

Informațiile electronice științifice, pas cu pas, își fac loc în munca de cercetare a profesorilor universitari bălțeni.

Este o concluzie confirmată și de răspunsurile profesorilor: în munca de cercetare științifică a 2 profesori informația electronică deține – 90%, a 4 profesori - 80 %, a 5 profesori – 70 %, a 4 – 60 %, a 5 profesori – 20 %; și numai a 2 profesori – 10 %.

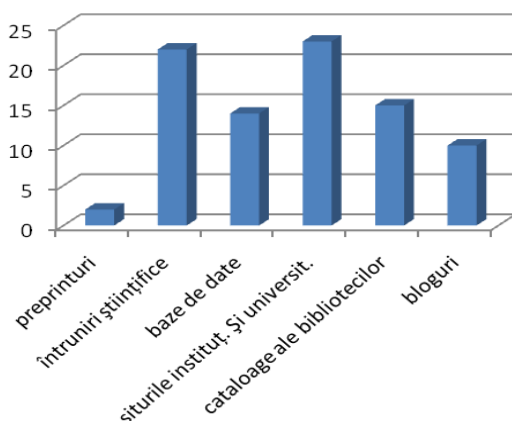

Cîteva opțiuni ale chestionarului au scos în evidență nivelul culturii digitale a profesorilor.

Răspunsurile atestă că numai opt profesori interogați și-au creat o pagină Web individuală, 25 nu au o așa pagină. 20 de profesori nu dețin experiența publicării articolelor în reviste științifice electronice și numai 13 posedă o așa experiență. Și capacitățile profesorilor de adaptare la oportunitățile emergente oferite de Internet

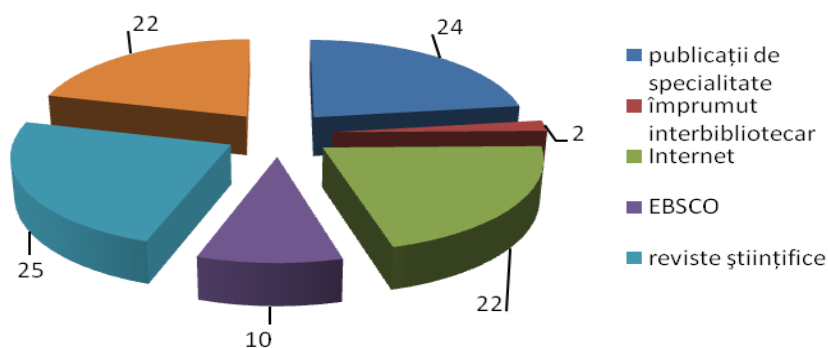
sunt diferite: capacități foarte înalte posedă 6 profesori, înalte – 14 profesori, suficiente – 10 profesori și scăzute – 3. Este evident că profesorii trebuie să-și desăvârșească în continuare competențele informaționale, să-și formeze o „cultură a mobilității”, să se antreneze mai rapid în schimbările produse de civilizația electronică.

Preferințele resurselor informaționale

Variate sunt resursele on-line preferate și utilizate de respondenți: pentru preprinturi optează 2 profesori, pentru materialele întrunirilor științifice – 22 profesori, pentru bazele de date – 14 profesori, pentru situ-rile instituțiilor științifice și ale universităților – 23 profesori, pentru cataloagele bibliotecilor – 15 profesori, contacte cu colegii prin bloguri – 10 profesori.

Metode de selectare a informației

Profesorii Universității bălțene s-au manifestat din plin și la opțiunea metodelor de selectare a informației.

24 profesori utilizează publicații de specialitate disponibile în bibliotecă, **2** comandă literatură prin împrumutul interbibliotecar, **22** caută informație în Internet, **10**

profesori utilizează baza de date **EBSCO**, **25** caută informație în reviste științifice cu acces deschis, **22** achiziționează literatură de specialitate. Răspunsurile la ultimele opțiuni demonstrează competențe informaționale complexe în selectarea și utilizarea informației. Concluzionăm că Biblioteca rămîne a fi locul preferat în realizarea muncii de cercetare științifică.

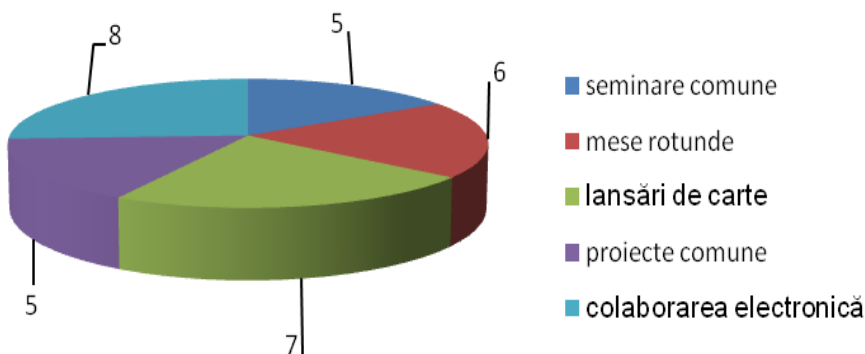
În comunicare profesorii Universității utilizează la maximum email-urile: pentru comunicare în Moldova – 30 profesori, cu țări vecine – 23 profesori, cu țări îndepărtate - 16 profesori. Și formele inovatoare de comunicare științifică sînt aplicate de profesorii chestionați: 9 profesori au indicat arhivele instituțiilor științifice și ale universităților, 10 – blogurile, 9 - forumurile on-line, 17 profesori nu aplică forme inovatoare de comunicare în rețea. Finanțarea cercetărilor științifice pe bază de proiecte influențează calitatea lor, rezultatele cărora au un impact pozitiv asupra societății, asupra mediului ambiant. Participarea la proiecte se soldează cu efecte și la adaptarea cercetătorilor la noile tehnologii informaționale. 12 profesori înterogați evaluează la maximum influența participării la proiecte asupra asimilării noilor tehnologii, 20 – influențează parțial și 2 – suficient.

Sondajul a inițiat o discuție asupra bazei de date *Science Citation Index* și accesarea ei de profesorii Universităților din Moldova. Numai 8 profesori de la Universitatea „A. Russo” studiază reviste științifice prin intermediul acestei baze de date.

O importanță deosebită în promovarea rezultatelor cercetărilor științifice o are comunicarea științifică directă, care se realizează la întruniri științifice. Aici se oferă posibilități de interacțiune dintre autori și auditoriu, de promovare a rezultatelor cercetărilor științifice și de evaluare pe loc a valorii lor. Pentru 28 de profesori universitari bălțeni participarea la foruri științifice este foarte importantă, pentru 4 - importantă și doar unu nu pune preț pe o așa comunicare.

Două opțiuni ale chestionarului au intenționat să pună în lumină problema motivării în desfășurarea creativă a cercetării. Primatul deține motivația materială (majoritatea profesorilor); vocația, chemarea interioară deține locul doi (12 profesori), formare profesională continuă – 8 profesori.

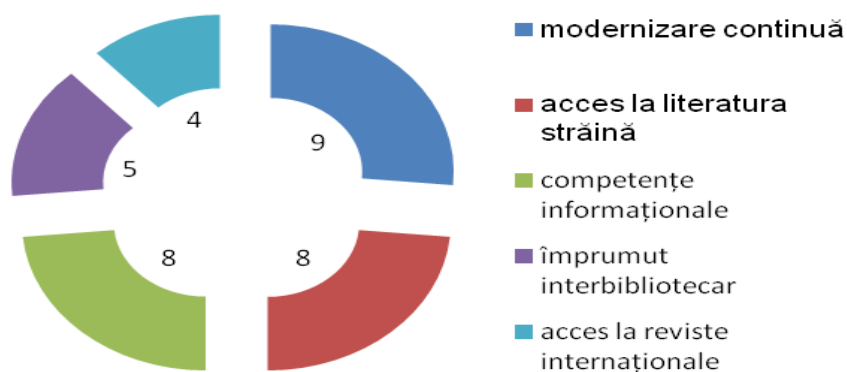
Direcții de colaborare cu biblioteca

Menționăm la începutul comunicării că biblioteca pe de o parte contribuie la desfășurarea cercetărilor științifice, iar pe de altă parte comunică utilizatorilor rezultatele cercetărilor, generând noi teritorii de cercetare. Este un proces continuu de dezvoltare și progres. Biblioteca deține importanța maximă în procesul de cercetare.

Care sînt direcțiile de colaborare dintre bibliotecă și oamenii de știință în viziunea profesorilor: seminare comune (5 profesori), mese rotunde (6 profesori), lansări de carte (7 profesori), proiecte comune (5 profesori), colaborare electronică (8 profesori).

Sugestii și recomandări

Profesorii universitari bălțeni și-au expus și unele sugestii și recomandări orientate spre îmbunătățirea calității serviciilor informaționale prestate de bibliotecă: modernizare continuă (9 profesori), acces la literatura străină (8 profesori), cursuri pentru formarea competențelor informaționale (8 profesori), împrumut interbibliotecar perfect (5 profesori), acces la reviste internaționale de specialitate (4 profesori).

Concluzii:

Analiza datelor de sondaj ne-a orientat spre conturarea următoarelor concluzii:

- profesorii universitari bălțeni (cu excepția unora) sînt în pas cu schimbările produse de tehnologiile informaționale, posedă competențe și deprinderi adecvate în utilizarea instrumentelor digitale;
- în viziunea profesorilor bibliotecă rămîne a fi cea mai importantă instituție care asigură accesul la informație;
- în instituțiile superioare unde promovarea proceselor didactic și de cercetare este condiționată de noutate și creativitate, bibliotecile sînt solicitate și frecventate;
- conviețuirea pașnică a resurselor tradiționale cu cele electronice într-o bibliotecă, inclusiv și universitară, va avea un impact avantajos asupra comunicării științifice.

Ca derivată a concluziilor urmează a fi formulate obiectivele realizarea cărora va permite bibliotecilor (într-o măsură oarecare) să țină piept provocărilor timpului.

Obiective

Este necesar ca:

- biblioteca universitară să ajute utilizatorul în administrarea celor mai variate și calitative resurse electronice, în selectarea informației relevante;
- bibliotecile universitare să-și diversifice serviciile electronice;
- bibliotecile să fie în schimbare continuă, să se adapteze noilor schimbări cu rapiditate;
- bibliotecile să-și extindă prezența în mediul on-line;
- bibliotecile să studieze prin diferite forme cauzele ocolirii bibliotecii de către utilizatori;
- angajații bibliotecii să fie antrenați într-un proces neîntrerupt de obținere a noi cunoștințe și abilități profesionale;
- angajații bibliotecii (din cei mai competenți) să se implice în formarea competențelor informaționale ale utilizatorilor;
- angajații bibliotecii să antreneze utilizatorii în schimb de opinii vis-a-vis de activitatea bibliotecii.

UTILIZAREA REVISTELOR DE ȘTIINȚĂ ȘI CULTURĂ FILOLOGICĂ DIN COLECȚIA SĂLII DE LECTURĂ ȘTIINȚE FILOLOGICE

Adela CUCU, bibliotecar principal serviciul Comunicarea Colecțiilor

Abstract: *The article reflects the development, requirement and use of science journals collection and philological culture in Philology Sciences Reading Room. Some aspects are analysed with regard to the importance of traditional serial publications in the educational process and research for students and teachers, the results of polls conducted is talking about.*

Key-words: *collection, subscriptions, periodicals, magazines, users, use, loan, questionnaire.*

Publicațiile periodice sînt cea mai importantă sursă de informare și prin caracterul actual al informațiilor conținute, sînt deosebit de utile în cadrul comunităților științifice. Avînd în vedere importanța publicațiilor seriale managementul colecțiilor de periodice trebuie să țină cont de necesitățile de informare, documentare, studiu și cercetare ale actualilor și potențialilor utilizatori. În condițiile finanțării limitate la achizițiile de carte prezența publicațiilor seriale capătă o însemnătate deosebită. Astfel, o bibliotecă universitară trebuie să dețină un spectru larg de publicații periodice care să acopere toate zonele de interes ale utilizatorilor, pornind de la presă de interes general și pînă la reviste de specialitate, cu conținut informațional specific anumitor domenii.

La dezvoltarea fondului de publicații periodice influențează mai mulți factori printre care: prețurile la publicațiile periodice, noi titluri de publicații periodice, apariția revistelor electronice, dinamica utilizării etc. Astfel, la etapa actuală din diversitatea și varietatea publicațiilor periodice care apar este necesar de a stabili, care din ele reflectează într-o măsură sau alta interesele utilizatorilor Bibliotecii noastre. De aceea este oportun de a analiza și valorifica utilizarea publicațiilor seriale cu scopul de a rectifica anual repertoriul de abonamente la reviste și ziare, care vor satisface necesitățile utilizatorilor și să îndreptățească cheltuielile. Analiza fondului de publicații periodice, analiza intereselor utilizatorilor ne permit să facem concluzii că dacă în viitor vom reuși să menținem abonamentele și să păstrăm „nucleul” celor mai solicitate reviste, la acelaș nivel, vom putea satisface solicitările utilizatorilor și vom păstra toate categoriile de utilizatori: studenți, profesori, masteranzi, doctoranzi.

Scopul prezentei cercetări este prezentarea unei colecții de reviste adecvate sus-ținerii programelor de învățămînt și cercetare prin:

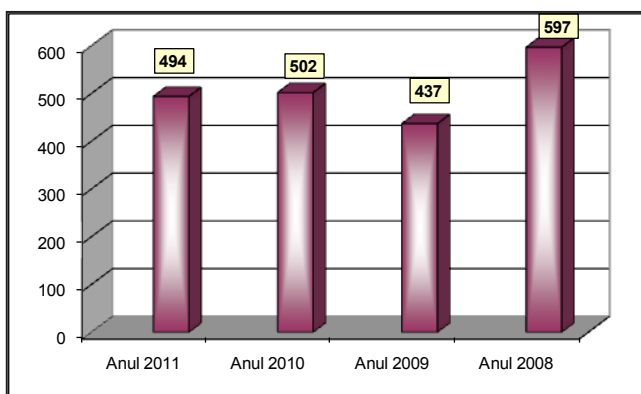
- Stabilirea corespunderii colecției existente cu necesitățile de informare și documentare ale utilizatorilor;
- Stabilirea eficienței utilizării acestei colecții și a preferințelor utilizatorilor;
- Determinarea titlurilor ce sînt necesare pentru a fi abonate;
- Depistarea revistelor care sînt mai puțin solicitate pentru a le intensifica promovarea.

Obiectul cercetării: Colecția de reviste din fondul de publicații periodice al sălii de lectură Științe Filologice.

Obiectivul lucrării: cercetarea colecției disponibile și utilizarea de către utilizatori.

Caracteristica fondului de publicații periodice a sălii de lectură Științe Filologice

Fondul de publicații periodice a sălii de lectură crește în fiecare an datorită, fie adăugării la diferitele titluri a numerelor din anul care s-a scurs, fie apariției de titluri noi achiziționate sau primite prin donație. Pentru a prezenta aceste acumulări anuale, subliniem doar că, în anul 2011 au fost notate în documentele de evidență ale sălii 63 de titluri de reviste în 494 exemplare iar, în total, în acces deschis sînt puse la dispoziția utilizatorilor peste 230 titluri de reviste și ziare naționale, din România, Federația Rusă și Ucraina. Completată prin donații și achiziții această colecție de periodice acoperă o însemnată perioadă de timp începînd cu anii 1950 a sec. XX și pînă în prezent.

Dinamica achizițiilor (nr. exemplare) revistelor în anii 2011-2008

Nucleul fondului de publicații periodice a sălii de lectură Științe Filologice îl constituie revistele de știință literară și lingvistică, colecția căreia s-a acumulat de zeci de ani, reviste care sînt deținute în colecția Bibliotecii din momentul fondării și pînă astăzi cît și publicațiile periodice ale Academiei de Științe a Republicii Moldova, Academiei Române, Academiei de Știință din Federația Rusă, Academiei Naționale de Științe a Ucrainei precum și anuarele/anelele universităților și ale instituțiilor de cercetări, care sînt foarte activ utilizate ca surse de informare științifică de către studenți și profesori.

Reviste academice: Revistă de lingvistică și știință literară (Ch.), Philologia (Ch.), Limba română (București), Studii și cercetări lingvistice (București), Revista de etnografie și folclor (București), Вопросы языкознания, Русская речь, Русская литература, Слово і час.

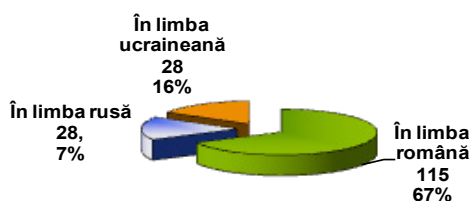
Analele Universității de Stat din Moldova. Ser. științe filologice, *Analele* Universității din București, „Al. I. Cuza” din Iași, din Craiova, din Timișoara, „Ștefan cel Mare” din Suceava, „Dunărea de Jos” din Galați, Вестник Московского университета. Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация: науч. журн., Вестник Московского университета. Сер. 9. Филология: науч. журн., Вісник Київського Національного Університету імені Тараса Шевченка. Українознавство, Мовознавство, Науковий вісник Чернівецького Університету. Слов'янська філологія, Наукові записки Національного університету „Києво-Могилянської Академії”, Филологічні науки etc.

Colecția de reviste în limba română include și valoroase reviste fondate de autori, scriitori consacrați: *Convorbiri literare* - revistă fondată de societatea Junimea din Iași (1 martie, 1867), *Dacia literară* - revistă fondată la Iași în 1840 de Mihai Kogălniceanu, *Familia* - revistă de cultură, fondator Iosiv Vulcan în 1865, *Manuscriptum* - revistă Trimestrială ed. de Muzeul Național al literaturii române, director fondator D. Panaitescu – Perpessicius, *Viața Românească* - revistă întemeiată la Iași în martie 1906, de un grup de intelectuali în frunte cu Constantin Stere și Garabet Ibrăileanu, *Vatra* - directori fondatori: Ioan Slavici, I. L. Caragiale, George Coșbuc, *Literatorul* - revistă fondată la 1880 de Al. Macedonski / Serie nouă fondată la 1991 de Marin Sorescu, *Viața Basarabiei* - publicație fondată în anul 1932, condusă de Pan Halippa și Nicolae Costenco. În aceste reviste se pot găsi proza și poezia contemporană, critică și bibliografii, publicistica, opera și moștenirea literară a clasicilor români. Titlurile amintite reprezintă cea mai valoroasă parte din fondul deținut.

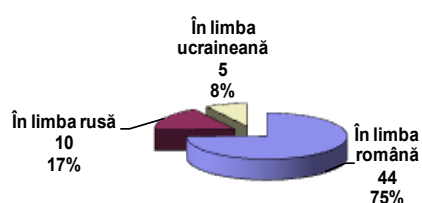
La dezvoltarea colecției de reviste urmărim două obiective – introducerea revistelor noi cu teme relevante și probleme științifice și eliminarea din colecție a revistelor cu o circulație mică, nesolicitate, pe care le transmitem în Serviciul Dezvoltarea și Organizarea Colecțiilor. Odată cu deficitul de resurse financiare la abonamente se iscă și necesitatea de a face o analiză obiectivă a fiecărei reviste în baza unor criterii bine determinate. Din multiplele criterii trebuie menționate două de bază: solicitarea și citarea revistei în bibliografiile cursurilor universitare.

Astfel din titlurile noi de reviste au fost adăugate:

Titluri de reviste per limbi

Titluri de ziare per limbi

În anul 2011 - 4: Cenaclu de la Păltiniș, Hiperion, Plumb, Transilvania.

În anul 2010 - 8: Cultura, Memoria etnologică, Noua Revistă Filologică, Philologica Jassyensia, Philologia, Revista la plic, Sintagmele, Septentrion literar.

Publicațiile periodice a sălii de lectură Științe Filologice sînt utilizate de toate

categoriile de utilizatori ai Bibliotecii: în ajutorul procesului de studiu, informare, pentru cercetare, autoinstruire și lectură pentru suflet. Cea mai activă categorie de utilizatori a colecției de reviste sînt masteranzii, doctoranzii, studenții, și mai puțin profesorii.

Despre valoarea informativă și științifică a revistelor ne vorbește și gradul de solicitare și utilizare:

- **cele mai solicitate:** *Revistă de lingvistică și știință literară, Limba română (Ch.), Studii și cercetări lingvistice, Limbă și literatură, Limba și literatura română, Analele Universităților, Contrafort, Semn, Convorbiri literare, Noua Revistă Filologică, Вопросы языкознания, Вопросы литературы, Русская речь, Русская литература, Филологические науки, Русский язык в школе, Литература в школе, Слово і час, Дивослово, Київ.*
- **solicitate:** Limba română (București), Basarabia, Dacia literară, Familia, Lettre internationale, Literatorul, Luceafărul, Secolul XX, XXI, Sud-Est, Viața Basarabiei, Viața Românească, Vatra, Revista de etnografie și folclor, Вестник Московского университета: Лингвистика и межкультурная коммуникация, Вестник Московского университета: Филология, Новый мир, Звезда, Иностранная литература, Литературная учеба, Новое литературное обозрение, Дніпро, Українська мова і література в школі, Українська мова і література, Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах .
- **mai puțin solicitate (deși conțin informații utile):** Clipa, Cuvântul, Revista 22, Roua stelară, Роман-журнал, Роман-газета, Зарубежный роман, Русский мир, Всесвіт, Початкова школа etc. (Aceste reviste sînt intens promovate prin expunerea lor la diferite expoziții).

În urma cercetărilor, analizelor efectuate am constatat că numărul revistelor, foarte solicitate și solicitate constituie **60-70%** din fondul de publicații periodice (anii 1990-2011). Aceste reviste oferă **70-80%** din informațiile necesare utilizatorilor. Aceasta o aflăm din comunicarea nemijlocită cu utilizatorii și din programele de cercetare a necesităților de informare și instruire ale utilizatorilor: sondaje, anchete tematice (*Cititorul și Presa, Publicațiile în serie în procesul de studii și cercetare* etc.) efectuate în Bibliotecă.

Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecu Russo” Chestionar Mult stimat cititor															
<p>Publicațiile periodice sunt „instituțiile sociale ale științei” și realizează funcția importantă de însușire și difuzare a informațiilor, de recunoaștere a creației științifice a autorilor. Revistele care apar cu mult mai rapid decât cărțile conținând o oportunitate planșificată solida pentru cercetări. Bibliotecile Universității deținând în prezent circa 3154 titluri în 1.50.170 exemplare.</p> <p>Annual Biblioteca abonează peste 400 titluri de ziare și reviste din Moldova, România, Rusia, Ucraina, Franța, SUA, Danemarca, stimatei utilizatori, beneficiari de servicii la publicațiile periodice electronice prin e-IPL, Darvest, EBSCO, „Jurist”, INTERNET.</p> <p>Prin acest chestionar vrem să aflăm importanța publicațiilor în serie (tipărite/electronice) pentru procesul de studii și cercetare în Universitate, să vă punem la dispoziție opțiunile asupra reperelor de titluri abonate curent care să acopere necesitățile și solicitările Dvs. și îmbunătățim promovarea celor mai promisiive surse de documentare.</p>															
<p>1. Cît de frecvent consultați: zilnic uneori după necesitate</p> <p>☐ Presa tradițională</p> <p>☐ Presa on-line</p>	<p>4. Care sunt sursele de informare privind ziarul și revistele deținute în Biblioteca noastră?</p> <table border="0"> <tr> <td>☐ agenții</td> <td>☐ organizații/Publicații periodice de pe site-ul Bibliotecii</td> </tr> <tr> <td>☐ reviste bibliografice</td> <td>☐ profesorii</td> </tr> <tr> <td>☐ catalogul pe file</td> <td>☐ bibliotecarii</td> </tr> <tr> <td>☐ bibliografia curriculară</td> <td>☐ altele</td> </tr> <tr> <td>☐ catalogul electronic</td> <td></td> </tr> </table>	☐ agenții	☐ organizații/Publicații periodice de pe site-ul Bibliotecii	☐ reviste bibliografice	☐ profesorii	☐ catalogul pe file	☐ bibliotecarii	☐ bibliografia curriculară	☐ altele	☐ catalogul electronic					
☐ agenții	☐ organizații/Publicații periodice de pe site-ul Bibliotecii														
☐ reviste bibliografice	☐ profesorii														
☐ catalogul pe file	☐ bibliotecarii														
☐ bibliografia curriculară	☐ altele														
☐ catalogul electronic															
<p>2. În ce scopuri recurgeți la consultarea publicațiilor periodice (reviste, ziare, anuare, anale)?</p> <p>☐ informare</p> <p>☐ studiu</p>	<p>5. Ce reviste științifice și ziare nu sînt găsite în Bibliotecă și după părerea Dvs. ar trebui incluse în colecția revistelor?</p> <p>.....</p>														
<p>3. În ce limbă consultați revistele și ziarul de specialitate?</p> <table border="0"> <tr> <td>☐ română</td> <td>☐ engleză</td> </tr> <tr> <td>☐ rusă</td> <td>☐ franceză</td> </tr> <tr> <td>☐ ucraineană</td> <td>☐ germană</td> </tr> </table> <p>Numeți cele mai utilizate titluri de Dvs.</p>	☐ română	☐ engleză	☐ rusă	☐ franceză	☐ ucraineană	☐ germană	<p>6. Cum apreciați calitatea și cantitatea presei periodice din Biblioteca noastră?</p> <p>☐ foarte bună</p> <p>.....</p> <p>7. În procesul de cercetare ce tip de suporturi informaționale preferați utilizați?</p> <table border="0"> <tr> <td>☐ Publicații periodice tipărite</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ CD/DVD</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ INTERNET</td> <td></td> </tr> </table> <p>Argumentați:</p>	☐ Publicații periodice tipărite		☐ CD/DVD		☐ INTERNET			
☐ română	☐ engleză														
☐ rusă	☐ franceză														
☐ ucraineană	☐ germană														
☐ Publicații periodice tipărite															
☐ CD/DVD															
☐ INTERNET															
<p>8. Ce surse electronice utilizați?</p> <table border="0"> <tr> <td>☐ EBSCO Publishing</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>☐ Jurnalul</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>☐ Bazele de date ale ONU</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>☐ INTERNET</td> <td>.....</td> </tr> </table> <p>Data degeen Dvs:</p>	☐ EBSCO Publishing	☐ Jurnalul	☐ Bazele de date ale ONU	☐ INTERNET	<table border="0"> <tr> <td>.....</td> <td>Bazele de date ale Birouii Mondiale</td> </tr> <tr> <td>.....</td> <td>Bazele de date NATO</td> </tr> <tr> <td>.....</td> <td>Bazele de date ale Birouului de Informare a Comunității Europene</td> </tr> </table> <p>Profesor universitar Elev/Student/Asistent Funcționar</p>	Bazele de date ale Birouii Mondiale	Bazele de date NATO	Bazele de date ale Birouului de Informare a Comunității Europene
☐ EBSCO Publishing														
☐ Jurnalul														
☐ Bazele de date ale ONU														
☐ INTERNET														
.....	Bazele de date ale Birouii Mondiale														
.....	Bazele de date NATO														
.....	Bazele de date ale Birouului de Informare a Comunității Europene														

Mai jos vom prezenta câteva răspunsuri selectate din chestionarul *Publicațiile în serie în procesul de studii și cercetare* pentru studenți și cadrele didactice (realizat în Bibliotecă în anul 2010): *presa tradițională este consultată zilnic de 37%* din numărul utilizatorilor chestionați, **30%** o consultă după necesitate. Referitor la *calitatea și cantitatea presei periodice din Biblioteca noastră* cei chestionați au răspuns în felul următor: **48%** - consideră că este foarte bună și aduc următoarele argumente: *colecția de publicații periodice conține multe titluri interesante, în care sînt de găsit materiale necesare unui viitor specialist în domeniu, ele acoperă în mare măsură necesitățile solicitate, Biblioteca dispune de toate titlurile necesare pentru studiu și cercetare, 42%* - bună și numai **10%** la sută o consideră potrivită. **97** la sută din cei chestionați au răspuns că sînt satisfăcuți de numărul, varietatea și valoarea publicațiilor periodice, că au găsit întotdeauna tot ce au căutat; și doar **3** la sută n-au dorit să răspundă.

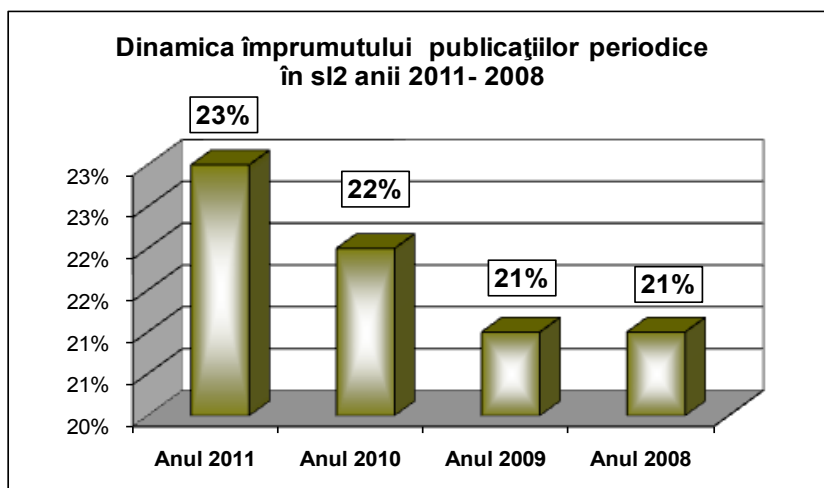
Utilizatorii Bibliotecii recurg la consultarea publicațiilor periodice (reviste, ziare, anuare, anale) în mai multe scopuri: *informare și studiu, informare și cercetare, informare / studiu / cercetare, numai cercetare*

Tablelul care urmează ilustrează comparativ utilizarea revistelor în diferite scopuri. Unele din aceste reviste sînt utilizate numai pentru informare și studiu, unele sînt utilizate respectiv numai pentru cercetarea științifică.

Titlurile de reviste cel mai frecvent utilizate în procesul de studiu și informare (seminare, referate)	Titlurile de reviste frecvent utilizate pentru cercerate (teze de an, licență, master etc.)
<ul style="list-style-type: none"> • Limba română (Ch.), Caiete critice, Revistă de lingvistică și știință literară, Limbă și literatură, Limba și literatura română, Metaliteratură, Semn, Clipa, Contrafort, Dacia literară, 	<ul style="list-style-type: none"> • Analele Științifice..., Academica, Basarabia, Convorbiri literare, Jurnalul literar, Lettre internationale, Literatorul, Manuscriptum, Philologia, Revista de istorie și teorie literară, Romanoslavica, Secolul 20, 21, Studii și cercetări lingvistice.
<ul style="list-style-type: none"> • Русский язык в школе, Литература в школе, Иностранная литература, Русская речь. • Дивослово, Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. 	<ul style="list-style-type: none"> • Вестник Московского университета: Филология, Лингвистика и межкультурная коммуникация, Вопросы литературы, Вопросы языкознания, Литературная учеба, Новое литературное обозрение, Филологические науки, Русская речь, • Київ, Мовознавство, Слово і час.

Colecția de reviste a sălii constituie **48 %** din numărul total de documente existente (19 839) la data de 01.01.2012.

Împrumutul publicațiilor periodice în anul 2011 - aproximativ **24%** din împrumutul total al sălii de lectură. $24\% : 48\% = 0,5$. Coeficientul normativ este «1», ce arată intensitatea utilizării acestui compartiment al fondului.

Coeficientul mediu al împrumutului publicațiilor periodice este de $(1+1+1) =$

3.

Solicitățile / utilizările publicațiilor periodice după dinamică diferă puțin de la an la an.

Circulația publicațiilor periodice în 2011 constituie **29,1**.

O evidență selectivă în 2011 a fost efectuată și în scopul obținerii datelor mai complete despre numărul împrumuturilor din fondul de reviste al sălii și a utilizării acestor documente.

Evidența împrumutului în condițiile accesului deschis în sala de lectură: algoritmul efectuării evidenței selective a publicațiilor periodice s-a efectuat după literatura metodică.

Au fost cercetate trei perioade ale anului de studiu cu intensități diferite de utilizare a revistelor.

Perioada	Luna	Data
I perioadă Mai puțin intensivă	ianuarie	16-21
II perioadă Intensivă	martie	13-18
III perioadă Foarte Intensivă	octombrie	24-31

A fost scos în evidență coeficientul fiecărei perioade.

I perioadă (ianuarie) În a treia săptămână au fost împrumutate 1001 ex. reviste; numărul intrărilor - 1341 $1001/1341=0,7$. Coeficientul perioadei - 1.

II perioadă (martie) În a doua săptămână au fost împrumutate - 1641 ex. reviste;

numărul intrărilor – 1809 $1641/1809=0,9$. Coeficientul perioadei -1

III perioadă (octombrie) În a patra săptămână au fost împrumutate - 2085 ex. reviste; numărul intrărilor - 2109 $2085/2109=1$. Coeficientul perioadei -1.

În aceste trei luni (ianuarie – perioadă puțin intensivă, martie - intensivă, octombrie – foarte intensivă) s-au împrumutat 17 460 exemplare reviste. Cele mai utilizate sînt următoarele titluri:

Limba română (ed. Ch.) împrumutate 1622 ex. (9,3%)

Limba și literatura română împr. 1520 ex. (9%)

Revistă de lingvistică și știință literară împr. 1444 ex. (8,3%)

Филологические науки împr. 1418 ex. (8%)

Semn împr. 1047ex. (6%)

Convorbiri literare împr. 988 ex. (5,6%)

Русский язык в школе împr. 965 ex. (5,5%)

Studii și cercetări lingvistice împr. 945 ex. (5,4%)

Дивослово împr. 868 ex. (5%)

Viața Românească împr. 860 ex. (5%)

Литература в школе împr. 822 ex. (4,7%)

Sud-Est împr. 766 ex. (4,4%)

Вопросы языкознания împr. 655 ex. (3,7%)

Слово і час împr. 520 ex. (3%)

Basarabia împr. 322 ex. (1,8%)

Alte titluri împrumutate - 2698 ex. (15,4%)..

Report statistic 2011

Ianuarie

Martie

Octombrie

The image displays three side-by-side screenshots of an Excel spreadsheet, each representing a different month: January (Ianuarie), March (Martie), and October (Octombrie). Each spreadsheet shows a detailed list of magazine titles and their corresponding borrowing statistics. The columns include the title name, the number of copies borrowed, and the percentage of total borrowings for that month. The data is organized in a grid format, with the first few rows likely containing the most frequently borrowed titles mentioned in the text above. The spreadsheets are presented as a visual comparison of borrowing patterns across these three distinct periods.

Titlurile de reviste cel mai frecvent utilizate în diferite perioade ale anului puțin diferă. Desigur, că cele mai utilizate rămîn a fi publicațiile indicate în bibliografiile seminarelor.

Revistele care sînt deținute într-un singur exemplar nu se împrumută la domiciliu, ci doar la sala de lectură, sau articolele necesare pot fi xerocopiate ori scanate contra cost. Unele reviste deținute în cîte două sau mai multe exemplare pot fi împrumutate la domiciliu pe un termen de la 1 pînă 5 zile.

Pentru comoditate în căutare publicațiile periodice în sală sînt aranjate în ordinea alfabetic – direct cronologică, în cadrul fiecărei limbi.

Toată informația despre colecțiile publicațiilor seriale poate fi aflată prin intermediul diferitelor instrumente de informare, tradiționale și automatizate: catalogul on-line al bibliotecii, catalogul alfabetic tradițional, rubrica Revista și Ziare abonate în anul... de pe site-ul Bibliotecii.

Promovarea: pentru a obține o circulație mai bună a publicațiilor periodice în bibliotecă se organizează un șir de activități de popularizare a acestor surse: expoziții ale publicațiilor periodice *Achiziții noi*, expoziții de aniversare a unei reviste, sînt organizate reviste bibliografice - informative pentru studenți și profesori, sînt organizate lunare de popularizare a publicațiilor periodice, expoziții on-line etc.. (ex.: **Publicatii Periodice din colecția Bibliotecii** <http://libruniv.usb.md/Expo/tematice/periodice.pdf>)

Publicatii Periodice din colecția Bibliotecii <http://libruniv.usb.md/Expo/tematice/periodice.pdf>)

Concluzii:

Cercetarea este o contribuție la cunoașterea unor realități pe care sîntem obligați să le analizăm cu minuțiozitate și pentru a promova pe viitor o strategie în privința consolidării poziției publicațiilor periodice în Bibliotecă.

Dezvoltarea eficientă a colecțiilor de publicații periodice tipărite cît și on-line (astăzi din ce în ce mai multe periodice sînt disponibile și/numai în format electronic) vor permite bibliotecarilor să răspundă efectiv solicitărilor utilizatorilor.

Sursele care au servit drept suport pentru studiu au fost: colecțiile de reviste deținute în sala de lectură în limba română, rusă, ucraineană, sondajele, statistica *ProgStatSL2 2011*, raportul de activitate al sl2, literatura de specialitate.

Referințe bibliografice:

1. MORARU, Violeta. Publicațiile periodice – surse importante de informații pentru utilizatori. In: *Axis Libri*. 2009, nr. 2, pp. 16-17.
2. УВАРОВА, Т. Статистика знает все. Для чего она нужна?. В: *Независимый библиотечный адвокат*. 2004, nr. 2, pp. 14-22.

CUNOAȘTEREA LITERATURII ROMÂNE DIN REPUBLICA MOLDOVA CĂTRE STUDENȚII BĂLȚENI

Adela CUCU

Ludmila RĂILEANU, șef serviciul Comunicarea Colecțiilor

Abstract: *The article describes the results of a study made in the University Library on the interests of users knowledge of Basarabian literature. The results of the analysis of the questionnaire demonstrates a clear view on literature in the Republic of Moldova, which allowed the formulation of certain findings and conclusions.*

Key-words: *questionnaire, Bassarabian literature, writers, works, characters.*

Literatura, deși privită conform unor definiții ca artă a cuvântului, nu poate fi tratată din perspectiva strict artistică, fără a lua în considerație condițiile și realitățile istorice, sociale, politice din care este alimentată. Un exemplu relevant în acest sens este literatura română din Basarabia. Impactul pe care l-a avut asupra ei schema ideologică impusă de realismul socialist a fost adânc și dramatic. Însă, chiar și în aceste împrejurări, scriitorii basarabeni au reușit să creeze opere de o valoare incontestabile, care pot fi integrate în contextul global al literaturii române.

Criticul și istoricul literar *Mihai Cimpoi* menționează în a sa „Istorie deschisă...” că „Ar fi lipsită de orice raționament învinuirea de colaboraționism adusă unui sau altui poet, prozator, dramaturg sau critic din moment ce întreaga literatură a fost supusă ideologizării totale, devierile de la linia dogmatică fiind prompt și aspru sancționate.” Este adevărat că nu avem dreptul să-i învinuim pe autorii care au plătit tribut timpului, dar nici să-i așezăm alături de cei care au dat literaturii noastre o operă cu adevărat valoroasă, tot nu este corect.

Și în acest context, în Biblioteca universitară a fost realizat un studiu și analizate unele aspecte ce țin de cunoașterea literaturii române din Republica Moldova de către studenții universității bălțene.

În chestionar au fost incluse 9 întrebări deschise cu formă liberă de exprimare la care cei 50 de utilizatori - studenți din anul de studiu II și III de la Facultățile Filologie; Limbi și Literaturi Străine și Științe ale Educației și Arte au fost rugați să răspundă sincer și obiectiv la întrebările propuse.

La prima întrebare esențială în sondaj: „Care sunt cei mai importanți scriitori în literatura noastră?”, cel mai mare număr de respondenți 43 (86%) au declarat că, în categoria scriitorilor importanți din literatura noastră se încadrează: *Grigore Vieru* (menționat de 31 ori) și *Ion Druță* (27) urmați de: *Aureliu Busuioc* (17), *Dumitru Matcovschi* (12), *Spiridon Vangheli* (12), *Nicolae Dabija* (8), *Leonida Lari* (5), *Iulian Filip* (3), *Emilian Galaicu-Păun* (2), *Li-viu Damian* (2), *Mihai Cimpoi*, *Vladimir Beșleagă*, *Maria Șleahțițchi*, *Anatol Moraru*; 7 - respondenți au menționat așa scriitori și poeți ca: *Mihai Eminescu*, *Ion Creangă*, *Lucian Blaga*, *Alecu Russo*, *Marin Preda ș.a.*; 5 - n-au răspuns.

O altă tentativă, dar deocamdată timidă, au făcut-o respondenții noștri și la întrebarea: „Cine a dat literaturii basarabene o operă cu adevărat valoroasă, cunoscută

și apreciată la nivel mondial?” Astfel, la această întrebare numai 38(67%) dintre respondenți au oferit opțiunile lor de răspuns.

19 (38%) dintre ei, consideră că *Ion Druță* este scriitorul ce a dat literaturii basarabene o operă cu adevărat valoroasă, cunoscută și apreciată la nivel mondial (sunt menționate și următoarele opere: *Biserica albă*, *Povara bunătații noastre*).

15 (30%) sînt de părerea că opera lui *Grigore Vieru* este cu adevărat reductabilă (avînd cele mai frumoase poezii).

Sînt menționați că au opere importante și următorii scriitori: *Spiridon Vangheli* (6), *Dumitru Matcovschi* (3), *Mihai Cimpoi* (3), *Nicolae Dabija*, *Vasile Romanciuc*, *Aureliu Busuioc*, *Vladimir Beșleagă*, *Emilian Galaicu-Păun*, *Arcadie Suceveanu*.

Nehotărîți au fost doar 12 respondenți.

La următoarea întrebare, am cerut studenților-respondenți să numească: „Care este cel mai citit poet, prozator, dramaturg, eseist, critic literar din țara noastră?”. Opiniile s-au împărțit în felul următor: 24 (48%) dintre ei, susțin că cel mai citit poet din țara noastră este *Grigore Vieru*. Alte opinii: *Dumitru Matcovschi* (3), *Iulian Filip* (2), *Emilian Galaicu-Păun* (1). 16 (32%) studenți sînt de părerea că cel mai citit prozator este *Ion Druță*; 6 susțin că este *Spiridon Vanghel*; 2 - *Aureliu Busuioc*. Cel mai citit critic literar este considerat *Mihai Cimpoi* (susțin 7 din cei 50 utilizatori). Cu regret, nu a fost menționat nici un dramaturg și nici un eseist basarabean.

Numai 24 (48%) din studenții chestionați cunosc și au știut să răspundă la întrebarea: „Ce scriitorii basarabeni au fost / sunt traduși în diferite limbi”? Au fost numiți : *Spiridon Vangheli* - 13 răspunsuri; *Ion Druță* – 13; *Grigore Vieru* - 11; *Arcadie Suceveanu* – 2; *Ion Hadîrcă* - 2; *Nicolae Dabija* – 2; *Emilian Galaicu-Păun*, *Mihai Cimpoi*, *Maria Șleahțișchi*. N- au putut răspunde la această întrebare 26(52%) de respondenți.

Din următoarea întrebare: „Care este scriitorul Dvs preferat din literatura română din Moldova?”, am aflat pe care dintre scriitorii basarabeni îi preferă studenții noștri. Analiza chestionarelor a arătat că scriitorul menționat de cele mai multe ori în calitate de „autor preferat” este *Ion Druță*, consemnat de către 21 din cei chestionați (42% din total). Printre prozatorii preferați sunt numiți și: *Aureliu Busuioc* (4), *Spiridon Vangheli* (4), *Ana Lupan*, *Arcadie Suceveanu*, *Anatol Moraru*, *Vlad Ioviță*. *Grigore Vieru* este poetul preferat pentru 11(22%) dintre respondenți. Unii preferă să citească și poeziile *Leonidei Lari* și a lui *Ion Vatamanu*. 8 (16%) din respondenți nu pot spune cine-i preferatul dintre scriitorii noștri, din motivul că nu au lecturat suficient ca să ajungă la un răspuns.

Dintre cei 50 de respondenți-studenți numai 32 (64%) au dorit să răspundă la întrebarea: „Care sînt personajele preferate?”: *Onache Cărăbuș* (din *Povara bunătații noastre*, prin statornicia sa față de soarta ce i-a pregătit-o viața) este personajul preferat pentru 14 respondenți; *Nuța* (din *Povara bunătații noastre*, pentru că trăiește intens menirea femeii pe pămînt) au menționat-o 8 dintre cei chestionați. Personajele principale din „*Frunze de dor*”, *Rusanda și Gheorghe*, „*ambii la vîrsta îmbobocirii dragostei*”, i-au impresionat pe 19 respondenți. Mai sînt menționate și alte personaje:

Guguță (6), Samariteanca (3) Horia (3), Domnica, Mătușa Ruța, Viorica Vrabie, Moș Mihai, Badea Ion.

Desigur, așa cum era de așteptat, cei mai mulți dintre respondenți au numit scriitorii, care fac parte din programa de studiu.

Întrebarea: „*Numiți câțiva poeți, prozatori basarabeni tineri*” ne-a ajutat să identificăm cunoașterea de către studenții noștri a poezilor și prozatorilor basarabeni sus-numiți.

Este regretabil faptul că, din cele 50 de chestionare propuse, numai 22 (44%) au răspuns la această întrebare. Utilizatorii noștri probabil, nu-i cunosc și nu-i citesc. Poate că acest lucru se datorează faptului că, în această epocă domină alte interese decât lectura și majoritatea tinerilor nu sînt familiarizați cu literatura contemporană. Totuși, unii respondenți, au fost mai cunoscători și au numit următorii autori: *Lucia Țurcanu (7), Andrian Ciubotaru (5), Iuliana Armașu, Oleg Carp, Diana Vrabie*. Sînt considerați de unii dintre cei chestionați ca poeți și prozatori tineri și Leonida Lari, Maria Curtescu, Emilian Galaicu-Păun, Maria Șleahțișchi, Nicolae Leahu, M. V. Ciobanu. Nu au putut da un răspuns 28 (56%) de utilizatori.

36 (72%) dintre respondenți au răspuns că sînt necesare: „*lansările de carte, întîlnirile cu scriitorii, organizate în Facultate și la Biblioteca universității ?*”, unii susțin că au participat la cîte 4, 5, și chiar 6 lansări/întîlniri cu scriitorii, au numit și autori pe care i-au reținut de la aceste întruniri. Astfel, 16 studenți au participat la lansările de carte ale lui *Nicolae Leahu; 15 - Anatol Moraru; 12- Emilian Galaicu-Păun; 7 - Gheorghe Calamanciuc; 5 - Iulian Filip; 4 - Maria Șleahțișchi; 3 - Vladimir Beșleagă; 2 - Maria Curtescu; 2- Ana Bantos; Diana Vrabie; Cassian Maria Spiridon*. Statistica sondajului demonstrează că procentul celor care participă activ la lansările de carte, întîlnirile cu scriitorii, organizate la Facultate și la Biblioteca Universității este relativ bun. Nu doresc și nu participă la aceste întîlniri - 14 utilizatori din cei chestionați : 8 dintre ei au menționat că nu au timp liber; unii nu sînt anunțați din timp; alții la moment au „*motive personale*”, sau, consideră că: „*nu este atît de important pentru mine*”.

La ultima întrebare: „*Cunoașteți scriitorii–cadre didactice la Universitatea de Stat „A. Russo” din Bălți ?*” majoritatea absolută 43 (86%) au răspuns cu: „*da*” pe care i-au și numit:

35 îl cunosc pe *Nicolae Leahu ca scriitor – cadru didactic; 29 - Anatol Moraru; 27 - Maria Curtescu; 19 - Maria Șleahțișchi; 9 - Diana Vrabie; 5 - Valentina Enciu*. Nu cunosc *scriitorii – cadre didactice* de la Universitatea de Stat „A. Russo” din Bălți numai 7 respondenți.

Desigur, pentru o constatare serioasă numărul respondenților este mic, dar imaginea lecturii studenților bălțeni a literaturii basarabene este reflectată.

Rezultatele acestui minisondaj, chiar și așa aproximative cum sînt, demonstrează, că puțin se citește în școală și universitate, și în particular; nu se citește nici din curiozitate, nici din plăcere; poate doar din obligație (de către unii studenți).

Și chiar atunci lectura, rămîne la nivelul bibliografiei școlare și universitare

obligatorii, sfera de interes nedepășind această limită când respondenții, nu pot enunța câteva titluri ale unor mari scriitori basarabeni, sau să numească o operă din literatura basarabeană. Ba mai mult, câți dintre respondenți pot da câteva nume de poeți, prozatori din literară tînăra basarabeană?

Prin urmare, sarcina bibliotecarilor – rămîne de ai ajuta pe tinerii utilizatori să-și aprofundeze cunoștințele de literatură. Și aici, rolul important al bibliotecii, este de a acorda informații prin, „*organizarea unor expoziții interactive ale literaturii contemporane basarabene*”.

Referințe bibliografice:

1. CIMPOI, Mihai. *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*. București: Ed. Fund. Culturale Române, 2002.

BAZE DE DATE INTERNAȚIONALE ACCESIBILE ÎN BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ

Valentina TOPALO, șef Centrul Manifestări culturale, șef CD al ONU

Abstract: *The University Library is situated at the forefront of research, supporting investigation projects and university curricula. In the autumn of 2012 through the Consortium's REM (Electronic Resources for Moldova) library has offered free access to 30 databases of EBSCO Publishing Company resources. The library director rethink and organized the content management activities, offering annual educational and scientific programs about new products and services, access to electronic periodicals that can be used not only from REM, but also United Nations and the European Union databases.*

The article described the digital library of electronic theses and dissertations in the Russian State Library. Digital Dissertations Library contains full texts of doctoral and postdoctoral dissertation synopses and dissertations defended in Russia and USSR in all academic fields. Electronic catalogue provides lists of dissertations in many different fields.

Key-words: *management, research, Electronic Resources for Moldova, EBSCO, data-bases, electronic library, full-text, virtual reading room, dissertations.*

În mileniul în care ne aflăm, comunicarea interactivă, informația și circulația acesteia s-a dezvoltat fabulos, paralel cu noile tehnologii informaționale, bazele de date fiind o sursă utilă de informare. Esența serviciilor bibliotecare, transmiterea informației relevante nu s-a modificat, ci instrumentele și metodele s-au schimbat. Instrumentele noi cu care se lucrează azi sînt bazele de date, gestionate de bibliotecari, organizînd informația utilă și de calitate. La stabilirea prestației Bibliotecii Științifice, în Raportul de activitate, anii 2001-2011 se evidențiază factori moderni cum ar fi numărul **bazelor de date achiziționate / donații**, numărul împrumuturilor.

Începînd cu anul 2001, Biblioteca ca instituție de informare, caracterizată de cuvîntul cheie ”**orientată spre utilizator**” este dependentă de colaborarea cu alte Biblioteci, instituții internaționale, Agenții. Pe lîngă potențialul clasic al personalului bibliotecii au mai apărut funcții noi - programatorii, operatorii, administratorii de rețele și baze de date. Personalul de conducere se completează cu specialiști în domeniul informatizării, ceea ce a influențat obiectivele și volumul de muncă la nivel management în primul rînd. Schimbările și consecințele lor au necesitat o reorganizare fundamentală a muncii în bibliotecă. Sarcini/servicii principale: catalog online, folosit în regim gratis, acces la toate bazele de date internaționale și acest lucru din orice loc din universitate, comunicare electronică, bibliotecă-utilizator, document - delivery în regim cerere-ofertă, întocmirea unui nou concept de statistici pentru procese interne de Bibliotecă, alcătuirea de statistici cuprinzătoare despre tendințe relevante pentru intrări, împrumuturi de baze de date.

În Republică este constituit Consorțiul EIFL Direct (Resurse electronice în Direct, apoi transformat în Resurse Electronice pentru Moldova- REM). Cu timpul noi

baze de date au modernizat oferta de informație și au ușurat accesul la informație. În acest context Biblioteca a întreprins acțiuni concrete pentru a integra aceste baze de date în oferta existentă de informații. De 13 ani utilizatorii Bibliotecii universitare de la Bălți beneficiază de posibilități de documentare prin folosirea bazelor de date interne și externe. Pentru acest lucru se urmărește în mod sistematic constituirea în Mediatecă a unui fond de baze de date interne pe suport CD-Rom/DVD-Rom, iar prin intermediul serviciului Comunicarea Colecțiilor, Centrelor de Informare, Punctelor de Informare, utilizatorii au acces la baze de date externe. Cantitatea bazelor de date internaționale la care au acces utilizatorii a crescut de la 6 baze de date în 2011 la 46 în anul 2012.

Accesul cât mai larg la cunoaștere și autoformare este o transformare profundă a profesiei aleasă. Conducerea Bibliotecii a regândit și organizat conținutul activităților manageriale, oferind utilizatorilor programe educativ-științifice anuale despre produse și servicii noi, despre acces la publicații periodice electronice care pot fi utilizate din AUF, Eui, REM, ONU, EuBookshop ș.a. Numai în 2012, cei peste 500 de participanți de la 8 facultăți, au fost principalii actori ai prezentărilor, seminariilor, ședințelor de catedre, cu prezentări ample de baze de date, care s-au regăsit în tematica generală a manifestărilor științifice și culturale. Au fost grupate sub generice pentru diverse preocupări științifice. Programele s-au desfășurat cu interes și intensitate.

Construcția paginii web a Bibliotecii Științifice implică o relaționare la cunoaștere, aducând mai multă flexibilitate, oferind acces direct la revistele electronice aflate în acces deschis. Conform cercetărilor din alte țări, a rezultat că *„cercetătorii îl consideră pe bibliotecar Mediatori care le comunică lucrările cerute, ori Consilier utili la primele niveluri ale cercetării, la care se recurge pentru informații bibliografice sau pentru unele îndrumări în consultarea cataloagelor, paginii WEB, bazelor de date, invitație la explorarea și valorificarea acestora”*. Biblioteca se situează în avangarda cercetării, susținând cercetările universitare. S-a extins considerabil gama de ofertă științifică. Nu multe baze de date se pot menține pe o durată mare, ele izbutesc să asigure o continuitate de un an. Altele sînt deschise

pentru două sau de trei-patru luni. Se progresează în cunoaștere, beneficiind de ceea ce poate da mai bun bazele de date. Sînt instrumente ușor de accesat, Bazele de date evoluează repede, utilizatorii au de însușit un volum de informații, ceea ce determină o nevoie de selecție, învață să caute, să utilizeze cu maximă eficiență informația. Pentru aceasta utilizatorii sînt ghidați de către bibliotecari, care le semnaleză, le rezumă, promovează în mod sistematic și ritmic posibilitățile de accesare, perioadele de accesare și parola de accesare. Și aceasta se oferă pornind de la pagina web **libruniv.usb.md**. propunînd resursele informaționale pentru utilizatori, disponibile în Consorțiumul REM. Prin intermediul **Consortiului REM (Resurse Electronice pentru Moldova) Biblioteca oferă acces gratuit la resursele Companiei Editoriale EBSCO Publishing** după cum urmează: **BioONE** <http://www.bioone.org> - baze de date cu full-texte la cercetări științifice actuale din domeniul științelor biologice, ecologice și al mediului înconjurător; **Cambridge Journals** <http://www.journals.cambridge.org> – acces la textul integral din reviste științifice de cercetare în format on-line din peste 270 de reviste academice peer-review și peste 5 000 000 de articole la domeniile: agricultură, drept, economie, grupate în 32 de discipline. Publică în colaborare cu peste 100 de societăți profesionale și academice. Abonamentul oferă acces la textul integral la 239 de reviste on-line din care 115 reviste sînt cotate ISI. **IOP Science** <http://iopscience.iop.org> - acces la 45 de reviste de înaltă valoare, publicate la editura IOP, cuprinzînd o gamă largă de domenii științifice și ingineresti. Căutare rapidă în 150 000 de articole editate în perioada anilor 2001 - 2011. **New England Journal of Medicine (NEJM)** <http://www.ejfl.net/new-england-journal-of-medicine> - revistă săptămînală medicală generală care publică rezultatele noi de cercetare medicală, articole de revizuire, rapoarte de caz, și de opinie editoriale pe o varietate largă de subiecte de importanță pentru știință biomedicală și practica clinic; **OECD-iLib-rary** <http://www.ejfl.net/oecd-ilibrary>, include informații cu privire la subiecte cum ar fi: agricultură & alimentație, mediu, educație, ocuparea forței de muncă, probleme sociale, migrație, sănătate, energie, energie nucleară, transport, finanțe etc; **Oxford English Dictionary** <http://www.ejfl.net/oxford-english-dictionary-online> - unul dintre cele mai bogate dicționare on-line, care include informații referitoare la evoluția limbii engleze timp de 1 500 ani – istoria, analiza etimologică, neologisme, împrumuturi din alte limbi, pronunția, exerciții, materiale instructive, circa 2,5 mln. de citate din literatura universală în limba engleză, din literatura clasică, din periodice, filme și chiar cărți de bucătărie etc; **Oxford Reference** <http://www.ejfl.net/oxford-reference-online> - o culegere a 125 de subiecte academice de bază, dicționare, citate, informații. Conținutul complet se lansează de trei ori pe an cu noi titluri și ediții actualizate; **Royal Society Journals and Archive** <http://royalsocietypublishing.org> - oferă o gamă largă de servicii și facilități, inclusiv acces la reviste științifice full-text din biologie, matematică, inginerie, medicină, fizică.

Tot prin Consorțiumul EIFL.net <http://www.ejfl.net> s-au oferit gratuit bazele de date:

Integrum World Wide pe perioada 10 septembrie - 10 decembrie 2012. Cea mai mare colecție electronică, arhivă cu informații despre Rusia și țările CSI. Anual

se completează cu cca 40 000 de documente noi. Conține peste 400 mln. documente, full-texte a 5 000 ziare și reviste, full-texte ale lucrărilor clasicilor ruși etc. Pentru navigare în bazele de date **Integrum World Wide** accesați linkul <http://aclient.integrum.ru/gate/?name=ScientificLibrary>. Manual: <http://integrumworld.com/doc/manual.ppt>, Video manual online: [http://integrumworld.com/doc/videomanual/eng](http://integrumworld.com/doc/videomanual/eng;);

IOP Publishing <http://iopublishing.org> oferă o gamă variată de reviste, ziare, site-uri web și servicii care permit cercetătorilor și instituțiilor de cercetare o navigare cât se poate de accesibilă și rapidă. Activitatea IOP Publishing datează din anul 1874. Esența programului de publicare este seria "Journals of Physics" care acoperă toate subdisciplinele fizicii: 22 de reviste on-line cu textul integral de la numărul curent și arhivă, începând din anul 2000.

GALE <http://www.gale.cengage.com/about> este parte componentă din Cengage Learning, cea mai mare bază de date din lume a publicațiilor științifice și educaționale pentru biblioteci, școli și business. Este bine cunoscută prin articolele full-text din reviste și ziare. Gale conține mai mult de 600 baze de date online;

Biography in Context <http://www.eifl.net/biography-context> oferă un milion de intrări biografice despre istoria și geografia personalităților. Conține 600 000 de biografii ale 525 000 de personalități; 170 de titluri de referințe premiate; 50 000 de biografii noi sau actualizate anual, ținând cont de premii și evenimente; material de referință, informații periodice și conținut multimedia; sute de pagini la subiectul artizanat care acoperă cerințele de cel mai mare interes; **Global Issues in Context** permite utilizatorilor de a înțelege problemele, sursele lumii de astăzi dintr-o perspectivă globală. **Global Issues in Context** <http://www.eifl.net/global-issues-context> sprijină cercetarea într-o mare varietate de domenii, inclusiv sociologie, evenimente curente, educație civică, politică, știință, economie, studii culturale / religioase, studii despre femei, drepturile omului, etc.

GREENR (Global Reference on the Environment, Energy, and Natural Re-sources = Referințe globale cu privire la mediu, energie, și Resurse Naturale <http://www.eifl.net/greenr> -o resursă online care oferă utilizatorilor conținut de autoritate ale organizațiilor și portalurile diferitor țări privind dezvoltarea tehnologiilor emergente, ecologice studierea durabilității mediului înconjurător; **GREENR** este o parte importantă a unei noi generații de soluții de la Gale.

World History in Context <http://www.eifl.net/world-history-context> este o colecție online care spre deosebire de alte surse ce propun doar informații periodice sau bibliografice. World History in Context oferă studenților și cercetătorilor acces la o colecție largă de analiză științifică și reviste full-text, lucrări de referință și documente primare legate de istorie, de la antichitate până în prezent, inclusiv: mai mult de 2 000 de articole de referință din istorie și enciclopedii extrem de apreciate; articole selectate din mai mult de 125 de titluri de referință noi indisponibile anterior; 315 articole din revistele **Journal of World History, History Review and The Historian**; mai mult de 600 de hărți, atlase istorice și alte imagini selectate; 1 760 documente importante de la Primary Source Microfilm; selecții video și audio de actualități din arhiva NPR. ;

Platforma AGORA <http://www.aginternetwork.org>, Fondul Națiunilor Unite

pentru Agricultură și Alimentație (FAO), împreună cu alți mari editori, oferă țărilor în curs de dezvoltare acces la colecția bibliotecii digitale din domeniile: produse alimentare, agricultură, mediul înconjurător și științe sociale. AGORA oferă o colecție de 3 000 de reviste în 106 țări. Scopul: informarea studenților, profesorilor și cercetătorilor în domeniul științelor agricole;

eBook Academic Subscription Collection <http://www.eifl.net/e-book-subscription> - o colecție de cărți electronice și audio-cărți multidisciplinare științifice. Conține mai mult de 94 400 de titluri din domeniile: *artă; afaceri și economie; educație; limbi străine; critică literară; medicină; filosofie; poezie; științe politice; religie; științe sociale; tehnologie și inginerie etc;*

Biography in Context <http://www.eifl.net/biography-context> oferă sprijin de cercetare remarcabil, cu aproape un milion de intrări biografice care acoperă istoria și geografia personalităților. Aici găsiți: 600 000 de biografii a 525 000 de personalități; 170 de titluri de referință; 50 000 de biografii actualizate anual, ținând cont de premii și evenimente; material de referință, informații periodice și conținut multimedia.

General OneFile <http://www.eifl.net/general-onefile> bazat pe platforma premiată GalePowerSearch. Conține mai mult de 12 000 de titluri din ultimii 30 de ani. Oferă aproximativ 80 mln. de documente (zilnic actualizate) cu o singură interogare de căutare. Conține: mai mult de 7 800 de titluri full-text și 3 600 reviste de referință, sute de ziare; mai mult de 500 de ghiduri de călătorie, inclusiv sute de titluri Fodor; o colecție completă de programe naționale de Radio Public din 1990 și pînă în prezent, inclusiv transcrieri căutate; full textul ziarului New York Times din 1985, pînă în prezent, actualizat zilnic; capacitatea de a traduce articole în 11 limbi diferite; mai mult de 4 000 de full-text de titluri recomandate de Bowker „Magazines for Libraries”; acces la o gamă largă de colecții suplimentare noi create pentru a satisface cerințele curricular;

DOAJ <http://www.doaj.org>- Directoriu revistelor cu Acces Deschis (8 233 de reviste academice din 121 de țări și publicate în 50 de limbi). DOAJ înlesnește accesul liber la publicații periodice din diverse domenii academice. La dispoziția cititorilor sînt puse publicații ce acoperă toate domeniile de cercetare academică.

Republica Moldova are înregistrate trei reviste OA <http://eifloamoldova.wordpress.com/reviste-acces-deschis/>: Computer Science Journal of Moldova (23.01.2009); Matematica. Buletinul Academiei de Științe a Moldovei (24.02.2011); Limbaj și Context (17.01.2012). În DOAJ este indexată revista bălțeană *Glottodidactica* (20.11.2012) (întîia fiind Limbaj și Context) care conține articole cu rezumate în limbile engleză, franceză, română, rusă. Acestea permit accesul utilizatorilor naționali și străini la rezultatele cercetării în Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, precum și schimbul cu articole, baze de date specializate similare din străinătate.

Toamna anului 2012 a mai numărat și alte baze de date, precum : **World Bank e-Library** www.elibrary.worldbank.org - biblioteca electronică a Băncii Mondiale propune accesul on-line la o colecție de circa 6 000 de cărți, reviste, rapoarte etc. eLibrary este conceput pentru a satisface nevoile comunității academice. **EUBookshop** www.bookshop.eu – librărie virtuală care oferă acces la 700 000 de publicații oficiale

ale Uniunii Europene. Aceste publicații se pot descărca în format PDF sau selecta literatura care ar putea prezenta interes pentru utilizator, expediind-o Coordonatorului Centrului de Informare al Uniunii Europene al Bibliotecii Științifice versiunea electronică a listei titlurilor selectate prin e-mailul valeandrew@gmail.com; **Baza de date a ONU** <http://www.un.org/en/databases> cuprinde aproximativ toate tipurile de documente ONU, date, publicității, începând cu mijlocul anilor 1990. Categoriile de documente incluse sînt: Rezoluții începând cu anul 1946 (Consiliu de Securitate,

Adunarea Generala, Consiliul Economic si Social, Consiliul de Încredere) Documente selectate ale Consiliului de Securitate și ale Adunării Generale începând cu anul 1985, Propuneri de rezoluții, Inregistrări ale întâlnirilor (PVs si SPs), Rapoarte Documente administrative (ST/AI-, ST/C/-, St/SGB/-), Sentințe ale Tribunalului Administrativ.

J. Potocnic, comisarul Uniunii Europene pentru cercetare, arată într-o cuvîntare (speech nr. 790/05) că *«platformele au început să joace un rol semnificativ de influențare a programelor de cercetare naționale și regionale»*. Biblioteca Științifică crează condiții pentru ca universitarii să fie informați, documentați ca să pornească sa facă o cercetare, îmbunătățind palmaresul de baze de date pentru promovare cercetării și inovării. Efectul urmărit constă în atragerea spre cercetare, inovare, să participe un număr mai mare la cercetare, spriginite jeneros de autoritățile instituției pentru cercetare științifică.

De la 1 iunie 2012 în Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți s-a deschis **Sala de lectură virtuală a Bibliotecii electronice cu full-textele tezelor de doctor din colecția Bibliotecii de Stat din Rusia**, rezultat al conlucrării acestei biblioteci cu Fondul Interstatal de colaborare umanitară a țărilor din CSI în baza proiectului „Sălile de lectură virtuale ale Bibliotecii electronice a tezelor de doctor a Bibliotecii de Stat din Rusia în bibliotecile naționale și universitare din țările CSI” în cadrul mega-proiectului „Cupola Comuniunii: bibliotecile”.

Proiectul este creat pentru a asigura accesul la full-textele autoreferatelor și tezelor de doctor recente și retrospective din colecția Bibliotecii electronice a tezelor de doctor a Bibliotecii de Stat din Rusia. La moment Biblioteca deține peste 700 000 de full-texte ale tezelor de doctor și autoreferatelor lor. Biblioteca se completează încontinuu.

Biblioteca electronică a tezelor de doctor a Bibliotecii de Stat din Rusia este o șansă pentru mii de savanți de a-și realiza posibilitățile personale și pe cele ale echipei de cercetare într-un aspect nou, de a-și reforma concepțiile științifice, de a reduce costul cercetărilor științifice.

Situl oficial al Bibliotecii electronice a tezelor de doctor a Bibliotecii de Stat din Rusia este <http://diss.rsl.ru/>

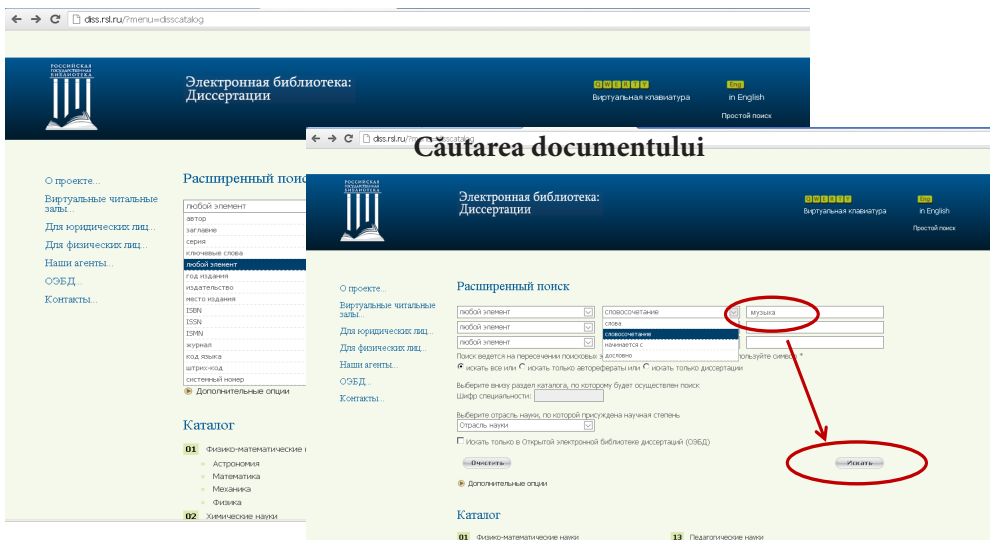
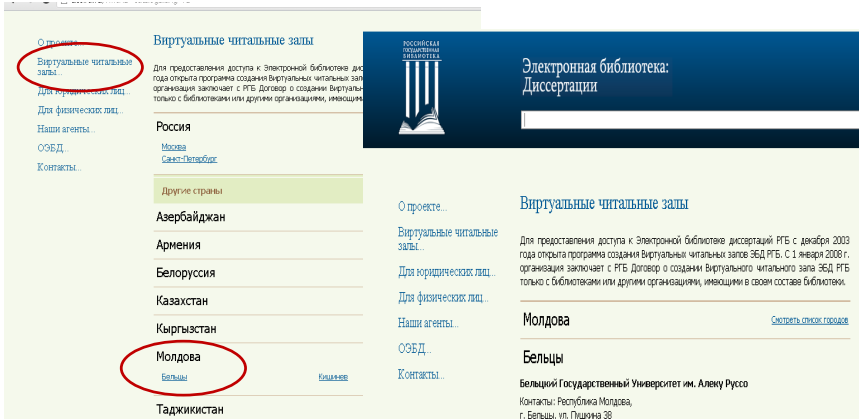
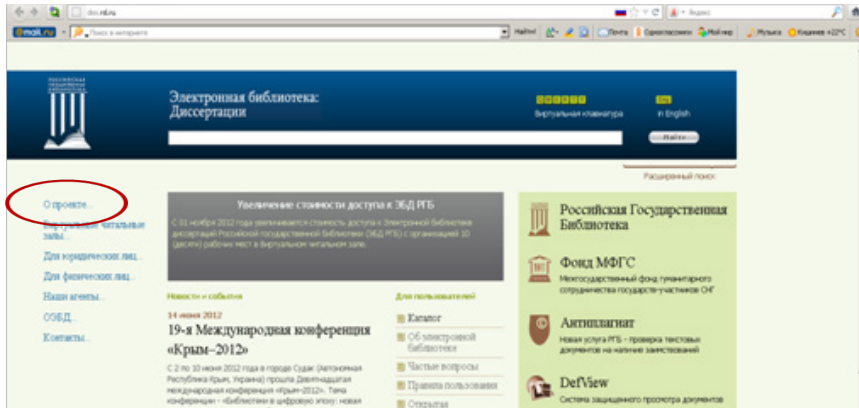
În Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecu Russo” sunt 10 locuri licențiate:

- Mediateca – 4;
 - Sala de lectură nr. 1 – 2;
 - Serviciul Referințe bibliografice – 2;
 - CD al ONU – 2.
- Posibilități de imprimare - numai în Mediatecă.

Biblioteca electronică a Tezelor de doctor a Bibliotecii de Stat a Rusiei pe pagina web a Bibliotecii Științifice

Despre Project

Rezultatul căutării

Найдено 1500 записей. Сортировка не проводится из-за большого количества записей.

Страница: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 ... 24 25 Далее

Всего найдено: 1500

№	Автор	Заглавие	Датум	Действия
1.	Хазеева, Ирина Наильевна	Подготовка будущего учителя к реализации регионального компонента в музыкальном образовании : автореферат дис. ... кандидата педагогических наук : 13.00.08 / Моск.-пад. гос. ун-т	Москва, 2005	описание загрузить в подборку
Количество страниц: 23 с. 9 05-8/1652-5 9 05-8/1653-3 ● Электронный ресурс				
2.	Царегородцева, Любовь Михайловна	Зеленция жанра большого камерно-инструментального ансамбля с участием фортепиано : автореферат дис. ... кандидата искусствоведения : 17.00.02 / Рос. гос. консерватория им. С.В. Рахманинова	Ростов-на-Дону, 2005	описание загрузить в подборку
Количество страниц: 23 с. 9 05-11/2206-3 9 05-11/2207-1 ● Электронный ресурс				
3.	Драч, Наталья Григорьевна	Основы эстетич. педагогики в отечественном фортепианном искусстве второй половины XX века : автореферат дис. ... кандидата искусствоведения : 17.00.02 / Сарат. гос. консерватория	Саратов, 2006	описание загрузить в подборку
Количество страниц: 25 с. 9 05-7/2083-0 9 05-7/2084-9 ● Электронный ресурс				
4.	Семенова, Ирина Владимировна	Песенная система фольклора Приморья : сравнительно-адаптационный аспект : на материале культуры черкесского населения : автореферат дис. ... кандидата искусствоведения : 24.00.01 / Дальневост. гос. техн. ун-т	Владивосток, 2006	описание загрузить в подборку

Поиск > Результаты > **ЭБ РФ** – Электронная библиотека диссертаций [info] > Запись №1

>>

Descrierea documentului

Описание / Карточка / Поля MARC	Действия
Автор Хазеева, Ирина Наильевна	загрузить в подборку
Заглавие Подготовка будущего учителя к реализации регионального компонента в музыкальном образовании : автореферат дис. ... кандидата педагогических наук : 13.00.08	
Выходные данные Москва 2005	
Физическое описание 23 с.	
Тема Народное образование. Педагогические науки -- Высшее образование. Педагогика высшей школы -- Высшее педагогическое образование -- отдельные отрасли высшего педагогического образования -- Подготовка учителей по отдельным учебным предметам -- Пение, музыка	
Тема Теория и методика профессионального образования	
Хранение 9 05-8/1652-5;	
Хранение 9 05-8/1653-3;	
Электронный адрес Электронный ресурс	

>>

Deschiderea documentului

РОССИЙСКАЯ ГОСУДАРСТВЕННАЯ БИБЛИОТЕКА

[Просмотр документа](#)

Открытие документа

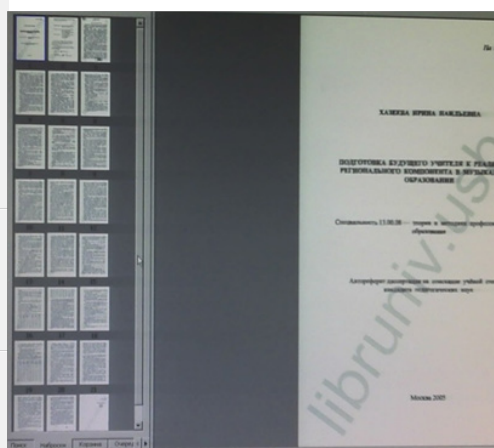
Хазеева, Ирина Наильевна
Подготовка будущего учителя к реализации регионального компонента в музыкальном образовании

Документ находится в ограниченном доступе.

Документ находится в ограниченном доступе.
Доступ к документу предоставляется в соответствии со статьей 127.4 IV Части Гражданского Кодекса Российской Федерации. В полном объеме текст документа доступен в [Цифровых залах РФГБ](#).

DefView
 DVS

[Открыть документ](#)

Администрирование

Вы находитесь на странице входа в административное приложение системы защищенного просмотра документов DefView. Если Вы не являетесь администратором этой системы, пожалуйста, покиньте данную страницу.

Для доступа к административному приложению введите логин и пароль.

Логин:

 *
 Пароль:

 *
 Запомнить учетные данные

Система защищенного просмотра документов DefView. Вер. © ООО "Издательство", 2009-2010. Все права защищены.

Администрирование

Сообщаем Вам, что в соответствии с приказом генерального директора Российской государственной библиотеки диссертаций и авторефератов из Электронной библиотеки диссертаций Российской государственной библиотеки диссертаций и авторефератов из ЭБД РГБ.

Здравствуйте, **admin@509!**

Вы подключились к административному приложению системы защищенного просмотра документов. Для начала работы выберите раздел.

- Группы
- Пользователи
- Лицензии
- Статистика
- Настройки
- Помощь
- О программе

Администрирование → Статистика

Сообщаем Вам, что в соответствии с приказом генерального директора Российской государственной библиотеки № 55 от 02.03.2012 г. в виртуальных читальных залах РГБ сняты ограничения на объем распечатывания текстов диссертаций и авторефератов из Электронной библиотеки диссертаций Российской государственной библиотеки (ЭБД РГБ).

Группы	Читальный зал:	509. Бельцкий Государственный Университет им. Алеку Руссо
Пользователи	Начало:	06/07/2012
Лицензии	Окончание:	06/14/2012
Статистика	Адрес электронной почты:	aafatin.igor@usb.md
Настройки	<input type="button" value="Сформировать"/>	
Помощь		
О программе		

Статистика доступа к документам

Читальный зал: **509. Бельцкий Государственный Университет им.**

Период: **07.06.2012 - 14.06.2012**

Показатель	Значение
Количество открытых документов	30
Количество уникальных открытых документов	29
Количество просмотренных страниц	425
Количество распечатанных страниц	13
Количество загрузок	0

Статистика доступа к документам

Читальный зал: **509. Бельцкий Государственный Университет им.**

Период: **01.10.2012 - 08.10.2012**

Показатель	Значение
Количество открытых документов	39
Количество уникальных открытых документов	23
Количество просмотренных страниц	319
Количество распечатанных страниц	462
Количество загрузок	0

Статистика доступа к документам

Читальный зал: **509. Бельцкий Государственный Университет им.**

Период: **07.09.2012 - 13.09.2012**

Показатель	Значение
Количество открытых документов	210
Количество уникальных открытых документов	110
Количество просмотренных страниц	1786
Количество распечатанных страниц	1176

**Evidența accesărilor în Biblioteca Științifică „Alecu Russo”:
 Perioada 1.06.2012 – 11.10.2012**

- Numărul documentelor deschise – 890
- Numărul documentelor unice deschise – 463
- Numărul paginilor vizualizate – 8790
- Numărul paginilor imprimate – 5959

Evidența accesărilor în Mediatecă:

Septembrie						
Data	Student	Cadru didactic	Tema	Accesări	Căutări	Won
06.09.2012		Foca Eugenia	Сметанина, Алена. Арт-педагогическое сопровождение духовно-нравственного развития детей в условиях дополнительного образования	1	8	23
06.09.2012		Foca Eugenia	Пихенько Иван. Педагогическая адаптация первоклассников к обучению в школе	1	3	24
06.09.2012	19.09.2012	Buznea Maria	Кабань Наталья. Коммуникативно-прагматические аспекты реализации...дисертация			19
06.09.2012	19.09.2012	Buznea Maria	Хворостова Ольга. Категория вежливости....Дисертация			8
06.09.2012	20.09.2012	Putina Inga	Аргентова Татьяна. Стиль общения как фактор эффективности....Дисертация	1	3	85
06.09.2012	20.09.2012	Ivanova Olga	L. engleza		1	
06.09.2012	20.09.2012	Iaculina Cristina	L. engleza		1	10
06.09.2012	20.09.2012	Putina Inga	Беркович Ольга. Формирование умений профессионально-правового общения у будущих юристов. Дисертация	1	5	76
09.09.2012	Zamostina Tat		Пителина М. национальная специфика реализации категории модальности....Дисертация			35
	20.09.2012	Putina Inga				
	21.09.2012	Zamostina Tatiana	Словообразовательные гнезда	7	7	49
10.09.2012	26.09.2012	Agroecologie		1	1	
10.09.2012	28.09.2012	Arvinte Stela	Economie	1	5	
10.09.2012		Suslina Marina	Заруднева, Елена Алексеевна. Компаративные конструкции в лингвокогнитивном аспекте : на материале русского и английского языков : диссертация ... кандидата филологических наук : 10.02.19			
	28.09.2012			2	1	6

Informația despre deschiderea Bibliotecii virtuale în Biblioteca Științifică a fost plasată pe pagina Web a bibliotecii și diferite rețele de socializare.

Referințe bibliografice:

1. **BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ.** *Program de activitate 2012.* Bălți, 2011. 135 p.
2. **BULAT, Galina.** *Marketing Educațional.* Chișinău: Ed. Serebia, 2011. 124 p. ISBN 978-9975-4233-4-2
3. **DEDIU, Liviu-Iulian.** *Managementul serviciilor pentru utilizatori în bibliotecile contemporane.* București: Ed. ANBPR, 2012. 274 p. ISBN: 978-606-92717-0-4
4. **FLORIN, Cheorghe Filip.** *Platformele tehnologice europene.* In: *Academica.* 2006, nr. 52-53, pp. 30-31
5. **MUNTEANU, A. Vasile.** *Marketing: știința și arta afacerilor.* Iași: Ed. Tipo Moldova, 2009. 569 p. ISBN (10)973-8900-31-X; ISBN (13) 978-973-8900-31-8

AUF PROPUNE NOI SPATII STIINTIFICE SI CULTURAL

Tatiana POGREBNEAC, bibliotecar serviciul Comunicarea Colecțiilor

Abstract: *The article presents brief information about the activity of the Agency of Francophonie Universities in the Republic of Moldova, especially, at „Alecu Russo” State University. Users will be informed about the activities of the Agency, programs to support the development of education, science, culture, relations of friendship.*

Key-words: *language, culture, education, research, mobility, support, communication, collaboration*

A fi francofon înseamnă să folosim o limbă comună și să împărtășim anumite valori precum democrația, libertatea, drepturile omului, dreptatea, solidaritatea, progresul, diversitatea culturală, fără să pretindem că deținem monopolul acestora. [...]

Fondată în 1961, la Montréal (Québec, Canada), Agenția Universitară a Francofoniei (AUF), este o instituție multilaterală care susține cooperarea și solidaritatea între instituțiile universitare francofone și favorizează dezvoltarea învățământului superior și a cercetării.

AUF reprezintă o rețea mondială de 686 instituții de învățământ superior și de cercetare (<http://www.auf.org/accueil/membres>), dintre care 60 în Europa Centrală și Orientală (<http://www.auf.org/implantations>).

Scopuri generale

- ▶ permite studenților, profesorilor și cercetătorilor care fac progrese într-un domeniu de cercetare și au un bun nivel de cunoaștere a limbii franceze să găsească cele mai bune perspective de reușită datorită mobilităților și rețelelor științifice ale agenției;
- ▶ creează un spațiu științific mondial de limba franceză, capabil să reechilibreze inegalitățile de dezvoltare între țări.

Programe

Pentru a-și îndeplini obiectivele, AUF desfășoară mai multe programe (www.auf.org/programmes), dintre care 3 de susținere cu caracter tehnic:

1. dezvoltare instituțională și științifică a universităților
2. mobilitate științifică și universitară
 - mobilități studentești
 - mobilități pentru cadre didactice și cercetători
 - mobilități academice
 - mobilități de rețea
3. sprijin acordat rețelelor și structurilor asociative.

AUF oferă în fiecare an burse pentru studenți și cadre didactice, precum și pentru programe de cercetare (<http://www.auf.org/regions/europe-centrale-orientale/>).

Zilele Francofoniei

Zilele Francofoniei reunesc peste 220 milioane de vorbitori din 60 de țări, inclusiv Republica Moldova, țara cea mai francofonă din Europa centrala și de Est.

Membră a Organizației Internaționale a Francofoniei (OIF) și moștenitoare a unei lungi tradiții educative în limba franceză, Republica Moldova celebrează în fiecare an cu mult entuziasm Zilele Francofoniei. Mai mult, ea se distinge ca fiind una din țările care organizează cele mai multe evenimente cu acest prilej : concursuri, dezbateri, ateliere, spectacole și întâlniri etc.

Toate acestea demonstrează legăturile privilegiate între Republica Moldova și țările francofone.

Alianța Franceză din Moldova în parteneriat cu Agenția Universitară a Francofoniei (AUF) coordonează în fiecare an colectarea informațiilor și asigură o comunicare deschisă pe marginea acestui eveniment pe site-ul OIF, consacrat în mod special acestor zile : www.20mars.francophonie.org.

La 20 martie 2011, Organizația Internațională a Francofoniei (OIF) a celebrat Ziua Internațională a Francofoniei.

Republica Moldova s-a mobilizat în acest an cu încă peste 320 de evenimente organizate, în mod spontan, în toată țara, în școli, licee, universități, biblioteci etc., la fel, de o foarte mare importanță.

În 2010, Moldova a fost țara care a înregistrat cele mai multe manifestări din lume pe site-ul OIF. Cu certitudine, anul 2011 a permis de asemenea, consolidarea dinamicii francofone din Moldova.

În Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” mai mulți ani în șir în lunile martie-aprilie se promovează săptămîna Francofoniei. În 2012 zilele Francofoniei au fost organizate în perioada 21.03 - 27.03. Au fost prezentate comunicări, expoziții. 265 utilizatori au audiat comunicări cu genericul *Formarea competențelor de comunicare în limba franceză*. Au fost scoase în evidență ofertele EBSCO și AUF.

Au fost organizate expoziții tematice: S. Mallarme, C. Brîncuși, Le francais a travers la dramatization. Numărul total de documente expuse a constituit 330 documente.

Filierele Agenției Universitare de Francofonie

Filierele universitare francofone sînt departamente în cadrul unor Facultăți, în care studenții își studiază specialitatea aleasă în limba franceză.

Filierele există în Moldova din 1997, în baza convenției semnate între Agenția Universitară a Francofoniei (AUF) și instituțiile de învățămînt superior din Moldova, membre ale AUF.

Obiectivul Filierele este implementarea unui proces de studii superioare de nivel internațional în Moldova.

Studenții și profesorii Filierele francofone beneficiază de:

- ▶ susținere științifică, pedagogică și organizatorică din partea Consorțiumului – structură ce reunește mai multe instituții francofone de învățămînt superior;
- ▶ suport informațional: donații de carte și de echipament pentru filiere și acces la Internet;
- ▶ burse de studii în Franța, Belgia, Canada, România, Bulgaria, etc.: burse de masterat, doctorat pentru studenți / burse de cercetare și perfecționare pentru profesorii ce predau în filiere;
- ▶ stagii profesionale internaționale pentru studenți în întreprinderile din țările francofone;
- ▶ misiuni regionale și internaționale de predare a disciplinelor științifice în limba franceză.

BAZA DE DATE OPERE MUZICALE ÎN MP3: DEZVOLTARE, OPORTUNITĂȚI PENTRU UTILIZATORI, FACILITĂȚI PENTRU BIBLIOTECARI

Elena ȚURCAN, șef Oficiul Documente Muzicale
Ariadna MUSTEAȚĂ, bibliotecar serviciul Comunicarea Colecțiilor
Igor AFATIN

Abstract: *The idea of forming the database emerged from the need to use the audio – video collection more effectively. The database of Music Recordings in MP3 format was released in 2005 by Informatization service and the Office of Music Records and contains about 213 CDs, including 1 842 titles, 135 3 vinyl discs records with 361 titles. The MP3 database has a lot of features and benefits.*

Key-words: *database, editing programs (copying)/ digital sound processing, musical applications, vinyl disc, CD, sound synthesis, head phones.*

Există momente în care trebuie să acționezi în baza unui plan și momente în care se nasc planurile după care, mai târziu să acționezi. Criza este un moment în care se nasc sau se dezvoltă multe idei.

O **bază de date**, reprezintă o modalitate de stocare a unor informații și date pe un suport extern (un dispozitiv de stocare), cu posibilitatea regăsirii rapide a acestora.

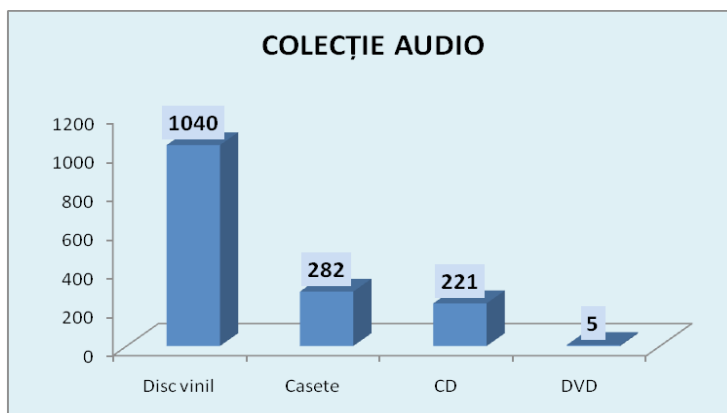
Baza de date – un ansamblu de date structurate, accesibile unei comunități de utilizatori. Ea este creată pentru un anumit scop.

Ideea de a forma această bază de date a apărut din necesitatea de a folosi mai eficient colecția de materiale audio – video.

Oficiul Documente Muzicale dispune de :

- 1040 discuri de vinil;
- 282 audio casete;
- 221 CD-uri muzicale;
- 5 DVD-uri;

Pașaport	
Denominatie	Baza de date Inregistrări muzicale în format MP3 al BȘU
Data înființării	a. 2005
Gestionar	Oficiul Documente Muzicale
Destinație	Pentru public și de serviciu
Acces	Rețeaua locală BȘU
Prezentare concisă	<p>A fost lansată în Biblioteca Științifică în anul 2005 de către Serviciul Informatizare și Oficiul Documente Muzicale. Este o bază de date autonomă care conține circa 195 CD, incluzând 1486 titluri, majoritatea fiind redactate titlurile fiecărei lucrări, unde era utilizator necunoscut și 80 discuri de vinil, care se pot audia de la toate PC înzestrate cu câști cu 1600 titluri de lucrări.</p> <p>Copierea este efectuată de către tehnicienii din Serviciul Informatizare și lucrătorii Oficiului Documente Muzicale. Inregistrările muzicale <i>Muzică de pe discuri de vinil în format MP-3</i> este trecută printr-o sinteză și purificare acustică, readucându-ne anii 60-80 ai secolului trecut. Cercetătorii și amatorii de muzică clasică, folclor , melodii de muzică ușoară, pe discurile de vinil, pot consulta această bază în memoria calculatorului, cu posibilități de audiere directă ori copiere pe CD. Pot găsi informații despre muzicienii, compozitorii, interpreți naționali și universali, a diverselor genuri muzicale, cunoașterii istoriei, culturii, obiceiurilor și partiturilor ce reflectă istoria muzicii.</p> <p>Prezintă interes colecția de discuri de vinil și audio-casete pentru</p>

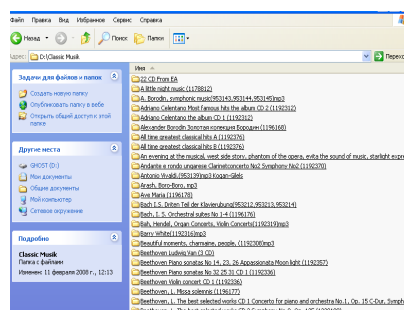
Din 1992 se întrerupe completarea colecției cu discuri de vinil ale firmei „Melodia” din Moscova și ale altor firme din lumea întregă („Supraphon”, „Opus” – Cehia, „Балконтон” – Bulgaria, „Hungaroton” – Ungaria, “Eterna” - Germania), care veneau prin intermediul magazinului „Melodia”. În această perioadă Oficiul a primit discuri de vinil ale firmei „Electrecord” din România. În prezent nu mai procurăm discuri de vinil nici de la persoane fizice, accentul fiind pus pe completarea cu CD-uri. Această colecție s-a îmbogățit grație proiectului „Dezvoltarea colecției Multimedia” Grant în valoare de 500 \$ (Fundația SOROS Moldova), care începând cu anul 2000 crează colecția de CD, ce practic reflectă istoria muzicii. Prin aceste forme de activitate se urmărește promovarea cunoștințelor muzicale generale, indispensabile fiecărei om cult, a resurselor informaționale despre muzicieni, compozitori, interpreți naționali și universali, a diverselor genuri muzicale, cunoașterii istoriei, culturii, obiceiurilor și partiturilor. Audiția frecventă a discurilor și CD-lor a provocat deteriorarea parțială a acestora, cât și a echipamentului tehnic.

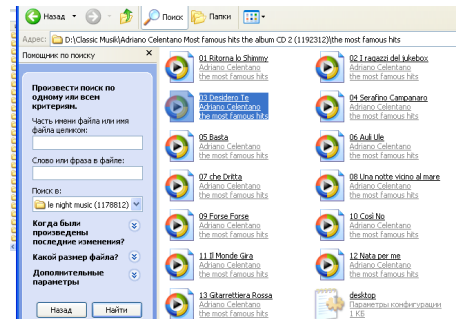
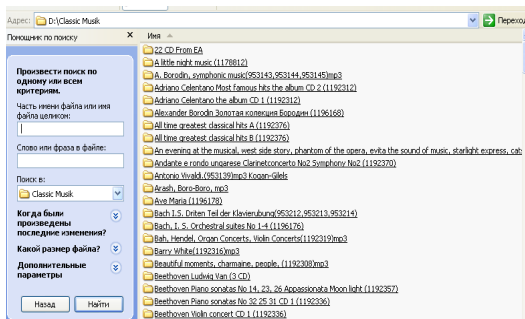
Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți oferă acces la Bazele de date: internațională - EBSCO, naționale - MoldLex (Legislația Republicii Moldova) și locale: Sumar/sscanat digitizat și Opere muzicale de pe discurile de vinil (format MP3).

Baza de date Înregistrări Muzicale în format MP3 a fost lansată în Biblioteca Științifică în anul 2005 de către Centrul Informatizare și Oficiul Documente Muzicale. Este o bază de date autonomă care conține circa 213 CD, incluzind 1842 titluri, majoritatea fiind redactate titlurile fiecărei lucrări, unde era utilizator necunoscut și 135 discuri de vinil, care se pot audia de la toate PC înzestrate cu căști cu 3 361 titluri de lucrări.

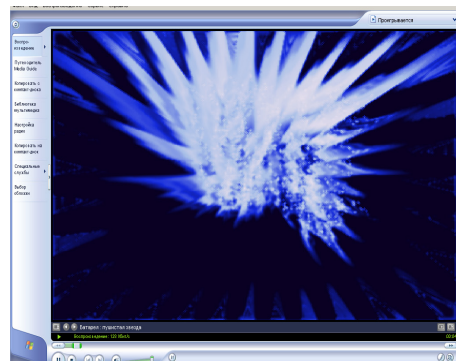
Accesare meniuri:

Baza de date se lansează prin accesarea de pe masa de lucru a calculatorului:

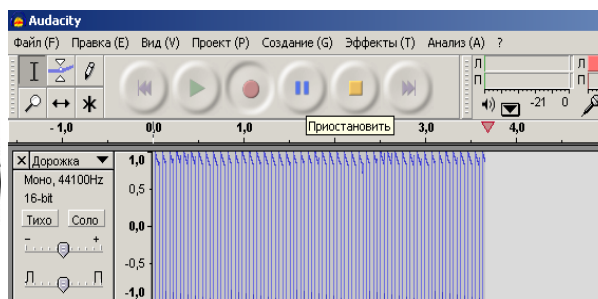

Calculatorul meu
 GHOST(d):
 Classic Musik
 Căutare
 Fiile și mape
 Căutare
 Click
 Click
 Click
 10. Sunet
Căutarea se efectuează după:
 cuvinte cheie,
 compozitor,
 titlul lucrării,
 numărul inventar

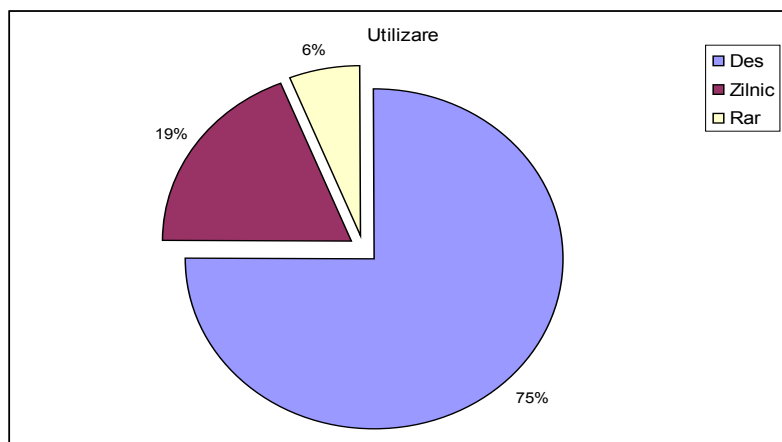

Copierea este efectuată de către tehnicienii din Serviciul Informatizare și lucrătorii Oficiului Documente Muzicale. Înregistrările muzicale *Muzică de pe discuri de vinil în format MP-3 este* trecută printr-o sinteză și purificare acustică, readucându-ne anii 60-90 ai secolului trecut. Cercetătorii și amatorii de muzică clasică, folclor, melodii de muzică ușoară, pe discurile de vinil, pot consulta această bază în memoria calculatorului, cu posibilități de audiție directă ori copiere pe CD. Utilizatorii pot găsi informații despre muzicieni, compozitori, interpreți naționali și universali, a diverselor genuri muzicale, cunoașterii istoriei, culturii, obiceiurilor și partiturilor ce reflectă istoria muzicii.

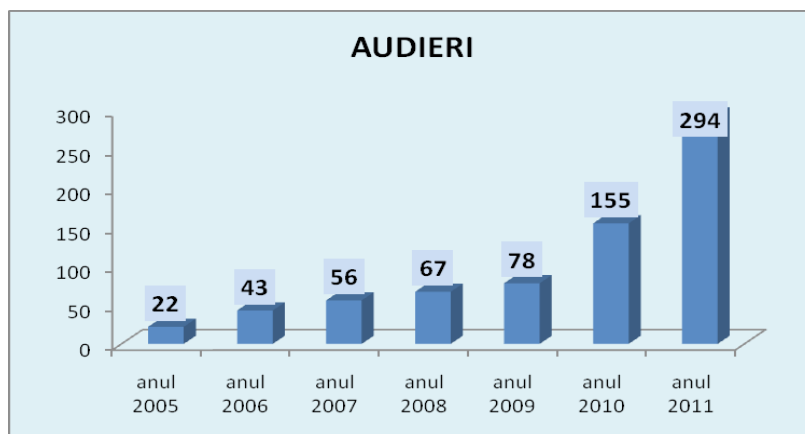

Folosirea tehnologiei moderne și a utilajului tehnic asigură accesul sporit la primirea informației.

Analiza frecvenței vizitelor denotă următoarele: 75% din utilizatori accesează frecvent, 19% - zilnic, iar 6% - rar.

Gradul de satisfacție a utilizatorilor reflectă următoarele: 2012 – 825 audieri

Baza de date MP3 are o mulțime de facilități și avantaje:

- MP3-urile sînt de calitate
- poți intra în posesia melodiei dorite într-un timp foarte scurt
- poți audia albume vechi, care nu se mai găsesc pe piață
- poți selecta doar melodiile dorite
- poți alege artistul după genul muzical sau titlurile melodiilor/albumelor.
- secțiunea MP3 conține o listă cu toate MP3-urile dintr-un gen muzical, și

poți lista MP3-urile aparținând unui artist / album.

Cercetarea vine să aducă rezultatele privind implicarea tehnologiilor informaționale și de comunicare în educația artistică și muzicală. Pe lângă multiplele aspecte pozitive pe care le aduce cu sine, ridică o serie de probleme încă nesoluționate:

- Rolul bibliotecarului se schimbă considerabil față de perioadele anterioare erei digitale;
- Se constată o acută lipsă de cunoaștere în domeniul;
- Lipsa unei tehnici moderne.

Pentru cei care doresc să consulte Baza în sală, s-au amenajat spații speciale echipate cu utilaje audio-video.

Folosirea tehnologiei moderne și a utilajului tehnic trebuie să asigure accesul la primirea informației și materialelor de instruire, să oferim beneficiarilor alternativă în alegerea surselor de informații și mijloace mult mai eficiente, cunoscute în lume, folosite în lucrul informațional și de învățământ.

Bibliografie :

1. **SM ISO 2789:2009. Informare și documentare. Statistici internaționale de bibliotecă.** Ch., 2009. 51 p.
2. **Baza de date Înregistrări Muzicale în format MP3.** Alcăt. E. ȚURCAN, A. MUS-TEAȚĂ. In: Baze de date locale/naționale/internaționale în Bibliotecă: Ghid [on/line]. Bălți, 2011 [citat 23.09.2011]. Disponibil pe Internet: <http://libruniv.usb.md/publicatie/ghiduri/bd.pdf>
3. **Baza de date Înregistrări Muzicale în format MP3: Pașaport.** In: *Biblioteca Științifică: cadru de reglementare*. Ed. a 2-a, rev. și compl. Bălți, 2010, p.153

SECȚIUNEA DEZVOLTAREA COLECȚIILOR ȘI ORGANIZAREA INFORMAȚIILOR

PARTICULARITĂȚILE DE DEZVOLTARE A RESURSELOR INFORMAȚIONALE ÎN 20 DE ANI DE INDEPENDENȚĂ A R. MOLDOVA 1991 – 2011

Elena HARCONIȚA

Snejana ZADAINOVA, bibliotecar serviciul Dezvoltarea Colecțiilor

Abstract: *The collections were and will always remain the essence of any libraries. The quality of the training, scientific research, depends on up-to-date funds and their size in a library, the librarian competitiveness depends of the education of their future trained for the culture and economy of Moldova. The article describes the evolution of Scientific Library collection of the State University „A. Russo” for 20 years, financial investments, donations, year report by type, genre and language of documents.*

Key-words: *books, gifts, budget, purchasing, selection, value, subscribe, weeding.*

Colecțiile constituie temelia funcționării oricărei biblioteci, fără colecții bibliotecă ca instituție socială nu poate să existe.

Colecțiile bibliotecare sînt foarte importante din perspectiva lor informațională și în calitate de resurse materiale. Ele sînt esența bibliotecii ca instituție ce satisface necesitățile de informare ale comunității. Nici o bibliotecă cu un milion de volume nu poate fi rea. Zeci de ani categoria bibliotecii era determinată de volumul colecțiilor ei. Chiar și astăzi, unul din cele mai importante criterii de apreciere a nivelului de organizare a instituției este mărimea colecțiilor ei. Dar cantitatea nu întotdeauna înseamnă și calitate. Specialiștii din domeniul biblioteconomiei susțin că „O colecție mai mică, de înaltă calitate poate fi de mai mult folos decît o colecție formată în bună parte din cărți vechi, deteriorate și depășite, în care titlurile noi se pierd printre publicațiile mediocre. Apelarea la materiale de referințe învechite poate duce la dezinformarea utilizatorilor”. (Biblioteca publică. Liniile directoare IFLA/UNESCO pentru dezvoltare, p.52)

Dezvoltarea colecțiilor bibliotecare fiind un proces continuu, odată început nu se poate opri atîta timp cît există însăși bibliotecă. Constituirea și dezvoltarea colecțiilor este una din cele mai importante activități bibliotecare direct proporționale cu creșterea și diversificarea lor pe diverse suporturi informaționale.

Are oare astăzi dreptate Profesorul Ion Stoica atunci cînd spune că conceptul tradițional de colecție și-a pierdut validitatea? Aproape toate colecțiile universitare sînt astăzi incomplete, discontinui și dezechilibrate.

Într-adevăr, posibilitatea de a achiziționa și a asigura accesul la diverse baze de date și sisteme informaționale a schimbat filosofia bibliotecilor și a permis trecerea de la ideologia de a deține documentele la ideologia de a asigura accesul la ele pînă la suspendarea abonamentelor fizice, dacă ne referim la publicațiile periodice și accesul

la versiunea lor electronică.

Principala preocupare a bibliotecilor este de a satisface nevoile de informare și studiu ale utilizatorilor. Propria colecție trece pe planul doi, obține un rol secundar.

„În societatea informației, susține bibliotecarul Ion Stoica, structurile universitare răspund nevoii de continuitate și schimbare, împreună cu succes aceste două zone fundamentale și contradictorii ale existenței. Organizările informaționale din teritoriul universitar nu pot avea o altă filosofie și alte obiective decât cele ale structurilor paterne, nici la nivelul întregului, nici la nivelul segmentelor”.

Cum oare se respectă acest postulat în procesul de dezvoltare a colecțiilor Bibliotecii universitare de la Bălți?

În anii 50 – 80 ai secolului al XX-lea colecțiile bibliotecilor universitare, la fel ca și ale altor biblioteci din fosta u.r.s.s., erau acumulate, cu precădere, din achiziții. Achizițiile oneroase, din alocațiile bugetare de stat, se desfășurau în mod centralizat, prin Colectorul republican (un fel de depozit), care aduna cărți de la toate editurile și le propunea tuturor instituțiilor bibliotecare. Era un sistem bine gândit, specialiștii din fiecare bibliotecă erau invitați într-o anumită zi, pe rafturile mari așteptau mostre de carte pe care bibliotecarii le cercetau cu atenție și determinau numărul de exemplare pentru achiziție. Prețurile erau stabilite de stat, cartea era ieftină. În anul 1991 – o carte costa în medie circa 40 de bani. Pe această cale bibliotecile cumpărau câte 500 și 1000 de exemplare de fiecare titlu, urmărind asigurarea de 1: 1 pe anumite tipuri și genuri literare. Achizițiile erau foarte bogate, câte 40 – 50 000 de volume per an.

Doar o parte din colecția de cartea rară de pe atunci, la Biblioteca universității din Bălți, o constituiau donațiile oferite de unele biblioteci mari din Rusia. Acestea se păstrează pînă în prezent.

După Declarația de independență a Republicii Moldova (1991), în dezvoltarea colecțiilor bibliotecare intervin schimbări esențiale, în primul rînd legate de proveniența lor și reducerea drastică a mijloacelor financiare. Dispare Colectorul, statul nu mai susține achizițiile bibliotecilor universitare, aceasta devenind prerogativa instituțiilor fondatoare din sursele extrabugetare. Mărimea alocațiilor diferă de la an la an, în dependență de acumulările efectuate și repartizarea lor valorică pe fiecare articol.

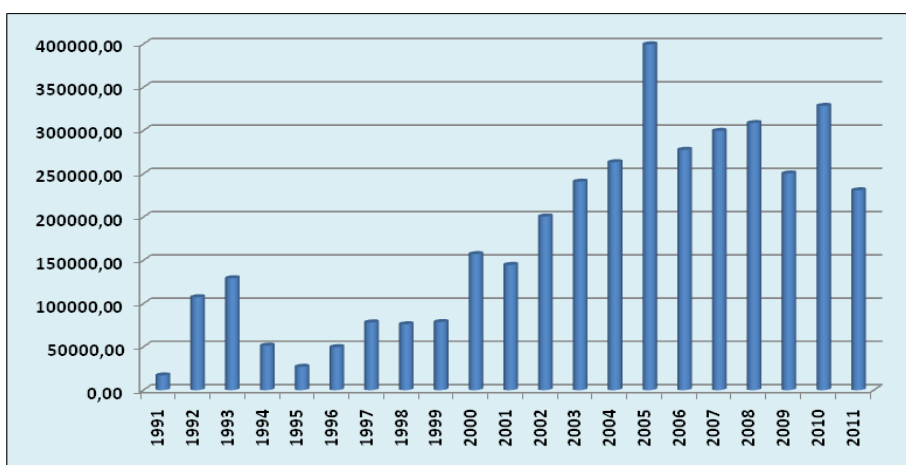
**Fig. 1. Alocații financiare din buget pentru dezvoltarea colecțiilor:
anii 1991 – 2011**

Valoarea	Anii
16 988,75	1991
107 314,2	1992
129 300	1993
51 350,54	1994
26 924	1995
49637	1996
78 222,94	1997
76 136,86	1998
78 647,72	1999
157 159,77	2000
144 714	2001
200 669	2002
240 936	2003
263 413	2004
399 617,81	2005
277 753,92	2006
299 577,34	2007
308 669,03	2008
250 381,81	2009
328 565,55	2010
230 918,49	2011

Pînă în anul 2002, Biblioteca beneficia de un buget variabil: de la 17 000 pînă la 200 000 lei. Cea mai mare alocație financiară a avut loc în anul 2005, cînd au fost achiziționate circa 5 000 de documente. Începînd cu anul 2007 bugetul rămîne aproape acelaș, diferite însă sînt prețurile: de la 57 lei în 2005 la 132 lei în anul 2011 cînd au fost realizate, de fapt, cele mai mici achiziții în istoria Bibliotecii.

Iată de ce cu circa 17 000 lei în anul 1999 au fost cumpărate 34 356 cărți și 691 titluri la publicații periodice, iar în anul 2011 cu 230 918 lei – doar 164 de cărți și 285 titluri abonate.

Fig. 2. Alocații financiare din buget pentru dezvoltarea colecțiilor: anii 1991 – 2011

În acești 20 de ani au fost achiziționate în total 381 368 exemplare în 104 746 titluri documente și abonamente la publicații periodice, în mediu, cîte 3,6 exemplare per titlu.

Fig. 3. Achiziții total din buget: cărți, publicații în serie, materiale AV și documente electronice 1991-2011

Anii	Achiziții
1991	35 101
1992	34 717
1993	3 875
1994	18 565
1995	5 663
1996	2 917
1997	4 058
1998	3 442
1999	2 397
2000	3 064
2001	2 404
2002	2 585
2003	2 236
2004	2 852
2005	4 913
2006	2 878
2007	1 282
2008	1 512
2009	1 189
2010	1 347
2011	453

Fig. 4. Achiziții total din buget: cărți, publicații în serie, materiale AV și documente electronice 1991-2011

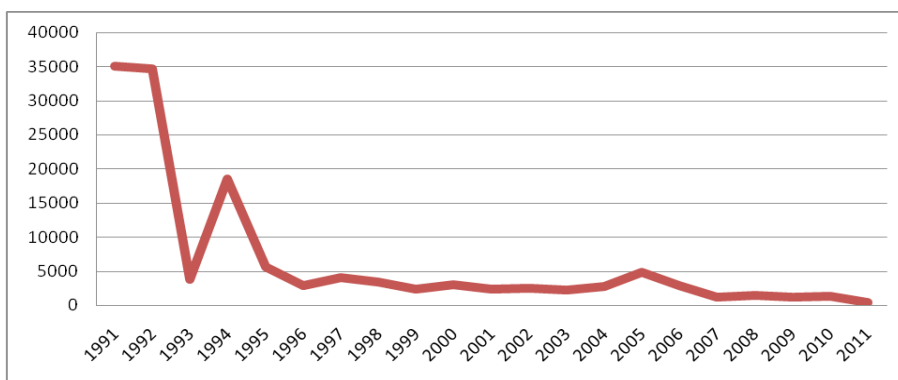
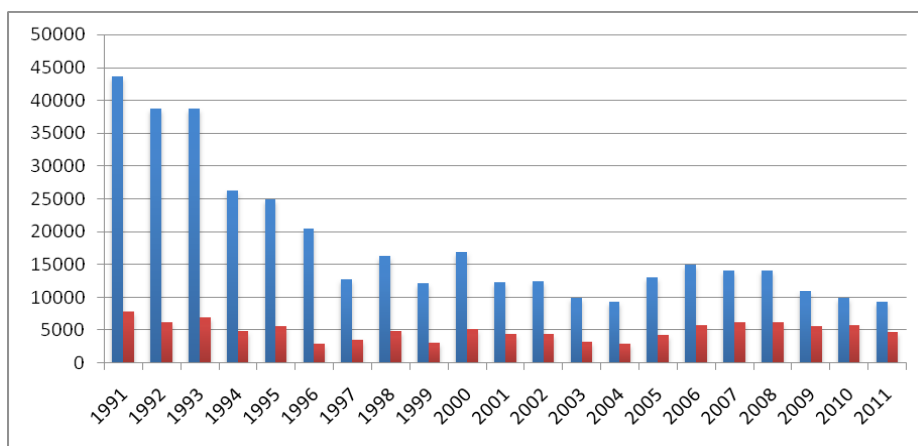

Fig. 5. Achiziții total (titluri și exemplare)

Anii	Achiziții (ex.)	Achiziții (titl.)
1991	43581	7803
1992	38747	6218
1993	38684	6894
1994	26216	4904
1995	24884	5565
1996	20493	2944
1997	12828	3577
1998	16307	4929
1999	12232	3061
2000	16939	5154
2001	12276	4414
2002	12527	4414
2003	9894	3270
2004	9283	2944
2005	13087	4341
2006	15044	5765
2007	14020	6222
2008	14105	6172
2009	10967	5606
2010	9867	5769
2011	9387	4780

Fig. 6. Achiziții total (titluri și exemplare)

Bibliotecile încep să relaționeze direct cu editurile, cu librăriile din R. Moldova și din România, dată fiind necesitatea acută de a achiziționa documente în limba română. La începutul anilor 90 colecția de carte în limba română (grafie latină) constituia doar 5% din fondul total. Foarte reprezentative în vederea unor achiziții selecte și deosebit de valoroase au fost parteneriatele cu librăria JUNIMEA, HUMANITAS, EUROLIBRIS, librăriile universității „A. I. Cuza”, Universității Tehnice „Gh. Asachi”, Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară „Ion Ionescu de la Brad”, Iași, de unde se cumpărau cărți la prețuri avantajoase, în mod direct, fără intermediari.

Cele mai mari achiziții de carte românească sînt constatate în anul 1993 – 30 692 exemplare. Timp de 20 de ani au fost procurate 232 508 documente în limba română, grafie latină, ceea ce formează 63 % din toate achizițiile în acești 20 de ani. Astfel, în anul 2011 cărțile în limba română constituie 24% din colecția integrală.

Colecția în limbile străine se completează cu precădere din donații, deaceia înregistrările anuale sînt foarte variate – în total 58 159 u. m. ori 10,05%. Documentele în limbile minorităților naționale, unde prevalează, de fapt limba rusă, au fost achiziționate în proporție de 24,4% ori 89 772 exemplare.

Fig. 7. **Achiziții per limbi: anii 1991 – 2011**

În lb. str.	În lb. minor. naț.	În limba română	Anii
1527	24 460	17594	1991
2307	13 086	23354	1992
3151	4 845	130692	1993
4010	3800	18406	1994
4541	2418	17925	1995
3895	2 188	15268	1996
1552	2 000	9276	1997
3430	2 548	10329	1998
1864	1639	8938	1999
3493	3605	9841	2000
330	3364	6837	2001
3342	2944	6238	2002
1444	2610	5840	2003
2074	2192	4765	2004
1977	2671	8439	2005
4931	3684	6429	2006
3712	2651	7657	2007
4236	2578	7291	2008
1984	1970	7013	2009
1602	2792	5473	2010
2757	1727	4903	2011

Fig. 8. Achiziții per limbi : anii 1991 – 2011

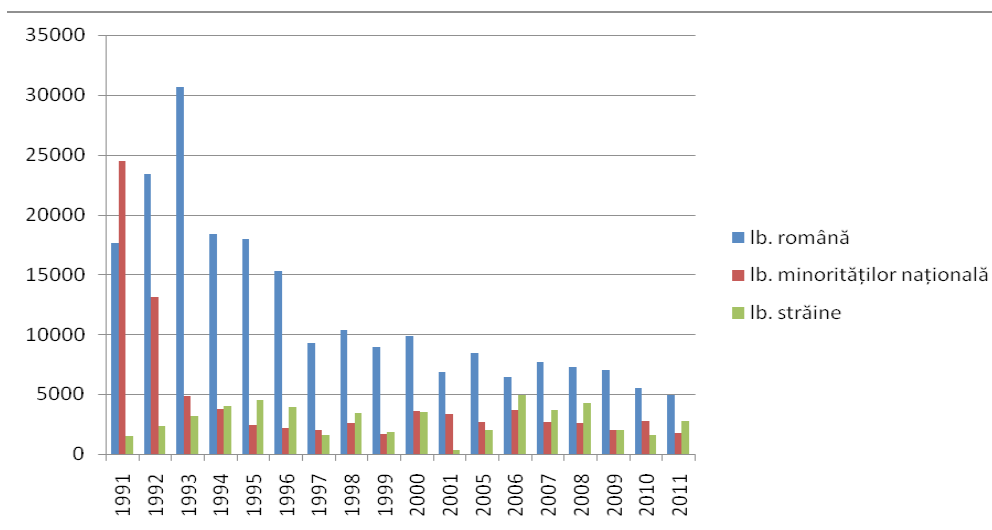
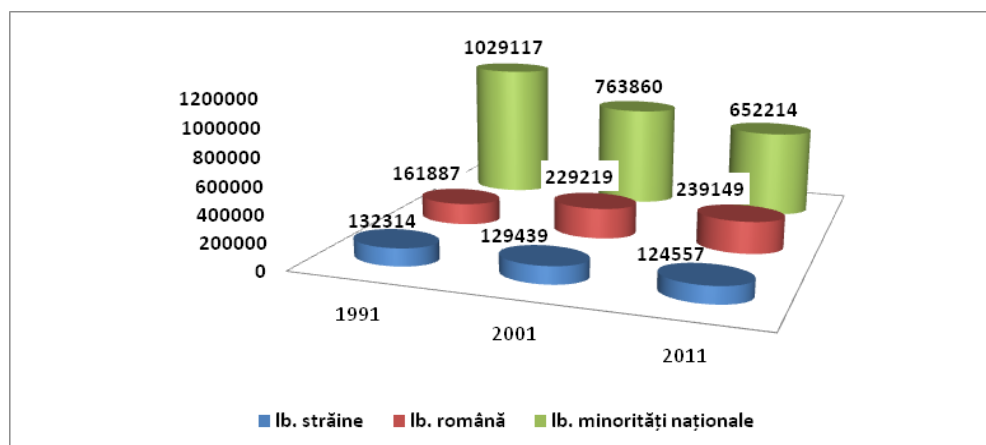

Fig. 9. Existent colecții total pe limbi 1991; 2001; 2011

Am subliniat mai devreme că calitatea colecțiilor bibliotecare este apreciată după relevanța acestora necesităților de studiu și cercetare științifică, după numărul de utilizatori și circulația documentelor într-o bibliotecă. În acest context o deosebită importanță îl are procesul de selecție. Selecția documentelor pentru achiziție se face, în primul rând, conform profilului de completare, fiind luate în calcul necesitățile de studiu ale studenților, cadrelor didactice, de continuitate a colecțiilor, de valoare a autorilor ș.a. Dacă înainte se lucra mai mult cu planurile tematice ale editurilor, în anii 2000 selecția preventivă a titlurilor se face din listele propuse de furnizori (cărți din România și Rusia), a librăriilor, din magazinele on-line, de pe site-urile

celor mai prestigioase edituri, din publicațiile Bibliografiei Naționale a Moldovei și a celei din România. Apar noile condiții de achiziții – concursuri ori licitații, în dependență de suma planificată pentru dezvoltarea colecțiilor. Anterior se organizau câteva concursuri pe an, astfel se reușea întocmirea unor comenzi mai complexe, în vizorul completatorului nimereau mai multe publicații noi, acum aria acestora s-a micșorat. Chiar dacă în oferta Bibliotecii sînt incluse mai multe titluri de ultimă apariție, comanda nu întotdeauna poate fi satisfăcută, dată fiind distanța prea mare de timp de la colectarea datelor și întocmirea comenzii pînă la achiziția propriu-zisă. Dependența bibliotecilor de aceste condiții și birocrațismul lor, încalcă ritmicitatea achizițiilor – una din cele mai importante cerințe în achiziția de documente.

Într-o astfel de manieră a dezvoltării colecțiilor bibliotecare nu se mai pretinde la plenitudine - o categorie calitativă de coraport a fluxului documentar ce indică la disponibilitatea documentului din momentul selecției pînă la integrarea lui în circuitul info-documentar. Nu este posibilă crearea unor colecții optimale ori superflue, ci doar a celor cu diverse lacune, insuficientă ca varietate de titluri și număr de exemplare. Elocvente în acest sens sînt rezultatele studiilor bibliometrice din anul 2011, care au constatat lacune considerabile în dezvoltarea unor segmente importante de colecții.

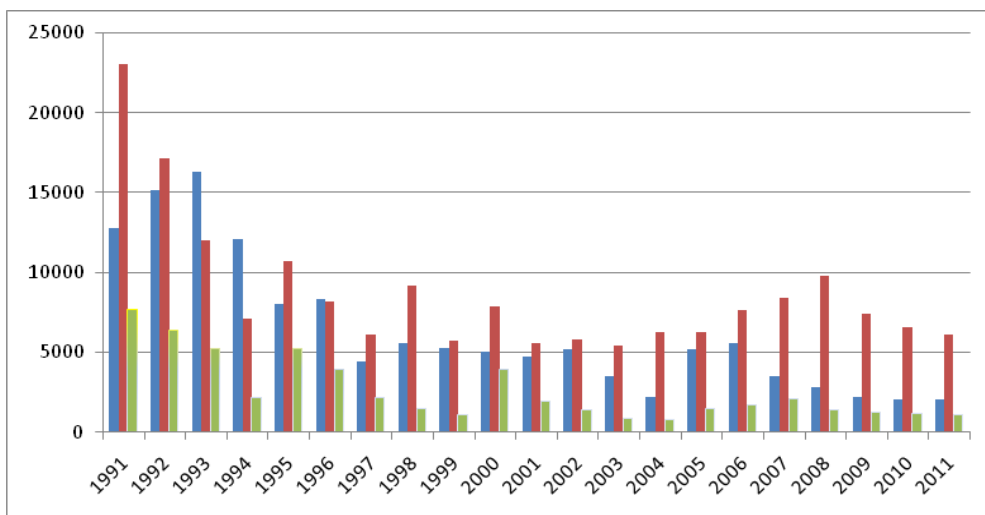
Conform tipurilor de documente, în acești ani, colecției bibliotecare s-au adăugat 178 414 ex. – documente științifice – 46 %; 137 078 ex.- documente didactice – 36 %; beletristică – 55 229 ex. - 14,5%.

Cei mai bogați ani pentru cărțile științifice și didactice au fost 1991-1995.

Fig. 10. Achiziții documente științifice, manuale, beletristică

Beletristică	Științifică	Didactica	Anii
7720	23051	12810	1991
6415	17151	15176	1992
5265	12011	16324	1993
2212	7140	12138	1994
5275	10717	8076	1995
3954	8205	8334	1996
2196	6159	4473	1997
1487	9225	5595	1998
1163	5786	5283	1999
3989	7862	5088	2000
1972	5580	4724	2001
1464	5861	5186	2002
906	5473	3515	2003
814	6268	2201	2004
1526	6311	5250	2005
1725	7695	5624	2006
2120	8398	3502	2007
1425	9843	2837	2008
1269	7448	2250	2009
1186	2058	6623	2010
1146	6172	2069	2011

Fig. 11. Achiziții documente științifice, manuale, beletristică

Tabelele și diagramele prezentate indică scăderea considerabilă a achizițiilor one-roase de documente, în ultimii 20 de ani. Achizițiile anuale totale per utilizator s-au redus de la 4,32 la 0,95 unități, ceea ce pentru o bibliotecă de învățământ este foarte puțin. Normele IFLA de o creștere anuală de 0,3 u.m. per utilizator se referă la bibliotecile publice.

Fig. 12. Achiziții per utilizator

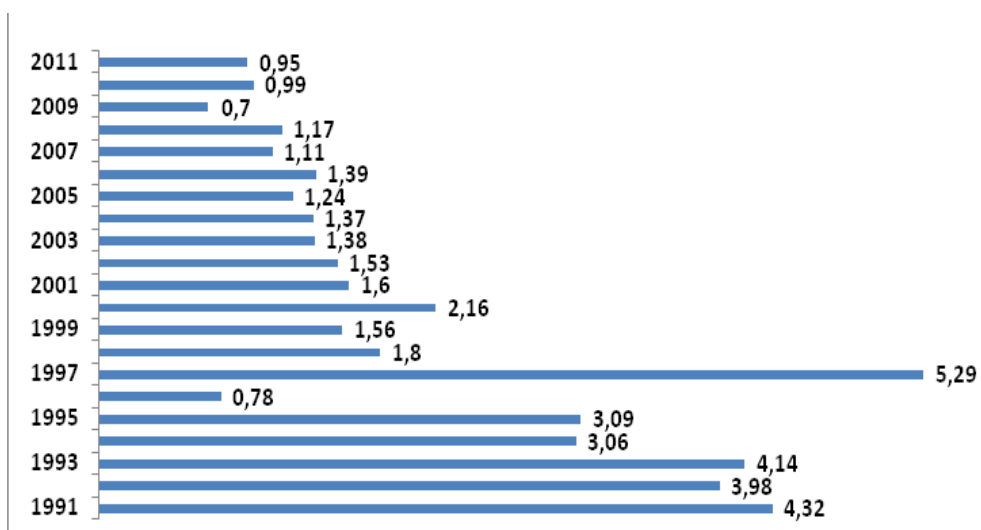
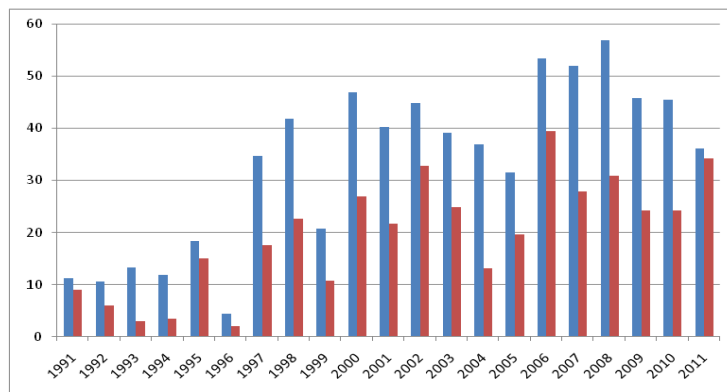

Fig. 13. Cheltuieli per utilizator total/donații

Anii	Cheltuieli total	Din ele donații
1991	11,23	9,09
1992	10,64	5,97
1993	13,30	3,06
1994	11,90	3,57
1995	18,41	15,06
1996	4,48	2,10
1997	34,69	17,58
1998	41,91	22,75
1999	20,80	10,74
2000	47,03	26,91
2001	40,25	21,82
2002	44,98	32,78
2003	39,17	24,87
2004	36,95	13,15
2005	31,56	19,70
2006	53,53	39,53
2007	52,00	28,00
2008	57,00	31,00
2009	45,86	24,25
2010	45,50	24,25
2011	36,23	34,22

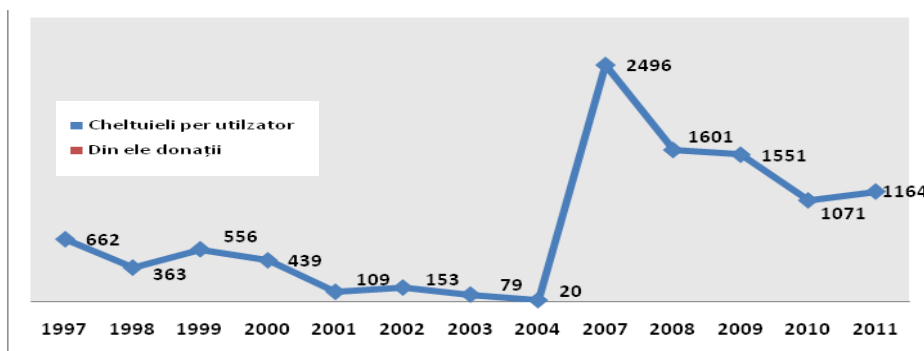
Fig. 14. Cheltuieli per utilizator total/donații

Cele mai mari cheltuieli per utilizator au avut loc în anul 2008, 54% fiind acoperite din donații. În anul 2006 au fost constatate cele mai mari investiții din donații per utilizator.

Rapoartele oficiale ale Bibliotecii (statistice și text) conțin date integrale privind achizițiile de documente din acești ani, inclusiv donațiile, schimbul interbibliotecar național și internațional (pe care, la fel, le considerăm donații, deoarece nu există un coraport echitabil dintre ceea ce expedim și ceea ce primim), proiectele de investiții, proiectele de cercetare ale universitarilor, depozitul legal. Conform Hotărârii Guvernului R. Moldova nr. 610 din 2 iulie 1997 Anexa nr. 2 Depozitul legal de publicații, Biblioteca Universității de Stat „A. Russo” din Bălți devine beneficiar de depozit legal .

Fig. 15. Depozit Legal :1997 -2011

7 ani din cei 20 nu am beneficiat de exemplarul DL, iar în acei 13 ani am primit 10 268 u.m. în valoare de 325 153 lei ori doar 3 % din toate achizițiile, 3 % foarte importante – pe această cale a fost completată colecția națională de documente din Biblioteca universității.

În 20 de ani utilizatorii bibliotecii au primit 210 695 volume din donații în valoare de 4 016 945 lei. Ele au format 55 % din toate achizițiile; valoarea lor depășind de circa 3 ori valoarea achizițiilor oneroase : 4 016 945 lei și 1 448 298 lei.

Fig. 16. Donații (exemplare)

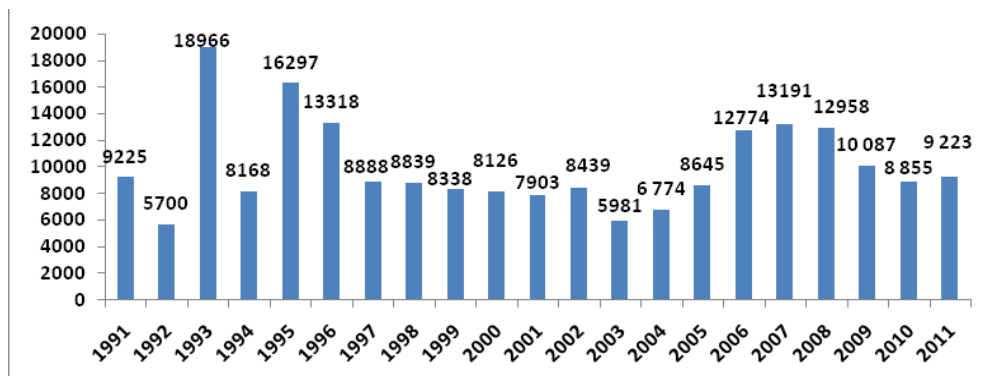
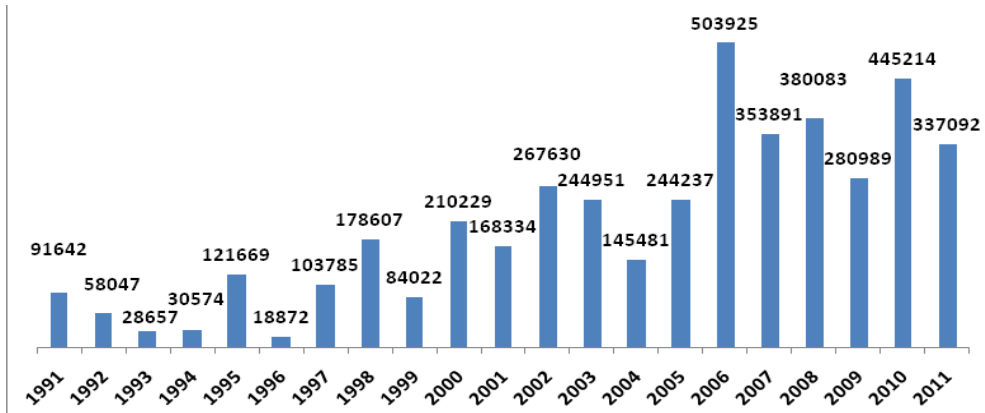

Fig. 17. Valoarea donațiilor

Abonarea la publicațiile periodice, la fel, a fost pasibilă unor modificări esențiale, factorul principal fiind lipsa resurselor financiare, bugete tot mai austere, prețurile periodicelor tot mai mari. De la 691 titluri în anul 1991, s-a ajuns la 285 titluri abonate în anul 2011.

Serviciul de Dezvoltarea a colecțiilor, anterior numit Serviciu de completare și Evidență, a fost creat acum 50 de ani, având competențele și responsabilitățile inerente de respectare a principiilor specifice de achiziționare a documentelor pe diverse suporturi informaționale, care să răspundă pe deplin curriculumului universitar și să reflecte interesele de studiu și de cercetare ale studenților și cadrelor didactice universitare.

Cu regret, noi nu am putea aprecia achizițiile anuale după indicii pe care le utilizează mai multe biblioteci din lume: achiziții anuale în proporție de X % din tot ceea ce se editează în Republică; X % din toate titlurile ce sînt incluse în catalogul Poștei Moldovei.

Dacă vom considera că tot ce s-a achiziționat în ultimii 20 de ani a fost și editat (doar presupunem, fiindcă aici, cu siguranță, au încăput cărți din anii precedenți) în acești ani, atunci putem afirma că 31% (alte biblioteci indică 50%) din toată colecția o constituie documentele de la finele secolului XX și începutul Mileniului 3. Cu alte cuvinte, în 20 de ani colecția Bibliotecii a fost actualizată doar 25 -30 la sută.

Reformarea colecțiilor, inițiată în anii 90 ai secolului trecut, a inclus nu numai o schimbare strategică a procesului de achiziție, dar și eliminarea masivă a cărților în grafie chirilică, a lucrărilor clasice marxism – leninismului în corespondere cu Ordinul nr. 86 din 18.04.1991 al Ministerului Culturii și Cultelor *Cu privire la reorganizarea completării fondurilor și excluderea publicațiilor superflue, depășite moral, nesolicitate de cititori și care nu țin de profilul de activitate al bibliotecilor publice.*

Astfel în anii 1992-1993 au avut loc cele mai mari eliminări din colecțiile bib-

liotecilor din Republica Moldova, inclusiv din Biblioteca universităţii: 106 653 și respectiv 114 914 exemplare.

În total, timp de 20 de ani, au fost eliminate 702 951 de volume. Printre ele, foarte multe manuale, programe, publicații periodice ce nu fac parte din patrimoniul destinat păstrării permanente.

Fig. 18. Eliminarea documentelor depășite moral, fizic și superflue: 1991 – 2011

Anii	Eliminat	% din col.
1991	71204	5,3
1992	106653	8,1
1993	114914	9,3
1994	39283	3,4
1995	34313	3
1996	16579	1,5
1997	7383	0,6
1998	1353	0,1
1999	18674	1,5
2000	38633	3,3
2001	29158	2,5
2002	27204	2,4
2003	52222	4,9
2004	36069	3,4
2005	28820	2,8
2006	20259	1,3
2007	20951	1,5
2008	8916	0,6
2009	15822	1,4
2010	5590	0,57
2011	8951	0,88

Fig. 19. Eliminarea documentelor depășite moral, fizic și superflue : 1991 – 2011

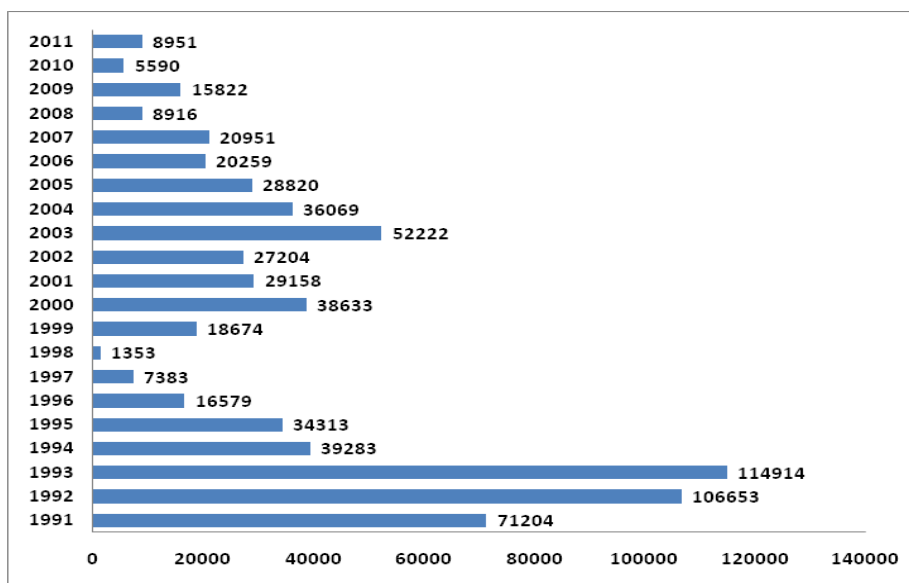
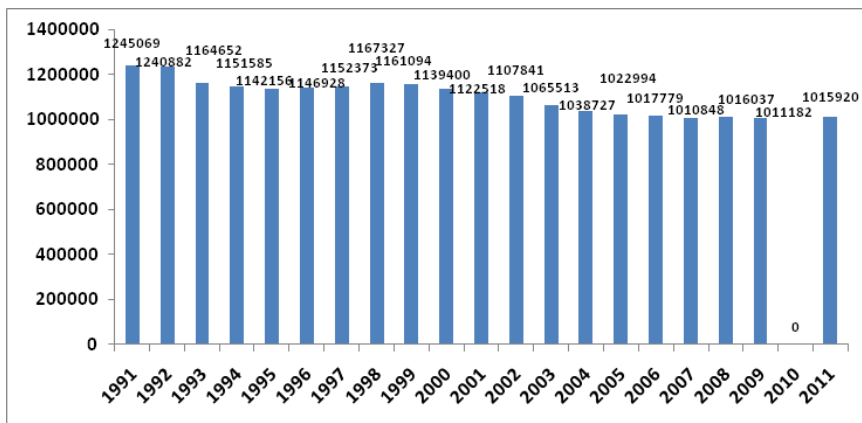
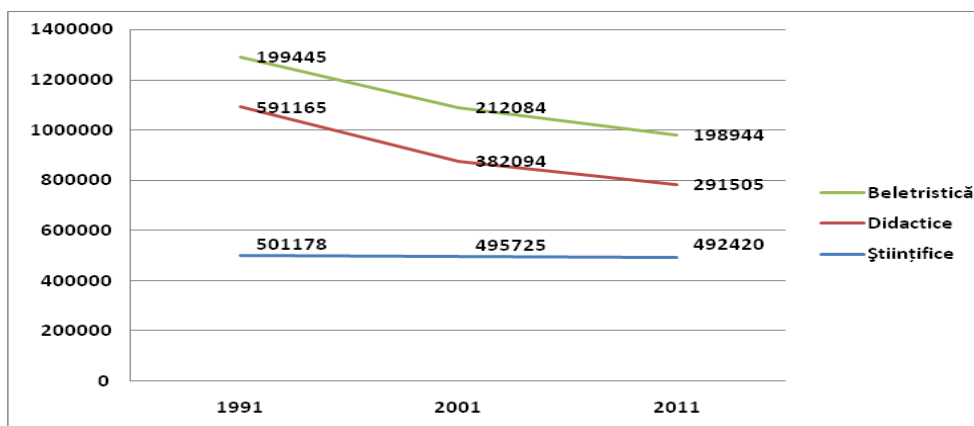

Fig. 20. Colecția totală per ani

De la 1 245 069 u. m. în anul 1991 colecția Bibliotecii a crescut în 20 de ani cu 381 368 u. m. în 104 746 titluri, eliminând 702 951 u. m. , aproape de 2 ori mai mult, astfel ca în anul 2011 să gestioneze 1 015 920 de documente.

Fig. 20. Structura colecției după tipul de documente

Astăzi colecțiile speciale formate din materiale AV numără 2 162 u.m.: primele CD-uri și DVD –uri au fost înregistrate în anul 2001, de atunci s-au adunat 1 427 de unități, ceea ce constituie 0,4 % din toată colecția, considerăm însă, că numărul acestora trebuie să crească, în primul rând din contul publicațiilor periodice, cărților electronice ș.a. Trebuie schimbat coraportul fondului după limbi, accentul trebuie plasat și în continuare pe documentele în limba română, eliminând publicațiile depășite moral și fizic în toate limbile. Este bine să se revină la ritmicitatea firească a achizițiilor și la selectarea de-vizu a documentelor.

Recunoaștem, că Profesorul Ion Stoica are dreptate atunci când vorbește despre situația de azi a colecțiilor bibliotecare, sperăm, însă, că vor veni vremuri mai bune pentru colecțiile bibliotecare unde se păstrează pînă în prezent istoria civilizației

umane: de la tăblițele de lut și manuscrisele pe papirus pînă la excelentele creații poligrafice din zilele noastre. În concurența dintre documentele tradiționale și electronice, primele le depășesc pe celelalte deoarece oamenii au înțeles deja avantajul și dezavantajul lecturii pe ecran. Studiile sociologice demonstrează opțiunea omenirii de a accesa informația științifică, cu precădere, de pe ecran, dar de a face instruire și de a avea plăcerea lecturii de loasir totuși dintr-o carte tipărită.

Referințe:

1. *Biblioteca Științifică. Raport de activitate 1991-2011*. Univ. de Stat „Alec Russo”, Bibl. Șt., Centrul Managerial, coord. : E. HARCONIȚA (red.), red. : L. MIHALUȚA, E. STRATAN, design/copertă/machetare : S. CIOBANU, tehored. Natalia CULICOV. Bălți, 1991-2011
2. *Biblioteca publică : Linii directoare IFLA/UNESCO pentru dezvoltare*. Ch. : Epigraf S.R.L., 2007, p. 51
3. STOICA, Ion. *Bibliotecile Universitară și dezvoltarea colecțiilor de documente în societatea informației* [online] [accesat 2. 10. 2012]. Disponibil: <http://www.lisr.ro/4-5-stoica.pdf>

DEPOZIT OBLIGATORIU UNIVERSITARIA – FOND INTANGIBIL AL PATRIMONIULUI UNVERSITAR

Elena CRISTIAN, șef serviciul Organizarea și Conservarea Colecțiilor
Svetlana CECAN, bibliotecar serviciul Organizarea și Conservarea Colecțiilor

Abstract: *In this article is motivated thesis of a theoretical methodology of organization and development of the Obligatory Deposit collection at Balti University Library. The collection's theme reflects all aspects relating to the process of study and scientific research. The collection brings together teachers, librarians, students publications, which reflect the scientific and pedagogical potential of university.*

Key-words: *obligatory deposit Universitaria, library collection, scientific research, heritage, academic researchers, documentation, exhibitions, digital library.*

Depozitul Obligatoriu Universitaria reprezintă o colecție constituită din documente-le editate de cadrele didactice, studenții și bibliotecarii Universității de Stat „Alec Russo”.

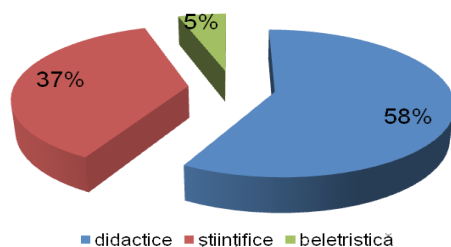
Principalul scop în constituirea acestei colecții este de a valorifica și promova patrimoniul științific universitar, de a facilita accesul utilizatorilor actuali/potențiali la colecție, de a prezenta rolul bibliotecii în constituirea și conservarea patrimoniului intelectual creat. Colecția pune în valoare patrimoniul intelectual, realizat de către profesori și bibliotecari începând cu anul 1952 până în prezent. Colecția a fost creată pentru a veni în sprijinul tuturor celor interesați de evenimentele și oamenii care au participat la dezvoltarea cercetărilor științifice sau au influențat schimbările din societate la diferite etape de dezvoltare.

În DOU se adună documentele, articolele din diverse publicații în serie semnate de autori universitari, editate atât în Moldova cât și în alte țări.

În cele ce urmează ne-am propus să studiem și să analizăm organizarea și dezvoltarea colecției DOU la Biblioteca universitară bălțeană.

Colecția DOU cuprinde **1 968** titluri în **1 968** exemplare. Am constatat că tematica colecției reflectă toate domeniile și aspectele referitoare la procesul de studiu și cercetare științifică universitară.

Conform genului de documente colecția se prezintă în felul următor: documente didactice – 1140 ex. (58%); științifice – 725 ex. (37%); beletristică – 103 ex. (5 %).

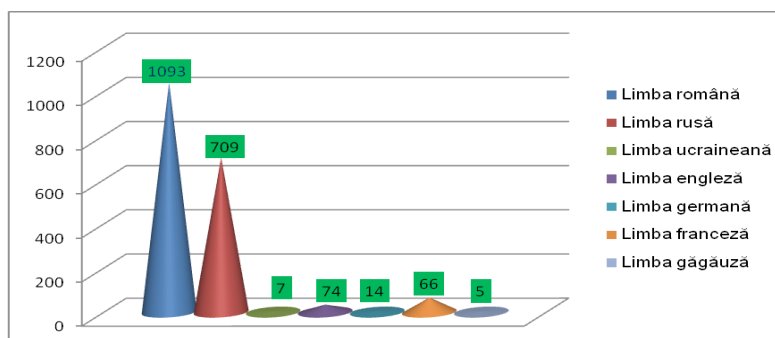

Componența fondului după tipul de documente este diversă: monografii, studii, cataloage, enciclopedii, dicționare, teze de doctorat, cursuri universitare, manuale (curriculum, ghiduri, materiale didactice, culegeri de execuții, teste) texte literare, programe didactice, broșuri, periodice, articole în culegeri și seriale (anale, anuare, buletine, reviste, materiale ale conferințelor).

În funcție de **domeniul științific** evidențiem:

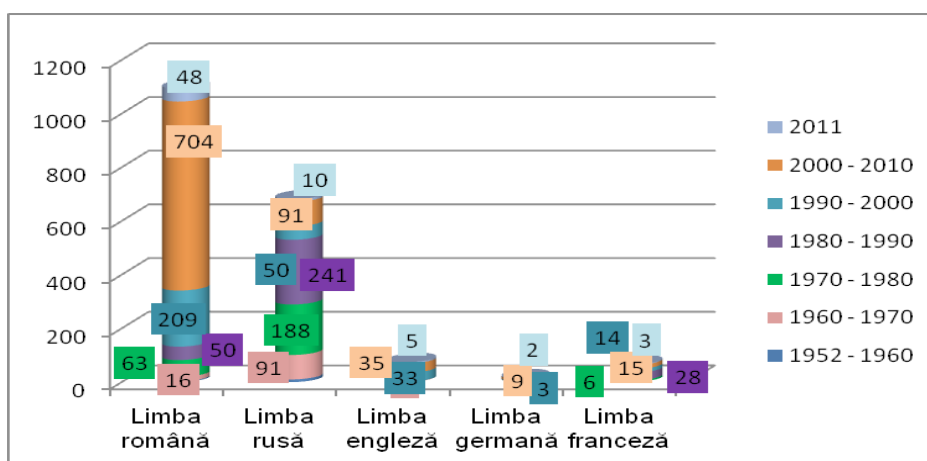
01 Generalități	67
02 Biblioteconomie. Bibliografie	415
1/2 Filosofie. Religie	18
159.9 Psihologie	24
3/32 Științe sociale	38
33/65 Economie. Management	49
34 Drept	90
37 Educație. Învățământ	395
5/63 Științe exacte, naturale	311
7 Artă, muzică	61
80 Limbă. Lingvistică	316
82 Literatură	152
91 Geografie	13
93 Istorie	19

Situația colecției după **criteriul lingvistic** este:

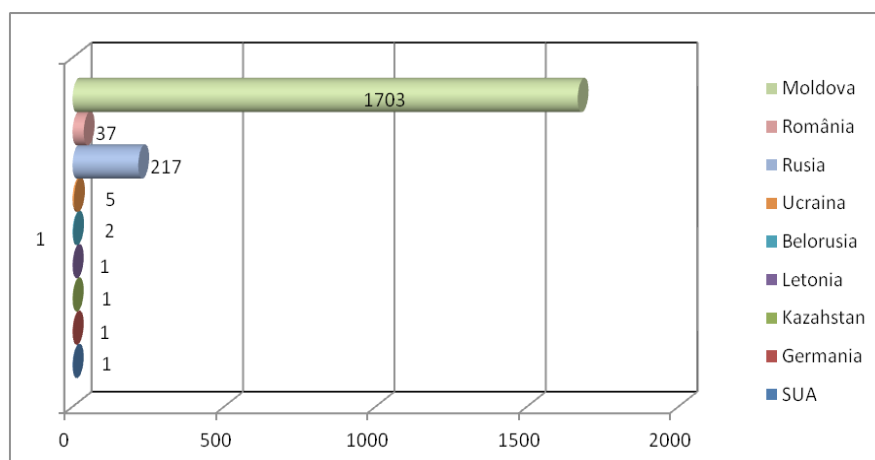

Număr de exemplare per ani de ediție:

Anii	În limba română	În limba rusă	În limba engleză	În limba germană	În limba franceză
1952 - 1960	3	10			
1960 - 1970	16	101	1		
1970 - 1980	63	223			6
1980 - 1990	50	224			28
1990 - 2000	209	50	33	3	14
2000 - 2010	704	91	35	9	16
2011	48	10	5	2	3

Geografia editoriaală:

Rata de circulație a colecției DOU în ultimii 3 ani

2011	0,75
2010	0,71
2009	0,67

Alcătuiind acest fond, în care așezăm pentru păstrare lucrări într-un singur exemplar, (celelalte fiind păstrate în alte colecții) avem posibilitatea de a oferi utilizatorilor informația deplină despre rezultatele cercetărilor și activităților didactico-științifice din Universitatea bălțeană, anii 1952 - 2012. Aici se află primele lucrări ale tinerilor profesori, de altă dată, ale Institutului Pedagogic, pedagogi care au pus bazele cercetării și au înfiripat germenul studiului aprofundat, devenit în prezent o tradiție iminentă: **Silviu Berejan, Valentin Belousov, Ion Borșevici, Ion Ciornii, Boris Coroliuc, Vladimir Evtuşenco, Haim Gleibman, Mircea Ioniță, Albert Mețler, Valeriu Senic**, etc. Necesitatea studiului este oglindită în lucrările cercetătorilor - model și călăuză a tinerei generații: **Nicolae Filip, Victor Mighirin, Larisa Bortă, Eliza Botezatu, Venedict Papandopolo, Elena Belinschi, Gheorghe Plămădeală, Ion Manoli, Mihai Rumleanski, Valeriu Cabac**, etc.

Colecția reunește lucrările actualilor profesori, cercetători universitari, care reflectă potențialul științifico-didactic universitar: **Gheorghe Popa, Mihai Șlehtițchi, Maria Șlehtițchi, Nicolae Leahu, Maria Abramciuc, Lora Aladina, Vladimir Babii, Valeriu Capcelea, Elena Zolotariov, Tatiana Suzanscaia, Maria Tunițaia, Silvia Briceag, Pavel Topala, Boris Boincean, Ion Gagim, Iulius Popa, Elena Dragan, Anatol Moraru, Gheorghe Calamanciuc, Zinaida Tărăță**, etc.

Generația tânără de profesori, ține pasul cu evoluția schimbărilor din societate. Lucrările lor incluse în colecția DOU se adresează studenților și celor interesați de a cunoaște și a cerceta: **Valentina Prițcan, Veaceslav Pânzari, Alla Sainenco, Angela Coșciuc, Elena Varzari, Diana Vrabie, Lilia Pădureac, Liliana Bejenaru, Anolie Faigher, Mihail Popa, Eduard Boișteanu, Vitalie Rusu, Ecaterina Neculcea, Lidia Alexanchin, Lucian Jitaru, Ion Dănoi, Elena Botnari, Stanislav Stadnic**, etc.

Colecția DOU pune la dispoziția utilizatorilor, de azi și de mâine, literatură de specialitate semnată de **cadrele bibliotecare**, în așa mod se demonstrează activitatea Bibliotecii Științifice, începând cu anul 1961, prin 415 documente publicate de autorii/alcătuitoarii: **Faina Tlehuți, Elena Harconița, Elena Scurtu, Maria Fotescu, Ella Gorodnaia, Chilea Soroțcaia, Lina Mihaluța, Elena Stratan, Ana Nagherneac, Natalia Culicov, Ludmila Raileanu**, etc.

Un loc deosebit în colecția DOU îl au **analele** - publicații în care sînt înregistrate cele mai importante studii desfășurate în Universitate din an în an. Colecția reunește peste 60 de anale în care sînt reflectate rezultatele cercetărilor științifice realizate de colectivele didactico-științifice ale diverselor Facultăți: *Ученые записки. Вып. 1. (Физико-математический)*, 1958; *Ученые записки. Вып. 2. (Филологический)*, 1959; *Ученые записки. Вып. 3. (Исторический)*, 1958; *Материалы научно-тео-*

ретической конференции студентов, 1962; Analele științifice ale Universității „Alec Russo” din Bălți: Ser. nouă: Ed. spec. Omagiu profesorului I. Ciornâi la 70 de ani. T. 19. Filologie. Bălți, 1998; Analele științifice ale Universității „Alec Russo” din Bălți: Ser. nouă: Ed. spec. Consacrată jubileului de 50 ani ai Universității „Alec Russo”. s. Matematică, Fizică, Tehnică. Bălți, 1995.

Cele mai vechi anale sînt din anul 1954, în care s-au publicat profesorii de la Bălți: Известия Крымского Педагогического Института имени М. В. Фрунзе: том. 19. Кафедра русского языка. Симферополь, 1954. - 393 p. Este publicată cercetarea științifică a profesorului Mighirin B. N. „Разные виды трансформации придаточного и главного предложений в русском языке”, într-un volum de 112 pagini.

Rezultatele cercetărilor universitarilor de la Bălți sînt înalt apreciate în țara și străinătate. Colecția DOU reunește peste **40 de titluri de reviste** care acoperă toate aspectele ce țin de activitatea de cercetare științifică: Artă și educație artistică. Revistă de cultură, știință și practică educațională; Fizică și Tehnică; Procese, modele, experimente; Limbaj și context; Glotodidactică; NRF - Noua Revistă Filologică; Crenguța; Confluente bibliologice; Nistru; Semn; Revista tehnocopia; Sud - Est; Волга; Дружба народов; Кодры; Москва; Русский язык в школе; Филологические науки, etc.

Conferințele vizează fundamentarea teoretică și argumentarea practică a dezvoltării creativității, stimularea și avansarea la un nivel calitativ nou a competențelor de inovație didactico-metodică a cadrului didactic, cu implementarea eficientă a produselor creativ-inovative în procesul educațional actual. În acest context menționăm că Universitatea de Stat „Alec Russo” organizează conferințe instituționale, naționale și internaționale, precum și elaborează materialele acestor conferințe:

- ▶ Aspecte psihosociopedagogice ale procesului educațional: tradiții, valori, perspective: Materialele Conf. Șt. – Practice Intern. consacrate jubileului de 50 de ani de la fondarea Fac. de Pedagogie, Psihologie și Asistență socială, Bălți, 27 mai 2011. - Bălți, 2011.
- ▶ Abordarea prin competențe a formării universitare: Probleme, soluții, perspective: Materialele Conf. Șt. Intern. consacrate aniversării a 65-a de la fondarea Univ. de Stat „Alec Russo” din Bălți, 8 oct. 2010. - Bălți, 2011.
- ▶ Premisele dezvoltării economiei naționale în contextul crizei economice: Materialele Conf. Șt. Intern., 28-29 mai 2010. – Bălți, 2010.
- ▶ Proprietățile fizice ale substanțelor în diverse stări: Tezele comunic. la Conf. Șt. Intern., 9-10 oct. 2009. – Bălți, 2009.
- ▶ Strategii actuale în lingvistică, glotodidactică și știința literară: Colocviul Șt. Intern. organizat cu ocazia a 55-a aniversare a Facultății de Lb. Și Lit. Străine, ed. a 2-a, Bălți, 30 oct. 2009. – Bălți, 2009.
- ▶ Declarația Universală a Drepturilor Omului – pilon în protecția juridică a drepturilor și libertăților fundamentale în decurs de 60 ani: Conf. Șt. Intern., 11 dec. 2008. – Bălți, 2009.
- ▶ Un lingvist pentru secolu XXI: Materialele ale Colocviului Intern. „filologia

sec. XXI” organizat cu prilejul a 80 de ani din ziua nașterii Prof. Eugeniu Coșeriu (Bălți, 18 – 19 mai 2001). Ch. : Știința, 2002.

Deținem în fond și alte materiale ale **conferințelor științifice** ca:

- ▶ Materialele conferințelor științifice a studenților. 2007; 2010; 2011
- ▶ Materialele conferințelor Naționale – consacrate diferitor aniversări. 2002; 2006; 2007
- ▶ Materialele conferințelor științifico-practice Republicane. 1990; 2002; 2009
- ▶ Materialele conferințelor științifico-practice Internaționale. 2002; 2009; 2010; 2011

Astăzi ca niciodată se atribue o importanță **deosebită parteneriatului dintre cadrul didactic creativ și studentul creativ** care să asigure formarea unui specialist de calitate, precum și a unui membru cu competențe moral-volitive, comunicative și acționale al societății contemporane în plină reformare și rapidă dezvoltare.

Implicarea studenților în activitatea de cercetare științifică și creație a devenit de ani de zile o realitate care întregește imaginea procesului de învățămînt, conferindu-i o mai pregnantă rigoare și performanță, trezind în sufletul studenților pasiunea pentru știință și gândire. În colecția DOU deținem **materialele conferințelor științifice ale studenților** ca:

- ▶ Experiența de cercetare – componentă indispensabilă a formării de specialitate: Materialele conferinței științifice a studenților, 31 oct. 2007, ed. a 3-a Vol.1, Vol.2. – Bălți : Presa universitară bălțeană, 2007.
- ▶ Experiența de cercetare – componentă indispensabilă a formării de specialitate: Materialele conf. Șt. a studenților și masteranzilor, 4 – 5 noiem. 2009, ed. a 5-a, –Bălți : Presa universitară bălțeană, 2010.
- ▶ Interuniversitaria: Materialele Colocviului Șt. Studentesc, consacrat aniversării a 65-a de la fondarea Univ. de Stat „Alec Russo” din Bălți, 29 oct. 2010, ed. a 6-a Vol.1, Vol.2. – Bălți : Presa universitară bălțeană, 2011.

Colecția DOU este popularizată prin organizarea expozițiilor: „**Contribuțiile Științifico-Didactice ale cadrelor universitare**”, prezentă pe parcursul anului în cadrul serviciului Documentare Informare Bibliografică, în scopul sensibilizării utilizatorilor și promovării noilor achiziții ale bibliotecii.

Pe pagina web: <http://libruniv.usb.md>, este expusă expoziția tematică „**Contribuții Științifice ale corpului didactic și ale bibliotecarilor**”, către aniversarea de 65 de ani a Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

De asemenea, publicațiile profesorilor sînt prezentate la Lansările de Carte, Întîlniri cu autorii, promovate în incinta Bibliotecii, în mod sărbătoresc.

În cadrul activităților științifico-culturale, Zilele Universității și a Bibliotecii, expoziția anuală: „**Contribuții Științifice ale Metropolei Universitare din Nordul Moldovei**”.

Expoziții tematice în sălile de lectură, care conțin documentele cadrelor didactice conform domeniilor științifice de activitate: „Tezaur Prețios al Facultății de Filologie”; „Realizări științifice ale profesorilor Facultății de Drept și Economie” ; „Contribuții științifice ale profesorilor de la Facultatea Limbi și Literaturi Străine”; „Torent de inimi trudoare (lucrările profesorilor de la Facultățile: Științe Reale, Științe ale naturii și Agroecologie, Psihologie și Asistență Socială)”; „Aportul Științific al profesorilor de la Științe ale Educației și Artă”.

Produsul științific al cadrelor didactice și a bibliotecarilor de la Universitatea din Bălți este prezentat și în cataloagele internaționale: **Biblioteca deschisă Open Library; Calameo.**

Conținutul fondului este pus în valoare și în **Biblioteca Digitală**, publicațiile profesorilor fiind aranjate după domeniile de știință: Publicații USARB „Lucrările profesorilor intrate în colecția Bibliotecii în anii 2007 – 2012”.

Printr-o fructuoasă colaborare cu cadrele didactice, bibliotecarii au realizat controlul bibliografic instituțional, descriind cu meticulozitate fiecare unitate din cele 2 549 incluse în lucrarea „**Contribuții științifice ale profesorilor și colaboratorilor USARB „Alec Russo” (2005 – 2010): bibliografie selectivă**”. Directorul Bibliotecii Științifice, Elena Harconița, evidențiază importanța Bibliotecii, menționând că: „Eficiența poate fi obținută prin studiile și cercetările profunde, calitative, care se pot desfășura în laboratoarele științifice, primul din ele fiind Biblioteca, care nu numai că asigură accesul la înțelepciunea milenară, dar și creează noi surse de informare, unele din ele fiind aceste bibliografii fundamentale, menite să păstreze date concrete despre interesele, preocupările membrilor comunității universitare, despre modul în care progresează un cadru didactic, o catedră, instituția și știința unei țări”¹.

Cadrele bibliotecare cu ocazia celei de-a 65 aniversare de la fondarea Universității și Bibliotecii Științifice au elaborat bibliografia „**Universitatea de Stat „Alec Russo” – 65 ani de instruire și cercetare în Nordul Moldovei (1945 – 2010)**”: indice bibliografic. Bibliografia în cauză este un instrument util pentru oricine care dorește să se informeze despre documentele care au văzut lumina zilei mai bine de șase decenii și reflectă itinerarul de constituire a instituției superioare bălțene de după 1945 înapoi. Este o bibliografie selectivă cu circa 1 900 înregistrări bibliografice care scot în prim plan realizările didactice, de cercetare științifică, cultural-sportive ale Universității.

Călăuză în timp și spațiu, colecția DLU a fost creată pentru a uni documentele de la toate facultățile: Filologie; Limbi și Literaturi Străine; Științe Reale; Psihologia și Asistență Socială; Științe ale Educației și Arte; Economie; Drept; Științe ale Naturii și Agroecologie), fiind urmate de cercetările științifice ale profesorilor de la Colegiul Pedagogic și Liceul Teoretic „Ion Creangă”, ale bibliotecarilor Bibliotecii Științifice Universitare.

Menționăm, că în comunicare sunt analizate documentele din colecția DLU în format tradițional, o altă parte din documente sunt prezentate numai în format electronic

Concluzii: Colecția DOU păstrează documentele pentru generațiile viitoare, documente reprezentative pentru fiecare perioadă de timp. Biblioteca trebuie să se îngrijească de memoria culturală a universității, iar cercetătorii își doresc să obțină recunoașterea științifică în lumea lor profesională.

Referințe bibliografice:

1. **SCURTU, Elena, FOTESCU, M., NAGHERNEAC, A.** Contribuții științifice ale profesorilor și colaboratorilor USB „Alec Russo” (2005 – 2010) : bibliografie selectivă. Bălți, 2011. 368p. ISBN 978-9975-50-065-4
2. **SCURTU, Elena, FOTESCU, M., NAGHERNEAC, A.** Universitatea de Stat „Alec Russo” – 65 ani de instruire și cercetare în Nordul Moldovei (1945 – 2010): indice bibliografic. . Bălți, 2010. 322p. ISBN 978-9975-50-034-0

SINTAGMA MIT ȘI POEZIE ÎN COLECȚIA BIBLIOTECII

Dorina COSUMOV, bibliotecar serviciul Informare. Documentare bibliografică
Marina MAGHER, bibliotecar serviciul Comunicarea Colecțiilor
Gherda PALII, bibliotecar serviciul Comunicarea Colecțiilor

Abstract: *The article points out the metamorphoses of the myth in Romanian and universal literature. It was shown the relations the myth and literature, the myth and poetry, similarities and difference in Romanian and universal myths explored by many literary critics. The number of literary creations inspired by myths is huge: poetry, poems, numerous short stories and novels. The research was carried out on the basis of collection of University Scientific Library of Balti: 100 Romanian poetry, 100 Russian poetry, Ukrainean-47, in foreign languages-44.*

Key-words: myth, poetry, Romanian literature, world literature, literary history, literary trends, word-picture.

Încă de la începuturi mitul a reprezentat o formă a culturii spirituale, incluzând o reprezentare generalizată a realității și o încercare de explicare a ei. Latură esențială a studiului în cauză este de a prezenta modul cum mitul se articulează în poezie și care sînt efectele acestei alianțe. Este firesc deci că poezia, martor al unui tip particular al vieții, să nu evite mitul, principala instituție a sacralului, funcționînd ca un factor de coerență în interiorul unei culturi.

Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți deține în patrimoniul ei o valoroasă și bogată colecție literară și critică despre mit și poezie din literatura națională și cea universală. În acest context, operele precum și studiile evocate mai jos ilustrează problema în aspectele ei esențiale, făcînd posibilă observarea unei tipologii. În această intervenție ne-am propus să realizăm o retrospectivă a colecției care în mare măsură va servi drept suport documentar.

Fiind un produs al spiritului ce se reînnoiește în permanență criticul literar **G. Călinescu** împarte mi-turile românești în patru tipuri fundamentale: *mitul Zburătorului* (mitul erotic); *mitul Traian și Dochia* (mitul etnogenezei românilor); *mitul Mășterului Manole* (mitul estetic); *mitul Mioriței* (mitul existenței pastorale), motivînd în acest sens aspirațiile și idealurile poporului român. În acest context **M. Eliade** afirmă rolul poeziei lirice în preluarea și continuarea mitului. „*Orice poezie este un efort de a recrea limbajul, cu alte cuvinte, de a aboli limbajul curent, cotidian și de a inventa un nou limbaj personal și privat, în ultimă instanță, secret*”.

Intrarea mitului orfic în literatura română cultă este de-a dreptul maiestuoasă din moment ce este condusă creator de **Eminescu**, urmat de nenumărați creatori de atunci și pînă astăzi. Lumea poetică a lui **Eminescu** se circumscrie **lumii mitice** în moduri diferite: prin înscrierea în dimensiunea mitică a istoriei în „*Memento mori*”, în dimensiunea mitică a cosmogoniei: „*Rugăciunea unui dac*” sau în dimensiunea mitică a creației: „*Odin și poetul*”. În operele autorilor **Alexandru Macedonski** și **Șt. O. Iosif** este invocat caracterul grecolatin reflectat cu precădere în poeziile: („*Naiada*”, „*Faunul*”, „*Stropi de nectar*”, etc.).

Implicații ale *mitului Don Juan* se întîlnesc și în scrierile lui **Ion Minulescu**,

unde personajul își irosește viața, frumusețea și geniul în căutarea unei femei ideale, niciodată găsită. Și în creația lui **Vasile Voiculescu** se regăsesc personaje din mitologia greacă precum: *Prometeu*, *Hermes* și *Icar* înfățișând modele exemplare ale literaturii antice. În poeziile lui **Ion Pilat** „*Narcis*” și „*Scutul Minervei*”, receptăm un mit al iubirii hieratice, al iubirii ca vis nostalgic. La **Lucian Blaga** „*mitul este considerat un fapt de cultură, o creație a spiritului, o plăsmuire care tinde să cunoască misterul cu mijloace de imaginație*”. Poeziile scriitorului scot în vileag eroii mitizați în istorie (*Pan*, *Zamolxe*, *Ulise*, *Penelopa*), ilustrând maxima afirmare a puterii creatoare a omului, a aspirațiilor acestuia. Atari modele exercită cele mai înalte valori umane (înțelepciunea, curajul, loialitatea, sinceritatea).

O interpretare originală a mitului oferă și poetul român **Al. Philippide**, în poemul dramatic al acestuia, „*Izgonirea lui Prometeu*”, devenind în poem o întrupare a năzuinței spre libertate, trădată neconținut în lunga experiență istorică a omenirii, este un revoluționar hotărât să fie în continuare un luptător. Poetul **Ion Barbu** înfățișează în poeziile sale caractere feminine (*Driada*, *Aura*) de o rară frumusețe fizică și spirituală.

Miturile nu sînt structuri închise. Ele se schimbă, pot căpăta semnificații diferite, în funcție de fizionomia și de idealurile unei epoci. În acest context, poetul **Ștefan Augustin Doinaș** menționa: „*Adevărata poezie trebuie, deci, să aibă o anumită sarcină mitică și magică, la diverse nivele ale materialului verbal în care se încorporează: la nivel lexical, ea va acorda preferință cuvintelor cu sarcină magică, sau celor cu sarcină mitică, sarcina fiind înțeleasă aici ca un fel de forță, ca un fel de energie iradiantă, originară; la nivelul imaginilor, ea se va bizui îndeosebi pe metaforele revelatoare; în fine la nivelul discursului, ea va practica formele exorcistice sau cele ale ritualului mitic. De ce aceste preferințe spre magic și mitic? Pentru că, în felul acesta, cuvîntul poetului ar întoarce limba actuală, vorbită curent, spre propriile-i obîrșii, spre inocența și eficiența inițiativă și chiar creatoare ale Cuvîntului dintîi, spre virtuțile lui originare.*”

George Meniuc în creația sa este un explorator al profunzimilor, fiind captivat de universul haraclitic și alimentat de ideea armoniilor ascunse ale frumosului și binelui socratic. În poeziile scriitoarei **Leonida Lari**, se atestă configurații particulare (*Euridice*, *Cezar*, *Ondine* etc.), cu o altă proiecție artistică, cu adevărat reprezentativă.

Poemele din volumul „*Euridice și umbra*” de **Cezar Baltag** rezumă imaginea lui Orfeu damnat, rătăcitor printre pămînteni în căutarea esenței pierdute. Asumîndu-și destinul orfic, autorul creează o filozofie a absenței. Prezența mitului în scrierile lui **Nichita Stănescu** se poate corela cu tendința de evadare într-un spațiu arhetipal, printr-o reinterpretare a mitologiei antice (*Artemis*, *Enghidu*, *Euridice*, *Minerva*, *Orfeu*). Prin mituri, poetul **Marin Sorescu** încearcă să-și ofere o compensare a frustrărilor venite din lumea modernă.

Un model de mit personal autentic ne propune **Anatol Codru** în volumele sale de referință: „*Îndărătnicia pietrei*” (1967), „*Piatra de citire*” (1980), „*Mitul personal*” (1986), „*Întîmplarea mirării*” (1998) și „*Ruperea de neființă*” (1999). A. Codru trăiește mai mult într-o lume baladescă a metaforei obsedante și a mitului personal, în care eul creator, însetat de origini, e în perpetuă căutare de structuri

arhetipale. Miticul în poezia lui **Valeriu Matei** tinde a releva un mister, cu mijloace de imaginație cuprins în volumele: „*Gre-cia imaginară*”, „*Moartea lui Zenon*”, „*Orfeu și sin-gurăitatea*”.

Dinamismul înfăptuitor al mitului în tendința de a menține conexiunea dintre uman și divin se manifestă și în poezia lui **Mircea Dinescu** („Desen mitologic”, „Centaur Citadin”, „Psalmul Ateului”). Mitul în poeziile lui **Anatol Ciocanu** și **Emil Brumaru** realizează o comuniune ce relevă inteligența acestuia față de alte limbaje umane, ca arta, religia, știința etc. La unii autori precum: **Ion Ciocanu**, **Arhip Ciobotaru**, **Andrei Țurcanu**, **Horia Zilieru**, geneza miturilor este căutată în inconștientul individual sau colectiv a refulărilor conștiinței, configurând arhie-tipuri, reluate de poezie de-a lungul timpului.

Mitul în poezia lui **Grigore Vieru**, înfățișează o lume a cărei unitate, sacralitate și eternitate sunt de nepătruns. E o lume care conține în mod virtual principiile supreme ca Binele, Adevărul, Dreptatea, Înțelepciunea, acestea fiind generate de Iubirea Absolută. În creația autorilor **Maria Șleahțișchi** și **Nicolae Leahu**, mitul oferă posibilitatea de a se confrunța cu zeii, de a se ascunde sub măștile lor, de a-și exprima prin ei interogațiile asupra propriei existențe, asupra îndoielilor și expresiilor sale.

În operele autorilor universală prioritatea o are elementul fantastic. Importanța *cuvîntului-imagi*, prezent în orice structură mitică și mitopoetică, este subliniată, pe urmele unor scriitori notorii ca: **Pierre de Ronsard**, **Friedrich Holderlin**, **George Byron**, **Schelley**, **Rainer Maria Rilke**, **Paul Valery**, **Arthur Rimbaud**, **Charles Baudelaire** etc. Aceste referințe la cultura umanității se bazează pe dorința de a reliefa, prin intermediul discursului meditativ, niște adevăruri simple și firești, în conformitate cu legile esteticului autorii împrumută creației ritmul său vital prin invocarea unor ființe din mitologie (**Icar**, **Delfina**, **Ipolita**, **Orfeu**, **Venus**, **Narcis**, **Hermes**, **Apollo** etc.).

Mitul este cea mai importantă parte a culturii oricărui popor. Mitologia de la în-ceputurile sale pătrunde în toate sferele vieții umane, dar mai ales influența sa se manifestă în literatură și artă. Poezia de rînd cu pictura și sculptura este o artă mai „veșnică”. Și anume „veșnicia” o apropie de mitul care stă în afara timpului și spațiului.

Teme, imagini și personaje mitologice își găsesc proiectare în literatura rusă, dar mai ales în poezie de-a lungul istoriei sale. Începînd cu poezia rusă clasică reprezentată de: **Batiușkov**, **Jukovskii**, **Rîleev** (sec. 18), **Baratînskii**, **Pușkin**, **Lermontov**, **Tiutcev**, **Fet** (sec. 19) continuînd cu poezia „*Secolului de argint*” (**Briulov**, **Ahmatova**, **Țvetaeva**, **Mandelștam**, **Ivanov**, **Belii**, **Bloc**) și poezia rusă contemporană (**Nabokov**, **Brodskii**, **Vîsoțkii**) mitologia greacă, latină și slavă este permanent reflectată în operele poezilor ruși. Această poezie este plină de personaje precum: *Izida*, *Afrodita*, *Medeea*, *Orfeu*, *Odisseu*; imagini și teme mitice. Criteriul artistic principal pentru acești autori constituie experiența spirituală interioară, categoriile mistice, și cele magice datorită acestui fapt în operele poezilor ruși apare un subtext simbolistic, care stabilește niște raporturi între evenimente concrete, istorice cu cele universale, „veșnice”.

În literatura ucraineană mitul este oglindit atît în poezia marilor clasici ca:

Taras Șevcenco, Ivan Franco, Lesea Ukrainka, Maxim Rîliskii, cît și în operele poeților mai puțin cunoscuți de publicul larg ca: **Mikola Voronîi, Evghen Malaniuk, Vladimir Svidzinskii, Bogdan Antonici**. Subiecte și imagini mitice ocupă un loc semnificativ în operele poeților ucraineni în diferite etape istorice ale dezvoltării literaturii. Împrumutul imaginilor și subiectelor mitice se efectuează în două direcții: în unele cazuri se păstrează fidelitatea către prototipurile antice, în altele - se observă schimbarea valorilor semantice a acestor imagini reflectate și înlocuirea lor cu alte semnificații.

Numeroase teme, simboluri sau imagini ale poeziei își au punctul de plecare în mit și, din acest motiv, conexiunea dintre poezie și mitologie îi preocupă, în mod frecvent pe cercetători: **Mihai Cimpoi, Mihail Dolgan, Maria Abramciuc, Mihai Coman, Tatiana Butnaru, Ioan Simuț, Cornel Căpușan, Ioan Negoiteșcu, Edgar Papu, Constantin Ciopraga, Ana Radu Chelariu, Doru Scărlătescu**.

În literatura rusă problema relațiilor **mit – literatură, mit – poezie** este cercetată foarte profund de autori: **Meletinskii E., Asoian A., Losev A., Taho-Godi A., Ianițkii L.** Mitul ascunde sensul său după imagini și simboluri arhetipale. Anume simbolismul, cum susțin mai mulți cercetători, îl apropie de poezie. Și în literatura ucraineană această corelație este profund analizată de: **Biberova G., Polișciuk I., Skupeiko L., Malenikii I.**

Poezia este, fără îndoială, fiica **mitologiei**. De acolo și prestigiul ei puternic, **de limbă a zeilor**, care trebuie crezută. Sfirșitul mitului va coincide cu extincția poeziei. Moartea poeziei este una cu moartea spirituală a omului. Sufletul înflorește acolo unde **mitul** și **poezia** își sînt consubstanțiale, precum vinul și pîinea euharistiei.

În comunicare am încercat să prezentăm cele mai elocvente studii cu unele sublinieri privind metamorfoza mitului în poezie, în funcție de epocă, de împrejurări artistice, de curente literare și personalitatea autorului atît din literatura română cît și cea universală, precum și dimensiunii lor în determinarea istorică a mișcării literare. Cercetarea pe care am dezvoltat-o aici încearcă să schițeze unitatea unor texte literare deosebite. Intenția investigațiilor de față a fost, deci, să prezinte un segment al cercetării mai puțin tatonat și să releve unele aspecte noi ale fenomenului, așa cum ni se dezvăluie ele din perspectiva unei metode inedite de interpretare.

O asemenea prezentare a unui traseu științific nu ar fi completă dacă nu am vorbi despre sursele infodocumentare precum: bogata colecție a bibliotecii și catalogul electronic. Nu știu dacă toate demonstrațiile și ipotezele de aici au reușit sau au convins, sper însă ca în ele să zacă soluții fertile și sugestii incitante pentru alte cercetări.

Referințe bibliografice:

1. ABRAMCIUC, Maria. Reprezenterii orfici. Contecul poetic. In: *Semn*. 2002, Nr 3-4, pp. 47-51.
2. ANGELESCU, Silviu. Mitul și literatura. București: Ed. Univers, 1999. 158 p.
3. BOMHER, Noemi. Mit și mitologie eminesciane. Iași: Ed. Univ. „Al. I. Cuza”, 1994. 240 p.
4. POPA, Veronica. Mit și remitzare on poezia feminine contemporane. In: *Revista de lingvistice și științe literare*. 2006, Nr 5-6, pp. 19-27.

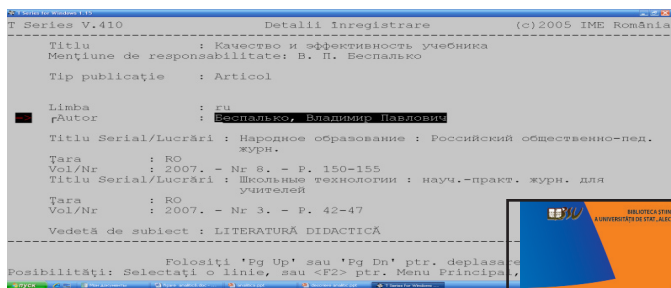
FIȘAREA ANALITICĂ ÎN CATALOGUL ELECTRONIC: EXPERIENȚE BĂLȚENE

Taisia ACULOVA, *bibliograf Serviciul Referințe bibliografice*
Natalia CULICOV, *șef Serviciu*

Abstract: *In the article is characterized briefly the practical automatic indexing guide that shows University Scientific Library experience regarding analytical entry in TinLIB database.*

Key-words: *analytical entry, bibliographic record, analytical database*

Данное пособие предназначено для организации работы в модуле «Catalogare» автоматизированной библиотечной системы **TinLib 410** и адресовано специалистам-библиотекарям и библиографам, работающим в этом модуле, который используется для формирования базы данных «Căutare/Editare titluri articole» и предоставляет возможность осуществлять поиск в электронном каталоге OPAC.

Его задача – познакомить с основными принципами создания аналитической библиографической записи в базе данных «Căutare/Editare titluri articole», согласно правилам, используемых специалистами BŞ USARB.

В пособии рассматривается процесс аналитической росписи из самых разных видов изданий: периодических, продолжающихся, монографий, тематических сборников, материалов конференций, учебников, сборников песен и т. п.

Даются рекомендации, какие документы расписываются в обязательном порядке, а какие - вообще не расписываются.

Шаг за шагом объясняется, каким образом каждый элемент библиографической записи отражается в конкретном поле/подполе и каждое правило иллюстрируется примером, взятым из электронного каталога библиотеки.

Особое место в пособии уделяется внимание правилам аналитической росписи, принятым только в нашей библиотеке, что облегчает работу библиографам при составлении библиографических указателей и помогает в поиске информации, связанной с работой университета и библиотеки.

EXPERIENȚE DE CATALOGARE A PUBLICAȚIILOR ÎN SERIE DE TIP ANALE

Irina ZALÎGAEVA, șef Oficiul Catalogare, Indexare

Abstract: *The article describes the research of the annals as a first source of information for users. The stages of introduction of bibliographic records of annals are elucidated in the electronic catalogue. The classification of annals is presented after languages, fields of knowledge, the years of publishing. The annals from rare book collection are described too.*

Key-words: *annals, cataloging and indexing, bibliographic records, local identification number.*

Anale s. f. pl. **1.** *Scriere istorică în care sînt înregistrate an cu an întâmplările importante din viața unui popor.* **2.** *Publicație științifică anuală.* – Din fr., lat. **annales.** (DEX - Dicționarul explicativ al limbii române, 1996, p. 38)

Anale – *serial, cu apariție, de regulă, anuală, editat de o instituție științifică și destinat, în principal, prezentării rezultatelor activității instituției respective.* (Dicționar explicativ de biblioteconomie și știința informării / Mircea Regneală, 2009, vol. 1, p. 35)

Analele fac parte din publicații seriale ca o sursă de informare și cunoaștere. Ele însumă informația cea mai nouă dintr-un domeniu și sînt deosebit de utile în comunitățile științifice. Articolele din *Anale* sînt scurte pe un subiect îngust, astfel ca utilizatorul cu nevoi precise de informare va găsi informația potrivită mai rapid. De asemenea, *Analele* sînt adesea prima sursă de informare despre un subiect sau despre evoluția unui domeniu sau fenomen.

Analele își aduc aportul la completarea imaginii intelectuale și spirituale, au rolul de a valorifica activitatea de cercetare științifică.

Activitatea științifică se desfășoară în colective de cercetare care funcționează în cadrul laboratoarelor, catedrelor și facultăților, departamentelor, centrelor de cercetare sau a instituțiilor proprii de cercetare științifică. Rezultatele cercetării științifice se concretizează în: tratate, monografii, studii, lucrări publicate în publicații seriale (*Anale*) ori volume.

Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți deține 1 015 920 (01.01.2012) documente, dintre care 3089 titl./5591 ex. sînt *Anale* (aproximativ 0,05 % din volumul total de documente)

De la începutul activității Bibliotecii, *Analele* au fost catalogate, clasificate, paralel cu alte documente achiziționate (monografii, publicații periodice, materiale AV).

Descrierea bibliografică a *Analelor* se face conform standardului interstatal *ГОСТ 7.1-2003 Библиографическая запись. Библиографическое описание : Общие требования и правила составления.* La fel ca și celelalte documente, *Analele* sînt supuse examinării fizice, verificării sau actualizării înregistrărilor bibliografice existente, completării înregistrărilor bibliografice cu cota topografică, număr local de identificare etc.

Pînă în anul 2007 *Analele* au fost catalogate similar ca publicațiile periodice, conform deciziei metodice din 22.03 07. Catalogarea acestor publicații se efectuează în *Modulul Catalogare*, ca vedetă de autor este colectivul/instituția ale cui sînt lucrările. În câmpul *Autori colectivi* se va înscrie: ex. *Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*.

Pentru regăsirea mai rapidă a informației despre *Anale*, fiecare instituție/organizație are numărul local de identificare. În *Catalogul Electronic Analele* sînt legate pe nivele și cotate după număr de identificare: ex.

P.S.- A 1/20 - *Analele Științifice ale Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți* -

(*P.S.* – publicație în serie ; *A* – *Anale*; 1- număr de identificare; **20** – numărul volumului ; *Analele Științifice ale Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți* – titlul publicației)

Alte ex.:

P.S.-A13 – Науковий вісник Чернівецького Університету

P.S.-A 16 – Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova

P.S.-A 206 – Analele Universității București

P.S.-A 306 – Analele Universității din Craiova

Etapele introducerii înregistrărilor bibliografice ale *Analelor* în Catalogul electronic

Ex.:

Analele Științifice ale Universității de Stat "Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Cahul <<Cota: P.S.-A 326/2>>

Vol. 2 - 2006 <<Cota: P.S.-A 326/2>>

Vol. 3 - 2007 <<Cota: P.S.-A 326/3>>

Vol. 4 - 2008 <<Cota: P.S.-A 326/4>>

Vol. 5 .- 2009 <<Cota: P.S.-A 326/5>>

Vol. 6 .- 2010 <<Cota: P.S.-A 326/6>>

Analele Științifice ale Universității de Stat "Alec Russo" din Bălți. Serie nouă
.- 2001- <<Cota: P.S.-A 1/19>>

T.19, fasc.a : Matematică, Fizică, Tehnică.- 2001 <<Cota: P.S.-A 1/19>>

T.19, fasc.b : Filologie, Limbi și Literaturi Străine.- 2001 <<Cota: P.S.-A 1/19>>

T.19, fasc.c : Pedagogie și Psihologie. Muzică și Pedagogie muzicală.- 2001
<<Cota: P.S.-A 1/19>>

T.19, fasc.d : Drept, Economie.- 2001 <<Cota: P.S.-A 1/19>>

Analele Științifice ale Universității de Stat "Alec Russo" din Bălți : Serie nouă
.- 2003. - Presa universitară bălțeană <<Cota: P.S.-A 1/20>>

T.20, fasc. a.: Economie. - 2003 <<Cota: P.S.-A 1/20>>

T.20, fasc. a.: Tehnică, Fizică, Matematică și Informatică. - 2004 <<Cota:
P.S.-A 1/20>>

După catalogarea documentului în Catalogul electronic, obținem fișa cu toate
datele bibliografice necesare pentru cataloage tradiționale a bibliotecii: **Ex.**

P.S.-A 1/21

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Analele Universității „Alec Russo” din Bălți. Serie nouă. Economie / colegiul
de red.: Ala Trusevici, Leonid Babii, Andrei Balînskii, Gheorghe Plămădeală. - Bălți,
2007. - ISBN 978-9975-9555-9-1

T.21, fasc.a, 2007. - 206 p. : tab., fig. - Bibliogr. ascunsă. - Total ex.: s11-2; d-2;
dlu-1. - ISBN 978-9975-9555-9-1-4 : 63.47.

1. ECONOMIE - ANALE

33(478)(082)=00+378.4(478)=00

P.S.-A 16/1-2

Universitatea de Stat din Moldova

Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova. Ser. „Științe sociou-
manistice” / col. de red.: Gh. Rusnac, P. Chetruș ; resp. de ed.: L. Gorceac ; coord.: R.
Crețu. -Ch. : CEP USM Vol.1 : Teoria generală a dreptului ; Istoria statului și dreptului
; Istoria doctrinelor politice și de drept... / col. de red.: Gh. Rusnac, P. Chetruș ; red.
șt.: Gh. Avornic ; resp. de ed.: L. Gorceac ; coord.: R. Crețu, 2006. - 683 p. – Bibliogr.
ascunsă ; Total ex.: s11-1.- ISBN 978-9975-70-671-1 : 125.00.

Vol.2 : Jurnalism și științe ale Comunicării ; Biblioteconomie și Asistență
informațională. / col. de red.: Gh. Rusnac, P. Chetruș ; red. șt.: C. Marin, V.
Cujbă ; resp. de ed.: L. Gorceac ; coord.: R. Crețu, 2006. - 313 p. : fig. – Bibli-
ogr. ascunsă ; Total ex.: s11-1; d-1.- ISBN 978-9975-70-675-9 : 125.00.

1. ȘTIINȚE SOCIO-UMANE - ANALE ; 2. UNIVERSITATEA DE STAT DIN
MOLDOVA - ANALE

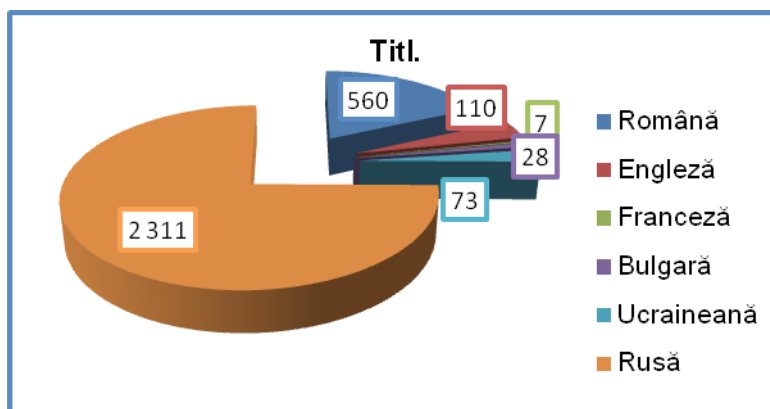
378.4(478)(082)=00

Utilizatorii pot afla informații despre anale în catalogul electronic și în **cataloge clasice a Bibliotecii - colecții speciale**. Pentru regăsirea mai ușoară a datelor necesare în sprijinul utilizatorului sînt date aparte denumirile instituțiilor/organizațiilor cu număr de identificare. După acest număr utilizatorul găsește instituția/organizația respectivă în catalogul alfabetic după denumirea instituției. În interior catalogul *Anale* este structurat în felul următor :

Materialele Conferințelor științifice ale instituției
Rezumatele/Abstarctele principale ale rapoartelor
Culegerile lucrărilor științifice
Anale, Buletine

Scopul acestor publicații îl constituie valorificarea rezultatelor activităților de cercetare științifică, a activităților experimentale, a unor rezultate meritorii de performanță a profesorilor, la fel informarea permanentă și actuală a specialiștilor din domenii, precum și o modalitate de promovare a cadrelor didactice din mediul preuniversitar și universitar.

Clasificarea *Analelor* după limbi:

Colecția Bibliotecii Științifice din Bălți deține *Anale* publicate în Rep. Moldova, România, Ucraina, Rusia, Bulgaria, etc.

Anale apărute în Republica Moldova:

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
 Universitatea de Stat din Moldova
 Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
 Universitatea Liberă Internațională din Moldova
 Universitatea Agrară de Stat din Moldova
 Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova
 Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
 Academia de Transporturi, Informatică și Comunicații
 Academia de Studii Economice din Moldova

Academia Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova
 Asociația Națională a Tinerilor istorici din Moldova
 Institutul Național pentru Viticultură și Vinificație din RM
 Institutul de Formare Continuă din Republica Moldova
 Institutul Modern de Umanistică

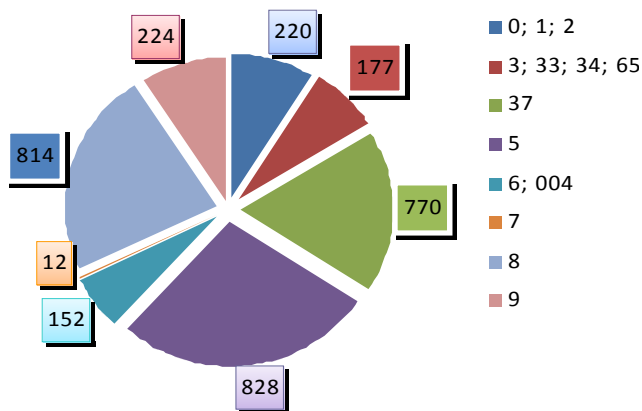
România:

Academia Română
 Academia Navală „Mircea cel Bătrân”
 Institutul Politehnic din Iași
 Universitatea „A. I. Cuza” din Iași
 Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
 Universitatea „1 decembrie 1918” Alba Iulia
 Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava
 Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară „Ion Ionescu de la Brad” din Iași
 Universitatea de Vest Timișoara
 Universitatea din Bacău
 Universitatea din București
 Universitatea din Craiova

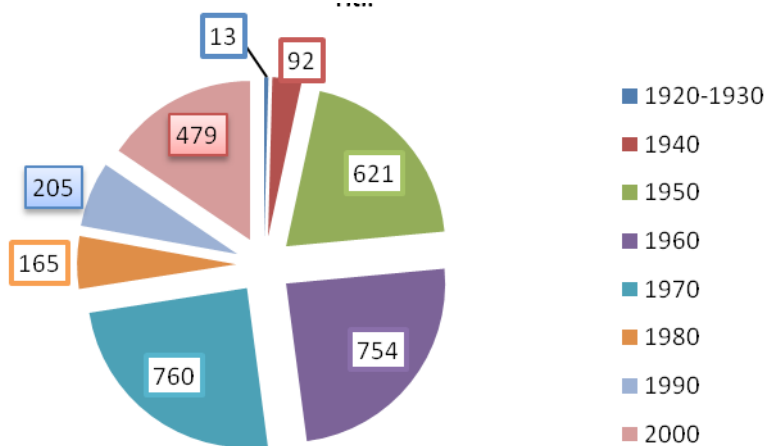
Ucraina:

Національний Університет „Киево-Могилянська Академія”
 Universitatea de Stat din Cernăuți
 Universitatea de Stat din Kiev
 Universitatea de Stat din Lvov
 Institutul Pedagogic de Stat „M. Ostrovski” din Vinița
 Institutul Pedagogic din Herson

Clasificarea titlurilor *Analelor* pe domenii de cunoaștere

Anale după anii de ediție

Biblioteca mai deține o valoroasă colecție de carte rară în număr de 5 700 documente (manuscrite, cărți, partituri muzicale, publicații seriale). Ulterior vom enumăra câteva titluri de documente /*Anale* ce fac parte din această colecție:

Analele Dobrogei: Rev. Soc. culturale dobrogene, (1920)

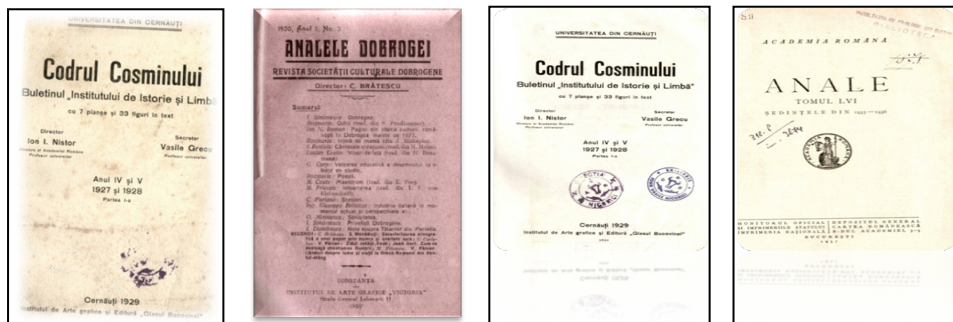
Anale. Academia Română.

T. 54 : Ședințele din 1933-1934, (1934)

T.55 : Ședințele din 1934-1935, (1935)

T.56 : Ședințele din 1935-1936, (1937)

Universitatea din Cernăuți. Codrul Cosminului: Buletinul Institutului de Istorie și Limbă (1925)

Referințe bibliografice:

1. **Bazele culturii informaționale : curs universitar.** Bălți: Presa universitară bălțeană, 2007. 156 p. ISBN 978-9975-50-002-9.
2. **DEX - Dicționarul explicativ al limbii române.** Acad. Română, Inst. de Lingv. "Iorgu Iordan - Al. Rosetti" ; conducători: Ion Coteanu, Luiza Seche, Mircea Seche ; red.: Alexandra Burnei [et al.]. Ed. a 2-a rev. și adăugită. București : Univers Encicl. Gold , 2009. 1230 p. ISBN 978-606-92159-7-5.
3. **Biblioteca universitară bălțeană la 60 ani.** Univ. de Stat "A. Russo" din Bălți ; Bibl. Șt.; alcăt.: E. Harconița, E. Scurtu, M. Fotescu, E. Stratan, Bălți, 2005. 214 p. ISBN 9975-931-98-7
4. **REGNEALĂ, Mircea.** Dicționar explicativ de biblioteconomie și știința infor-mării. București: FABR, 2001. Vol. 1. 409 p. ISBN 973 85555-1-5 ; Vol 2. 415 p. ISBN 973 85555-2-3.
5. **TÎRZIMAN, Elena.** Publicații seriale : aspecte privind prelucrarea în context tradițional și electronic [online]. București: Universitatea din București, 2002. [citat 2012-07-08]. Disponibil:
6. <http://ebooks.unibuc.ro/StiinteCOM/tirziman/>
7. **Universitatea „A. I. Cuza”. Regulament privind cercetarea științifică.** [online]. [citat 2012-07-09]. Disponibil: <http://wwwchem.uaic.ro/.../cercetare/.../regulamentul-cercetarii>

Secțiunea ȘTIINȚE EXACTE ȘI ECONOMICE

UNELE ASPECTE ALE ARBORILOR DE TIP B

Adela GOREA, lect. univ.,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Summary: *In some applications, data capture dominates query processing. For example, monitoring moving objects often requires more insertions and updates than queries. Data gathering using automated sensors often exhibits this imbalance. More generally, indexing streams is considered an unsolved problem.*

For those applications, B-tree indexes are good choices if some trade-off decisions are tilted towards optimization of updates rather than towards optimization of queries. This paper surveys some techniques that let B-trees sustain very high update rates, up to multiple orders of magnitude higher than traditional B-trees, at the expense of query processing performance. Not surprisingly, some of these techniques are reminiscent of those employed during index creation, index rebuild, etc., while other techniques are derived from well known technologies such as differential files and log-structured file systems.

Key-words: *tree, data structures, tree structures, representation, scroll, binary search, binary trees, B-trees.*

Introducere

Regăsirea unor informații în timp scurt este azi problema cea mai frecvent întâlnită în practică. Un astfel de exemplu este căutarea unui cuvânt în dicționar sau a unui număr în cartea de telefon. Aceste informații sînt reprezentate, de regulă, sub forma unor înregistrări, fiecare înregistrare conținînd un cîmp numit cheie, ce permite identificarea fiecărei înregistrări. O astfel de situație o vedem într-un dicționar unde înregistrările au fiecare un cuvînt ce reprezintă cîmpul cheie pentru pronunția și definiția corespunzătoare a cuvîntului respectiv.

Arborii sînt analizați ca structuri de date neliniare predominante atît în memoria internă, cît și în memoria secundară. Azi, prin mărirea considerabilă a capacității de memorare a sistemelor de calcul, importanța acestor structuri a crescut semnificativ. Doar în ultimii ani, modelul de date relațional, apărut în 1970, s-a dezvoltat în numeroase direcții, de la sisteme de informare geografică, tipuri de date abstracte și modele orientate obiect, la baze de date temporale și procesare analitică on-line [2].

În momentul actual, eficiența procesului de căutare multidimensională sau căutare după chei secundare pentru datele unei colecții este o cerință imperativă. Dar se constată că problema căutării pe domenii multidimensionale e mult mai dificilă decît simlilara ei în cazul unidimensional. Se constată azi că și pentru probleme simple de căutare multidimensională, nu avem tehnici unanim recunoscute ca fiind cele mai bune. Dar, o mare realizare este că avem multe structuri de date, de cele mai multe ori structuri arborescente prin care se rezolvă probleme de căutare conceptual simlilare. De obicei, mulțimea acestor date este dinamică și problema se reduce la alegerea structurii de date potrivite în funcție de tipul și statistica datelor care urmează a fi indexate, de proprietățile intrinseci ale datelor multidimensionale și nu în ultimul rînd de utilizarea lor.

Structura de date foarte des folosită pentru implementarea indecșilor este arborile de căutare. Articolele memorate pot fi oricît de complexe, dar ele conțin un cîmp numit cheie ce servește la identificarea acestora. Să notăm cu C mulțimea chei-

lor posibile ce vor trebui regăsite cu ajutorul arborelui de căutare. Dacă arborele de căutare este astfel construit încît folosește o relație de ordine totală pe C , atunci vom spune că arborele de căutare este bazat pe ordinea cheilor. Arborii de căutare, bazați pe ordinea cheilor, sînt de două feluri [3]:

- (1) arbori binari de căutare;
- (2) multicăi de căutare.

Performanțele unui index se îmbunătățesc în mod semnificativ prin mărirea factorului de ramificare a arborelui de căutare folosit. Arborii multicăi de căutare sînt o generalizare a arborilor binari de căutare. Astfel, unui nod oarecare, în loc să i se atașeze o singură cheie care permite ramificarea în doi subarbori, i se atașează un număr de m chei, ordonate strict crescător, care permit ramificarea în $m + 1$ subarbori. Numărul m diferă de la nod la nod, dar în general pentru fiecare nod trebuie să fie între anumite limite (ceea ce va asigura folosirea eficientă a mediului de stocare). Cele m chei atașate unui nod formează o pagină. Determinarea poziției cheii căutate în cadrul unui nod se realizează secvențial în cazul paginilor cu număr mic de chei sau prin căutare binară [1]. Un exemplu de arbore multicăi de ordinul N este prezentat în figura 1.

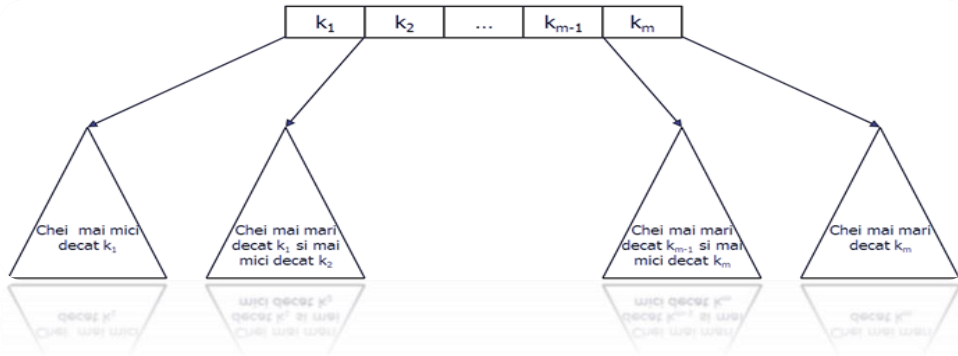

Figura 1. Arbore de tip B

Proprietățile arborilor de tip B

Un arbore B de ordin N este un arbore multicăi de căutare și are următoarele proprietăți:

- (I) toate nodurile frunză sînt pe același nivel;
- (II) rădăcina are cel puțin doi descendenți, dacă nu este frunză;
- (III) fiecare pagină conține cel puțin $n/2$ chei (excepție face rădăcina care poate avea mai puține chei, dacă este frunză);
- (IV) nodul este fie frunză, are $n + 1$ descendenți (unde n este numărul de chei din nodul respectiv, $n/2 \leq m \leq n-1$);
- (V) fiecare pagină conține cel mult $n-1$ chei; din acest motiv, un nod poate avea maxim n descendenți.

Proprietatea (I) menține arborele balansat. Proprietatea (II) forțează arborele să se ramifice devreme. Proprietatea (III) ne asigură că fiecare nod al arborelui este cel puțin pe jumătate plin.

Înălțimea maximă a unui arbore B dă marginea superioară a numărului de accese la disc necesare pentru a localiza o cheie.

Operațiile de bază ale arborelui de tip B.

Procesul de *căutare* într-un arbore B este o extindere a căutării într-un arbore binar. Operația de căutare în arborele B se realizează comparînd cheia căutată x cu cheile nodului curent, plecînd de la nodul rădăcină. Dacă nodul curent are n chei, atunci se disting următoarele cazuri [5]:

- (I) $ci < x < ci + 1, i=1, n$ se continuă căutarea în nodul indicat de P_i ;
- (II) $cn < x$ se continuă căutarea în nodul indicat de P_n ;
- (III) $x < c_0$ – se continuă căutarea în nodul indicat de P_0 .

Arborele B suportă *căutarea secvențială* a cheilor. Arborele este traversat secvențial prin referirea în inordine a nodurilor. Un nod este referit de mai multe ori întrucît el conține mai multe chei. Subarborele asociat fiecărei chei este referit înainte ca următoarea cheie să fie accesată. Arborii B sînt optimi pentru accesul direct la o cheie. Pentru accesul secvențial la o cheie nu se obțin performanțe satisfăcătoare [7].

Condiția ca toate frunzele să fie pe același nivel duce la un comportament caracteristic pentru arborii de tip B:

- (1) față de arborii binari de căutare,
- (2) arborilor de tip B nu le este permis să crească la frunze;
- (3) sînt forțați să crească la rădăcină.

Operația de *inserare* a unei chei în arborele B este precedată de operația de căutare. În cazul unei căutări cu succes nu se mai pune problema inserării întrucît cheia se afla deja în arbore. Dacă cheia nu a fost găsită, operația de căutare se va termina într-un nod frunză. În acest nod frunză se va insera noua cheie, în funcție de gradul de umplere al nodului frunzele afectate, se disting în următoarele cazuri:

- (I) nodul are mai puțin de $n-1$ chei, inserarea se efectuează fără să se modifice structura arborelui;
- (II) nodul are deja numărul maxim de $n-1$ chei; în urma inserării nodul va avea prea multe chei, de aceea el va “fisiona”. În urma fisionării vom obține două noduri care se vor găsi pe același nivel și o cheie mediană care nu se va mai găsi în nici unul din cele două noduri.

Se observă că procesul de inserare a unei chei garantează că fiecare nod intern va avea cel puțin jumătate din numărul maxim de descendenți. În urma operațiilor de inserare arborele va deveni mai înalt și mai lat, figura 2.

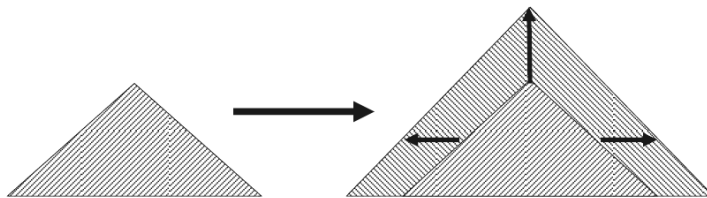

Figura 2. Modificările dimensionale ale unui arbore B după efectuarea inserării

Uzual, în special pentru arborii B de ordin mare, un nod părinte are suficient spațiu disponibil pentru a primi valoarea unei chei și un pointer către un nod descendent. În cel mai rău caz algoritmul de fisionare este aplicat pe întreaga înălțime a arborelui. În acest mod arborele va crește în înălțime, lungimea drumului de căutare crescînd cu 1.

O sinteză a algoritmului de inserare a unei valori de cheie în arbore este prezentat în figura următoare [4].

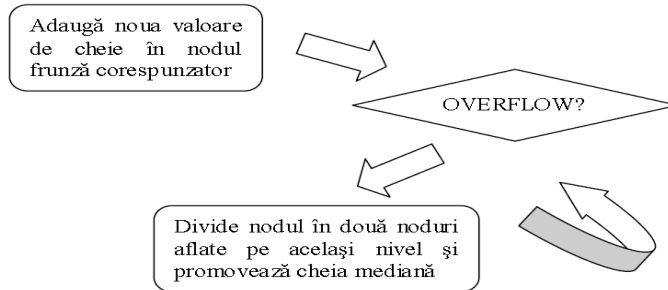

Figura 3. Algoritm de inserare a unei chei în arbore

- (I) inserează noua valoare de cheie în nodul frunză corespunzător;
- (II) nodul_curent = nodul_frunza;
- (III) while (starea pentru nodul_curent este *OVERFLOW*):
 - divide nodul_curent în două noduri aflate pe același nivel și promovează cheia mediană în nodul părinte pentru nodul_curent;
 - nodul_curent = nodul părinte pentru nodul_curent.

Operația de *ștergere* dintr-un arbore B este ceva mai complicată decât operația de inserare. Operația de ștergere se realizează simplu dacă valoarea de cheie care urmează a fi ștersă se află într-un nod frunză. Dacă nu, cheia va fi ștersă logic, fiind înlocuită cu o alta, vecină în inordine, care va fi ștersă efectiv. În urma ștergerii se disting următoarele cazuri [6]:

- (I) dacă nodul conține mai mult de $N/2$ chei, ștergerea nu ridică probleme;
- (II) dacă nodul are numărul minim de $N/2$ chei, după ștergere numărul de chei din nod va fi insuficient. De aceea se împrumută o cheie din nodul vecin dacă acesta are cel puțin $N/2$ chei, caz în care avem de-a face cu o *partajare*.

Marele avantaj al utilizării unor structuri de date arborescente este acela că facilitează regăsirea rapidă a unor submulțimi ale datelor reprezentate și astfel, operațiile se implementează cu algoritmi care au un timp de execuție deosebit de performant. Mai mult, structurile de date arborescente sînt utile datorită abilității lor de a se focaliza asupra unei submulțimi a datelor inițiale.

Datorită avantajelor lor, unele structuri arborescente, într-o varietate foarte mare, sînt generatoare de metode moderne și foarte utilizate la reprezentarea și arhivarea datelor.

Referințe bibliografice

1. CORMEN, C., LEISERSON, R., Introducere în algoritmi, Editura Computer Libris Agora, Cluj-Napoca, 2000.
2. D. Lomet. 2001. The Evolution of Effective B-tree: Page Organization and Techniques: A Personal Account. In SIGMOD Record.
3. Goetz, Graefe, Sorting and Indexing with Partitioned B-Trees. Article Conference on Innovative Data Systems Research, 2003.
4. Ionesco, Constantin, Structuri arboriscente cu aplicațiile lor, Editura Tehnică, București, 1998.
5. VLDB Journal, The International Journal on Very Large Data Bases 2 (4), 361 – 406.
6. Mond, Y, Raz, Y. Concurrency Control in B+-trees Databases Using Preparatory Operations. In Eleventh International Conference on Very Large Data Bases 2002.
7. Михалкович С. Основы программирования: Динамические массивы. Списки. Ассоциативные массивы. Деревья. Рос-тов н/Д.: УПЛ ЮФУ, 2007. 48 с.

PREZENTUL ȘI VIITORUL PIEȚEI HÎRȚILOR DE VALOARE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Doina VORNICES-BOIARSCHI, asistent univ.,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți

Summary: *In the modern world, securities market plays an important role, being a mechanism for attracting financial resources in the economy. The article starts with the definition and the main components of this market. Next, it examines the problems which impede the development of the securities market. Primary attention in this article is given to the analysis of the main trends and prospects of development of securities market in Moldova. It also studies the driving factors that may influence the securities market development, that include both positive and negative consequences for some professional participants of this market.*

Key-words: *securities market, capital market, financial market, supply and demand for capital, primary and secondary market, operating mechanism, problems and the future of securities market, the new draft law "On the stock market", Development Strategy 2011-2014 nonbank financial market.*

Rolul pieței hîrțiilor de valoare într-o economie modernă este destul de important, reieșind din funcțiile pe care le îndeplinește: finanțarea activității economice, asigurarea mobilității capitalului, minimizarea riscului investițional.

Piața hîrțiilor de valoare este sistemul relațiilor economice între cei care emit și vînd valori mobiliare și acei care le cumpără și devin deținătorii lor. Drept sinonime pentru a exprima această piață se folosesc expresiile: piața valorilor mobiliare, piața de capital, piața financiară.

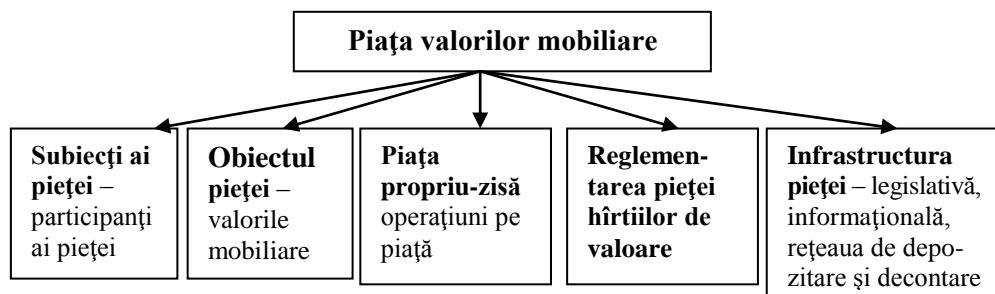

Figura 1. *Structura pieței valorilor mobiliare*

Dacă analizăm această piață din alt punct de vedere, putem să constatăm alte componente ale pieței financiare:

- cererea și oferta de capital pentru plasamente;
- organisme care facilitează întâlnirea cererii și a ofertei.

Deci, piața financiară este de fapt un ansamblu de piețe organizate, unde se confruntă cererea și oferta de resurse financiare, prin intermediul unei multitudini de tehnici, instituții și mecanisme specifice.

Prin prisma producerii și comercializării valorilor mobiliare, piața de capital cuprinde:

- Piața primară (Primary market) – piața pe care emisiunile noi de valori mobiliare sunt negociate pentru prima oară, asigurînd întâlnirea cererii cu oferta de titluri, permițînd finanțarea agenților economici și a colectivităților publice. Este un mijloc de distribuire și plasament de titluri.

- Piața secundară (Secondary market) – piața pe care sunt tranzacționate valori mobiliare aflate deja în circulație, avînd rolul de concentrare a cererii și ofertei derivate, asigurînd lichiditatea și mobilitatea economiilor investite, pentru investitorii care doresc să-și recupereze fondurile investite în valori mobiliare, sau să-și schimbe portofoliul înainte de data scadenței.

Piața primară include emisiunea de acțiuni și obligațiuni cu scopul de a forma capitalul întreprinderii.

Piața primară asigură emisiunea și prima vânzare-cumpărare a titlurilor financiare (spre exemplu, cînd o societate emite acțiuni la constituire), permițînd finanțarea activității agenților economici prin atragerea capitalurilor financiare disponibile. Piața primară se organizează prin intermediul băncilor sau a societăților de valori mobiliare care sunt specializate pentru acest gen de operațiuni și, astfel, se realizează distribuirea titlurilor de către emitenți și, respectiv plasamentele de către investitorii interesați, în cele mai bune condiții. Piața primară are funcția să direcționeze capitalurile pe termen lung pentru finanțarea economiei naționale prin colectarea resurselor sub diverse forme.

Mecanismul de funcționare a pieței primare este prezentat în figura 2.

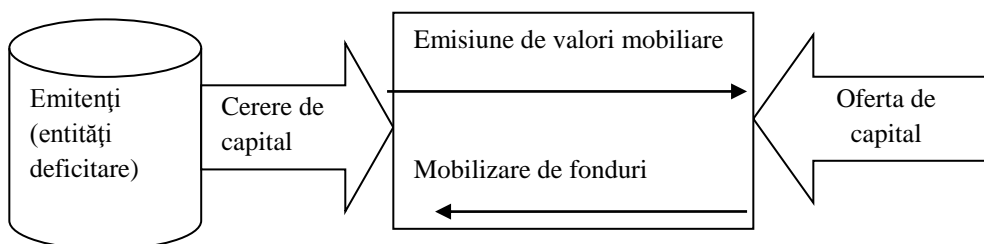

Figura 2. Mecanismul de funcționare a pieței primare

Odată ce valorile mobiliare au fost emise și se află în posesia investitorilor, aceștia s-ar putea să nu dorească – la un moment dat – să le mai dețină pentru toată durata lor de viață (care este uneori foarte lungă în cazul unor obligațiuni sau nedefinită pentru acțiunile obișnuite), din diverse motive. Ca urmare – după un timp mai lung sau mai scurt de la achiziționare – investitorii s-ar putea să dorească să transforme în bani valorile mobiliare pe care le dețin sau să dorească să le schimbe cu alte valori mobiliare. Pentru ca acest lucru să se poată realiza la cel mai bun preț – atât pentru deținătorul valorii mobiliare, cât și pentru viitorul cumpărător – a fost necesară organizarea unei piețe specializate în acest tip de „comerț”. Ca urmare, piețele organizate în scopul asigurării revînzării valorilor mobiliare ce au fost deja puse în circulație, prin intermediul pieței primare, sau numit piețe secundare.

În Republica Moldova segmentul pieței secundare este Bursa de Valori din Moldova (cu sediul în orașul Chișinău). Prin urmare, piața secundară asigură, prin intermediul bursei de valori mobiliare, atât buna funcționare a pieței primare, cât și lichiditatea și mobilitatea economiilor.

Mecanismul care face legătura între utilizatorii de fonduri (emitenții) și cei care dețin capital(investitorii) este prezentat în figura 3.

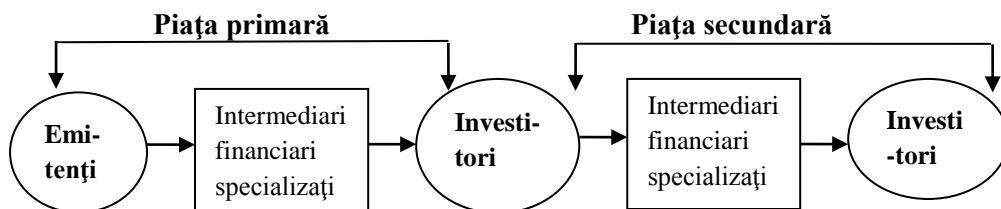

Figura 3. *Mecanismul pieței valorilor mobiliare (piața primară și piața secundară)*

La etapa actuală a Republicii Moldova, piața de hârtiilor de valoare joacă un rol foarte important și ar reprezenta o oportunitate de dezvoltare pentru companiile autohtone.

Formarea și dezvoltarea acestei pieți în Republica Moldova și dezvoltarea bursei de valori reprezintă componentele esențiale ale procesului de restructurare a sistemului economic în țara noastră și crearea mecanismului și instituțiilor specifice unei economii de piață.

Piața valorilor mobiliare din Republica Moldova este o piață relativ tânără. Chiar din momentul emiterii primelor valori mobiliare ea a fost puternic influențată de experiența tristă a împrumuturilor de stat ale fostei U.R.S.S., în urma căreia o mulțime de investitori și-au pierdut mijloacele bănești.

La momentul actual, piața valorilor mobiliare autohtonă se confruntă cu o serie de probleme legate de instabilitatea economiei naționale și probleme specifice acestei piețe printre, care se evidențiază interesul scăzut al populației privind investițiile în valori mobiliare. Majoritatea populației are o atitudine incertă față de tot ce este legat de piața valorilor mobiliare, deoarece sistemul de protecție a riscurilor în Republica Moldova nu corespunde nivelului european. Un motiv în plus îl constituie noutatea domeniului respectiv și lipsa cunoștințelor în acest domeniu.

În orice țară dezvoltată rolul de indicator al pieței valorilor mobiliare aparține bursei de valori, menită să realizeze funcțiile unei piețe organizate, asigurând un „loc de întâlnire” al cererii și ofertei. În Republica Moldova această instituție este reprezentată prin Bursa de Valori a Moldovei (BVM). În același rînd, Comisia Națională a Pieței Financiare, prin intermediul acestei instituții financiare a BVM, poate realiza respectarea cadrului legislativ, și prin aceasta, asigură stabilitatea și siguranța pieței financiare. La momentul actual, organizarea Bursei de Valori a Moldovei, privită sub aspect comparativ, este foarte apropiată de standardele internaționale, ceea ce ne face să fim optimiști vizavi de rezultatele activității bursei naționale în viitorul apropiat.

Actualmente, PVM dispune de o infrastructură care include BVM, Depozitarul Național de Valori Mobiliare (DNVM), 10 registratori independenți, 21 brokeri/dealeri, 2 companii de administrare fiduciară a investițiilor și 4 companii de estimare a VM. Infrastructura pieței autohtone corespunde modelelor structurale existente pe alte pieți de VM: piața reglementată este reprezentată de BVM, clearingul și decontările tranzacțiilor bursiere sunt asigurate de DNVM, ținerea evidenței deținătorilor de VM este realizată de registratorii independenți. BVM este unica bursă din Moldova, avînd 21 membri, dintre care 10 sînt companii de brokeraj independente și 11 – bănci comerciale.

În prezent, piața hîrtilor de valoare din Republica Moldova, deși a făcut pași importanți pentru crearea și dezvoltarea sa, se confruntă cu unele probleme, ce țin de: dezvoltarea joasă a tehnologiei vânzării hîrtilor de valoare, a infrastructurii bursei de valori din Moldova și pieții hîrtilor de valoare în general; lipsa deprinderilor practice la efectuarea vânzării hîrtilor de valoare și a operatorilor pieței, lipsa principiilor unei etici de muncă, dezvoltarea joasă a sistemului de învățămînt și de pregătire a cadrelor;

Dacă ne referim la viitorul pieței valorilor mobiliare în Moldova, putem spune că el poartă un caracter de incertitudine din cauza noului proiect de lege „Cu privire la piața de capital”, care încă nu este aprobat, dar se poartă discuții pentru aprobarea sa.

Proiectul presupune schimbarea drastică a regulilor de joc pe piața hîrtilor de valoare, care ar putea avea consecințe imprevizibile.

În primul rînd, proiectul de lege prevede acordarea unui sprijin investitorilor străini, care dispun de mijloace financiare mai mari, în comparație cu cei locali, fapt, care de la bun început va oferi condiții inegale pe piața de capital din Moldova. Astfel, participanții profesioniști autohtoni vor deveni necompetitivi și nu vor putea supraviețui în continuare.

În rîndul al doilea, proiectul creează baza pentru consolidarea presiunii asupra acționarilor minoritari și oferă libertate suplimentară majoritarilor, drept rezultat, interesele acționarilor de rînd vor fi afectate.

În rîndul al treilea, închiderea instituției de registratori independenți și înființarea noii instituții suplimentare – Depozitarului central (DC) – nu numai va crește costurile tranzacțiilor, dar și va crea condiții pentru o scurgere nesancționată de informații la persoanele, care astăzi nu gestionează procesul acesta. De fapt, va fi creată temelia de gestionare a pieței de capital din Moldova: „Cine-i informat – acela-i înarmat.”

Noua Lege „Cu privire la piața de capital”, în proiectul dat impune cerințe excesive participanților profesioniști la piață. Astfel, dacă în momentul de față compania-broker, posesoare de licență pentru activități broker, dealer, de subscriere sau de consulting investițional, trebuie să dispună de un capital propriu de minim 800 de mii de lei, atunci proiectul de lege „cu privire la piața de capital”, presupune pentru o companie investițională, posesoare de licență la aceleași tipuri de activitate un capital de aproximativ 6 milioane de lei peste un an de la intrarea în vigoare a Legii „Cu privire la piața de capital”, aproximativ 8 milioane de lei peste 3 ani de la data intrării în vigoare a Legii, aproximativ 10 milioane de lei peste 5 ani din momentul intrării în vigoare a Legii și aproximativ 12 milioane de lei după șapte ani de la intrarea în vigoare a Legii. Aceste modificări vor afecta negativ desfășurarea ulterioară a participanților profesioniști, iar odată cu trecerea timpului va deveni tot mai dificilă și mai imposibilă inițierea unei afaceri în acest domeniu datorită cerințelor impuse față de capitalul propriu care conform proiectului noii legi va fi în continuă creștere. Ca urmare, punerea în aplicare a acestor cerințe va duce la situația că numai băncile le vor putea corespunde, iar celelalte companii de brokeraj vor fi eliminate, din cauza imposibilității de a obține licențe noi, care presupun punerea în aplicare a acestor cerințe.

O altă trăsătură negativă a acestei versiuni a proiectului de Lege „Cu privire la piața de capital”, care va influența soarta participanților profesioniști existenți pe piața financiară, este că din cadrul proiectului sînt excluși registratorii independenți, registrele deținătorilor de valori mobiliare și companiile implicate în activități de

evaluare a valorilor mobiliare și a activelor aferente. În caz dacă excluderea participanților profesioniști pe piața valorilor mobiliare ale societăților non-bancare de brokeraj se face prin stabilirea unor cerințe irealizabile privind acordarea licenței pentru activitatea lor, atunci excluderea din lista participanților la piața registratorilor profesioniști independenți și companiilor de evaluare a valorilor mobiliare și a activelor aferente prin dispoziții exprese din Legea „cu privire la piața de capital” îi privează de statutul de participanți profesioniști la piața financiară.

Legea privind piața de capital în redacție nouă urmează, în primul rând, să protejeze interesele acestor categorii de investitori, care la moment pe piața de capital sunt cei mai numeroși și cei mai vulnerabili.

În caz ca pe viitor, după primirea Legii privind piața de capital în redacție nouă, cerințele față de infrastructura pieței organizate se vor conforma celor europene, aceasta evident o să majoreze și costurile serviciilor pentru toate categoriile de investitori, care nu vor fi suportabile pentru majoritatea populației și vor trezi nemulțumiri continue, cum și trezesc la moment.

În cazul în care proiectul de lege va fi adoptat zeci de specialiști și alți lucrători, care acum activează în companiile de brokeraj non-bancare, la registratori independenți, în companii de evaluare a hârtiilor de valoare și a activelor aferente, își vor pierde locurile de muncă. Această situație nu va contribui la creșterea nivelului de încredere a investitorilor în economia națională. Încercarea de a extinde piața financiară, prin introducerea noilor instrumente financiare cu un declin al cercului de participanți pe această piață, puțin probabil că va avea succes.

Anul acesta a obținut aprobarea oficială, licența de activitate a unei noi burse în Moldova: S.A. „Bursa de Valori Chișinău”. Consiliul de administrație al CNPF a acordat licență noii burse de valori pentru desfășurarea activității bursiere pe piața valorilor mobiliare ca activitate de bază cu activități conexe pe un termen de 5 ani. Această noutate vine să îmbogățească perspectivele PVM din Moldova prin faptul că se va mări numărul tranzacțiilor efectuate, va apărea o concurență, unde fiecare va încerca să se perfecționeze.

Viitorul pieței valorilor mobiliare în Moldova va fi influențat și de prevederile și implementarea Strategiei de dezvoltare a pieței financiar nebancale pentru anii 2011-2014, care a fost elaborată de către CNPF. Scopul Strategiei este transformarea pieței financiare nebancale într-un mecanism eficient de atragere a investițiilor în sectorul real al economiei și ridicarea atractivității investiționale a Republicii Moldova. În vederea atingerii acestui scop, Strategia prevede realizarea următoarelor obiective:

- a) consolidarea sistemului de reglementare și supraveghere a sectorului financiar nebancale, alinierea acestuia la standardele internaționale și acquis-ul comunitar;
- b) dezvoltarea instituțională a pieței financiare nebancale;
- c) impulsivarea procesului de dezvoltare a pieței valorilor mobiliare, inclusiv stimularea apariției de noi instrumente financiare și perfecționarea infrastructurii pieței;
- d) consolidarea pieței asigurărilor, dezvoltarea infrastructurii acestei piețe;
- e) asigurarea dezvoltării durabile a sectorului de microfinanțare;
- f) asigurarea protecției drepturilor și intereselor participanților la piața financiară nebancale.

Totodată, putem spune că viitorul pieței hârtilor de valoare ține de o globalizare a ei, adică de integrare a pieței în piața internațională; ține de internaționalizarea pieței, adică dezvoltarea și perfecționarea sistemului de computere, sistemului de transmitere a unui volum cât mai mare de informație într-un timp cât mai scurt, cu viteze cât mai mari; ține de consolidarea eforturilor în lupta contra principalelor riscuri care pot apărea pe această piață.

Putem spune că Republica Moldova depune eforturi de dezvoltare a acestei piețe, nivelul de dezvoltare este mai scăzut în comparație cu țările dezvoltate. Perspectivele de dezvoltare a pieței valorilor mobiliare vor fi puternic influențate de aprobarea noului proiect de lege „Cu privire la piața de capital”. Totodată, aspectul pozitiv al viitorului acestei piețe ține de tendințele sale de dezvoltare, ce țin de internaționalizare, globalizare, integrare.

Referințe bibliografice

1. Caranganu, Anatol, *Piețe de capital*, Editura ASEM, Chișinău, 2005.
2. Darovanaia, Angela, *Bazele funcționării pieței de capital*, Editura ASEM, Chișinău, 2006.
3. Dudian, Monica, *Bazele economiei*, Editura All Beck, București, 2001.
4. Ganciuov, V., *Căile de dezvoltare a economiei naționale*, Editura ASEM, Chișinău, 2003.
5. Noul proiect de lege „Cu privire la piața de capital”.
6. Strategia de dezvoltare a pieței financiar nebankare pentru anii 2011-2014 elaborată de Comisia Națională a pieței financiare.
7. Stratulat, Oleg, *Politica financiară*, Chișinău, Editura ASEM, 1997.
8. [Cnpf.md](http://cnpf.md).

IMPERFECTIUNEA PIEȚEI DE CAPITAL ȘI A INVESTIȚIILOR ÎN EXPLOATAȚIILE AGRICOLE

Lilia DUMBRAVANU, *lector universitar,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți*

Résumé: *Le but de notre article est de rechercher les déterminants des décisions d'investissement des exploitants agricoles en présence d'imperfections du marché du capital. Les contraintes d'accès au marché du crédit sont prises en compte en intégrant des coûts de transaction associés aux emprunts et en définissant un plafond d'endettement. L'introduction de ces imperfections conduit à la simultanéité entre les décisions financières et les décisions d'investissement de l'exploitation. Un des résultats est de montrer que, pour comprendre les variations du taux d'investissement, il est nécessaire de différencier les exploitations ayant contracté des emprunts sur deux années successives. L'impact du profit reste important car il donne de l'information à la banque concernant la performance de l'exploitation.*

Mots-clés: *imperfection, marché, capital, agriculture, agriculteur, agro-financement.*

Pentru a finanța investițiile sale, o întreprindere poate să recurgă la împrumut (finanțare externă) sau ea poate face apel la fondurile sale proprii (finanțare internă). Într-un univers financiar perfect, finanțările externe și interne sînt perfect substituibile și deciziile de a investi a unei întreprinderi sînt independente de modul lor de finanțare și de factorii financiari. Într-un univers financiar imperfect, există o dependență între deciziile de investire și de finanțare. De la sfîrșitul anilor optzeci, numeroase lucrări (studii) microeconomice s-au dezvoltat pentru a modela influența constrîngerilor financiare asupra comportamentului agenților. Aceasta subliniază im-

pactul imperfecțiunilor pieței de capital datorită unei asimetrii de informație între debitori și creditori. Aceste probleme de informare pot lua diverse forme și sînt legate de riscurile asociate unui proiect de investiții. Nefiind sigur de calitatea proiectelor de investiții și neputînd controla pe deplin comportamentul debitorilor, intermediarii financiari utilizează mecanisme diferite (exigența garanțiilor contractuale, evaluarea proiectelor) pentru a selecta firmele cu capacitate reală de rambursare.

Aceste criterii de selectare au două efecte principale. Mai întîi de toate, debitorii pot să facă față unei restricții privind cuantumul datoriei, deoarece aceștia nu satisfac în totalitate cererea lor de credit la rate ale dobînzii pe piață. Restricțiile privind valoarea datoriei în general sînt bazate pe caracteristicile financiare și pe activele debitorilor. Mai mult, aceste diverse mecanisme creează un ansamblu de *costuri de tranzacție „ex-ante”* care reprezintă o barieră suplimentară pentru accesul la piața de capital (Williamson, 1985: 20-21). Aceste costuri de tranzacție includ în primul rînd *costurile explicite* corespunzătoare taxelor percepute de bănci atunci cînd sînt contractate credite noi (taxele, comisioanele). Costurile de tranzacție includ de asemenea *costurile implicite* suportate de către debitori în timpul creării dosarului (costul de oportunitate al timpului utilizat pentru justificarea poziției sale financiare, pentru prezentarea conturilor sale și a planului său de finanțare). În costul de finanțare externă apar, prin urmare, nu numai interesele dar și costurile de tranzacție.

Consecințele imperfecțiunii pe piața de capital au constituit obiectul numeroaselor studii empirice (Whited, 1992: 425-460; Schaller, 1993: 552-574; Faroque, 1995: 317-326). Majoritatea aplicațiilor confirmă existența asimetriei de informare și arată că o investiție nu se poate considera independentă de modul (fondul) său de finanțare (datorie sau fonduri interne). Puține lucrări aplicative au fost efectuate în domeniul agricol. Obiectivele lucrărilor existente diferă după formele specifice ale imperfecțiunii pieței de capital.

Imperfecțiunea extremă a pieței de capital corespunde unei economii în care nu există piață de credit, caracteristică observată în special în *țările în curs de dezvoltare*. Creditul permite producătorilor de a acoperi nevoile în lichidități create de ciclurile de producție care caracterizează agricultura. În absența pieței de credit, agricultorii trebuie să mențină o rezervă financiară pentru a acoperi costurile (cheltuielile) de bunuri de consum și cheltuielile de întreținere ale perioadei de pre-recoltare (Behrman, 1997: 282-292). În *țările dezvoltate*, scopul cercetărilor este de a înțelege comportamentul de investire a agricultorilor și aplicațiile sînt concentrate pe evidențierea unei constrîngerii de lichiditate pentru finanțarea investițiilor.

Scopul cercetării respective este de a investiga factorii determinanți în luarea deciziilor de investire în exploatațiile agricole în prezența imperfecțiunii pieții de capital. Conform studiilor existente, vom arăta că comportamentul privind investițiile nu este influențat doar de existența unui plafon de datorii dar și de existența costurilor de tranzacție. Analiza comportamentelor privind investițiile este o etapă preliminară pentru a ști dacă răspunsul agricultorilor la schimbările de politică depinde sau nu de existența constrîngerilor financiare.

Cînd nu se iau în considerație costurile de tranzacție, fermele care au mai multe dificultăți pentru accesarea creditelor (gospodăriile mici, fermele gestionate de un șef agricol fără pregătire) sînt cele mai afectate de impactul imperfecțiunii pieții de capital. Ultima estimare, bazată pe dubla existență a costurilor de tranzacție a unui

plafon de datorii, ne arată că realitatea este mult mai complicată. Astfel, costurile de tranzacție reprezintă o parte importantă a impactului imperfecțiunii pieții în ansamblu. Mai mult, investiția (finanțarea) rămîne sensibilă la variabilele financiare pentru toate fermele. Acest rezultat se poate interpreta în felul următor: fermele care sînt deja bine angajate pe piața de capital sînt supuse unui cost de informație mai puțin ridicat cu banca. Impactul profitului rămîne important pentru că el oferă informație în ceea ce privește performanța de operare. Pentru alte ferme nivelul îndatorării și nivelul de garanții disponibile sînt de maximă importanță (primordiale).

Sînt necesare investigații suplimentare, în special, pentru a lua în considerație efectele de lungă durată care încorporează deciziile de finanțare și prin urmare evoluțiile de capital. Problema este de a ști dacă răspunsul agricultorilor la schimbările de politică depinde sau nu de existența constrîngerilor financiare. De asemenea, o perspectivă ar fi să se calculeze elasticitățile ofertei pentru fermele constrînse financiar și neconstrînse financiar. Este vorba, de asemenea, de a măsura dacă variațiile variabilelor exogene (prețul produsului, subvențiile, ...) la nivel de produs oferit sau rata investițiilor sînt de aceeași amplitudine în funcție de prezența sau absența unor constrîngeri financiare. Răspunsul fermierilor poate fi eterogen în funcție de valoarea datoriei.

La acest compartiment s-ar putea menționa și anumite informații referitor la situația Republicii Moldova în această direcție. Astfel, în cadrul proiectului Competitivitatea Agricolă și Dezvoltarea Întreprinderilor (ACED), finanțat de către Guvernul Statelor Unite, prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și a Corporației Provocările Mileniului (MCC), pe 1 iunie 2012, la Chișinău a fost organizat un seminar cu tema „Finanțarea lanțurilor valorice agricole” pentru reprezentanții celor mai mari bănci din Republica Moldova și consultanți în probleme financiare.

În cadrul seminarului, un expert internațional în domeniul finanțelor, Dna Mary Miller, a prezentat cele mai bune practici internaționale privind finanțarea în agricultură, pentru a îmbunătăți accesul fermierilor și întreprinderilor care operează în sectorul agriculturii de valoare înaltă (AVI) din Moldova la finanțare accesibilă. De asemenea, s-a abordat cele mai importante constrîngeri de acces la finanțare cu care se confruntă producătorii de fructe și legume proaspete în căutare de credite bancare pentru lansarea afacerii sau operațiuni de dezvoltare, s-a explorat noi căi de colaborare reciproc avantajoasă între băncile locale și producătorii agricoli.

De o importanță constructivă pot fi considerate, în acest sens, recomandările aduse de către expertul internațional în domeniul finanțelor și anume: instituțiile creditare din Moldova ar trebui să elaboreze o abordare personalizată față de solicitanții din agricultură, prin ajustarea ofertelor la necesitățile specifice ale producătorilor și ciclurile de piață ale acestora. Suplimentar la un program flexibil de plată, stabilit într-un proces de reciprocitate între bancă și client, fermierii noștri au nevoie de pachete de împrumuturi cu scopuri multiple. Astăzi, ei consumă foarte mult timp și resurse la perfectarea documentelor pentru solicitarea mai multor credite, pentru scopuri specifice – unul pentru capitalul circulant, altul pentru o investiție de lungă durată și așa mai departe.

Agenda seminarului a inclus și o discuție privind necesitățile de finanțare și costurile investițiilor în AVI cu o serie de întreprinderi agricole, inclusiv Cooperativa Fructagrom și un exportator de fructe. (www.aced.md)

Prin urmare, reprezentanților băncilor le survine însărcinarea de a revizui politicile de creditare pentru producătorii agricoli și dorința de a se întâlni cu comunitatea agro-business-ului pentru a studia mai aprofundat cele mai bune practici internaționale în domeniul finanțării agriculturii, care ar putea fi aplicate în Republica Moldova.

Resurse bibliografice

1. BEHRMAN, J.R., A. FOSTER et M. ROSENZWEIG, *Dynamic Savings Decisions in Agricultural Environments with Incomplete Markets*, Journal of Business and Economic Statistics, 1997, p. 282-292.
2. FAROQUE, A. et T. TON-THAT, *Financing Constraints and Firm Heterogeneity in Investment Behaviour: An Application of Non-nested Tests*, Applied Economics, 1995, p. 317-326.
3. SCHALLER, H. (1993), *Asymmetric Information, Liquidity Constraints and Canadian Investment*, Canadian Journal of Economics, 1993, p. 552-574.
4. WHITED, T.M., *Debt, Liquidity Constraints, and Corporate Investment: Evidence from Panel Data*, Journal of Finance, 1992, p. 425-460.
5. WILLIAMSON, O.E., *The Economic Institutions of Capitalism*, New York, The Free Press, 1985, p. 20-21.
6. <http://www.aced.md>

PERFECTIONAREA MODULUI DE CALCUL ȘI A CONTABILITĂȚII DATORILOR FAȚĂ DE PERSONAL PRIVIND RETRIBUIREA MUNCII

Marcela DEMIAN, asist. univ.,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți

Summary: *The staff potential is the business success. Moldova's economy requires significant changes in the staff payments. The current problem in our country is the average salary from the agro-industrial complex and the budget sector, including science, education, culture and art. The main objectives of the accounting settlements regarding remuneration are: appropriate and accurate calculation of the salary; detecting deviations from the rate of remuneration; coping with the complexity of the types of payment performance calculations and their branching logic, consecutive increasing of salary in accordance with minimum consumption; planning of workload for each employee according to their abilities.*

Key-words: *wage payment, calculation of wages, deductions, accounting, price, settlement, improvement, productivity.*

În cadrul strategiilor de dezvoltare definite pe plan mondial a crescut importanța acordată resurselor umane. S-a conștientizat faptul că valorificarea potențialului pe care îl reprezintă personalul este sinonimă cu succesul în afaceri. Orice întreprindere care este orientată spre client, trebuie să fie în aceeași măsură orientată spre angajat.

Remunerarea muncii salariaților prezintă un factor important în asigurarea entităților economice cu forță de muncă, deoarece aceasta reprezintă venitul legal de existență a omului, fără care nu se poate asigura cea mai mare parte a forței de muncă prezente și viitoare.

Necesitatea abordării salarizării personalului în Republica Moldova a apărut ca rezultat al transformărilor social-economice. Economia Republicii Moldova solicită schimbări esențiale în domeniul salarizării personalului, atât la nivelul macro, cât și la nivelul microeconomic.

Așadar, formarea și perfecționarea salariaților a devenit o cerință a perioadei în care trăim. Dacă în trecut tinerii care dobândeau o profesie reușeau pe baza cunoștin-

țelor să o exercite pe toată durata vieții, astăzi acest lucru nu mai are valoare. Odată cu noile cerințe către angajați a început să se răsfrîngă și către angajatori unele nevoi ce prevăd unele cheltuieli ale întreprinderii, precum majorarea salariului și perfecționarea cadrelor. Cel mai bun instrument al managerilor prin care se influențează eficiența activității unei firme este recompensarea angajaților.

Principalele sarcini care se pun în fața contabilității privind retribuirea muncii ar fi:

- asigurarea cu informații în vederea fundamentării și calculării retribuțiilor;
- reflectarea corectă și la timp în registrele de evidență a tuturor operațiilor economice;
- respectarea legislației în vigoare privind modul de calculare a salariului și reținerilor în conformitate cu limitele și calculele stabilite;
- controlul asupra calculelor și reținerilor din salariu efectuate la întreprindere;
- tabelarea rezultatelor finale aferente salariilor îndreptate spre plată;
- achitarea în termenele stabilite cu salariații.

Evidența principalelor componente a decontărilor cu personalul privind remunerarea muncii, precum și a decontărilor cu titularii de avans a căpătat o însemnătate deosebită, iar reflectarea în contabilitate a acestor operațiuni (calculul salariului, reținerile și adaosurile, scutirile la salariu, acordarea avansurilor titularilor de avans, decontarea cheltuielilor de deplasare), precum și perfecționarea contabilității acestora a devenit una din cele mai importante aspecte din cadrul activității fiecărei entități economice.

Societatea în care trăim scoate în evidență problema legată de informații neveridice cu privire la remunerarea angajaților, iar aceștia sînt nemulțumiți de salariile primite. Aceasta ne poate vorbi de unele nesatisfacții ale personalului față de întreprinderea la care activează și care, de cele mai multe ori duce la părăsirea locurilor de muncă pentru alte propuneri mai avantajoase, sau mai bine plătite și de aici vine în lanț marea problemă a țării noastre care este migrația populației peste hotare, acest proces avînd loc din cauza că forța de muncă este mai ieftină ca celelalte consumuri de producție. La moment în Republica Moldova, majoritatea resurselor materiale utilizate în sfera de producție sînt foarte costisitoare și numai resursele umane continuă să ramînă nejustificat la un preț scăzut. De aici apare situația anormală care s-a creat cînd la majoritatea unităților economice din țară mijloacele bănești alocate pentru retribuirea muncii nu pot asigura nivelul material suficient pentru angajații săi.

În pofida faptului că perfecționarea deseori este costisitoare, aceasta este unul dintre obiectivele de bază ale întreprinderilor, deoarece buna gestionare managerială și contabilă asigură obținerea unui profit maxim și crearea unei imagini benefice a întreprinderii în exterior.

Deoarece în cadrul evidenței salariului trebuie asigurate exactitatea și obiectivitatea maximală a tabelelor evidenței timpului de lucru, a mișcării personalului angajat, trebuie ținută evidența strictă a stagiului de lucru a fiecărui angajat (de aceasta va depinde și categoria de salarizare), contabilul-șef trebuie să cunoască toate introducerile noi, referitoare la salarizare publicate în Monitorul Oficial pentru aplicarea lor practică la timp și evitarea încălcărilor legislației fiscale în vigoare și a Codului Muncii.

Alt moment important ar fi impunerea impozitară în vigoare a remunerării muncii, care nu doar lipsește lucrătorul de stimul, ci și încalcă funcția reproductivă a salariatului.

Majoritatea întreprinderilor din Republica Moldova nu sînt capabile să asigure lucrătorilor săi o remunerare a muncii egală cu nivelul de trai și de la acestea n-ar trebui de încasat impozite corelate cu remunerarea muncii.

Putem recunoaște că mărimea optimă a impozitului pe fondul remunerării muncii încă nu este găsită.

Pentru o analiză a impozitării salariilor din țara noastră se propune tabelul ce urmează:

Rețineri din salariu pentru anii 2011 -2012		
Reținerea	2011	2012
Contribuțiile asigurărilor sociale obligatorii de stat	6 %	
Contribuțiile asigurărilor medicale obligatorii de stat	3,5 %	
Impozitul pe venit	7 % > 25200 lei anual >18% 7 % > 2100 lei lunar >18%	
Scutirile:		
- Personală și pentru soț/soție Standardă	8100 lei anual/ 675 lei lunar	8640 lei anual/ 720 lei lunar
Majoră	12000 lei anual/ 2100 lei lunar	12840 lei anual/ 1070 lei lunar
- Pentru întreținerea unei persoane Standardă	1800 lei anual/ 150 lei lunar	1920 lei anual/ 160 lei lunar
Invalizi din copilărie	8100 lei anual/ 675 lei lunar	8640 lei anual/ 720 lei lunar

În baza tabelului se observă faptul că mărimea cotelor impozitului nu se modifică. S-a majorat doar suma scutirilor, însă aceasta ar părea a fi neesențială pentru salariați.

Deseori ne ciocnim de faptul că se pierde conexiunea dintre remunerarea muncii și rezultatul activității întreprinderii. Un punct slab al Republicii Moldova este diferențierea remunerărilor după nivelul salariaților (studii, calificare, calitate, timp și volum al lucrului îndeplinit). În aceste condiții, specialiștii buni ai țării noastre pierd motivația de a se încadra în firmele autohtone și în rezultat, dispare noțiunea de dezvoltare economică națională.

Creșterea salariului tot mai mult se bazează și se apreciază într-un mod comparativ nu pe aportul muncii, ci pe dinamica prețurilor de consum la mărfuri și tarifele la servicii. Salariul își pierde valoarea sa, transformându-se într-un tip de îndemnizație socială, astfel se accelerează nu doar procesul de reducere a lui, ci și devalorizarea costului forței de muncă.

Din motivul majorării de numeroase ori a prețurilor la mărfuri de primă necesitate, diferența în remunerarea muncii asigurate de calificare și-a pierdut valoarea.

Problema actuală în țara noastră rămâne a fi salariul mediu al lucrătorilor din complexul agroindustrial și sfera bugetară, inclusiv de știință, învățământ, cultură și artă.

Diferența în remunerarea muncii e caracteristică nu doar pentru anumite sfere ale activității economice, ci și pentru întreprinderile uneia și aceleași sfere unde nivelul înalt de remunerare a muncii depinde nu de rezultatele lucrului întreprinderii, ci de gradul de monopolizare în producerea unor tipuri de producție sau servicii, de înzestrarea tehnică și alte circumstanțe. La majoritatea întreprinderilor din țară nivelul remunerării muncii specialiștilor e mai scăzut decât al muncitorilor, fapt ce nu trebuie privit ca unul normal.

Prin urmare, salariul în calitate de preț al forței de muncă, trebuie să fie consecutiv majorat prin apropiere cu coșul minim de consum, iar în continuare și cu bugetul de consum al persoanelor apte de muncă. Indicatorul cuantumului minim de remunerare a muncii e necesar să fie considerat o garanție socială de stat a reproducerii simple a forței de muncă, iar salariul trebuie să fie orientat nu spre supraviețuirea mizerabilă a lucrătorului, dar spre stimularea muncii înalt reproductivă. Aceasta va permite a realiza stabilizarea atât în economie, cât și în societate.

Principiile fundamentale de reglare a veniturilor populației la nivel de stat, ținând cont de situația ce ne creează la formarea lor, ar putea fi stimularea activității antreprenoriale de muncă; evitarea diferențierii nejustificate și considerabile a veniturilor lucrătorilor din diverse sfere ale activității economice, precum și a veniturilor diverselor grupe sociale; sporirea pe etape a remunerării muncii lucrătorilor din sfera bugetară; apropierea treptată a tuturor nivelurilor minime ale veniturilor de indicile minimelor de consum respectiv cu indexarea dinamicii lor continue.

Un moment important și de apreciat în cadrul întreprinderilor din țara noastră ar fi faptul că evidența contabilă este automatizată, astfel munca în domeniul contabilității este redusă, fiind posibil în orice moment a prezenta date concrete cu ajutorul programei contabile. De asemenea, acest lucru ușurează evidența timpului lucrat, precum și calcularea salariilor. Vizualizarea tabelului de pontaj permite verificarea complexă a totalului orelor lucrate, astfel evitându-se subîndeplinirea sau supraîndeplinirea balanței orelor de lucru prognozate lunar.

La nivelul întreprinderilor perfecționarea contabilității datoriiilor față de personal privind retribuirea muncii s-ar referi la îmbunătățirea și facilitarea evidenței contabile prin:

- determinarea oportună și corectă a salariului fiecărui angajat;
- depistarea abaterilor de la tariful de retribuire a muncii după locul de apariție, tip, cauze și vinovatul acestora;
- determinarea corectă a salariilor pe tipuri și repartizarea acestora după criteriile corespunzătoare.

În afară de cele expuse mai sus, s-ar putea de examinat posibilitățile întreprinderii privind acordarea anumitor motivații stimulatorii sub formă de sporuri sau premieri. Aceasta ar trebui prevăzută într-o dispoziție internă a firmei care ar putea stipula condițiile și modul de acordare a premiilor. Ar fi de apreciat studierea strictă a evidenței îndeplinirii eficiente și pe deplin a lucrărilor efectuate de către angajat, precum și urmărirea disciplinei în timpul serviciului, pentru a evita premiarea inco-

rectă a lucrătorilor care nu merită și totodată descurajarea angajaților care îndeplinesc lucrul la nivel înalt și în termen oportun.

O importanță deosebită, capătă elaborarea graficului concediilor, deoarece prin acordarea haotică a concediilor de odihnă anuale, care spre deosebire de concediile medicale pot fi programate cu exactitate, s-ar putea ajunge la micșorarea eficienței utilizării timpului de muncă și la cheltuieli pentru salarizare, care constituie sume plătite adăugător pentru îndeplinirea obligațiilor de lucru a persoanei absente de către alt angajat.

O dezvoltare a întreprinderilor poate fi efectuată numai cu colaborarea tuturor angajaților, atât a personalului din administrare, cât și celor din activitatea de bază și cea secundară. Aceasta va rezulta o productivitate mai mare și respectiv odată cu creșterea productivității muncii se creează condiții reale pentru majorarea nivelului de remunerare a muncii. Mijloacele orientate în vederea remunerării muncii trebuie astfel folosite ca ritmul creșterii productivității muncii să depășească ritmul creșterii remunerării ei, numai asemenea condiții dau posibilitatea creșterii ritmurilor muncii lărgite.

Concluzionând asupra ideilor expuse mai sus ne permitem formularea următoarelor concluzii și recomandări:

- evidența contabilă a decontărilor cu personalul privind retribuirea muncii are un volum mare și important în contabilitatea întreprinderii;
- legătura salariului cu rezultatele muncii ar trebui să capete un conținut particular, prin o diferență la salarizare între apartenențele salariaților la categoria de muncitor sau salariat;
- pentru evitarea incertitudinii la calculul salariilor este necesar de a asigura o exactitate și obiectivitate maximă a tabelelor de evidență a timpului de muncă, a mișcării personalului, precum și a stagiului de lucru al fiecărui angajat;
- salariul în calitate de preț al forței de muncă, trebuie să fie consecutiv majorat prin apropiere cu coșul minim de consum, iar în continuare și cu bugetul de consum al persoanelor apte de muncă;
- pentru creșterea productivității muncii și reducerea pierderilor din timpul nelucrat este necesar planificarea volumului de lucru pe fiecare angajat, în corespundere cu capacitățile acestuia;
- de a examina posibilitățile întreprinderii în vederea acordării unor plăți suplimentare motivatorii pentru intensificarea ritmului de muncă în scopul îndeplinirii mai eficiente a obligațiilor angajaților.

Considerăm că aplicarea recomandărilor expuse va contribui la perfecționarea contabilității privind decontările cu personalul și respectiv la creșterea productivității muncii.

Referințe bibliografice

1. *Legea salarizării nr. 242-XVI din 20.11.08* // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.237-240 din 31.12.2008.
2. *Codul fiscal al Republicii Moldova pe anul 2012* // Contabilitate și audit nr.1, 2012.
3. *Ghidul contabilului*, Editura VIVAR-EDITOR, Chișinău, 2007, 535 p.
4. Iacob P., Atanasiu P., *Contabilitatea financiară a întreprinderii*, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2004, 412 p.
5. Nederiță A., Bucur V., Căraș M., *Contabilitatea financiară, Ediția II*, Chișinău, ACAP, 2003, 640 p.

TENDINȚE ACTUALE ÎN PROCESAREA LIMBAJULUI NATURAL PENTRU LIMBA ROMÂNĂ

Mircea PETIC, dr, lect. sup. univ.,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți

Summary: *The article presents some trends in natural language processing research topic for Romanian language such as the use of computational linguistic resources. In addition, some useful applications are demonstrated, that use computational linguistic resources in both pre-processed texts as well as unstructured texts.*

Key-words: *natural language processing, computational linguistic resources, linguistic web services.*

În zilele noastre foarte multe domenii ale activității umane se informatizează. Nu este o excepție nici limbajul natural. Mai mult, este esențial pentru supraviețuirea unei limbi ca ea să fie folosită în sistemele de informare electronică. În acest sens, tehnologiile limbajului uman devin tot mai importante în era informațională. Limba română începe să se contureze ca una din limbile semnificative în privința resurselor informatice și a tehnologiilor aplicate ei. Totuși, chiar și cei mai fideli dintre susținătorii informatizării limbajului sînt de acord cu privire la imensa cantitate de necunoscut care însoțește acest proces. Astfel tehnologizarea unei limbi necesită consolidarea bazei teoretice din domeniul lingvisticii.

Eforturi pentru dezvoltarea resurselor lingvistice și instrumente de procesare a limbajului natural pentru limba română sînt depuse în puține centre academice din România (în general București, Iași și Cluj-Napoca) și Republica Moldova (Chișinău), cît și în unele centre din afara acestor regiuni. Astfel cele mai importante centre de cercetare în procesarea limbajului natural sînt:

- Institutul de Matematică și Informatică al AȘM, Chișinău;
- Universitatea Tehnică a Republicii Moldova, Chișinău;
- Universitatea „A. I. Cuza” din Iași;
- Institutul de Informatică Teoretică al Academiei Române (Filiala Iași);
- Institutul de Cercetări în Inteligență Artificială, București.

Una din primele aplicații de procesare a limbajului natural a fost cea de despărțire în silabe a cuvîntului. Automatizarea procesului de divizare în silabe nu reprezintă o problemă ordinară, deoarece, la etapa de prelucrare a cuvîntului, informația fonetică este inaccesibilă, deși anume această informație este importantă (Demidov&Verlan, 1996). Algoritmii elaborați și programele corespunzătoare, dezvoltate ulterior, se bazează pe regulile clasice de divizare a cuvintelor în silabe, avînd drept reper semnificația fonetică a literelor. Totuși, caracterul specific al limbii române nu permite formalizarea completă a regulilor de divizare a cuvintelor în silabe, în mare parte din cauza vocalelor. Acestea pot fi simple și complexe (așa-numitele semivocale), accentuate și neaccentuate, și regula de divizare în silabe depinde de categoria vocalei (frea-măt, re-cre-at, ghiont, ghi-o-cel etc). În acest fel, unicul lucru care poate fi stabilit în momentul în care se cunoaște cuvîntul este consecutivitatea vocalelor și a consoanelor. Informația fonetică nu este accesibilă. În această ordine de idei, este imposibilă acoperirea completă a regulilor de împărțire în silabe. Cele mai complicate situații apar în procesarea consecutivității de vocale (au, ea, ia, ie, io, ii, oa, ua), care pot fi (sea-ră, ier-ta, iod, au-gust) sau nu diftongi. Aceeași problemă e și cu

procesarea triftongilor. În acest sens, algoritmul de împărțire a cuvintelor în silabe din limba română a prevăzut procesarea a unui număr destul de mare de situații. Chiar dacă nu se pretinde la completitudinea algoritmului, totuși circa 70% de cuvinte din aproximativ 70000 de cuvinte din textele din domeniul științei și artei sînt împărțite corect în silabe (Demidov&Verlan, 1996).

Un alt tip de aplicații de procesare a limbajului natural sînt cele de flexionare automată. Prima încercare de acoperire a morfologiei flexionare pentru limba română a fost modelarea FAVR în mediul Mac-ELU. În urma analizei atributelor specifice fiecărei părți de vorbire în parte, în descrierea morfologică implementată în Mac-ELU s-au utilizat 20 de categorii gramaticale. Clasificarea s-a efectuat nu numai în baza cerințelor prelucrărilor morfo-lexicale, ci și a granularității necesare analizei și, respectiv, a generării sintactice (Tufiș, 1996).

O altă aplicație de flexionare automată ce merită atenție este sistemul AnMorph, descris în (Cristea&Forăscu, 2006). În prezent baza de date a aplicației acoperă doar parțial morfologia limbii române. În sistemul morfologic se compară formele introduse de utilizator cu acele care pot fi generate, pornind de la o paradigmă deja existentă în baza de date a sistemului și, dacă asemănarea este confirmată, se generează restul formelor. Dacă se întîmplă acest lucru, utilizatorul doar verifică și validează partea tabelului generată automat.

O altă abordare poate fi găsită în metodele de flexionare propuse de S. Cojocaru, care ține cont de clasificarea descrisă de A. Lombard și C. Gâdei în (Lombard&Gâdei, 1981). Algoritmul utilizează o gramatică funcțională de flexionare, care formalizează procesul de realizare a alternanțelor vocalice și consonantice și de formare a flexiunilor (prin concatenarea temei cuvîntului de bază cu seturile de terminații corespunzătoare). Pentru limba română această gramatică include 866 de reguli și 320 de seturi de terminații. Această metodă, numită metodă statică de flexionare, a contribuit substanțial la acumularea resurselor lingvistice, fiind aplicată pentru flexionarea a circa 30.000 de cuvinte pentru care era cunoscut grupul de flexionare din (Lombard&Gâdei, 1981). Metoda statică diferă de cea dinamică, în cadrul căreia se încearcă să se calculeze modelul de flexionare pentru fiecare cuvînt în parte. Algoritmul a fost testat pe 30.000 de cuvinte, care nu au fost incluse în clasificarea statică. De asemenea, au fost depistate unele iregularități (3% din numărul de cuvinte flexionate). Dincolo de aceasta s-a elaborat un set de programe care în regim semiautomat, generează toate formele flexionate. În anumite cazuri pentru obținerea corectă a flexiunilor dorite, se solicită implicarea utilizatorului pentru selectarea modelului potrivit (Ciubotaru et al, 2007).

Aplicațiile morfologiei flexionare descrise mai sus îmbogățesc resursele lingvistice, dar numai cu formele acestor cuvinte deja existente, fără a obține cuvinte cu sensuri noi, această funcție revenindu-i procesului de derivare pentru care în baza regulilor, constrîngerilor, schimbului de afixe, precum și a metodelor de proiectare a derivatelor a fost elaborat un algoritm de derivare automată care, fiind aplicat asupra a trei resurse lingvistice computaționale preprocesate, a produs 11191 cuvinte derivate noi. Aceste cuvinte, fiind ulterior flexionate, au completat dicționarul RRTLN (*Resurse reutilizabile ale tehnologiei limbajului natural*) cu 123106 intrări noi (Fig. 1) (Petic, 2011).

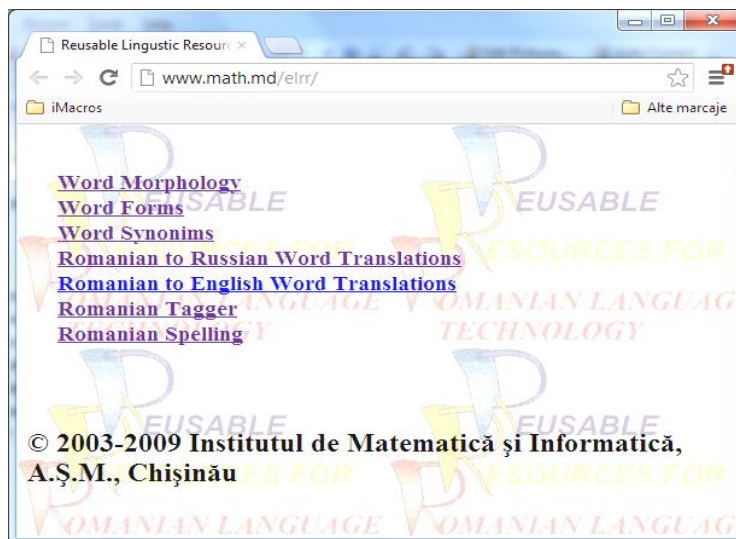

Figura 1. Interfața Web a RRTLN

RRTLN – conține o bază de date cu informație lingvistică la nivel de cuvânt și un set de programe de gestionare (Boian et al, 2005). Astfel, lexiconul conține nu doar reprezentarea grafică a cuvântului, dar și informația despre categoriile morfologice ale lui și posibilele funcții sintactice. RRTLN are aproximativ 100.000 de cuvinte leme și circa 1.000.000 de flexiuni. De menționat, că un cuvânt poate avea mai multe intrări pentru diferite părți de vorbire, astfel avînd o altă semantică, de exemplu, *bun* ca adjectiv în sens de binevoitor, amabil, *bun* ca adverb reprezentînd o aprobare și *bun* ca substantiv în sens de bunic sau de proprietate. Alături de informația lingvistică pentru limba română, complexul RRTLN conține și informații cu privire la sinonime și traduceri (engleză, rusă). Un set de programe de gestionare a bazei de date (Colesnicov, 2010) asigură efectuarea operațiilor necesare. Popularea BD cu informație morfologică se efectuează cu ajutorul unui program, care în baza lemei indicate, permite analiza și generarea automată a circa 90% din numărul total al cuvintelor leme (Boian et al, 2010), celelalte 10% prezentînd iregularități.

Rezultatele de mai sus au permis elaborarea corectorului ortografic pentru limba română care a fost elaborat și integrat în editorul de text Microsoft Word. În plus, în colaborare cu grupul editorial LITERA un CD cu corectorul ortografic cu o baza lingvistică de 1 milion de cuvinte a fost publicată.

O altă tendință actual de cercetare în procesare a limbajului natural constă în procesarea corpusurilor lingvistice computaționale. În lucrarea V. Bobicev a fost descris modul de procesare a mai multor corpusurilor cu ajutorul unor metode statistice. În experimentele cu restabilirea semnelor diacritice în text au fost obținute rezultate foarte bune de restabilire, aproximativ 98%. În experimentele de clasificare a documentelor aproximativ 97% de documente au fost clasificate corect (68 din 70), ceea ce poate fi considerat un rezultat destul de reușit. În experimentul de dezambiguizare morfologică programul a dezambiguizat absolut corect 95,3% de cuvinte. Din cele 4,7% de dezambiguizare greșită, numai în 2,5% a fost comisă o eroare în partea de vorbire. În restul cazurilor, 2,2%, a fost greșit detectat numai o caracteristică morfologică din cod. În concluzie experimentele efectuate demonstrează abilita-

tea metodelor statistice de a rezolva o clasă mare de probleme practice de prelucrare a textului (Bobicev, 2007).

În teza de doctorat a Victoriei Maxim este tratat un alt subiect promițător pentru cercetare ce ține de analiza computațională a corespondenței de afaceri. Drept rezultat au fost create următoarele resurse lingvistice computaționale: corpusul paralel bilingv englez-român cu texte ale scrisorilor de afaceri, adnotarea lui automată și dezambiguizarea manuală și o ontologie sumară a conceptelor de business. În plus s-a reușit formalizarea sintactică a Grupurilor Nominale ce conțin termeni și extragerea din corpus a unităților terminologice, validarea lor și organizarea într-un dicționar englez-român de termeni de afaceri. Ca rezultat a fost elaborat un program de traducere asistată de calculator a textelor comerciale din limba engleză în cea română (Maxim, 2008).

Un alt domeniu care se dezvoltă actualmente în procesarea limbajului natural ține de dezvoltarea serviciilor Web lingvistice. În continuare vor fi descrise succint posibilitățile <http://www.racai.ro/webservices/>. De menționat că toate aplicațiile care vor fi pomenite există ca aplicații de sine stătătoare (Tufiş et al, 2007).

Ceea ce ține de identificarea limbii se poate de spus că acest serviciu asigură identificare a limbii unui text scris într-una dintre cele 22 de limbi ale Uniunii Europene. Textul ar trebui să conțină un număr minim de 10-15 cuvinte.

Adnotarea morfo-lexicală se face cu o mare acuratețe (în jur de 98%) atât pentru limba română cât și pentru limba engleză. Există două implementări diferite pentru sarcina de adnotare morfo-lexicală: una se bazează pe paradigm HMM (Hidden Markov Models – Modele Markov Ascunse) iar cealaltă folosește abordarea Maximum Entropy (Entropie Maximă).

Un alt serviciu garantează codificarea de corpusuri paralele în format XCES pornind de la texte neprelucrate. O altă posibilitate a serviciilor este de a vizualiza cu ajutorul grafurilor hiporbolice la elementele celei mai mari ontologii lexical pentru limba română Ro-WordNet.

DIAC⁺ este un serviciu care permite recuperarea automată a diacriticilor în texte în limba română scrise fără – sau scrise doar parțial – cu caractere diacritice. DIAC⁺ este de asemenea disponibil și ca o aplicație de sine stătătoare, în forma unui DLL pentru MSOffice.

Unul din cele mai importante centre universitare care se ocupă cu succes de cercetarea în domeniul de procesare a limbajului natural este Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Unele din direcțiile prioritare sînt:

- Parsarea articolelor din DEX pentru obținerea arborelui lexico-semantic al unei intrări de dicționar într-un fișier XML care reprezintă codificarea definițiilor din intrarea respectivă;
- Realizarea inferențelor textuale pe limba română presupune ca în baza a două fragmente de text se cere precizarea dacă înțelesul unuia din texte poate fi dedus din celălalt.
- Extragerea automată a definițiilor din texte este o parte a unui sistem complex de întrebare răspuns, pentru regăsirea răspunsurilor la întrebări de tip definiție.

Elaborarea și dezvoltarea unui sistem de întrebare răspuns este una din cele mai tentante sarcini în cercetarea din domeniul procesării limbajului natural. Primul sistem de întrebare răspuns românesc a fost dezvoltat în anii 80 și era reprezentat de o

interfață ce facilitează comunicarea cu o rețea semantică (care codifică cunoașterea). Astăzi astfel de sisteme folosesc documentele text ca baza de cunoaștere și integrează tehnici de prelucrare a limbajului natural pentru a găsi răspunsul la o întrebare pusă în limbajul natural. Arhitectura generală a unui sistem întrebare-răspuns constă din: o colecție de texte din Wikipedia (XML, HTML), componentele de filtrare a documentului (html→txt), pre-procesarea lingvistică (tokenizare, lematizare, etc.), analiza întrebării, crearea indexului și căutarea documentară, extragerea răspunsului și analiza rezultatului (Iftene et al, 2007).

Din cele menționate în articol constatăm că limba română începe să se contureze ca una din limbile semnificative în privința resurselor informatice și a tehnologiilor aplicate ei. Totuși, chiar și cei mai fideli dintre susținătorii informatizării limbajului natural sînt de acord că acest proces este încă supus hazardului. De aceea sînt deosebit de importante cercetările și elaborările, care permit să înaintăm cu anumiți pași concreți în acest domeniu.

Referințe bibliografice

1. V. Demidov T. Verlan, An approach to the word division into syllables for Romanian language, *Computer Science Journal of Moldova*, v.4, n.1 (10), 1996, pp. 59-68.
2. Tufiș D. ș. a. Morfologia limbii române, o resursă lingvistică reversibilă și reutilizabilă. În: *Limbaj și Tehnologie*. București: Editura Academiei, 1996, p. 59-65.
3. Cristea D., Forăscu C. Linguistic Resources and Technologies for Romanian Language. In: *Computer Science Journal of Moldova*, Vol. 14, nr. 1 (40), 2006, p. 34-73.
4. Lombard A., Gâdei C. (1981) *Dictionnaire morphologique de la langue roumaine*, București, Editura Academiei, 232 p.
5. Ciubotaru C. ș. a. Contribuții la proiectul RoLTech: Platforma pentru tehnologia limbii române: resurse, instrumente, interfețe. În: *Lucrările atelierului „Resurse Lingvistice și Instrumente Pentru Prelucrarea Limbii Române*. Iași: Editura Universității, 2007, p. 171-179.
6. Petic M. Lexical derivation approaches for functional extension of computational linguistic resources. In: *Proceedings of the 8th International Conference “Linguistic Resources and Tools for processing of the Romanian language”* 8-9 december 2011, 26-27 april 2012. Bucharest, Editura Universitatii “Alexandru Ioan Cuza” Iasi, pp. 29-38
7. Boian E. ș. a. Technologization of Romanian: linguistic resources, applications, tools. In: *Proceedings of the 4th International Conference on Microelectronics and Computer Science*. Chisinau, Vol. II, 2005, p. 519-522.
8. Colesnicov A. Selection of processing tools in digital research environments. In: *Proceedings of „Actual problems of mathematics and informatics”*, UST – 80 ani. Chișinău, 2010, p. 88-89.
9. Boian E. ș. a. Application based on Reusable Linguistic Resources. In: *Multilinguality and Interoperability in Language Processing with Emphasis on Romanian*. București: Editura Academiei, 2010, p. 461-475.
10. Bobicev V. Metode și algoritmi statistici de procesare a textelor (în baza textelor în limba română). Teză de dr. în informatică, Chișinău, 2007. 229 p.
11. Maxim V. Analiza computațională a corespondenței de afaceri. Teză de dr. în informatică, Chișinău, 2008. 220 p.
12. Tufiș D. ș. a. Servicii web lingvistice ale ICIA. În: *Lucrările atelierului „Resurse Lingvistice și Instrumente Pentru Prelucrarea Limbii Române*. Iași: Editura Universității, 2007, p. 61-68.
13. Iftene A. ș. a. Construirea unui sistem de Întrebare Răspuns pentru limba română. În: *Lucrările atelierului „Resurse Lingvistice și Instrumente Pentru Prelucrarea Limbii Române*. Iași: Editura Universității, 2007, p. 109-118.

IMPLICAȚIILE REMITENȚELOR ÎN CREȘTEREA ECONOMICĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA

Natalia BRANAȘCO, lector univ.,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți

Résumé: *La migration du travail est un des plus dynamiques flux migratoires du monde stimulé par la situation économique précaire et par les conditions du marché du travail dans certains pays, d'où fait partie et la République de Moldavie. Dans les conditions de la diminution critique des investissements étrangers directs, les flux de rémittences sont devenus la source la plus importante des moyens financiers. L'aisance dans les familles des émigrants a accentué la pauvreté des autres familles. Les rémittences augmentent la consommation et stimulent l'import. Dans ces conditions, il faut se décider sur les plus optimales méthodes par lesquelles les émigrants pourraient employer leur gain et l'encouragement de la création de petites entreprises.*

Mots-clés: *migration internationale, migration de la main-d'œuvre, flux migratoire, rémittences, croissance économique.*

Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) definește *migrația internațională a forței de muncă* ca un proces de „emigrare temporară în altă țară, ce este motivată de obținerea unor venituri alternative, speranța de întoarcere în țara de origine și care nu prevede o nouă reședință”.

Termenul „*remitență*” este un neologism preluat din limba engleză – *remittances* – care are sensul de bani transferați dintr-un loc în altul. Judith van Doorn utilizează termenul cu sensul de „parte a veniturilor obținute de către muncitorii migranți transmisă în țara lor de origine”. Cerstin Sander, Ralph Chami definesc remitențele ca reprezentând un „flux substanțial de mijloace financiare, îndreptat preponderent din țările dezvoltate spre țările în dezvoltare”. Rolul remitențelor în dezvoltarea economică suscită un interes tot mai mare în ultimul timp.

Unul dintre cercetătorii din acest domeniu, Devesh Kapur prezintă cinci *dimensiuni ce determină atractivitatea remitențelor* pentru cercetători și factorii de decizie (Migrația de muncă și remitențele în Republica Moldova 2005: 20):

1) Remitențele constituie o sursă din ce în ce mai semnificativă de finanțare externă a țărilor în dezvoltare.

2) Remitențele sînt resurse pentru țările cu nivel mediu scăzut de venituri, în timp ce a doua jumătate revine țărilor cu nivel de venituri mediu ridicat și celor cu venituri scăzute. De exemplu, China, căreia îi revine una din ponderile cele mai mari a migrației pe plan global, recepționează un volum comparativ mic de remitențe, cca. 1 mlrd USD anual, ceea ce constituie o optă parte a remitențelor recepționate de India. Acest fapt poate indica că chinezii investesc mult mai mult în țara-gază.

3) Remitențele sînt sursa stabilă de valută: remitențele recepționează mai puțin violent la șocuri economice și manifestă o stabilitate în timp. Remitențele pot fi un mecanism de asigurare pentru țările în dezvoltare, datorită faptului că diversifică sursele de finanțare externă.

4) Remitențele sînt o sursă indispensabilă pentru subzistență: pentru multe țări mici remitențele au devenit un mijloc vital de venituri.

5) Remitențele-substituent al ajutoarelor internaționale: migranții, și nu guvernării, au devenit furnizorii cei mai mari ai ajutorului din străinătate.

Mărimea și frecvența fluxurilor totale de remitențe sînt determinate de următorii *factori*:

- numărul migranților;
- nivelul salarial al migranților;
- nivelul de dezvoltare economică al țării-gazdă;
- nivelul de dezvoltare economică al țării receptoare;
- ratele de schimb valutar;
- gradul de dezvoltare a infrastructurii rețelelor de transmitere a remitențelor;
- caracteristicile sociodemografice ale migranților;
- riscul politic al țării,
- existența în țara de origine a persoanelor dependente de migrant;
- durata aflării peste hotare a migrantului;
- nivelul veniturilor familiei din țara de origine;
- nivelurile ratelor dobînzii aferente depozitelor în țările-gazdă și țările receptive (Migrația de muncă și remitențele în Republica Moldova 2005: 29).

Datele statistice disponibile arată că fluxurile de remitențe către țările în curs de dezvoltare au atins 328 miliarde dolari în 2008, în creștere cu 15 la sută de la 285 miliarde dolari în 2007 și depășesc, în continuare, fluxurile de investiții și de asistență oficială pentru dezvoltare către țările în curs de dezvoltare. În anul 2009, fluxurile internaționale totale ale remitențelor au constituit 307 miliarde dolari. Se cere menționat faptul că remitențele reprezintă fluxuri financiare valutare care ajung direct la milioane de gospodării: la aproximativ 10 la sută din populația lumii. Efectiv, de la migranții relativ săraci, care muncesc în țările bogate, curg mai mulți bani în țările în dezvoltare decât volumul sumar al ajutoarelor guvernamentale, împrumuturile bancare private, ajutoarele financiare și de consultanță a FMI și BM.

Remitențele au anumite implicații asupra situației economice ale țărilor de origine, ce se concretizează în efecte directe, indirecte și induse.

Efectele directe ale remitențelor, ce reprezintă venituri ale populației, se materializează în urma utilizării acestora pentru cheltuieli diverse, în venituri ale diferiților agenți economici, ce activează în diverse sectoare economiei.

Efectele indirecte, care vizează influența cheltuielilor de consum asupra producătorilor de materii prime, la care firmele producătoare de bunuri și servicii de consum apelează evident pentru a-și menține oferta în conformitate cu cererea de pe piață.

Efecte induse se concretizează în impactul remitențelor asupra întregii economii naționale, deoarece atât veniturile celor ce lucrează nemijlocit în ramurile producătoare de bunuri de larg consum, cât și cele ce revin sectorului producător de materii prime, sunt reinvestite cu scopul procurării altor mărfuri și servicii necesare.

Remitențele contribuie esențial la dezvoltarea economiei Republicii Moldova. Dar, deși remitențele au influențat creșterea economică din ultimii ani prin finanțarea consumului, contribuția lor la o creștere economică durabilă este incertă. În Republica Moldova, volumul remitențelor a înregistrat o creștere continuă începând cu anii 1999, fiind însă afectate profund de criza financiară mondială actuală. Analiza grafică a dinamicii remitențelor reprezintă o tendință crescătoare, suferind abateri înregistrate în anul 2009 și cauzate de consecințele crizei financiare și economice mondiale actuale.

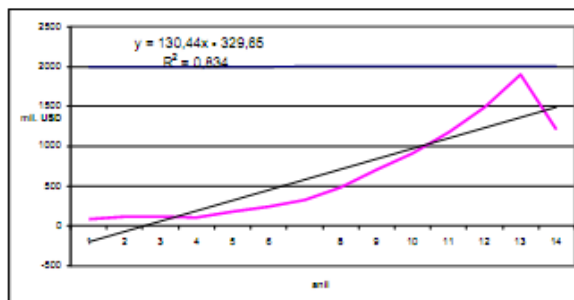

Figura 1. Trendul influxului de remitențe în Republica Moldova, mil. USD, 1996-2009

Sursa: (Belobrov 2011: 100)

Impactul enorm al remitențelor migranților asupra economiei Republicii Moldova este evidențiat și prin faptul că țara noastră se înscrie în lista celor mai mari beneficiari de remitențe (tabelul 1).

Tabelul 1

Topul țărilor după volumul de remitențe, anul 2008

Locul	Țara	Total remitențe primite, USD	Țara	Remitențe /P.L.B	Țara	Remitențe per capita, USD	Țara	Remitențe /export bunuri și servicii
I.	India	49 bil.	Tadjikistan	50 %	Luxembourg	3527	Tonga	239 %
II.	China	48 bil.	Tonga	38 %	New Caledonia	2528	Haiti	169 %
III.	Mexic	26 bil.	Moldova	31 %	Lebanon	1712	Nepal	159 %
IV.	Philippines	18,6 bil.	Kirgzstan	28 %	Macao	964	Tadjikistan	145 %
V.	Franța	15,9 bil.	Lesotho	27 %	Belgia	856	Moldova	76 %

Sursa: www.databank.worldbank.org

Luând în considerare datele Băncii Naționale a Moldovei, experții Băncii Mondiale au ajuns la concluzia că cca 70% din totalul remitențelor provin de la muncitori, ce lucrează peste hotare mai puțin de un an. Cealaltă parte, mult mai modestă, vine de la migranții de lungă durată, deci există tendința de reorientare a veniturilor muncitorilor migranți înspre țara în care activează.

Fluxurile de remitențe intrate în Republica Moldova au atins sume foarte mari, ce pot fi comparate cu așa indicatori macroeconomici ca PIB-ul, volumul exporturilor, investițiile străine directe și asistența financiară externă. Se poate evidenția corelația puternică dintre PIB și remitențe în perioada 1999-2009 și o corelație mai slabă între fluxurile de remitențe și cele de asistență financiară externă și investiții directe.

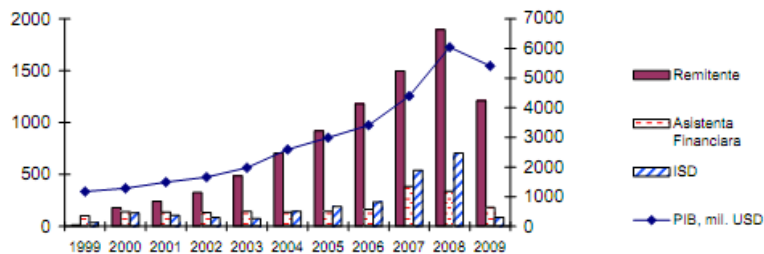

Figura 2. Dinamica PIB, asistenței financiare externe, remitențelor și ISD în R. Moldova, mil. USD, 1996-2009

Sursa: (Belobrov 2011: 102)

Creșterea intrărilor de valută străină pe piața internă duce la securitatea valutei naționale. Pentru Republica Moldova, remitențele devin unul din principalele și stabile surse financiare. Pe parcursul ultimilor ani remitențele au avut un impact benefic asupra evoluției economiei Republicii Moldova. Influențele pozitive s-au manifestat atât prin sporirea veniturilor gospodăriilor casnice, cât și prin majorarea veniturilor în bugetul public de pe urma impozitării indirecte a mărfurilor importate. Astfel, remitențele au contribuit la ridicarea nivelului de trai al unei părți considerabile a populației.

În rezultatul unui studiu efectuat în Republica Moldova s-a prezentat situația comparativă a familiilor ce beneficiază de remitențe pînă la procesul de emigrare și după emigrare (tabelul 2).

Tabelul 2

Situația materială a menajelor ce beneficiază de remitențe

Menaje		Situația materială				
		foarte bună	bună	grea	foarte grea	n-au răspuns
Alimentație	pînă la migrare	1,6	57,1	34,3	5,6	1,4
	după migrare	7,4	71,6	18,5	1,0	1,5
Locuință	pînă la migrare	1,6	52,1	38,2	6,3	1,9
	după migrare	4,7	70,4	21,5	1,6	1,8
Vestimentație	pînă la migrare	1,1	46,9	45,0	5,3	1,7
	după migrare	4,5	68,1	24,3	1,4	1,7
Sănătate	pînă la migrare	1,6	50,7	38,3	7,6	1,8
	după migrare	2,8	57,6	33,2	4,7	1,7
Studii	pînă la migrare	1,9	47,4	35,5	4,6	10,6
	după migrare	3,3	60,1	20,8	1,8	14,0
Distracții	pînă la migrare	1,0	31,8	46,7	12,9	7,5
	după migrare	2,3	47,3	35,6	7,1	7,7

Sursa: Migrația de muncă și remitențele în Republica Moldova (2004), OIM, studiu realizat de B. Ghencea și I. Gudumac, Chișinău, 2005.

Analizînd datele din tabel, evidențiem îmbunătățirea situației economice a familiilor în urma utilizării remitențelor. Majoritatea remitențelor sînt utilizate pentru consum curent și durabil, procurarea de imobile, economisirea în sistemul bancar. Mai puțin de 10% sînt folosite în investiții propriu-zise, în acest proces fiind niște obstacole importante: fluxul total al remitențelor este compus dintr-un număr mare de sume mici destinate consumului, iar cei care ar iniția afaceri, adică cei care și-ar asuma riscuri, se află peste hotare. Un asemenea mod de absorbție a remitențelor a rezultat, pe de o parte, susținerea ritmurilor de creștere economică, iar pe de altă parte – acumularea unor dezechilibre majore în sistemul economic moldovenesc.

Este evident, că un model de creștere economică bazat pe remitențe nu este durabil, iar pentru aceasta veniturile remise trebuie să fie îndreptate nu doar în creșterea consumului, ci, mai ales, în sporirea investițiilor. În Raportul Băncii Mondiale cu privire la Dezvoltare din anul 2006 se arată că „dacă remitențele ar fi investite în economia națională, acestea ar contribui la creșterea economică, așa ca în cazul Mexicului, după formula 2 la 1, ceea ce semnifică ca 1 dolar investit din suma remi-

tențelor în activitatea economică a țării reprezintă, de fapt, 2 dolari, celălalt dolar fiind investit de către autoritățile publice”. Astfel, și guvernul Republicii Moldova a inițiat un astfel de program – *PARE 1+1*, care are drept scop mobilizarea resurselor umane și financiare ale lucrătorilor emigranți moldoveni în dezvoltarea economică durabilă a țării, prin stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii de către lucrătorii migranți și beneficiarii de remitențe. Programul va activa în baza regulii 1+1, astfel încât un leu investit din remitențe va fi suplinit cu un leu în formă de grant din cadrul programului – pilot. Ca rezultat, în anul 2011 – 73 beneficiari au efectuat în total investiții de 35 mln lei, deci real raportul este 2,7 lei din remitențe + 1 leu grant. Dar este evident faptul, că pentru atragerea masivă a remitențelor în țară, este necesar de educat cultura antreprenorială în rîndul populației și de îmbunătățit climatul investițional.

Referințe bibliografice

1. Belobrov, Angela. *Efectele financiare ale migrației externe a forței de muncă din Republica Moldova*. Teză de doctor în economie. Chișinău, 2011, 214 p.
2. Delcea, Alexandra. *Remittances and international migration: Romania in the context of the European Union*. Pitești, Paralela 45, 2007, 184 p.
3. *Migrația de muncă și remitențele în Republica Moldova (2004)*. OIM, studiu realizat de B. Ghencea și I. Gudumac, Chișinău, 2005, 120 p.
4. *Republica Moldova – problemele migrației*. Institutul Muncii din Republica Moldova și Institutul Muncii din Grecia. Chișinău, 2007, 381 p.

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE COLABORARE ALE STUDENȚILOR UTILIZÎND INSTRUMENTELE WEB 2.0

Nicoleta BLEANDURĂ, asist. univ.,

Natalia COJOCARI, lect. univ.,

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Summary: *The article describes the Web tools used in education. First, a brief history of their evolution is presented followed by a review of different types of web tools used in training and their benefits. Further on, the articles writes about the impact of Web tools on the process of developing students' collaborative skills. It also draws a comparison between collaboration skills development opportunities using Web 2.0 tools compared to traditional methods.*

Key-words: *training, skills, collaboration, information tools, web applications, blog, wiki site, electronic portfolios.*

*„Dacă tu ai un măr și eu am un măr și le schimbăm între noi,
atunci eu voi avea în continuare tot un măr.
Dar dacă tu ai o idee și eu am o idee și schimbăm aceste idei între noi,
atunci fiecare vom avea câte două idei.”*
George Bernard Shaw

Introducere

Dezvoltarea instrumentelor informaționale Web a condus la dezvoltarea unor metode noi de utilizare a resurselor Internetului. Implementarea tot mai frecventă a acestora în sistemul educațional se dovedește a fi utilă sporirii performanțelor studenților. Motivele ar rezida în faptul că tehnologiile Internet sînt mai puțin costisitoare, au viteză mare de transmitere, economisire de energie, permit accesul si-

multan a mai multor utilizatori la resursele Web. Mai mult ca atît, tînăra generație este implicată deja în utilizarea instrumentelor Web. Studenții care posedă experiență în mediul Internet vor avea mai puține dificultăți în procesul de învățare prin utilizarea tehnologiilor informaționale.

Implementarea tehnologiilor Web în educație are o importanță enormă în dezvoltarea și eficientizarea procesului de instruire, în formarea competențelor specifice domeniului de studii în care sînt implementate, cît și pentru dezvoltarea competențelor de colaborare atît ale studenților, cît și ale profesorilor.

Instrumente Web

În cele ce urmează, vom vorbi despre instrumentele Web nu din punct de vedere tehnic, pentru că de fapt nu reprezintă o tehnologie în sens direct, dar un complex de „servicii și aplicații, realizate grație dezvoltării pe Internet a numeroase instrumente aplicative” și vom pune accentul pe posibilitățile de interacțiune și colaborare pe care le oferă acestea utilizatorilor. (Brezeanu, Gorghiu 2009: 59)

Apariția și evoluția Web 1.0 în perioada anilor 1990-2000 a însemnat răspîndirea siturilor de tip „read-only” ce stocau informația în mod izolat, fără intervenția celor din jur. Siturile erau create doar de către profesioniști, iar conținutul lor era stabilit univoc de către autori. Utilizatorii simpli nu aveau acces la redactarea conținuturilor. Produsele soft erau foarte scumpe.

Dezvoltarea de mai departe a Web 2.0 (Figura 1) între anii 2000-2010 a însemnat oferirea posibilității de partajare a informațiilor între utilizatori și colaborarea dintre aceștia (Jarche 2008, 1). Utilizatorii simpli au de acum posibilitate de a conlucra pentru dezvoltarea conținuturilor. Apar o mulțime de soft-uri libere.

Apare noțiune de *software social* ca parte componentă a Web 2.0. ce cuprinde „numeroase instrumente Web, care permit stabilirea relațiilor între utilizatori, conexiuni între grupuri și partajarea spațiului pentru colaborare și schimb de informații”. (Anghel 2008, 2)

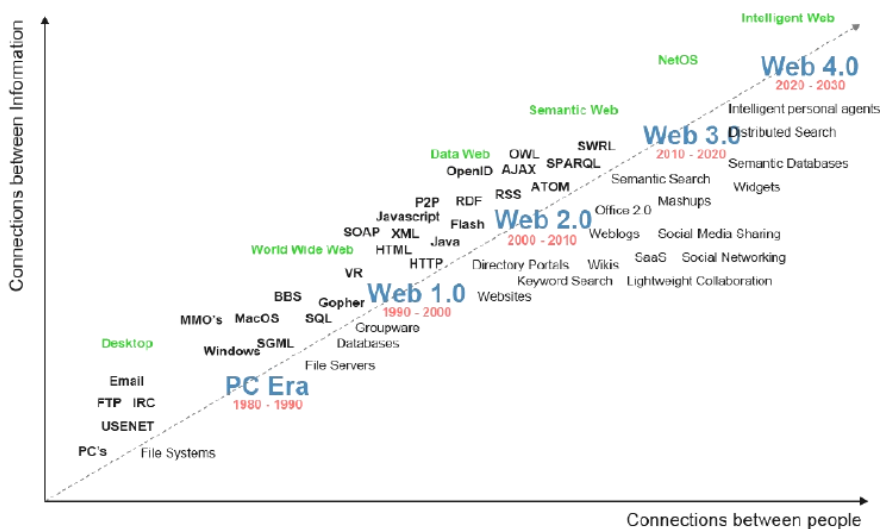

Figura 1. Evoluția instrumentelor Web

- Dintre instrumentele software-lui social se pot menționa (Mandrillon 2011, 2):
- (a) situri de partajare video – permit încărcarea video (Youtube, ExaleadVideo),
 - (b) situri de partajare foto – permit încărcarea imaginilor (Flickr, ExaleadImages)
 - (c) situri de partajare a prezentărilor – (Slideshare, Slidefinder),
 - (d) rețele sociale – comunități on-line ce au activități comune (Facebook),
 - (e) blog-uri – un sit web personal în care autorul poate include pagini personale cu informație text sau grafică, iar utilizatorii pot lăsa comentarii (Blogger),
 - (f) micro-blog-uri (Twitter)
 - (g) wiki-uri – pagini Web, conținutul cărora poate fi redactat de către utilizatori (Wikipedia),
 - (h) RSS – permite website-urilor actualizarea constantă a conținutului prin fluxuri web din diferite surse (Yahoo! News, Google News)
 - (i) Instrumente pentru discuții (Skype, Google Talk) ș.a.

În prezent Web-ul evoluează în continuu, dezvoltând platforme complexe de cooperare între utilizatori cu posibilități avansate.

Instrumente Web în instruire

Există numeroase instrumente Web utilizate în procesul de predare/învățare datorită facilităților pe care le oferă pentru comunicare și schimb de informație (experiență) între cei ce doresc să învețe, indiferent de distanțele spațiale sau temporale care îi separă. Aceste instrumente au început să fie utilizate tot mai frecvent de către profesori, aceștia creînd comunități întregi bazate pe cursurile predate. Succesul implementării acestora nu se datorează posibilităților tehnice avansate și multiple ale instrumentelor, dar în special, posibilității membrilor lor de a interacționa, de a împărtăși aceleași interese și de a-și pune aceleași întrebări.

Utilizarea **blog-urilor** de către profesori (Figura 2) în educație are loc tot mai frecvent deoarece:

- (a) este posibilă structurarea cursurilor,
- (b) permite managementul și partajarea informațiilor,
- (c) permite de a face cunoscute opiniile personale,
- (d) permite comunicarea on-line cu studenții,
- (e) permite informarea studenților. ș.a.

Figura 2. Exemplu de blog

La fel în educație sînt foarte răspîndite **sit-urile wiki**, datorită faptului că:

- (a) De obicei au o interfață simplă;

- (b) Chiar și utilizatorii neprofesioniști pot adăuga pagini foarte rapid;
- (c) Nu este necesară cunoașterea programării pentru a posta informația necesară, necesită doar lucru asupra conținutului.

Un exemplu de sit wiki este acel în care studenții își pot crea portofoliile personale. Avantajele unui asemenea sit sînt:

- (a) Există posibilitatea organizării documentelor personale, atît a profesorului cît și a studentului;
- (b) Există posibilitatea creării diferitor pagini ce să conțină diverse tipuri de fișiere: video, text, prezentări;
- (c) Permite colaborarea cu diverși membri a grupului;
- (d) Permite crearea unei rețele sociale formate din colegi, profesori, prieteni;
- (e) Este posibilă stabilirea accesului membrilor diferitor grupe la diferite documente;
- (f) Este ușor de colectat datele de la un grup de studenți (Cabac ș.a., 2011) ș.a.

În Universitatea de Stat Alecu Russo din Bălți un asemenea site și anume aplicația *Mahara* este utilizată de către studenții anului I la Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului la cursul „Aplicații generice”: weten.usb.md/mahara (Figura 3)

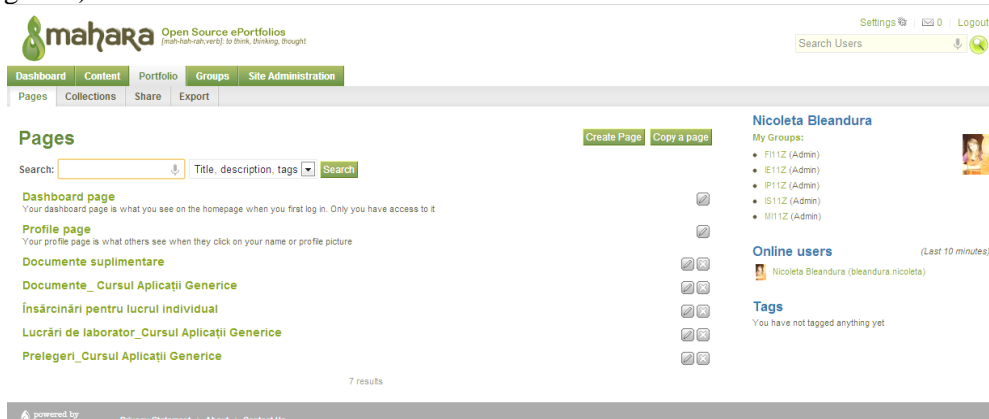

Figura 3. *Aplicația Mahara*

Pe sit sînt postate toate documentele necesare cursului de către profesor. Studenții urmează să formeze și ei portofoliile lor personale care se vor lua în calcul la determinarea notei finale.

Există și alte platforme mai avansate care sînt numite instrumente Web 3.0. utilizate în educație ce oferă posibilități mai complexe.

Un exemplu poate servi mediul *Netvibes* (Figura 4).

Utilizînd *Netvibes* este posibilă crearea unei pagini personalizate ce permite utilizatorilor să adauge widget-uri sau module la diferite file personale. Astfel de exemple de module ar putea fi actualizări Facebook, fluxuri de fotografii de pe Flickr, Căutare Google, Fluxuri RSS ș.a. Elevii pot folosi *Netvibes* ca un mediu de învățare personal, ce le-ar permite să concentreze împreună resurse educaționale din diverse sit-uri de pe web.

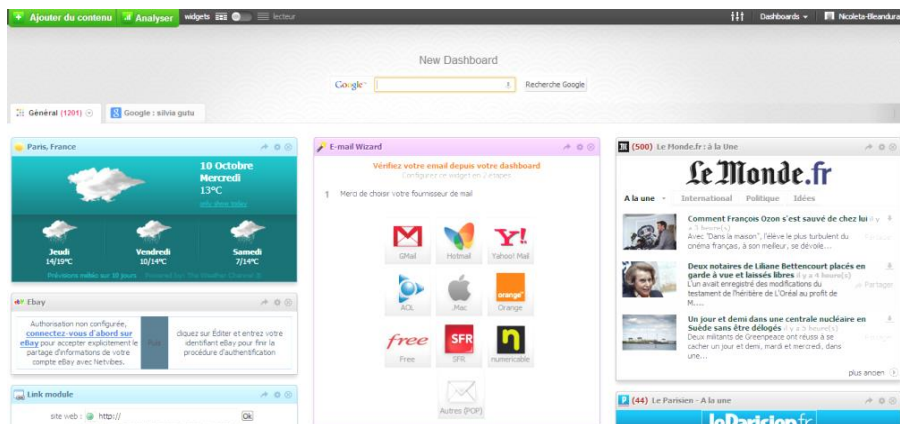

Figura 4. Mediul Netvibes

Instrumente Web pentru dezvoltarea competențelor de colaborare.

Conform paradigmei socio-constructiviste și interactive de învățare, dezvoltată în mare parte de către Philippe Jonnaert, studentul își construiește propriile cunoștințe și ulterior își dezvoltă competențele doar în interacțiune cu alții și cu mediul în care se află. (Jonnaert 2003, 30) Procesul de învățare nu ar putea fi posibil în vid. Doar într-o anumită situație, în interacțiune cu diverse resurse umane și materiale are loc dezvoltarea competențelor. Această abordare își găsește o oglindire dublă în utilizarea instrumentelor Web 2.0.:

- (1) acestea servesc drept context favorabil pentru formarea cunoștințelor în interacțiune cu alți studenți și profesori și
- (2) asigură, în același timp, dezvoltarea competențelor de colaborare ale studenților cât și ale profesorilor.

Astfel, impactul acestor medii asupra procesului instructiv contribuie în mare măsură la dezvoltarea competenței de colaborare a studenților. Această competență rezidă în capacitatea de a lucra în comun, participând activ prin comunicare, împărtășire de idei, comparare, schimb de opinii, soluții, exerciții practice.

Dezvoltarea competențelor de colaborare utilizând instrumentele Web 2.0. față de metodele tradiționale este prezentată în Tabelul 1.

Tabelul 1. Dezvoltarea competențelor de colaborare utilizând instrumentele Web 2.0.

	Metode tradiționale	Instrumentele Web 2.0.
Procesul de studii are loc	În universitate	În universitate dar și prin colaborare on-line
Profesorul	Predă studentului. De obicei, nu colaborează cu el	Ghidează studentul în procesul de studii, prin colaborare continuă
Poziția profesorului	Nu este la curent cu noile tehnologii, metode	Împărtășindu-și realizările cu alți profesioniști se află într-un constant proces de perfecționare
Evaluarea profesorului	De regulă lipsește	Este permanent evaluat informal de către egalii lui
Studentul	Învață de la profesor	Învață de la profesor, dar și de la alți studenți prin colaborarea cu aceștia

Poziția studentului	Pasiv, de subordonare.	Activ, de colaborare, implicare, dispus să învețe de la alți membri
Modul de gestiune a cunoștințelor	Orientări învechite în modul de formare a cunoștințelor	A gândi și a reflecta colaborativ pentru a dobândi individual noi competențe

Concluzii

Implicarea activă în procesul de instruire prin intermediul instrumentelor web: comunităților online, blog-urilor, siturilor wiki reprezintă un mod eficient de a face față volumului enorm informațional, de a gestiona grupele de studenți în cadrul cursului de studiu, de a contribui la dezvoltarea competențelor studenților, inclusiv a celor de colaborare, cât și cel mai important fel pentru profesor de a rămâne relevant în domeniul de studiu, din punct de vedere profesionist și creativ. Rămâne în seama profesorilor să testeze și să adopte diverse instrumente Web pentru a elabora secvențe optime de predare/învățare.

Referințe bibliografice

1. Anghel, Traian. *Educația 2.0*. În: *Dominus*, [online] septembrie 2008, [citată 11 octombrie 2012]. Disponibil pe Internet: <<http://ru.scribd.com/doc/11337821/Educatia-20>>
2. Brezeanu, Iulian; Gorghiu, Gabriel. *Web 2.0 - un fundament al universității de mâine*. Articol prezentat în cadrul Conferinței Naționale de Învățământ Virtual, ediția a VII-a, 2009, Universitatea din București și Universitatea Tehnică „Gh. Asachi” Iași. [online] 2009, [citată 11 octombrie 2012]. Disponibil pe Internet: <http://www.icvl.eu/2009/disc/cniv/documente/pdf/sectiuneaA/sectiuneaA_lucrarea06.pdf>
3. Cabac, Valeriu ș.a. *The using of electronic portfolio Mahara in learning platform Moodle*. In: *Advanced learning technologies ALTA'2011. Conference proceedings*, Kaunas, 2011, 207 p. ISSN 2029-8331
4. Jarche, Harold. *Skills 2.0. Web 2.0 gives learning professionals an aptitude adjustment*. În: *Training & Development*, [online] aprilie 2008, [citată 10 octombrie 2012] pag. 22-24. Disponibil pe Internet: <<http://www.ris.uvt.ro/wp-content/uploads/2009/01/hjarche.pdf>>
5. Jonnaert, Philippe ș.a. *Crée des conditions d'apprentissage. Un cadre de référence socioconstructiviste pour une formation didactique des enseignants*, Bruxelles, Ed. De Boeck, 2003, 431 p. ISBN 2-8041-4114-4
6. Mandrillon, Michèle. *The social media as research objects and subjects*. În: *Social Media and Education, Ministry of Education – France*, [online] noiembrie 2011, [citată 10 octombrie 2012] pag. 1-9. Disponibil pe Internet: <http://cache.media.eduscol.education.fr/file/secondaire/80/1/dossier_medias_sociaux_Dgesco_novembre_2011_200801.pdf>

UTILIZAREA MARKETINGULUI INTERN ÎN SCOPUL ORIENTĂRII ÎNTREPRINDERII CĂTRE CLIENT

Rodica SLUTU, lector superior universitar,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți

Résumé: *Le concept de marketing de l'entreprise moderne élève au rang de nécessité son orientation à la fois vers l'extérieur et l'intérieur. D'un côté, l'entreprise doit produire et commercialiser uniquement ce qui est réellement nécessaire et peut donc être vendu, orientant ainsi l'ensemble de son activité selon les désirs et les besoins des consommateurs et d'autre côté, dans le processus de production des biens ou de prestation des services, on ne doit pas négliger le facteur humain – les employés qui accomplissent toutes les tâches.*

Mots-clés: *marketing interne, marketing externe, marketing des ressources humaines, production des biens, prestation des services.*

Concepția de marketing a întreprinderii moderne ridică la rangul de necesitate orientarea ei atât spre exterior, cât și spre interior. Pe de o parte, întreprinderea trebuie să producă și să ofere pieței numai ceea ce se cere efectiv și, deci, se poate vinde, orientându-și astfel întreaga activitate în funcție de dorințele și necesitățile consumatorilor, iar pe de altă parte, în procesul de producție a bunurilor sau de prestare a serviciilor nu trebuie de neglijat factorul uman – angajații întreprinderii, care îndeplinesc totalitatea sarcinilor mai mari sau mai mici.

În viziunea de marketing, rolul compartimentului de marketing sporește substanțial în cadrul organizației și, drept urmare, mediul intern de marketing devine mult mai important decât în trecut. Dar, în activitatea lor, managerii de marketing trebuie să conlucreze cu managerii celorlalte compartimente.

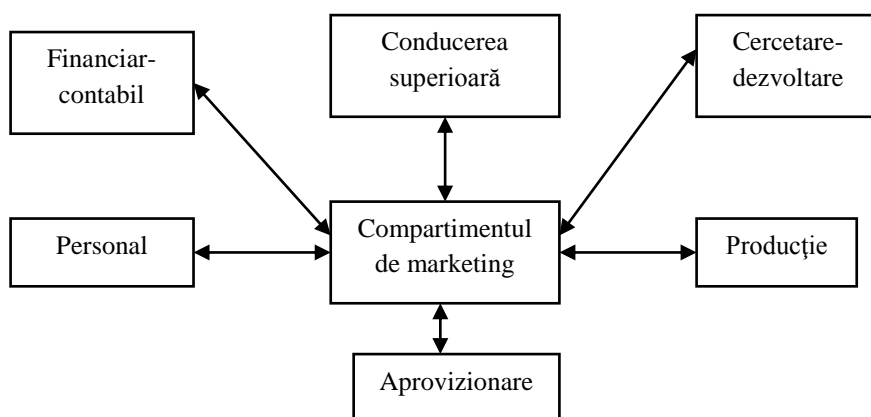

Figura 1. *Interdependența compartimentului de marketing cu celelalte compartimente ale întreprinderii*

Evident, managerii de marketing trebuie să colaboreze cu conducerea superioară a întreprinderii, atât în elaborarea politicii de marketing cât și în îndeplinirea ei, în așa fel încât întreprinderea să-și poată atinge obiectivul urmărit – obținerea unui profit cât mai mare prin satisfacerea în cele mai bune condiții a cerințelor clienților și prin satisfacerea, la cel mai înalt grad, a angajaților.

Prin urmare, sînt componente ale mediului intern de marketing ale întreprinderii: conducerea și stilul de conducere al acesteia, organizarea internă reflectată în organigramă, resursele materiale și umane, și variabilele ce alcătuiesc mixul de marketing. Ele reflectă atât motivația ce stă la baza activității întreprinderii, cât și experiența sa tehnică, comercială, comunicațională, accesibilitatea la informație etc.

Marketingul intern al întreprinderii joacă un rol esențial, deoarece adoptarea unei anumite strategii și tactici în cadrul întreprinderii influențează nivelul competitivității ei pe piață.

Maniera în care se realizează conexiunea mediului intern cu mediul extern al întreprinderii se exprimă, în final, în succesul firmei.

Conceptul de marketing intern a fost semnalat în literatura de specialitate ca un nou concept prin lucrările publicate de L. Berry în SUA (1976) și C. Gronroos în

Europa (1981), fiind apoi preluat și acceptat pe plan mondial ca un domeniu de cercetare în știința marketingului.

Marketingul intern, potrivit autorilor menționați mai sus, reprezintă atragerea, perfecționarea și menținerea angajaților firmei în funcții care să asigure utilizarea maximă și eficientă a capacității lor de muncă. În același timp reprezintă un sistem de motivații care să permită satisfacerea atât a necesităților materiale cât și ale personalului firmei.

Exista o distincție clară între marketingul intern și cel extern. Marketingul extern caracterizează publicul larg, iar angajații firmei pentru marketingul intern. Am încercat o abordare care pornește de fapt de la concluzia cum că nu trebuie să ne rezumăm la a citi cărți de marketing pentru a putea considera că sîntem specialiști în acest domeniu, ci trebuie să ne dăm seama că trăim într-o epocă în care marketingul este omniprezent în domeniul afacerilor și nu numai. Managementul resurselor umane și marketingul sînt considerate domenii distincte în absolut.

În realitate, însă, managementul și marketingul sînt interdependente și un top manager ar trebui să fie și specialist în marketing, un marketing manager ar trebui să stăpînească foarte bine managementul general. Se observă, atât în teorie cât și în practică, că există o distincție clară în organigramele firmelor între marketing și resurse umane. Departamentul comercial – acolo unde există această structură – include, de obicei, departamentele de marketing și vânzări, iar departamentul de resurse umane este unul separat. Mai grav, uneori obiectivele de „marketing” ale companiilor sînt de fapt exclusiv de vânzări, iar personalul angajat în acest departament face munca unui agent de vânzări și nu se implică deloc în activitatea de comunicare, în cercetare etc.

Noile teorii și practici de resurse umane folosesc din ce în ce mai des instrumente de marketing clasice. Legătura directă între valoarea profesională și motivația personalului, cultura organizațională și valoarea de piață a firmei este de la sine înțeleasă. Din acest motiv trebuie să considerăm că departamentul comercial al unei firme mari ar trebui să includă, pe lângă marketing și vânzări, și compartimentul de resurse umane.

Relațiile publice folosesc instrumente de management al resurselor umane și de marketing, marketingul folosește instrumente de relații publice, managementul resurselor umane folosește curent instrumente de marketing, iar peste toate acestea – comunicarea ca domeniu generic se aplică, își împrumută instrumentele și tehnicile de la toate celelalte discipline.

Ar fi mai corect să abordăm aceste domenii prin prisma interdisciplinarității și relaționării directe între cele 4 domenii: comunicare, marketing, resurse umane, relații publice care îmbinate formează marketingul total al firmei.

Dar pentru a putea exprima corect aceste interdependențe, nu putem face altceva decît să separăm domeniile și să le studiem distinct, făcînd singuri, mai mult sau mai puțin analitic, legătura dintre toate aceste elemente.

Altfel, am încerca o abordare imposibilă sau ne-am rezuma la un singur element pe care l-am transfera tuturor disciplinelor lăsînd deoparte alte elemente extrem de importante. Toți specialiștii de marketing, comunicare, resurse umane, toți autorii de cărți percep acest secol ca fiind unul al comunicării și al marketingului total. Noile teorii ale specialiștilor, susțin tendința de a asimila întreaga activitate de marketing

cele de comunicare. De fapt, se susține cu argumente puternice faptul ca într-adevăr trăim în epoca comunicării, că totul devine transparent și că deși totul era considerat interdependent și acum 20 de ani, această interdependență este astăzi sesizabilă – vizibilă.

Dacă, acum 15 ani, am fi afirmat că modul în care se îmbracă secretara unui director de fabrică atunci când vine la birou și felul în care ea răspunde la telefon se va reflecta în volumul vânzărilor fabricii respective s-ar fi considerat o mare exagerare. Dacă facem astăzi aceeași afirmație în cercurile de specialiști și de oameni implicați în domeniul marketingului, comunicării, resurselor umane, va fi considerată un truism.

„Marketingul este de fapt, nu o bătălie a produselor în sine, ci o bătălie între percepțiile consumatorilor asupra produselor” [Al Ries, Jack Trout 2004: 30].

Unii autori consideră că nu mai sînt necesare separările teoretice și clasificările tipologice ale diverselor forme ale marketingului. Acum vorbim de marketing și le includem pe toate. Nu mai are sens să avem două forme distincte de marketing într-o întreprindere – marketingul intern care se referă la totalitatea activităților de marketing reflectate asupra mediului intern al firmei, angajaților, și marketingul extern care are ca principal punct de concentrare consumatorul. Acum consumatorul este un concept generic și primul consumator al produselor este chiar angajatul firmei producătoare. Acum ca marketingul este un concept general putem afirma că primul produs al firmei este chiar mesajul acestuia. Înainte de a fi vîndut, produsul comunică-vorbește celor din jur. Și primii oameni care pot auzi mesajul produsului sînt chiar angajații firmei.

Angajații sînt responsabili pentru transmiterea promisiunii mărcii, dar și garanți ai acestei promisiuni în fața consumatorilor. De aceea, comportamentul lor, stilul de a se îmbrăca, tonul vocii și alte amănunte legate de aceștia trebuie să fie în acord cu valorile exprimate de marcă.

Majoritatea oamenilor cînd aud vorbindu-se despre marketing se gîndesc la marketingul care se focalizează pe clienți potențiali sau existenți. În esența, ei se gîndesc la marketing ca la o funcție îndreptată spre mediul de afaceri extern. Dar cum rămîne cu marketingul îndreptat spre clienții interni – angajații? Marketingul intern ne pune în fața unei abordări strategice și este strîns legat de managementul resurselor umane. Efectul intern este valorificarea superioară a capitalului uman și intelectual al organizației și creșterea motivației angajaților. Există și un efect extern, vizibil, în special acolo unde angajații sînt cei care „livrează” promisiunea mărcii și dau personalitate acesteia (în servicii, de exemplu). Nu în ultimul rînd, marketingul intern creează un avantaj greu de copiat.

Angajații sînt persoanele care vorbesc în numele mărcii. Cu toate acestea, multe companii petrec foarte puțin timp, și investesc foarte puțină atenție, puțini bani în marketingul intern. Nu prea se ține cont de nevoia ca angajații să înțeleagă marca și să o comunice mai departe în mod corect.

În multe cazuri, vînzarea mărcii în interiorul companiei este mai importantă decît vînzarea în exterior. Motivele pentru care companiile ar trebui să își asume marketingul intern sînt multe:

1) marketingul intern duce la creșterea loialității față de companie și a longevității în firmă;

2) angajații pot ajuta mai bine clienții cînd înțeleg promisiunea mărcii;

3) angajații care cred în marca lucrează mai cu spor și mai bine.

Specialiștii în marketing identifică marketingul intern în cea mai mare parte cu domeniul specific ale managementului organizației. Așa că este inspirat, ca specialiști în marketing, să ne îndreptăm interesul spre aceste domenii ale managementului general și al resurselor umane.

Așadar, concluzia evidentă ce reiese ar putea fi exprimată prin definirea marketingului intern ca fiind managementul comunicării organizaționale.

Marketingul intern reprezintă o abordare particulară a marketingului. O astfel de abordare se ia în vedere în cadrul unei „istorii a gîndirii de marketing”. O astfel de istorie poate prezenta un dublu interes: pe de o parte momente marcante servesc drept fundament al dezvoltării ulterioare, pe de altă parte, recapitularea cîtorva concepte fundamentale permite o mai bună înțelegere a anumitor opinii, constituindu-se practic într-un numitor al analizei. [Postolachi, Valentina, Scutaru Alexandru, 2008:192]

Marketingul clasic apare ca un ansamblu de instrumente fără o nuanță organizațională și umană. Conform literaturii de specialitate, marketingul clasic apare ca o tehnică a cărei apelare se bazează pe satisfacerea nevoilor și așteptărilor clienților, reprezintă factorul major al performanței întreprinderii. Clientul ar reprezenta o entitate fizică lipsită de orice dimensiune afectivă, intelectuală sau psihologică, lipsită de orice dimensiune umană. În această optică, marketingul se poate dezvolta oriunde, în orice tip de organizație și orice ar face, ar fi bine.

În consecință este nevoie de un alt marketing care să se bazeze pe cîteva principii:

1. Preocuparea principală a întreprinderii nu trebuie să fie aceea de a fi cîștigătoare, ci clientul, piața. Se știe că supraviețuirea întreprinderii depinde de capacitatea sa de adaptare la piață. Dacă știe să satisfacă nevoile pieței, întreprinderea va vinde și va cîștiga; dacă nu, este condamnată. Pentru a cîștiga, întreprinderea nu trebuie să acționeze avînd profitul său ca preocupare esențială, ci profitul clienților.

2. Clientul nu poate fi făcut să adere la oferta întreprinderii. El aderă sau nu, el alege sau nu o întreprindere. Adeziunea clientului se dobîndește prin merit. În acest sens, marketingul este etic. Nu mai este vorba doar despre cunoașterea clienților, ci de recunoașterea acestora prin prisma aspirațiilor și așteptărilor. Întreprinderile nu vor mai putea face față încercărilor fără să se preocupe în viziunea lor a unei etici, a responsabilității, în care ascultarea și deschiderea către alții, către clienți și către toți partenerii reprezintă pietrele de temelie.

3. Comunicarea și multiplele sale tehnici sînt total inoperante dacă nu se bazează pe libertatea de apreciere și alegere a clienților. A comunica înseamnă a crea condiții de negociere și alegere. Pentru a înțelege aspirațiile și preocupările clienților, pentru a ajuta întreprinderea să-și atingă obiectivele economice, marketingul trebuie să asigure clienților valoarea așteptată de aceștia și cele mai bune moduri de satisfacere a nevoilor lor.

4. Marketerul este acel care se pune în serviciul pieței, este cel responsabil în fața clienților.

Întreprinderea este entitatea în sînul căreia se cristalizează probleme legate de angajați, de muncă, de șomaj, de rupturi sociale și economice, de schimbare.

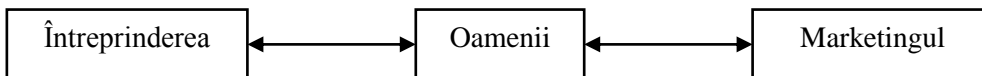

Figura 2. Interdependența dintre oameni, marketing și întreprindere

Întreprinderea este spațiul complex în care relațiile umane și relațiile de muncă își dezvăluie toate fațetele. Care sînt fundamentele acestor relații și cum se structurează ele? Pentru a răspunde la aceste întrebări este necesară revenirea la marketing și, în special, la marketingul intern, reintroducînd noțiunea de piață.

Astfel, *piața de cucerit* ar fi ansamblul colaboratorilor, totalitatea personalului întreprinderii cu caracteristicile sale (de personalitate și culturală, de experiență și cunoștințe, de competențe tehnice și umane, de responsabilități, de apartenență etc.)

Produsul de vânzare îl reprezintă însăși organizația cu identitatea și imaginea sa, cu managerii săi, cu planurile și proiectele de dezvoltare, cu modul de funcționare și organizare, cu diversitatea activităților, cu posibilitățile de dezvoltare, cu condițiile de muncă, cu climatul existent, cu produsele și serviciile sale.

Relația comercială este reprezentată de punerea de acord a cuplului om-organizație, prin cercetarea permanentă a optimizării interacțiunilor. Dacă prin marketingul extern întreprinderea viza finalitățile economice, prin marketingul intern vizează finalitățile sociale. [Nica, Elvira. 2007: 176]

În felul acesta, marketingul intern creează condițiile unei participări reale a angajaților la viața de întreprindere. Generarea participării este scopul esențial al managementului resurselor umane, iar crearea condițiilor participării este sarcina esențială a marketingului intern.

Marketingul intern se conturează în întreprindere prin apariția și cultivarea efectelor de securizare, valorificare și de identificare.

Conform opiniei unor specialiști în domeniu, marketingului intern îi corespunde practic unui efect din cele menționate anterior:

1) *securizarea* va fi obținută ca rezultat al fazei prime de studiere a pieței interne;
 2) *valorizarea* va interveni în momentul comunicării strategiei întreprinderii, care va angaja elemente de progres, de îmbunătățire a imaginii, de dezvoltare cantitativă, vizînd indivizii și colectivitatea (faza a doua a marketingului intern);

3) *identificarea* va putea fi apreciată în funcție de interesul manifestat de întregul personal de a participa activ la dezvoltarea întreprinderii, prin organizarea de noi structuri de muncă ce vor facilita inițiativele, vor înconjura inovația bazîndu-se pe diferite sisteme echitabile de recunoaștere și apreciere a performanței. Este cea de a treia fază a marketingului intern și se referă la gestiunea previzională a resurselor umane.

Așadar, marketingul intern reprezintă un ansamblu de metode și tehnici care, puse în practică într-o ordine dată, vor permite întreprinderii să-și sporească nivelul de performanță, deopotrivă, al clienților și al propriilor colaboratori.

Marketingul intern se derulează efectiv urmînd trei etape, referindu-se la gestiunea previzională a resurselor umane și la constituirea *cercurilor de calitate*.

Marketingul intern reprezintă un ansamblu de metode și tehnici care, înscrise într-un plan de acțiune în trei faze, vor permite întreprinderii să dispună în permanență de un capital uman capabil să-și dinamizeze propria dezvoltare.

Cele trei faze ale marketingului intern în întreprindere sînt:

1. Cunoașterea și înțelegerea pieței interne.
2. Realizarea concordanței între piața internă și piața externă.
3. Organizarea schimbării și mobilizarea oamenilor pentru a cîștiga.

Aplicat în practică, marketingul intern va deveni pentru fiecare manager răspunsul cel mai realist și mai eficient la problemele de motivare și de implicare a personalului în restructurarea întreprinderii, avînd ca scop dezvoltarea acesteia.

Construit în jurul mai multor discipline principale cum ar fi: studierea calitativă a pieței interne, managementul participativ, organizarea performantă, motivarea și fidelizarea angajaților, gestiunea previzională a resurselor umane, cercurile de calitate ș.a. marketingul intern rămîne un mod de gîndire, de atitudine și de comportament.

Prima condiție a integrării marketingului intern în întreprindere este legată de modul în care membrii echipei de conducere înțeleg să-și exercite meseria și, în special, să conducă oamenii. Depinde de ei să accepte principiul potrivit căruia, în materie de management al resurselor umane, nimic nu poate fi impus. Orice inițiativă trebuie să țină cont de motivațiile și interesele celor care au drept sarcină să îndeplinească la termen acțiunile necesare dezvoltării.

Referințe bibliografice

1. Al Ries, Jack Trout, Cele 22 de legi imuabile ale marketingului, Editura BrandBuilders, 2004, p. 30.
2. Balaure, Virgil (coordonator) (2002), *Marketing*, Editura Uranus, București.
3. Gheorghina, Rodica. Investiția în capitalul uman – costuri și beneficii/ Gheorghina, Rodica, Ioana Duca// Probleme teoretice și practice ale economiei proprietății individuale. Chișinău, 2008.-P.81-85;
4. Mâlcomeț P., Florescu C., Pop N. Al. (coordonatori): Marketing. Dicționar explicativ. Editura Economică, 2003.
5. Nica, Elvira. Strategii și politici de ocupare a forței de muncă în România. – București, ed. Economică, 2007-p.176;
6. Plugaru, Lilia. Esența investiției în capitalul uman// Revista de filosofie, sociologie și științe politice.-2004.-nr.3-P.126.;
7. Postolachi, Valentina, Scutaru Alexandru. Piața muncii: Suport de curs. Chișinău-CEPUSB, 2008-p.192;

ACTIVE DIRECTORY – МЕХАНИЗМ ЛОГИЧЕСКОГО СТРУКТУРИРОВАНИЯ КОМПЬЮТЕРНОЙ СЕТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Валерий ГАЛИЦ, преподаватель,

Бэлцкий государственный университет имени Алеку Руссо

Summary: *From the point of view of administration, computer network can be of two types: equivalent/homogeneous and centralized. Homogeneous network has small dimensions and, as a rule, is used by not very big organizations or in home conditions. Centralized network is applied in large organizations/companies and as software support – use special program package.*

Directory service “Active Directory” is considered to be one of the special program packages. It shows network in its virtual logical and physical representations, which are administrated by means of special servers – domain controllers. In this way centralized computer network, derived in this way, is named domain.

Key-words: *computer network, logical structure of the enterprise directory service, information system, information systems services, Active Directory.*

Введение

С точки зрения управления, компьютерные сети бывают 2-х типов: равнозначные или однородные и централизованные. В равнозначных сетях каждый компьютер представляет собой независимую систему со своей базой данных пользователей, своими настройками и правами доступа. При организации каких-либо сетевых изменений каждый компьютер должен быть настроен индивидуально. Основными характеристиками рабочей группы являются:

- (1) все компьютеры настраиваются отдельно;
- (2) локальные учетные записи;
- (3) отсутствие единой защиты сети;
- (4) применяется в небольших или логически не структурированных сетях.

Централизованное управление предполагает организацию между компьютерами модели взаимодействия “клиент-сервер”, то есть все настройки сети, базы данных пользователей, права доступа хранятся централизованно на сервере. Другие компьютеры получают данные настройки в процесс загрузки и применяют их локально. В таких сетях изменение настроек на сервере активизирует их для всех компьютеров сети. Несомненно, централизованный подход лучше равнозначного, несмотря на то, что он требует определенной подготовки специалистов. Например, в сети на базе операционной системы Windows централизованное управление организуется с использованием службы каталогов Active Directory, управление которой требует компетентных специалистов [1].

1. Определение службы каталогов Active Directory и основные ее задачи

Служба каталогов – это сетевая служба, которая идентифицирует все ресурсы сети и делает их доступными для пользователей. Служба каталогов централизованно хранит всю информацию, требуемую для использования и управления этими объектами, упрощая процесс поиска и управления данными ресурсами. Служба каталогов работает как главный коммутатор сетевой ОС. Она управляет идентификацией и отношениями между распределенными ресурсами и позволяет им работать вместе.

Active Directory (AD) – служба каталогов, поставляемая с Microsoft Windows, начиная с Windows 2000 Server. Active Directory содержит каталог, в котором хранится информация о сетевых ресурсах, и службы, предоставляющие доступ к этой информации.

Основные задачи, на выполнение которых нацелена служба Active Directory [2]:

- (1) хранение информации об объектах сети и предоставление этой информации пользователям и системным администраторам;
- (2) разрешение пользователям сети обращаться к общим ресурсам, единожды введя имя и пароль;
- (3) представление сети в интуитивно понятном иерархическом виде и разрешение централизованно управлять всеми объектами сети;
- (4) повышение степени информационной безопасности за счет разграничения административных полномочий обслуживающего персонала и внедрения современных методов защиты информации;

- (5) проектирование единой структуры каталога так, как это необходимо в организации, чтобы обеспечить прозрачное использование информационных ресурсов в рамках компании.

2. Логическая структуризация компьютерной сети

Если рассмотреть компьютерную сеть с точки зрения ее составных элементов, то ее основными объектами являются: компьютеры, пользователи, периферийные устройства (принтер, сканер и т. д.), общедоступные директории и файлы, сетевые службы, именные области разного уровня (леса, деревья, домены, поддомены). Служба каталогов Active Directory позволяет организовать их в логическую структуру сети и тем самым виртуально отразить и управлять их назначением и возможностями [3].

3. Возможности организации рабочего процесса при помощи Active Directory

Организация рабочего процесса в Active Directory может быть организована при помощи:

- (1) настроек режима работы пользователей – указания времени работы (дни и часы), компьютеры, за которыми возможна работа определенных пользователей;
- (2) настроек профайла (личные настройки) пользователя – настройка индивидуального рабочего стола, программного обеспечения, которое ему разрешено запускать, домашняя директория, правила автоматизации при запуске и выключении операционной системы;
- (3) настроек групповых политик домена – настройка правил безопасности и ограничений. Данная настройка может быть организована как для пользователя (вне зависимости от компьютера, на котором он работает), так и для компьютера (вне зависимости от пользователя, который за ним работает);
- (4) общего централизованного документооборота на базе службы DFS. Ее применение позволяет организовать доступ к сетевым ресурсам с одного места, вне зависимости от их расположения;
- (5) делегирования прав – то есть распределение прав управления областями логической структуры предприятия и указание доступных административных функций;
- (6) аудит – ведение учета работы с учетом практически всех операций произведенных пользователями за компьютерами [4].

4. Интеграция с другими программными продуктами, проблемы внедрения и альтернативы

Для взаимодействия со сторонними программными продуктами используется базовый протокол доменной структуры Active Directory – LDAP. Его поддержка включена во многие современные языки программирования и среды разработки. Используя LDAP можно как получить данные из Active Directory, так и записать их при наличии достаточных прав.

Основными проблемами внедрения Active Directory на предприятии является:

- (1) недостаток профессионализма у IT отделов;

- (2) затраты на конфигурирование логической и физической структуры предприятия;
- (3) затраты на техническую часть сети;
- (4) затраты на лицензионное программное обеспечение;
 - a. Windows 2008 Server Standart – 999\$;
 - b. Exchange Server 2010 Standard – 735\$;
 - c. Microsoft Forefront Threat Management Gateway (Forefront TMG), ранее известный как Microsoft Internet Security and Acceleration Server (ISA Server) – 850\$.

С точки зрения своих функциональных возможностей служба каталогов Active Directory уникальна. Альтернативы Active Directory, такие как: – Mandriva Directory Server, 389 Directory Server, OpenLDAP обладают только ~30% функционалом Active Directory.

Заключение

Служба каталогов Active Directory доступна в основном большим предприятиям, но при этом она дает большие преимущества в сфере управления его компьютерной сетью. Основными преимуществами внедрения Active Directory являются:

- (1) централизованность управления;
- (2) единая регистрация пользователей;
- (3) делегирование административных задач;
- (4) интегрированная безопасность;
- (5) возможность интеграции с другими программными продуктами;
- (6) расширяемость доменной структуры.

Затраты, требуемые при внедрении Active Directory на большие предприятия, несопоставимы с преимуществами управления, которые она предоставляет.

Литература:

1. *MICROSOFT WINDOWS 2000 ACTIVE DIRECTORY SERVICES*. Учебный курс MCSE: Пер. с англ. – 3-е изд., Москва: Издательство “Русская Редакция”, 2004. 608 стр. ISBN 5-7502-0247-X;
2. *МЕТОДОЛОГИЯ ВНЕДРЕНИЯ MICROSOFT ACTIVE DIRECTORY*. Доступен в Интернет по адресу: <<http://www.intuit.ru/department/os/msactivedir/1/>>
3. РУССИНОВИЧ, М.; СОЛЮМОН, Д. *Внутреннее устройство Microsoft Windows: Windows Server 2003. Windows XP и Windows 2000*. Мастер-класс – 4-е, Москва, Издательство «Русская Редакция», 2005. – 992 стр, ISBN: 978-5-469-01174-3;
4. POLICELLI, J. *Active Directory 2008: Domain Services*. Sams Publishing, 2009, 492 стр. ISDN: 978-0-672-33045-2.